

ΣΠ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

50—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—50

1928

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφὴν τῆς Κ^{ας}
Πηνελόπης Σ. Σακελλαροπούλου καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ
βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Πηνελόπης Σακελλαροπούλου

ΕΙΣ ΑΓΩΓΗ

Ἡ λατινικὴ γλῶσσα, συγγενὴς τῆς ἑλληνικῆς, εἶναι ἡ γλῶσσα ἣν ὠμίλουν οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι. Περιορισμένη οὖσα κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ Λάτιον τῆς μέσης Ἰταλίας, ἐπεκράτησεν ἔπειτα διὰ τῆς ὑπερισχύσεως τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν ἄλλαις χώραις ὅς οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ὑποτάξει. Ὡμιλεῖτο δὲ μέχρι τοῦ Γ' περιόπου αἰῶνος μ. Χ., ὅτε ἤρχισε νὰ ἐκλείπῃ ἕνεκα τῆς ἐπικρατήσεως τῶν βαρβάρων ἐθνῶν ἅτινα κατέβαλον τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος. Ἐξ αὐτῆς παρήχθησαν αἱ νεώτεροι λατινογενεῖς λεγόμεναι γλῶσσαι, ἡ ἰταλική, ἡ γαλλικὴ, ἡ ἰσπανικὴ, ἡ πορτογαλικὴ καὶ ἄλλαι, αὐτὴ δὲ ἡ λατινικὴ ἐνεκρώθη μὲν ὥς λαλουμένη, ἀλλ' ἐξηκολούθησεν ὑφισταμένη ὥς γλῶσσα γραπτῇ τῆς ἐπιστήμης καὶ ὥς ἐπίσημος γλῶσσα τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας.

Κατὰ τὸν μακρὸν αὐτῆς βίον ἔπαθεν οὐκ ὀλίγας μεταβολάς, ἀλλ' ἐν τῇ γραμματικῇ ταύτῃ πραγματευόμεθα τὴν λατινικὴν γλῶσσαν, ὅπως αὕτη ἐγράφετο κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς λατινικῆς πεζογραφίας, κατὰ τοὺς χρόνους δηλαδὴ τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Κικέρωνος.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. Τὰ γράμματα (littërae) τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι τὰ ἑξῆς 25.

A	a	ἄ	N	n	ἐν
B	b	(μ)πέ	O	o	ὀ
C	c	τσέ	P	p	πέ
D	d	(ν)τέ	Q	q	κού
E	e	ἔ	R	r	ἔρ
F	f	ἔφ	S	s	ἔς
G	g	γκέ	T	t	τέ
H	h	(χ)α	U	u	οὔ
I	i	ἰ	(V	v	βέ)
(J	j	ἰῶτα)	X	x	ἱξ
K	k	κά	Y	y	ὕ-φιλόν
L	l	ἐλ	Z	z	ζήτα
M	m	ἐμ			

Διαιρέσεις τῶν γραμμάτων.

2. Τὰ γράμματα διαιροῦνται εἰς φωνήεντα (littërae vocāles) καὶ εἰς σύμφωνα (littërae consonantes).

3. Τὰ φωνήεντα εἶναι τὰ ἑξῆς 6, a, e, i, o, u, y. Σύμφωνα δὲ τὰ λοιπὰ γράμματα.

4. Τὰ σύμφωνα τῆς λατινικῆς γλώσσης διαιροῦνται, ὅπως καὶ τὰ ἑλληνικά, εἰς ἄφωνα (mutae) b, c, d, g, k, p, q, τ' εἰς ὕγρα (liquidae) l, r' εἰς ἔρρινα (nasāles) m, n' εἰς συριστικά (sibilantes ἢ spirantes), s, (v), f καὶ διπλᾶ (duplīces) x (=cs ἢ gs) καὶ z (=ds). Δασέα σύμφωνα ἢ λατινικὴ γλώσσα δὲν ἔχει, σημειοῦνται δ' ἐν αὐτῇ ἀντὶ τῶν δασέων τῆς ἑλληνικῆς τὰ φιλά c, p, t,—κ, π, τ, μετὰ τοῦ

δασέος πνεύματος, ἦτοι τοῦ H (h)· οἶον Chios ἡ (Χίος), philosophia (φιλοσοφία), Thēmistocles (Θεμιστοκλῆς), ὡσαύτως δὲ τὸ ῥ ἀποδίδεται λατινιστὶ διὰ rh (Rhodus=Ῥόδος) καὶ τὰ ῥρ διὰ rrh (Pyrrhus=Πύρρος).

5. Τὰ φωνήεντα εἶναι ἄλλοτε μὲν μακρὰ (vocāles longae), ἄλλοτε δὲ βραχέα (vocāles breves), ὅπως τὰ παρ' ἡμῖν λεγόμενα δίχρονα (α, ι, υ). Τὸ ē=η, τὸ ē=ε, τὸ ō=ω, τὸ ō=ο. Φωνήεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος εἶναι βραχύ· οἶον Dēus (Θεός), filiūs (υἱός).

Δίφθογγοι.

6. Αἱ δίφθογγοι (diphthongi) εἶναι τέσσαρες· ae (ἀντίστοιχος πρὸς τὴν ἐλληνικὴν αι), oe (ἀντίστοιχος πρὸς τὴν οι), au (ἀντίστοιχος πρὸς τὴν αυ) καὶ eu (ἀντίστοιχος πρὸς τὴν ευ). Εἶναι δὲ πᾶσαι μακραί.

ΣΗΜ. Ἡ συλλαβὴ (syllāba) εἶναι μακρὰ (longa), ἂν ἔχῃ μακρὸν φωνήεν ἢ δίφθογγον, βραχεῖα (syllāba brevis), ἂν ἔχῃ βραχὺ φωνήεν πρὸ ἐνὸς ἀπλοῦ συμφώνου, θέσει μακρὰ (syllāba positione longa), ἂν ἔχῃ βραχὺ φωνήεν πρὸ δύο ἢ πλείονων συμφώνων ἢ πρὸ διπλοῦ, ἀδιάφορος (syllāba anceps), ἂν ἔχῃ βραχὺ φωνήεν πρὸ δύο συμφώνων, ὧν τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωγον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρόν· οἶον volūcris (πηγνόν).

Προφορά.

7. Τὰ λατινικὰ φωνήεντα a, e, i, o, u, y προφέρονται ὡς τὰ ἀντίστοιχα ἐλληνικὰ α, ε, ι, ο, ου, υ.

Τὸ συμφωνοειδὲς i, ἀντὶ τοῦ ὁποίου χάριν εὐκολίας περὶ τὴν ἀνάγνωσιν γράφουσι τινες j, ἐν ἀρχῇ λέξεως ἐπομένου φωνήεντος ἢ ἐν μέσῳ λέξεως μεταξὺ δύο φωνηγέντων προφέρεται ὡς γι (ὡς ἐν τῇ ἐλληνικῇ προφορᾷ τοῦ γιάτρος, τοῦ φθόγγου γι ἀποτελοῦντος μίαν συλλαβὴν μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήεντος)· οἶον jam (γιάμ, ἡδῆ) janua (γιάνουα, θύρα).

Τὸ δὲ συμφωνοειδὲς u, ἀντὶ τοῦ ὁποίου ἐπίσης χάριν εὐκολίας περὶ τὴν ἀνάγνωσιν γράφουσι συνήθως v, ἐκφωνεῖται ἐν ἀρχῇ λέξεως καὶ πρὸ φωνήεντος, ἢ ἐν μέσῳ λέξεως μεταξὺ δύο φωνηγέντων.

ὥς τὸ ἡμέτερον β· οἶον vir ἢ uir (βιρ = ἀνὴρ), vivo ἢ uiuo (βίβο = ζῶ).

Ἡ δίφθογγος oe προφέρεται ὥς ἡ γαλλικὴ eu.

8. Ἐκ τῶν συμφώνων τὰ μὲν f, k, l, m, n, p, r, x, z προφέρονται ὥς τὰ ἀντίστοιχα ἑλληνικὰ φ, κ, λ, μ, ν, π, ρ, ξ, ζ.

Τὸ b καὶ τὸ d ὥς ἐν τῇ γαλλικῇ γλώσσῃ.

Τὸ g προφέρεται ὥς τὸ ἑλληνικὸν γκ ἐν ταῖς λέξεσι τῆς κοινῆς γλώσσης γκαρίζω, γκέμι, Γκίκας.

Τὸ c προφέρεται πάντοτε ὥς τὸ ἑλληνικὸν κ· οἶον cras (κράς = αὔριον) cor (κὸρ = καρδία) causa (κάουσα = αἰτία) cupio (κούπιο = ἐπιθυμῶ) ciĕo (κίεο = κινῶ) caelum (καίλουμ = οὐρανός).

Τὸ q συνεκφέρεται πάντοτε μετὰ τοῦ u (v) καὶ συνεκφωνεῖται μετ' αὐτοῦ σχεδὸν ὥς κβ ἐν μιᾷ συλλαβῇ μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήεντος· aqua (ἄκβα = ὕδωρ).

Τὸ s προφέρεται πάντοτε ὥς τὸ ἑλληνικὸν σ.

Τὸ t προφέρεται πάντοτε ὥς τὸ ἑλληνικὸν τ· οἶον totus (τότους = ὅλος) consecutio (κονσεκούτιο = ἀκολουθία) mixtio (μίξιτιο = μίξις) quaeſtio (κβαίσιτιο = ζήτησις) (').

Τέλος δὲ τὸ h δὲν εἶναι κυρίως οὔτε φωνῆεν οὔτε σύμφωνον, ἀλλὰ μάλλον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ δασύ πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων· οἶον Homĕrus (= Ὅμηρος) Hĕsiodus (Ἡσίδοδος).

Τονισμὸς καὶ συλλαβισμὸς.

9. Ὅταν ἡ λέξις εἶναι δισύλλαβος, τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (εἴτε μακρὰ εἶναι ἡ παραλήγουσα καὶ ἡ λήγουσα εἴτε βραχεῖα)· οἶον flō'-rĕs (ἄνθη), ā'-ră (βωμός), ă'-quă (ὕδωρ), ă'-mō (ἀγαπῶ). Ὅταν ἡ λέξις ἔχῃ τρεῖς ἢ πλείονας συλλαβάς, τονίζεται ἡ παραλήγουσα, ἂν εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρὰ· οἶον ă'-mā'-rĕ (ἀγαπᾶν), vĭ tŭ'-pĕ'-rā'-rĕ (ψέγειν), li-ber'-tās (ἐλευθερία).

Ὅταν ἡ παραλήγουσα τῆς πολυσυλλάβου λέξεως εἶναι βραχεῖα, τονί-

(') Κακῶς ἐπεκράτησε νὰ προφέρηται τὸ c πρὸ τῶν φωνηέντων e καὶ i ὥς τσέ καὶ τσί, τὸ s μεταξὺ δύο φωνηέντων ὥς ζ καὶ ἡ συλλαβὴ ti ἐν μέσῳ λέξεως καὶ πρὸ φωνήεντος ὥς τσί.

ζεται ἡ προπαραλήγουσα· οἶον fa'-bū-lā (μῦθος), ā' quī-lae (ἀετοί), agrī'-cō-lā (γεωργός). Ὁ συλλαβισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων γίνεται ὅπως καὶ ὁ τῶν ἐλληνικῶν.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΥΠΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Μέρη τοῦ λόγου.

1. Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes oratiōnis) εἶναι ὁκτώ :

ὄνομα οὐσιαστικόν nōmem substantivum

ὄνομα ἐπίθετον nōmem adiectivum

ἀντωνυμία pronōmen

ῥῆμα verbum

ἐπίρρημα adverbium

πρόθεσις praepositio

σύνδεσμος coniunctio

ἐπιφώνημα interiectio

ΣΗΜ. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει ἄρθρον.

2. Ἐκ τῶν 8 μερῶν τοῦ λόγου τὰ τέσσαρα πρῶτα εἶναι κλιτὰ (declinabilia). τὰ δὲ λοιπὰ ἀκλιτὰ (indeclinabilia). Τὰ ἀκλιτὰ μέρη τοῦ λόγου λέγονται καὶ μόρια (particulae).

3. Τὰ οὐσιαστικὰ ὀνόματα διακρίνονται, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ, εἰς συγκεκριμένα (concreta) καὶ εἰς ἀφηρημένα (abstracta). τὰ συγκεκριμένα διακρίνονται πάλιν εἰς κύρια (propria) καὶ προσηγορικά (appellativa).

Παραπόμυνα τῶν ὀνομάτων.

4. Ὅπως καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ, τὰ λατινικὰ ὀνόματα ἔχουσι γένη, ἀριθμούς, πτώσεις καὶ κλίσεις.

Γένη.

Τὰ γένη (genēra) εἶναι τρία, γένος ἀρσενικόν (genus masculinum), θηλυκόν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum).

Ἀριθμοί.

Οἱ ἀριθμοὶ (numēri) εἶναι δύο, ὁ ἐνικός ἀριθμός (numērus singulāris) καὶ ὁ πληθυντικός (plurālis). Δυῖκον ἀριθμὸν δὲν ἔχει ἡ λατινικὴ γλῶσσα.

Πτώσεις.

Αἱ πτώσεις τῶν ὀνομάτων ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι ἕξ, αἱ ἐξῆς	
ὀνομαστικὴ	nominatīvus
γενικὴ	genetīvus
δοτικὴ	datīvus
αἰτιατικὴ	accusatīvus
κλητικὴ	vocatīvus
ἀφαιρετικὴ	ablatīvus

Ἡ ἀφαιρετικὴ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἀποδίδεται ὅτε μὲν διὰ γενικῆς (ἀπλῆς ἢ μετὰ προθέσεως), ὅτε δὲ διὰ δοτικῆς (ἀπλῆς ἢ μετὰ προθέσεως).

5. Αἱ κλίσεις (declinatiōnes) εἶναι πέντε· καὶ ἡ μὲν πρώτη κλίσις (prima declinatio) ἔχει χαρακτῆρα Α	
ἡ δευτέρα (secunda) » »	Ο
ἡ τρίτη (tertia) » »	Ι ἡ σύμφωνον
ἡ τετάρτη (quarta) » »	Υ
ἡ πέμπτη (quinta) » »	Ε

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΠΡΩΤΗ ΚΛΙΣΙΣ (PRIMA DECLINATIO)

6. Ἡ πρώτη κλίσις ἔχει ὀνόματα θηλυκὰ τὸ πλεῖστον, λήγοντα εἰς -ᾱ, ἀντιστοιχοῦντα δὲ πρὸς τὰ ἑλληνικὰ εἰς α καὶ η, καὶ τινὰ ἀρσενικά, ἢ

κύρια ἢ δηλωτικὰ ἀνδρικοῦ ἔργου, ἢ ὀνόματα ποταμῶν λήγοντα ὡσαύτως εἰς -ā καὶ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ ἐλληνικὰ εἰς -ας καὶ -ης,

Κλίνονται δὲ κατὰ τὸ ἐπόμενον παράδειγμα.

Singularis

Nominatīvus	poen-ā	ποιν-ᾷ
Genetīvus	poen-ae	ποιν-ῆς
Datīvus	poen-ae	ποιν-ῇ
Accusatīvus	poen-am	ποιν-ῆν
Vocatīvus	poen-ā	ποιν-ῆ
Ablatīvus	poen-ā	—

Pluralis

Nominatīvus	poen-ae	ποιν-αὶ
Genetīvus	poen-arum	ποιν-ῶν
Datīvus	poen-is	ποιν-αῖς
Accusatīvus	poen-as	ποιν-ᾶς
Vocatīvus	poen-ae	ποιν-αὶ
Ablatīvus	poen is	—

7. Ὅμοιως κλίνονται τὰ θηλυκὰ ὀνόματα mens-ā (τράπεζα) terr a (γῆ), femīn-a (γυνή), glorī-a (δόξα), καθὼς καὶ τὰ ἀρσενικὰ Publi-cōl-ā (Ποπλικόλας, κύρ. ὄνομα), poēt-a (ποιητής), naut-a (ναύτης) κτλ. (1)

8. Εἰς τὴν πρώτην κλίσιν ἀνήκουσι καὶ ὀνόματά τινα ἐλληνικὰ πρωτόκλιτα, ἅτινα κλίνονται ἐνίοτε τηροῦντα ἐν τισι τῶν πτώσεων τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τὰς ἐλληνικὰς καταλήξεις· οἷον:

Aenē-as	Αἰνεί-ας	Anchīs-es	Ἀγχίς-ης
Aenē-ae	Αἰνεί-ου	Anchīs-ae	Ἀγχίς-ου
Aenē-ae	Αἰνεί-α	Anchīs-ae	Ἀγχίς-η
Aenē-an	Αἰνεί-αν	Anchīs ēn	Ἀγχίς-ην
Aenē-ā	Αἰνεί-α	Anchīs-ē	Ἀγχίς-η
Aenē ā	—	Anchīs-ā	—

(1) Τὰ ἀρσενικὰ ταῦτα λατινικὰ ὀνόματα εἰς ᾗ παραβλητέα πρὸς τὰ ὁμηρικὰ πρωτόκλιτα· ἱππότα, εὐρύποα, μητίετα, νεφεληγερέτα, Θυέστα.

Pēnēlōp ē	Πηνελόπ-η
Penelōp-ēs	Πηνελόπ-ης
Penelōp-ae	Πηνελόπ-η
Pēnelōp-ēn	Πηνελόπ-ην
Pēnelōp ē	Πηνελόπ-η
Penelōp-ā	—

Ἀνωμαλῖαι τῆς α' κλίσεως.

9. Τὰ θηλυκὰ ὀνόματα dea (θεὰ) καὶ filia (θυγάτηρ), ὅταν συνάπτονται πρὸς τὰ ἀντίστοιχα αὐτῶν ἀρσενικὰ τῆς β' κλίσεως (deus θεός, filius υἱός), σχηματίζουσι τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -abus (ἀντὶ εἰς -is), ἵνα μὴ συγχέωνται τὰ γένη· οἷον deis et deabus (θεοὶς καὶ θεαῖς), διότι deis et deis θὰ ἦτο ἄτοπον. Οὕτω καὶ filiis et filiabus (υἱοῖς καὶ θυγατράσι).

ΣΗΜ. α'. Ὑπάρχει παλαιὰ γενικὴ λήγουσα εἰς -as (ὅπως καὶ ἑλληνιστί), ἣτις διεσώθη εἰς τὰς φράσεις pater familias (ὁ πατὴρ τῆς οἰκογενείας), ἀντὶ pater familiae, mater familias (ἡ μήτηρ τῆς οἰκογενείας), filius, filia familias.

Πλὴν τῆς καταλήξεως ταύτης ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἀρχαῖκὴ κατάληξις εἰς -ai (aulai=aulae τῆς αὐλῆς, terrai=terrae τῆς γῆς), ἣτις εὕρισκεται εἰς τοὺς παλαιότερους μάλιστα τῶν ποιητῶν.

ΣΗΜ. β'. Εἰς τινὰ ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως ἡ κατάληξις τῆς γενικῆς πληθυντικῆς -arum συγκόπτεται εἰς -um· οἷον drachmum (ἀντὶ drachmarum δραχμῶν).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΛΙΣΙΣ (SECUNDA DECLINATIO)

10. Ἡ δευτέρα κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ εἰς -us (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ τῆς ἑλληνικῆς β' κλίσεως εἰς -ος) καὶ οὐδέτερα εἰς -um (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ εἰς -ον).

Κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς:

Singularis

Nominatīvus	domĭn-ŭs	κύρι-ος
Genetīvus	domĭn-ī	κυρί-ου
Datīvus	domĭn-ō	κυρί-ῳ
Accusatīvus	domĭn-um	κύρι-ον
Vocatīvus	domĭn-ě	κύρι-ε
Ablatīvus	domĭn-ō	—

Pluralis

Nominatīvus	domĭn-ī	κύρι-οι
Genetīvus	domĭn-ōrum	κυρί-ων
Datīvus	domĭn-īs	κυρί-οις
Accusatīvus	domĭn-ōs	κυρί-ους
Vocatīvus	domĭn-ī	κύρι-οι
Ablatīvus	domĭn-īs	—

Singularis

Nominatīvus	don-um	δῶρ-ον
Genetīvus	don-ī	δῶρ-ου
Datīvus	don-ō	δῶρ-ῳ
Accusatīvus	don-ŭm	δῶρ-ον
Vocatīvus	don-ŭm	δῶρ-ον
Ablatīvus	don-ō	—

Pluralis

Nominatīvus	don-ă	δῶρ-α
Genetīvus	don-ōrum	δῶρ-ων
Datīvus	don-īs	δῶρ-οις
Accusatīvus	don-ă	δῶρ-α
Vocatīvus	don-ă	δῶρ-α
Ablatīvus	don-īs	—

11. Ἐκ τῶν εἰς ὕς ὀνομάτων θηλυκὰ εἶναι τὰ ὀνόματα δένδρων (οἶον populus λεύκη, malus μηλέα), τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένα θηλυκὰ εἰς -ος (Aegyptus Αἴγυπτος, methodus μέθοδος), πρὸς τούτοις δὲ τὰ ὀνόματα alvus (κοιλία), humus (γῆ), vannus (λίχνον).

Τρία δὲ ὀνόματα εἰς -us, εἶναι οὐδέτερα· virus (ἰός, δηλητήριον), vulgus (ὄχλος), pelagus (πέλαγος).

12. Ὀνόματά τινα ἀρσενικά εἰς -us, ἔχοντα πρὸ τοῦ -us τὸ σύμφωνον r, ἀποβάλλουσι τὸ us ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὸ -e ἐν τῇ κλητικῇ τοῦ ἐνικοῦ· οἶον puer(us), puer(e). Ταῦτα δὲ κλίνονται κατὰ τὰς λοιπὰς πτώσεις ὅπως καὶ τὰ εἰς -us· οἶον puer (ὁ παῖς), pueri, puerō, puerum, puer, puerō — pueri, puerorum, pueris, pueros, pueri, pueris.

Ὁμοίαν ἀποκοπὴν τῆς κατάληξεως -us ἔπαθε καὶ τὸ ὄνομα vir, (ἀνὴρ), κλινόμενον, πλὴν τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ, ὅπως τὸ domīnus.*

* 13. Ἄν τὰ ὀνόματα ὧν τὸ θέμα περατοῦται εἰς r, ἔχουσιν ἄλλο σύμφωνον πρὸ τοῦ r τότε ἀποκόπτονται αἱ κατάληξεις ὕς καὶ -e τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ, ἀλλὰ παρεμβάλλεται ἔ μεταξὺ τοῦ r καὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ συμφώνου· οἶον· ἀγρός ἔπρεπε γὰ εἶναι λατινιστὶ agrus, ἀλλὰ τὸ agr-us ἀποβάλλει τὸ us, διότι προηγεῖται r, ἐπειδὴ ὁμοῦς πρὸ τοῦ r ὑπάρχει σύμφωνον, τὸ g, παρεμβάλλεται μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ r τὸ e καὶ γίνεται ager. Ἡ ἀνωμαλία αὕτη ὑπάρχει μόνον εἰς τὰς δύο ῥηθείσας πτώσεις, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς πάσας καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα κλίνονται ὅπως τὸ domīnus· ager, agri, agro, agrum, ager, agro—agri, agrorum, agris, agros, agri, agris.

14. Κατὰ τὸ ἀρσενικὸν domīnus καὶ τὸ οὐδέτερον donum κλίνονται τὰ ὀνόματα annus (ἔτος), nummus (νόμισμα), bellum (πόλεμος), pallium (ἱμάτιον) κλπ. Κατὰ τὸ puer τὰ ὀνόματα gener (γαμβρός), socer (πενθερός), liberī (τέκνα, μόνον ἐν τῷ πληθυντικῷ) κλπ. Κατὰ τὸ ager τὰ ὀνόματα liber (βιβλίον), magister (διδάσκαλος), minister (ὑπηρέτης, ὑπουργός).

15. Τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα, κύρια ἢ προσηγορικά, τὰ παραλαμβανόμενα εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν καὶ λήγοντα εἰς -ος, -ον, τρέπουσι τὴν ἑλληνικὴν κατάληξιν εἰς -us, um· Ὁμηρος—Hōmērūs, Ἡσίودος—Hēsiodūs, ἄντρον—āntrum.

Τὰ δὲ εἰς -ρος ὑπερδισύλλαβα τὰ ἔχοντα σύμφωνον πρὸ τοῦ ο ἀπο-

θάλλουσι τὴν κατὰ τὴν - us καὶ λαμβάνουσιν e μετὰ τὸ τοῦ ῥιζικοῦ συμφώνου καὶ τοῦ r (πρὸς βλ. § 13)· οἷον Ἀλέξανδρος ἀντὶ Alexandrus γίνε-
ται Alexander, Ἀντίπατρος Antipater. Τινὰ ὅμως διατηροῦσι καὶ τὸν
κανονικὸν τύπον Euandrus (καὶ Euander), Cassandrus (καὶ Cassan-
der). Πάντως ἀμετάβλητον μένει τὸ διςύλλαβον Codrus—Κόδρος.

16. Τὰ οὐσιαστικὰ εἰς ius-ium π. χ. Vergilius, ὁ ποιητὴς Βεργί-
λιος, consilium, βουλή, συναιροῦσιν ἐν τῇ γενικῇ τοῦ ἐνικοῦ τὸ ii εἰς -i
(Vergī'II, consī'II), τονίζονται δὲ ἐπὶ τῆς παραληγοῦσης, καὶ ἂν ἡ πα-
ραληγουσα εἶναι βραχεῖα.

17. Τῶν κυρίων λατινικῶν ὀνομάτων εἰς - ius καὶ τοῦ προσηγορικοῦ
filius ἡ κλητικὴ ἀποκόπτει τὸ e· Vergili (Βεργίλιε), Tulli (Τύλλιε) fili
(υἱέ) ἀντὶ Vergilie, Tullie, filie.

18. Τὸ deus ἔχει τὴν κλητικὴν ὅχι dee, ἀλλ' ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνο-
μαστικὴν (deus). Ἐν τῷ πληθυντικῷ κλίνεται οὕτω· dei, dii, di—deo-
rum deūm — deis, diis, dis — deos — dei, dii, di — deis, diis, dis,

ΣΗΜ. Πολλῶν ὀνομάτων ἡ γενικὴ πληθυντικὴ σχηματίζεται εἰς um
(ἀντὶ drum) μάλιστα τῶν σημαίνοντων νομίσματα ἢ μέτρα καὶ συνεκφε-
ρομένων μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν· οἷον trium numum (num-
mōrum) τριῶν νομισμάτων, medimnum (medimnōrum μεδίμων). Δέ-
γεται οὐχὶ σπανίως καὶ

deūm	(θεῶν)	ἀντὶ deōrum
virum	(ἀνδρῶν)	ἀντὶ virōrum
liberum	(τέκνων)	ἀντὶ liberōrum
sociūm	(συμμάχων)	ἀντὶ sociōrum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΤΡΙΤΗ ΚΛΙΣΙΣ (TERTIA DECLINATIO)

19. Ἡ τρίτη κλίσις περιλαμβάνει οὐσιαστικά ἀρσενικά, θηλυκά καὶ οὐδέτερα.

20. Αἱ καταλήξεις τῆς ὀνομαστικῆς τῶν ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως εἶναι ποικίλαι, πάντων ὅμως ἡ κατάληξις τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ εἶναι -is.

21. Τὰ ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως διαιροῦνται εἰς ἰσοσύλλαβα (ὄνομ. παν-is ναῦς, γενικ. παν-is ὄνομ. nub-es νεφέλη, γενικ. nub-is) καὶ εἰς περιττοσύλλαβα (ὄνομ. lap-is λίθος, γενικ. lapid-is ὄνομ. milēs στρατιώτης, γενικ. milīt-is). Τὰ ἰσοσύλλαβα ἔχουσι χαραχτήρα i, τὰ περιττοσύλλαβα χαραχτήρα σύμφωνον.

22. Κλίσις τῶν περιττοσυλλάβων τῶν ἐχόντων χαραχτήρα σύμφωνον.

Παραδείγματα.

ὄνομ. miles	ἀρσ. (στρατιώτης)	γεν. milītis	θέμα milīt-
ὄνομ. rex	ἀρσ. (reg-s) (βασιλεὺς)	γεν. reg-īs	θέμα reg-
ὄνομ. origo	θηλ. (ἀρχή)	γεν. origīn-is	θέμα origīn-
ὄνομ. fulgur	οὐδ. (ἀστραπή)	γεν. fulgūr-is	θέμα fulgūr-
ὄνομ. corpus	οὐδ. (σῶμα)	γεν. corpōr-is	θέμα corpōr-

Κανὼν. Τὰ περιττοσύλλαβα τὰ ἔχοντα χαραχτήρα σύμφωνον καταλήγουσιν ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ τοῦ ἐνικοῦ εἰς ἑ. οἷον regē, corpōrē.

Ἐν τῇ γενικῇ πληθυντικῇ εἰς ἅμ. οἷον regūm corpōrūm.

Ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, αἰτιατικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν οὐδέτερων εἰς ἄ. οἷον corpōrā.

Singularis

Nom.	rex (reg-s)	milēs	fulgūr	— ἢ ς, οὐδέτ.
Cen.	reg-īs	milīt-īs	fulgūr-īs	ος
Dat.	reg-ī	milīt ī	fulgūr-ī	ι
Acc.	reg-ēm	milīt-ēm	fulgūr	α ἢ ν, οὐδέτ.
Voc.	rex	milēs	fulgur	— ἢ ς
Abl.	reg-ē	milīt-ē	fulgūr-ē	

Pluralis

Nom.	reg-ēs	milīt-ēs	fulgūr-ā	ες, οὐδέτ. α
Cen.	reg-ūm	milīt-ūm	fulgūr-um	ων
Dat.	reg-ībus	milit-ibus	fulgur-ībus	σι(ν)
Acc.	reg-ēs	milīt-ēs	fulgūr-ā	ας, οὐδέτ. α
Voc.	reg-ēs	milīt-ēs	fulgūr-ā	ες, οὐδέτ. α
Abl.	reg-ībus	milit ībus	fulgur-ībus	

23. Κλίσις. 1) τῶν περιττοσυντάκτων (τῶν ἐχόντων πρὸ τῆς καταλήξεως πλείονα τοῦ ἐνὸς σύμφωνα) καὶ 2) τῶν ἰσοσυντάκτων (τῶν ἐχόντων χαρακτηρὰ ι).

Παραδείγματα.

1. ὄνομ. dens ἄρσ. (ὀδούς) γεν. dent īs, θέμα dent- (ἐλλ. ὀδόντ.)
 ὄνομ. ars θηλ. (τέχνη) γεν. art īs θέμα art-
 ὄνομ. os οὐδ. (ὀστούν) γεν. oss-īs θέμα oss-
2. ὄνομ. navīs θηλ. (ναῦς) γεν. nav-īs θέμα navi-
 ὄνομ. nubēs θηλ. (νεφέλη) γεν. nub-īs θέμα nubi-

Κανὼν. Τὰ περιττοσύντακτα τὰ ἔχοντα πρὸ τῆς καταλήξεως πλείονα τοῦ ἐνὸς σύμφωνα καὶ τὰ ἰσοσύντακτα (χαρακτήρ ι) καταλήγουσιν :

Ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ τοῦ ἐνικοῦ εἰς ἑ· οἶον artē, navē, nubē.

Ἐν τῇ γενικῇ πληθυντικῇ εἰς ūm· οἶον artium, navium, nubium.

Singularis.

Nom.	ars	navīs	nubēs
------	-----	-------	-------

Gen.	artīs	navīs	nubīs
Dat.	artī	navī	nubī
Acc.	artēm	navēm	nubēm
Voc.	ārs	navīs	nubēs
Abl.	artē	navē	nubē

Plurālis

Non.	artēs	navēs	nubēs
Gen.	artiūm	naviūm	nubiūm
Dat.	artibūs	navibūs	nubibūs
Acc.	artēs	navēs	nubēs
Voc.	artēs	navēs	nubēs
Abl.	artibūs	navībūs	nubībūs

24. Ἐξαιροῦνται τὰ ἐξῆς ἰσοσύλλαβα, ἅτινα ἔχουσι τὴν γενικὴν πληθυντικὴν εἰς -um καὶ ὅχι εἰς -ium.

patēr	(πατήρ)	γεν.	patris	γεν.	πληθοντ.	patr-um
māter	(μήτηρ)	»	matris	»	»	matr-um
frāter	(ἀδελφός)	»	fratris	»	»	fratr-um
canis	(κύων)	»	canis	»	»	can-um
iuvēnis	(νεανίας)	»	iuvēnis	»	»	iuen-um
sedes θλ.	(ἐδρα)	»	sedis	»	»	sed-um

25. Κλίσις τῶν οὐδετέρων ἰσοσυλλάβων (χαρακτήρ i) τῶν ληγόντων εἰς -ē, -āl, ār.

Παραδείγματα.

māre (θάλασσα), γεν. marīs, ἄφ. marī, πλ. ὄνομ. maria γεν. marium.

anīmal (ζῷον), γεν. animālis, ἄφ. animālī, πλ. ὄν. animalia, γ. anīmālium.

calcar (πτερνιστήριο), calcāris, ἄφ. calcāri, πλ. ὄνομ. calcarīā

Κανὼν. Τὰ οὐδέτερα εἰς ē, āl, ār (γενικὴ aris) καὶ par

Σπ. Σακελλαροπούλου, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἔκδ. 10η

ζεῦγος (γεν. paris) καταλήγουσιν ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ τοῦ ἐνικοῦ εἰς ἐν τῇ ὀνομαστ. αἰτιατ. καὶ κλητ. τοῦ πληθ. εἰς ia, ἐν τῇ γεν. τοῦ πληθ. εἰς ium.

Singulāris

Plurā lis

Nom.	marē	maria
Gen.	marīs	marium
Dat.	marī	maribus
Acc.	marē	maria
Voc.	marē	maria
Abl.	mari	marībus

ΣΗΜ. Ἡ περὶ τὴν κλίσιν ἀνωμαλία τῶν ὀνομάτων τούτων εἶναι μόνον φαινομενικῇ. Τὸ i δηλαδὴ ὑπάρχει ἐν τῇ ῥίζῃ αὐτῶν, ὥστε κυρίως διακριτέον τὴν ῥίζαν καὶ τὴν κατάληξιν mari-a, mari-um καὶ ὅχι mar-ia, mar-ium,

26. Πλὴν τῶν ἐν §§ 23, 25 ἀναφερομένων τάξεων ὀνομάτων σχηματίζουσι προσέτι τὴν γενικὴν πληθυντικὴν εἰς -ium καὶ τὰ ἐξῆς ὀνόματα.

mus	(μῦς)	ἄρσ.	muris	mur ium
dos	(προῖξ)	θηλ.	dotis	dot-ium
fraus	(δόλος)	»	fraudis	fraud-ium
lis	(ἔρις)	»	litis	lit-ium
nix	(χιῶν)	»	nivis	niv-ium
vis	(δύναμις)	» ὀν. πλ.	vires	vir-ium.

Ἔχουσι προσέτι τὴν γεν. πληθ. εἰς -ium καὶ τὰ ὀνόματα optī-mātes (ἀριστεῖς), penātes (πατρῶοι θεοί), ὡς καὶ τινὰ ἔθνικα λήγοντα ἐν τῷ πληθυντικῷ εἰς ātes καὶ ites, οἷον Arpinātes, Arpinatium (κάτοικοι τοῦ Ἀρπίνου ἐν Ἰταλίᾳ), Samnītes, Samnitium (Σαμνῖται ἐν Ἰταλίᾳ).

Ἐκ τῶν εἰς -is ληγόντων ἰσοσυλλάβων ἔχουσι τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐν. εἰς -im καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν εἰς -i τὰ ἐξῆς ὀνόματα. > ✕

α') Ποταμῶν καὶ χωρῶν.

Tibēris (ὁ Τίβερις ποτ.) ἄρσ. Tibērim, Tibēri
Neapōlis (Νεάπολις) θηλ. Neapōl im, Neapōl-i

β') Τὰ προσηγορικά.

febris	(πυρετός)	θηλ.	febr-im	febr i
puppis	(πρύμνη)	»	pupp-im	pupp-i
secūris	(πέλεκυς)	»	secūr-im	secūr-i
sitis	(δίψα)	»	sit-im	sit-i
turris	(πύργος)	»	turr-im	turr-i
vis	(δύναμις)	»	vim	vi

ΣΗΜ. Ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ τοῦ ἐν. ἔχουσι πολλάκις i καὶ τὰ ὀνόματα civis (πολίτης), navis (ναῦς), ignis (πῦρ).

27. Πάντα τὰ ὀνόματα τὰ λήγοντα ἐν τῇ γεν. πληθυντικῇ εἰς -ium εἶχον κατὰ τοὺς καλοὺς χρόνους τῶν ῥωμαϊκῶν γραμμάτων ἐν τῇ αἰτιατικῇ τοῦ πληθυντικοῦ τὴν κατάληξιν -is (ἀντὶ -es) οἷον hostis (πολεμίους). Τὴν κατάληξιν ταύτην ἐλάβανον καὶ τὰ ἐπίθετα τὰ ἔχοντα τὴν γενικὴν πληθυντικ. εἰς ium οἷον omnis (πᾶς)—omnium -omnis:

Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως.

28. Ἀρσενικά εἶναι τὰ λήγοντα εἰς or (γεν. ōris), os, -er οἷον color (γεν. colōris) albus χρῶμα λευκόν, mos (γεν. moris) patriūs ἔθος πάτριον, imber (γεν. imbris) creber συχνὴ βροχή.

29. Ἐξαιροῦνται ὄντα γένους θηλυκοῦ τὰ ἐξῆς ὀνόματα: soror, sorōris (ἀδελφή), uxor, uxōris (ἡ σύζυγος), arbor, arbōris (δένδρον), dōs, dotis (προίξ), linter, linteris (λέμβος). Οὐδέτερα δὲ εἶναι τὰ ἐξῆς: cor, cordis (καρδία), marmor -ōris (μάρμαρον), æquor -ōris (ἐπιφάνεια, πέλαγος) os, oris (στόμα), os, ossis (ὀστούν), cadāver, cadavēris (πτῶμα), iter. itinēris (ὁδός), uber, ubēris (μαστός), ver, veris (ἔαρ). Οὐδέτερα εἶναι καὶ τὰ εἰς -er ὀνόματα τῶν δένδρων καὶ τῶν φυτῶν οἷον acer, acēris (ἡ σφένδαμνος), papāver, papavēris (ἡ μήκων, παπαροῦνα).

30. Θηλυκά εἶναι τὰ λήγοντα εἰς -o, -as, -es, -is, -x καὶ -s προηγουμένου συμφώνου, ἔτι δὲ τὸ fraus, fraudis (δόλος) καὶ laus, laudis

(ἔπαινος)· οἶον legiō (legiōnis) decīma=λεγεὼν δεκάτη, aestas (aestā-
(tis) calīda=θέρος θερμόν. seges (segētis) matūra=σπαρτὸν ὥριμον.
navis (navis) longa=ναὺς μακρά, vox (vocis) magna=φωνή μεγάλη,
gens (gentis) valīda=γένος ἰσχυρόν, fraus (fraudis) impiā=δόλος ἀνό-
σιος, laus (laudis) bellīca=ἔπαινος πολεμικὸς (πολεμική δόξα).

31. Ἐκ τῶν εἰς -ο ὀνομάτων ἐξαίρουνται ὄντα γένους ἀρσενικοῦ
τὰ ἐξ ἧς sermo, sermōnis (λόγος, γλῶσσα), ordo, ordinis (τάξις),
pugīo, pugiōnis (ξιφίδιον), septentriōnes, -ōnum πληθ. (βορρᾶς).
Ἀρσενικοῦ γένους εἶναι προσέτι τὰ εἰς -ο ὀνόματα ζῴων, leo, leō-
nis (λέων), καὶ ἐκ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων τὸ Sulmo (Σουλμον, πόλις
τῆς Ἰταλίας) καὶ Vesontio (πόλις τῆς Γαλατίας). Ἐκ τῶν εἰς -as
ἀρσενικὸν εἶναι τὸ as, assis (ἀσσάριον, ῥωμαϊκὸν νόμισμα), οὐδέτερον
δὲ τὸ vas, vasis (ἄγγειον). Ἐκ τῶν εἰς -es ἀρσενικὰ εἶναι τὰ ἐξ ἧς
pes, pedis (πούς), arīes, ariētis (κριός), parīes, pariētis, (τοι-
χος), ὥς καὶ τὰ περιτοσύλλαβα τὰ λήγοντα εἰς -es γεν. ītis· οἶον
caespes, -ītis (χορτόπλινθος). Οὐδέτερον δὲ εἶναι τὸ aes, aeris,
(χαλκός). Ἐκ τῶν -is ἀρσενικὰ εἶναι τὰ περιτοσύλλαβα cinis,
cinēris (κόνις), lapis, lapīdis (λίθος), pulvis, pulvērīs (κονιορ-
τός), sanguis, sanguīnis (αἷμα), τὰ ἰσοσύλλαβα εἰς -nis οἶον fi-
nis, finis (σύνορον), ἔτι δὲ τὰ ὀνόματα· collis, collis (λόφος), fas-
cis, fascis (δέσμη), mensis, mensis (μῆν), orbis, orbis (κύ-
κλος), piscis, piscis (ἰχθύς), postis, postis, (παραστάς), unguis, un-
guis (ὄνυξ).

Ἐκ τῶν εἰς -x ἀρσενικὰ εἶναι τὰ grex, greris (ἀγέλη), calix,
calīcis (κύλιξ, ποτήριον), ἔτι δὲ καὶ τὰ λήγοντα εἰς -ex, γεν. īcis
οἶον cortex, cortīcis (φλοιός).

Ἐκ τῶν εἰς -s προηγουμένου συμφώνου ἀρσενικὰ εἶναι τὰ ὀνόματα
dens, dentis (ὀδοὺς), fons, fontis (πηγή), mons, montis (ὄρος)
pons, pontis (γέφυρα).

32. Οὐδέτερα εἶναι τὰ λήγοντα εἰς -e, -l, -ar, -ur, -us, -men,
-ma, ἔτι δὲ τὸ lac, lactis, (γάλα) καὶ caput, capītis, (κεφαλή)· οἶον
mare tranquillum θάλασσα ἀτάρακτος, animal (-ālis) domesti-
cum ζῷον κατοικίδιον, calcār (-āris) acūtum πετρνιστήριον δξύ,

robūr (robōris) firmum ξύλον δρύϊνον στερεόν, corpūs (corpōris) sanum σῶμα ὑγιές, nomēn (nomīnis) clarum ὄνομα λαμπρόν, pŏēmā (pŏēmātis) bonum ποῖημα καλόν, lac (lactis) concrētum γάλα πεπηγός, capūt (capītis) humānum κεφαλή ἀνθρωπίνη.

33. Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς -l ἐξαίρουνται ὄντα γένους ἄρσενικοῦ τὸ sōl, sōlis (ἥλιος) καὶ τὸ sal, sālis (ἅλας). Ἐκ δὲ τῶν εἰς -us εἶναι θηλυκὰ ὅσα ἔχουσι τὴν γεν. εἰς ūtis ἢ ūdis ἢ ūdis, salus, ūtis (σωτηρία), senectus, ūtis (γῆρας), iuventus, ūtis (νεότης), servītus, ūtis (δουλεία), virtus, ūtis (ἀρετή), palus, ūdis (τέλμα). pecūs, pecūdis (κτῆνος). Θηλυκὸν εἶναι καὶ τὸ tellus, tellūris (χθών, γῆ).

Τὰ ὀνόματα τῶν ζώων τὰ ἔχοντα τὴν κατάληξιν -us καὶ -ur εἶναι ἄρσενικά· lepūs, ōris (λαγωός), vultūr, ūris (γύψ), mūs, mūris (μῦς), ἀλλὰ τὸ grūs, grūis (γέρανος), καὶ τὸ sūs, sūis (σὺς, χοῖρος) εἶναι συνήθως θηλυκά.

Τὰ ἐπίθετα καὶ αἱ μετοχαί, ὅταν λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά, διατηροῦσι τὸ γένος τοῦ παραλειπομένου οὐσιαστικοῦ· οἷον annalis (δηλ. liber) χρονογραφία, Aprīlis (δηλ. mensis) Ἀπρίλιος, continens (δηλ. terra) ἡπειρος κλπ.

Ἑλληνικὰ ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως.

34. Τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως κλίνονται κατὰ τὴν λατινικὴν γ' κλίσιν, μόνον δὲ ἐν τισι τῶν πτώσεων διατηροῦσι τοὺς ἑλληνικοὺς τύπους.

poēsis (ποίησις) ἔχει αἰτ. poēsim καὶ poēsin ἀφαιρετ. poēsi.

Halys (ὁ Ἄλυς ποταμός) αἰτ. Halyn καὶ Halym.

Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἑλλ. αἰτ. εἰς -a· οἷον aëra, aethëra (ἄερα, αἰθέρα) ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς aēr, aethēr.

Τὰ κύρια ὀνόματα εἰς -as (-antis), εἰς -is καὶ -ys ἀποβάλλουσι τὸ s ἐν τῇ κλητικῇ. Atla (κλητ. τοῦ Ἀτλας), Charybdi (κλητ. τοῦ Χάρυβδις) κτλ. Λέγεται δὲ Socrātes καὶ Socrāte (Σώκρατες). Τηρεῖται πολλάκις καὶ ἡ ἑλληνικὴ κατάληξις -as τῆς αἰτ. πληθυντικῆς· Cyclopas (Κύκλωπας), Macedōnas (Μακεδόνας).

Τὰ οὐδέτερα εἰς -mā γεν. -mātis ἔχουσι συνήθως ἐν τῇ δοτ. καὶ ἀφαιρ. τοῦ πληθ. -matis ἀντὶ -matibus· οἷον poēmātis (ποιήμασιν) epigrammātis (ἐπιγράμματα).

Τὸ ὄνομα Οἰδίπους κλίνεται οὕτως· Oedīpus, Oedipōdis, Oedīpo, Oedīpum, Oedīpe, Oedipōde.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

TETARTH KΛIΣIΣ (QUARTA DECLINATIO)

35. Τὰ ὀνόματα τῆς δ' κλίσεως εἶναι ἀρσενικά τὰ πλείστα, ὀλίγα δὲ θηλυκὰ λήγοντα εἰς -us καὶ ὀλίγιστα οὐδέτερα λήγοντα εἰς u.

Κλίνονται δὲ κατὰ τὰ ἐξῆς παραδείγματα :

Singularis

Nom.	fruct-us (καρπός)	corn-u
Gen.	fruct-us	corn-us
Dat.	fruct-ui	corn-u
Acc.	fruct-um	corn-u
Voc.	fruct us	corn-u
Abl.	fruct-u	corn-u

Pluralis

Nom.	fruct-us	corn-ua
Gen.	fruct-uum	corn-uum
Dat.	fruct ūbus	corn-ūbus
Acc.	fruct-us	corn-ua
Voc.	fruct-us	corn-ua
Abl.	fruct-ūbus	corn-ūbus

Οὕτω κλίνονται τὰ ἀρσενικά sensus (αἴσθησις), senātus (σύγκλητος), gradus (βαθμός), impētus (ἔφοδος) κτλ., τὰ θηλυκὰ tri-

bus (φυλή), manus (χείρ), porticus (στοά) κτλ. καὶ τὰ οὐδέτερα genu (γόνυ), gelu (κρύος) κτλ.

36. Ἡ δοτ. τοῦ ἐν. -ui συναιρείται ἐνίοτε εἰς -ū senatū (τῇ συγκλήτῳ)=senatui. Ἡ συναίρεσις αὕτη γίνεται πάντοτε εἰς τὰ οὐδέτερα, ἅτινα ἔχουσι κανονικῶς τὴν κατάληξιν -u.

37. Τὰ ὀνόματα artus ἄρσ. (μέλος τοῦ σώματος) καὶ tribus θηλ. (φυλή) προσλαμβάνουσιν ἐν τῇ δοτικῇ καὶ ἀφαιρετικῇ τοῦ πληθ. ἀντὶ τῆς καταλήξεως ībus τὴν κατάληξιν ūbus. Τὸ δὲ lacus ἄρσ. (λίμνη) ἔχει lacībus καὶ lacūbus.

38. Τὸ ὄνομα domus θηλ. (δόμος, οἶκος) σχηματίζει τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν γενικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν.

Singularis

Pluralis

Nom.,	Voc.	domus	domus
	Gen.	domus	domōrum (καὶ domum)
	Dat.	dumui	domībus
	Acc.	dumum	domos (καὶ domus)
	Abl.	domō	domībus

ΣΗΜ. Ὁ τύπος domi (οἶκοι) λαμβάνεται πάντοτε ἐπιρρηματικῶς, οἱ δὲ τύποι domum (οἶκαδε) καὶ domo (οἶκοθεν) λαμβάνονται καὶ ὡς ὀνόματα καὶ ὡς ἐπιρρήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

ΠΕΜΠΤΗ ΚΛΙΣΙΣ (QUINTA DECLINATIO)

39. Τὰ ὀνόματα τῆς ε' κλίσεως λήγουσιν εἰς -es καὶ εἶναι θηλυκά, πλὴν τοῦ dies (ἡμέρα) καὶ τοῦ meridies (μεσημβρία), ἅτινα εἶναι ἄρσενικά· καὶ τὸ dies ὅμως εἶναι ἐν τῷ ἐν. θηλυκόν, ὅταν σημαίνῃ χρόνον ἢ προθεσμίαν (longa dies=μακρὸς χρόνος, certa dies=ὠρισμένη προθεσμία).

40. Πλήρη τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἔχουσι μόνον δύο ὀνόματα· res

(πράγμα) dies (ἡμέρα). Ἄλλα τινὰ ἔχουσι μόνον τὰς εἰς -es ληγοῦσαι πτώσεις, τὰ δὲ λοιπὰ δὲν ἔχουσι πληθυντικόν.

41. Κλίνονται δὲ τὰ ὀνόματα τῆς ε' κλίσεως κατὰ τὰ ἑξῆς παρδείγματα.

Singularis

Nom.,	Voc.	di-es	res
	Gen.	di-ēi	rēi
	Dat.	di-ēi	rēi
	Acc.	di-em	rem
	Abl.	di-ē	rē

Pluralis

Nom.,	Voc.	di-es	res
	Gen.	di-ērum	rērum
	Dat.	di-ēbus	rēbus
	Acc.	di-es	res
	Abl.	di-ēbus	rēbus

42. Τὸ ε ἐν τῇ καταλήξει -ei εἶναι μακρὸν μὲν, ὅταν προηγῇ φωνήεν (οἶον diēi), βραχὺ δέ, ὅταν προηγῇται σύμφωνον (οἶον rēi).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΑΝΩΜΑΛΙΑΙ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

α') Ἀνώμαλα κατὰ τὴν κλίσιν.

Ἀνώμαλα ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως εἶναι τὰ ἑξῆς:
 Juppiter (Ζεὺς), σύνθετον ἐκ τοῦ Jōv-pater, κλίνεται οὕτω:
 γεν. Jovis, δοτ. Jovī, αἰτ. Jovem, ἀφαιρετ. Jove, κλητ. Juppiter.
 Caro θηλ. (κρέας), carnis, carni κλπ. Πληθ. carnes, carniūm.
 Bos ἀρσ. καὶ θηλ. (βοῦς), ῥίζα bov- γεν. bovis κτλ. Πληθ. ὄν. boves, γεν. bovinum, δοτ. καὶ ἀφαιρ. bobus καὶ bobus.

Senex (γέρων), γεν. senis, δοτ. seni, αἰτ. senem, ἀφαιρ. sene, Πληθ. senes, senum, senibus.

Iter, οὐδ. (ὁδός), γεν. itinēris κτλ. Πληθ. itinēra.

Nix θηλ. (χιών), γεν. nivis, δοτ. nivi κτλ. Πληθ. nives, nivium κτλ.

β') Ἀκλιτα.

43. Ἀκλιτα (indeclinabilia) εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων καὶ πλὴν αὐτῶν τὰ ὀνόματα secus (γένος), mane (πρωία) καὶ instar (σχῆμα).

γ') Ἑλλιπῇ κατὰ πτώσεις ἢ κατ' ἀριθμόν.

44. Τὰ κυριώτερα τῶν ἑλλιπῶν (defectiva) κατὰ πτώσεις (casibus) εἶναι τὰ ἑξῆς·

Nemo (οὐδεὶς), ὅπερ δὲν ἔχει τὴν γενικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ, ἀντὶ δὲ τούτων λέγεται nullius, nullō (ἐκ τοῦ nullus).

Vis (βία, δύναμις) ἐν τῷ ἐνικῷ ἔχει μόνον αἰτιατ. vim καὶ ἀφαιρ. vi, ὁ δὲ πληθ. σχηματίζεται κατὰ μεταπλασμόν vires, virum, viribus.

Vicis (τῆς ἐναλλαγῆς), ἔχει μόνον τὰς ἑξῆς πτώσεις· γεν. vicis, αἰτ. vicem, ἀφαιρ. vice. Πληθ. vices, vicibus.

Fas (ὅσιον) καὶ nefas (ἀνόσιον) ἔχουσι μόνον τὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ.

Pondo εἶναι ἀφαιρετικὴ τοῦ ἀχρήστου pondus (βάρος) καὶ δὲν ἔχει ἄλλας πτώσεις· uncia pondo=τὸν σταθμὸν οὐγγία (μία οὐγγία κατὰ τὸ βάρος), quinque pondo auri=πέντε λίτραι χρυσοῦ.

45. Ἑλλιπῇ κατ' ἀριθμόν (numero) εἶναι α') τὰ singularia tantum, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ σημαίνοντα ὕλην· aurum (χρυσός), sabulum (ψάμαθος), ἔτι δὲ καὶ τὰ ἑξῆς οὐσιαστικά· merides (μεσημβρία), vesp̄er (ἑσπέρα), ver (ἔαρ), iustitium (δικαιοσύνη), letum (θάνατος), specimen (δείγμα).

46. Πληθυντικὸν δὲν ἔχουσι τὰ κύρια ὀνόματα, δύνανται ὅμως γὰρ ἐξενεχθῶσι κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμόν, ὅταν σημαίνωσι πολλοὺς ὁμωνύμους ἀνδρας· οἷον duo Scipiones Africani· ὡσαύ-

τως δὲ καὶ τροπικῶς, ἤτοι μεταφορικῶς, ὅταν σημαίνωνται πολλοὶ ἄνδρες εἰδούς τινός· multi Cicerōnes πολλοὶ Κικέρωνες, ἔξοχοι δηλαδὴ ῥήτορες, οἷος ἦτο ὁ Κικέρων.

47. Καὶ τὰ ἀφηρημένα οὐσιαστικά, ἅτινα κυρίως ἔχουσι μόνον ἐνικὸν ἀριθμὸν, τίθενται ἐνίοτε κατὰ πληθυντικόν, ἵνα ἐντονώτερον ἐξαρθῇ ἡ ἔννοια αὐτῶν· οἷον inimicitiae (ἐχθραὶ), odia (μίση).

48. Πλεῖστα εἶναι τὰ ὀνόματα τὰ εὐχρηστα μόνον ἐν τῷ πληθυντικῷ (pluralia tantum), τούτων δὲ συνηθέστατα εἶναι τὰ ἑξῆς· arma (ὅπλα), divitiae (πλοῦτος), insidiae (ἐνέδρα), indutiae (ἀνακωχή), libēri (τέκνα) gemīni (δίδυμοι), supēri (οἱ ἄνω θεοί), infēri (οἱ κάτω θεοί), maiōres (πρόγονοι), postēri (ἀπόγονοι), preces (δεήσεις), fores (τὰ φύλλα τῆς θύρας), tenēbrae (σκότος), fauces (λάρυγξ), cervīces (αὐχὴν), moenia (τείχη), viscēra (σπλάγχχνα), reliquiae (λείψανα), nuptiae (γάμος).

49. Τινὰ οὐσιαστικά ἔχουσιν ἄλλην σημασίαν ἐν τῷ ἐνικῷ καὶ ἄλλην ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ· οἷον

aedes-is	ναὸς	aedes-ium οἶκος
auxilium	βοήθεια	auxilia ἐπικουρικὸν στράτευμα
castrum	φρούριον	castra-ōrum στρατόπεδον
copi-ae	ἀφθονία	copiae ārum στράτευμα
littēra-ae	γράμμα	littērae-ārum γράμματα, ἀλλὰ καὶ ἐπιστολή.

50. Ἑτερόκλιτα (hētēroclīta) λέγονται τὰ ὀνόματα, ἅτινα τὴν αὐτὴν ἔχοντα ὀνομαστικὴν κλίνονται κατὰ διαφόρους κλίσεις, ὅπως τὸ domus οἶκος (§ 38).

Τοιαῦτα εἶναι τὰ ὀνόματα :

Ficus (συκὴ) καὶ laurus (δάφνη), ἅτινα κλίνονται μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, ἀλλὰ λαμβάνουσι καὶ ἐκ τῆς δ' τὰς εἰς -us καὶ -u ληγουσας πτώσεις·

vas. vasis (ἄγγεῖον), ὅπερ κλίνεται ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ κατὰ τὴν β' vasa, vasa-sōrum).

iugērum (πλέθρον), ἔχον τὸν μὲν ἐνικὸν κατὰ τὴν β' κλίσιν

(iugĕrum, iugĕri). τὸν δὲ πληθυντικὸν κατὰ τὴν γ' (γεν. iugĕrum, iugeribus)

requies (ἀνάπαυλα, ἡσυχία), ὅπερ σχηματίζει τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ requiētis, τὴν αἰτιατ. requiem καὶ requiētem, τὴν δὲ ἀφαιρ. requie.

δ') Ἑτερογενῇ (ἢ μεταπλασά).

51. Ἑτερογενῇ (heterogenea) λέγονται ὅσα ὀνόματα, χωρὶς νὰ μεταβάλλωσι κλίσιν, ἔχουσιν ἄλλο γένος ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ καὶ ἄλλο ἐν τῷ πληθυντικῷ· οἷον

iocus	παιδιά	πληθ.	ioci, ἀλλὰ καὶ ioca
locus	τόπος	πληθ.	loci, ἀλλὰ καὶ loca (τὸ loci σημαί- [νει καὶ χωρία βιβλίων])
Tartārus		πληθ.	Tartāra (ὅπως καὶ ἑλληνιστί)
frenum	χαλινὸς	πληθ.	freni καὶ frena.

ε') Abundantia (ἀφθονοῦντα).

52. Abundantia λέγονται ὅσα ἔχουσι διαφόρους καταλήξεις ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἐνικοῦ, εἶναι δὲ τριῶν εἰδῶν·

α') τὰ ἔχοντα διάφορον γένος· οἷον

clipeus-i (ἄσπις) καὶ clipeum, -i

pileus, -i (πῖλος) καὶ pileum, -i

β') τὰ κλινόμενα κατὰ διαφόρους κλίσεις· οἷον

elēphas -antis	(ἐλέφας)	καὶ	elephantus-i
materia -ae	(ὕλη)	καὶ	materies, materiēi
duritia	(σκληρότης)	καὶ	durities
mollitia	(μαλακότης)	καὶ	mollities
luxuria	(τροφή)	καὶ	luxuries
barbaria	(βαρβαρότης)	καὶ	barbaries

γ') τὰ ἔχοντα διάφορον γένος καὶ διάφορον κλίσιν· οἷον

alimonia, -ae	(τροφή)	καὶ	alimonium, -i
tapētum, -i	(τάπης)	καὶ	ἄρσ. tapes -ētis

penus -us (θηλ. τῆς δ') τροφή, τὰ ἐπιτήδεια καὶ
penus, -oris (οὐδ. τῆς γ') καὶ penum, -i (οὐδ. τῆς β').

Καταλήξεις δι' ὧν δηλοῦται τὸ γένος τῶν οὐσιαστικῶν.

53. Ὅπως καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ, οὐσιαστικά τινα διὰ τῆς αὐτῆς καταλήξεως δηλοῦσι τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν γένος· ταῦτα δὲ εἶναι τὰ λεγόμενα κοινὰ communia (ἐν. nomen commūne)· οἷον adolescens, γεν. alodescentis ὁ νέος καὶ ἡ νεάνις, sacerdos, γεν. sacerdotis ὁ ἱερεὺς καὶ ἡ ἱέρεια.

54. Ἄλλα ἔχουσιν ἴδιον τύπον δι' ἑκάτερον γένος καὶ ταῦτα λέγονται mobilia (ἐν. nomen substantivum mobile), ἤτοι κινητά· οἷον inventor (ἐφευρετής), inventrix (εὐρέτις), victor (νικητής), victrix (νικήτρια), καὶ καθόλου τὰ ἀρσενικά εἰς -tor δύνανται νὰ σχηματίζωσι θηλυκά εἰς -trix.

55. Ἄλλων οὐσιαστικῶν ἔχόντων ἄλλας ἐν τῷ ἀρσενικῷ καταλήξεις τὸ θηλυκὸν καταλήγει κανονικῶς εἰς α· οἷον

servus	(δοῦλος)	serva	(δοῦλη)
magister	(διδδασκαλος)	magistra	(ἡ διδδασκαλος)
rex	(βασιλεὺς)	regina	(βασίλισσα)

56. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν ζώων ἄλλα μὲν εἶναι κινητά· οἷον cervus ὁ ἔλαφος, cerva ἡ ἔλαφος, gallus ὁ ἀλεκτρυών, gallina ἡ ἀλεκτορίς, ἄλλων δὲ δηλοῦται δι' ἄλλης λέξεως τὸ γένος· οἷον haedus ὁ ἔριφος, capella ἡ αἰξ, taurus ὁ ταῦρος, vacca ἡ ἀγελάς.

Ζώων τινῶν τὰ ὀνόματα εἶναι κοινά· οἷον bos (ὁ βοῦς καὶ ἡ βοῦς), ἄλλα δὲ ἐπίκοινα, δηλοῦνται δηλαδὴ ἀμφότερα τὰ γένη δι' ἐνὸς σταθεροῦ τύπου εἴτε ἀρσενικοῦ εἴτε θηλυκοῦ· οἷον turdus κίχλη, aquila αἰετός, rana βάτραχος. Πρὸς ἀκριβεστέραν διάκρισιν τοῦ γένους προστίθεται ἐνίοτε τὸ mas ἢ masculus καὶ τὸ femina· οἷον turdus mas, turdus femina, aquila mas, aquila femina.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

ΕΠΙΘΕΤΑ

(Adiectiva ἐν. Adiectivum)

57. Τὰ ἐπίθετα δηλοῦσι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὸ γένος ἢ δι' ἰδίας καταλήξεως ἐν τῷ ἄρσενικῷ, τῷ θηλυκῷ καὶ τῷ οὐδετέρῳ (τρικατάληκτα), ἢ διὰ κοινῆς καταλήξεως ἐν τῷ ἄρσενικῷ καὶ τῷ θηλυκῷ καὶ ἰδίας ἐν τῷ οὐδετέρῳ (δικατάληκτα), ἢ διὰ κοινῆς καταλήξεως καὶ κατὰ τὰ τρία γένη (μονοκατάληκτα).

58. Τρικατάληκτα, ὧν τὸ μὲν ἄρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον κλίνεται κατὰ τὴν β', τὸ δὲ θηλυκὸν κατὰ τὴν α' κλίσιν :

α' -us, -a, -um : altus, alta, altum (ὕψηλός).

β' er, -(ē)ra, -(ē)rum : miser, misera, miserum (ἄθλιος)—aeger, aegra, aegrum (ἄρρωστος).

Singularis

Nom.	altus	alta	altum
Gen.	alti	altae	alti
Dat.	alto	altae	alto
Acc.	altum	altam	altum
Voc.	alte	alta	altum
Abl.	alto	alta	alto

Pluralis

Nom.	alti	altae	alta
Gen.	altorum	altarum	altorum
Dat.	altis	altis	altis
Acc.	altos	altas	alta
Voc.	alti	altae	alta
Abl.	altis	altis	altis

ΣΗΜ. Κατὰ τὸ altus, alta, altum κλίνεται καὶ τὸ μοναδι-

κὸν ἐπίθετον satur, satūra, saturum (πλήρης), πλὴν μόνον τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς τοῦ ἀρσενικοῦ. Ἔπαθε δηλαδὴ τὸ satur ἀποκοπὴν τῆς καταλήξεως -us ἐν τῇ ὀνομαστικῇ (satūrus) καὶ τῆς καταλήξεως -e ἐν τῇ κλητικῇ (satūre).

Singularis

Nom.	miser	misēra	misērum
Gen.	misēri	miserāe	miseri
Dat.	misēro	miserāe	miserō
Acc.	misērum	miserām	miserum
Voc.	miser	miserā	miserum
Abl.	misēro	miserā	miserō

Pluralis

Nom.	miseri	miserāe	miserā
Gen.	miserorum	miserarum	miserorum
Dat.	miseris	miseris	miseris
Acc.	miseros	miseras	miserā
Voc.	miseri	miserāe	miserā
Abl.	miseris	miseris	miseris

Singularis

Nom.	aeger	aegra	aegrum
Gen.	aegri	aegrae	aegri
Dat.	aegro	aegrae	aegro
Acc.	aegrum	aegram	aegrum
Voc.	aeger	aegra	aegrum
Abl.	aegro	aegra	aegro

Pluralis

Nom.	aegri	aegrae	aegra
Gen.	aegrōrum	aegrārum	aegrōrum
Dat.	aegris	aegris	aegris

Acc.	aegros	aegras	aegra
Voc.	aegri	aegrae	aegra
Abl.	aegris	aegris	aegris

59. Τρικατάληκτα κλινόμενα καὶ κατὰ τὰ τρία γένη κατὰ τὴν γ' κλίσιν :

-er, -(ε)ris, -(ε)re : acer, acris, acre (ὀξύς)· celer, celëris, celëre (ταχύς).

Singulāris

Nom.	acer,	acris,	acre	celer,	celëris,	celëre
Gen.	acris,	acris,	acris	celëris,	celëris,	celëris
Dat.	acri,	acri,	acri	celëri,	celëri,	celëri
Acc.	acrem,	acrem,	acre	celërem,	celërem,	celëre
Voc.	acer,	acris,	acre	celer,	celëris,	celëre
Abl.	acri,	acri,	acri	celëri,	celëri,	celëri

Plurālis

Nom.	acres,	acres,	acrīa	celëres,	celëres,	celeria
Gen.	acrium,	acrium,	acrium	celerium,	celerium,	celerium
Dat.	acrībus,	acrībus,	acrībus	celerībus,	celerībus,	celerībus
Acc.	acres,	acres,	acrīa	celëres,	celëres,	celeria
Voc.	acres,	acres,	acrīa	celëres,	celëres,	celeria
Abl.	acrībus,	acrībus,	acrībus,	celerībus,	celerībus,	celerībus

ΣΗΜ. Μόνον τὸ celer ἔχει πανταχοῦ τὸ e ἐν τῇ κλίσει.

60. Δικατάληκτα, ἔχοντα τὴν κατάληξιν -is ἐν τῷ ἀρσενικῷ καὶ θηλυκῷ καὶ -e ἐν τῷ οὐδετέρῳ : fortis, fortis, forte (δυνατός), κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν. Κλίνονται δὲ ὡσαύτως κατὰ τὴν γ' κλίσιν καὶ τὰ δικατάληκτα συγκριτικὰ ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς -ior (ἀρσ. καὶ θηλ.) καὶ -ius (οὐδέτ.) : altior (ἀρσ. καὶ θηλ.) altius (οὐδέτ.).

Singularis

Nom.	fortis,	forte	altior,	altius
Gen.	fortis,	fortis	altiōris,	altiōris
Dat.	forti,	forti	altiōri,	altiōri
Acc.	fortem,	forte	altiōrem,	altius
Voc.	forti,	forte	altior,	altius
Abl.	forti,	forti	altiōre,	altiōre

Pluralis

Nom.	fortes,	fortia	altiōres,	altiōra
Gen.	fortium,	fortium	altiōrum,	altiōrum
Dat.	fortībus,	fortībus	altiōribus,	altiorībus
Acc.	fortes,	fortia	altiōres,	altiōra
Voc.	fortes,	fortia	altiōres,	altiōra
Abl.	fortībus,	fortībus	altioribus,	altioribus

61. Τέλος δὲ τὰ ἐπίθετα τὰ διὰ μιᾶς κοινῆς καταλήξεως δηλοῦντα καὶ τὰ τρία γένη (μονοκατάληκτα) κλίνονται πάντα κατὰ τὴν γ' κλίσιν μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι τὰ οὐδέτερα ἔχουσι τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν, λήγουσι δὲ εἰς -ia κατὰ τὰς τρεῖς ὁμοίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ.

Singularis

Nom.	fēlix	(εὐτυχής)	
Gen.	fēlicis		
Dat.	fēlici		
Acc.	fēlicem	(ἄρσ. θηλ.)	(οὐδ.) felix
Voc.	fēlix		
Abl.	fēlici		

Pluralis

Nom.	fēlices	(ἄρσ. θηλ.)	fēlicia	(οὐδέτ.)
Gen.	fēlicium			
Dat.	fēlicibus			

Acc.	fēlīces	(ἀρσ. θηλ).	fēlicia	(οὐδέτ.)
Voc.	fēlīces	(» »	fēlicia	»
Abl.	fēlicībus			

62. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ἐπιθέτων σχηματίζουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐν. εἰς -e (καὶ οὐχὶ εἰς -i), τὴν ὀν. τοῦ πληθυντ. εἰς -a (καὶ οὐχὶ εἰς -ia) καὶ τὴν γενικὴν τοῦ πληθ. εἰς -um (καὶ οὐχὶ εἰς -ium) α') τὰ συγκριτικὰ ὡς altior, altiore, altiōra, altiōrum καὶ β') ἄλλα τινὰ θετικὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὰ συχνότερα εἶναι τὰ ἑξῆς·

vetus	vetēris	(παλαιός)	vetēre	vetēra	vetērum
dives	divītis	(πλούσιος)	divīte	—	devītum
pauper	paupēris	(πέννης)	paupēre	—	paupērum
princeps	princīpis	(πρόκριτος)	princīpe	—	princīpum
particeps	particīpis	(μέτοχος)	particīpe	—	particīpum

63. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐπίθετα, ἅτινα σχηματίζουν τὴν μὲν ἀφαιρ. τοῦ ἐν. εἰς i, ἄλλὰ τὴν γεν. πληθ. εἰς -um (καὶ οὐχὶ εἰς -ium) ὡς

inops	-ōpis	(ἐνδεής)	inōpi	inōpum
memor	-ōris	(μνήμων)	memōri	memōrum

64. Τὰ ἐπίθετα, τὰ ἐπέχοντα τύπον οὐσιαστικῶν καὶ λήγοντα εἰς -is aequālis (ὁμήλικος), annālis (χρονογραφία), familiāris (οἰκεῖος), sociālis (ἐταῖρος) κλπ., σχηματίζουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικ. εἰς -i, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν τὰ λήγοντα εἰς -is, καὶ -er Aprīlis (Ἀπρίλιος), December (Δεκεμβριος) κλπ.

Τὸ iuvēnis, -is (νεανίας) ἔχει iuvēne, τὸ trirēmis, δηλ. navis (τριήρης), ἔχει trirēmi καὶ trirēme.

65. Τὰ ἐπίθετα, τὰ λαμβανόμενα ὡς κύρια ὀνόματα, ἔχουσι τὴν ἀφαιρετικὴν εἰς -e ὡς Felix (ἐκ τοῦ ἐπιθέτου felix=εὐτυχής) Fēlīce=Φηλιξ. Celer (ἐκ τοῦ ἐπιθέτου celer=ταχύς) Celēre=Κέλερ.

66. Τὰ ἔθνικα ὀνόματα εἰς -is, -ātis, καὶ -is, -ītis, ὅταν μὲν ἀναφέρωνται εἰς χώραν, ἔχουσι συνήθως τὴν ἀφαιρετικὴν εἰς -i·

οἶον (agro) Arpināti ἐν τῇ Ἀρπίνῃ (χώρῳ). ἔταν δὲ εἰς ἄνδρας ἔχουσι
τὴν ἀφαιρετικὴν εἰς -e οἶν ab (homine) Arpināte ὑπ' (ἀνδρός) Ἀρπι-
νάτου (ἰδ. καὶ § 26). 4

Κλίσεις τῶν μετοχῶν.

(Participia, ἐν. Participium).

67. Αἱ εἰς -us λήγουσαι μετοχαὶ (amatus, amaturus), κλίνονται
ἔπως τὰ ἐπίθετα εἰς -us, -a, -um. Αἱ δὲ λήγουσαι εἰς -ans καὶ
ens (amans, delens) κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ἔπως τὰ μονοκα-
τάληκτα ἐπίθετα amans, αἰτ. ἐν. amantem, οὐδ. amans, ὄνομ.
καὶ αἰτ. τοῦ πληθ. amantes, οὐδ. amantia. Αἱ μετοχαὶ αὗται λαμβανό-
μεναι μὲν ὡς ἐπίθετα ἔχουσι τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς i (in
praesenti tempore ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ) λαμβανόμενα δὲ ὡς κυ-
ρίως μετοχαὶ ἔχουσι τὴν ἀφαιρετικὴν εἰς e me εἰς e (me prae-
sente ἐμοῦ παρόντος). ab homine per silvam errante ὑπὸ ἀνδρός
ἀνὰ τὸ δάσος πλανωμένου.

Παραθετικά.

68. Οἱ βαθμοὶ τῆς συγκρίσεως (gradus comparatiōnis) εἶναι καὶ ἐν
τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τρεῖς·

ὁ θετικὸς	βαθμὸς	gradus	positivus
ὁ συγκριτικὸς	βαθμὸς	gradus	comparativus
ὁ ὑπερθετικὸς	βαθμὸς	gradus	superlativus

69. Τὰ συγκριτικά σχηματίζονται, μεταβαλλομένης τῆς καταλήξεως
-i (ἐν τῇ β' κλίσει) ἢ -is (ἐν τῇ τρίτῃ) τῆς γενικῆς τῶν ἐπιθέτων (ἢ ἐπι-
θετικῶν μετοχῶν) εἰς -ior διὰ τὸ ἀρσενικὸν γένος καὶ τὸ θηλυκὸν καὶ εἰς
-ius διὰ τὸ οὐδέτερον, κατὰ τὰ ἑξῆς παραδείγματα.

longus	(μακρὸς)	γεν. longi	long-ior,	long-ius
celer	(ταχὺς)	» celeris	celer-ior	celer-ius
brevis	(βραχύς)	» brevis	brev-ior,	brev-ius
felix	(εὐτυχής)	» felix	felic-ior,	felic-ius
egens	(ἐνδεής)	» egentis	egent-ior,	egent-ius

70. Τὰ ὑπερθετικά σχηματίζονται μεταβαλλομένης τῆς καταλή-

ξεως -i -is τῆς γεν. τοῦ θετικοῦ εἰς issīmus, issīma, issīmum, τῶν δὲ ἐπιθέτων τῶν ληγόντων εἰς -er προστιθεμένης εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ τῆς καταλήξεως -rīmus, rīma, rīmum.

longus	γεν.	longi	long-issīmus,	-a,	-um
brevis	γεν.	brevis	brev-issīmus,	-a,	-um
felix	γεν.	felicis	felic-issīmus,	-a,	-um
egens	γεν.	egentis	egent-issīmus,	-a,	-um
celer			cele-rīmus,	-a,	-um

✓ Τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα κλίνονται ὡς ἐξῆς·

Singularis

Nom.	Voc.	longior	longius
	Gen.	longiōris	
	Dat.	longiōri	
	Acc.	longiōrem	longius
	Abl.	longiōre	

Plurālis

Nom.	Voc.	longiōres	longiōra
	Gen.	longiōrum	
	Dat.	longiōribus	
	Acc.	longiōres	longiōra
	Abl.	longiōribus	

71. Τὰ ἐπίθετα.

facīlis	(εὐκολος)	difficīlis	(δύσκολος)
simīlis	(ὅμοιος)	dissīmilis	(ἀνόμοιος)
humīlis	(ταπεινός)	gracīlis	(ἱσχνός)

σχηματίζουν τὸν ὑπερθετικὸν μεταβαλλομένης τῆς καταλήξεως -is τῆς γενικῆς τοῦ θετικοῦ εἰς līmus-a um.

facīlis	facilior	facil-līmus,	-a,	-um
difficīlis	difficilior	difficil-līmus,	-a,	-um
simīlis	similior	simil-līmus,	-a,	um

dissimilis	dissimilior	dissimil-līmus,	-a, -um
humilis	humilior	humil līmus,	-a, -um

72. Τὰ εἰς -dīcus, fīcus, -vōlus λήγοντα ἐπίθετα (ἔχοντα ὡς δευτερον συνθετικὸν μέρος τὰ ῥήματα dīco=λέγω, facio=ποιῶ, vōlo=βούλομαι) σχηματίζουν τὰ παραθετικά αὐτῶν ἀπὸ τῶν θεμάτων dicent-ficent-volent- εἰς ent ior, -ent-ius, ent-issimus, ent-issima, ent-issimum.

maledīcus	(κακολόγος),	maledicentior,	maledicentissimus
magnifīcus	(μεγαλοπρεπής)	magnificentior,	magnificentissimus,
benevōlus	(εὖνους)	benevolentior,	benevolentissimus.

73. Ἀνώμαλα παραθετικά (σχηματιζόμενα ὅχι ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ θετικοῦ, ἀλλ' ἐξ ἄλλων ῥιζῶν, ὅμοια δὲ πρὸς τὰ ἀντίστοιχα ἀνώμαλα παραθετικά τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης).

bonus	melior	optīmus
ἀγαθός	ἀμείνων	ἄριστος
malus	peior	pessīmus
κακός	χείρων	χειρίστος
parvus	minor	minīmus
μικρός	ἐλάσσων	ἐλάχιστος
magnus	maior	maxīmus
μέγας	μεῖζων	μέγιστος
multum (οὐδέτ.)	plus (οὐδέτ.)	plurīmum
πολὺ	πλέον	πλεῖστον
multi (πληθ.)	plures, plura,	plurīmi
(γεν.)	plurīum,	
πολλοὶ	πλείονες	πλεῖστοι

74. Καθὼς ἐν τῇ ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὁ συγκριτικὸς καὶ ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ περιφραστικῶς διὰ τῶν ἐπιρρημάτων magis (μᾶλλον), maxīme, (μάλιστα) μετὰ τοῦ θετικοῦ βαθμοῦ, τοῦτο δὲ μάλιστα γίνεται πάντοτε, ὅταν ὁ θετικὸς βαθμὸς λήγῃ εἰς -us καὶ ἔχῃ πρὸ τοῦ -us φωνῆν οἶον idoneus (ἀρμόδιος), magis idoneus, maxīme idoneus, μᾶλλον ἀρμόδιος, ἀρμοδιώτερος, μάλιστα ἀρμόδιος, ἀρμοδιώτατος,

necessarius (ἀναγκαῖος), magis necessarius, maxime necessarius, μᾶλλον ἀναγκαῖος, ἀναγκαιότερος, μάλιστα ἀναγκαῖος, ἀναγκαιότατος.

ΣΗΜ. Καὶ δι' ἐπιρρημάτων δύναται νὰ ἐπιτείνηται ἡ ἔννοια τῶν ἐπιθέτων· οἷον valde magnus (πάνυ μέγας).

75. Συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικὰ ἄνευ θετικοῦ.

—, exterior	extrēmus
ἐξώτερος	ἔσχατος
—, interior	intīmus
ὁ ἐνδοτέρω	ὁ ἐνδοτάτω
—, inferior	infīmus καὶ īnus
κατώτερος	κατώτατος
—, prior	prīmus
πρότερος	πρῶτος
—, proprior	proxīmus
πλησιέστερος	πλησιέστατος
—, superior	suprēmus καὶ summus
ὑπέρτερος	ὑπατος, ὑψιστος
—, ulterior	ultīmus
ὁ πέραν	ὁ ἔσχατος
—, deterior	detrēmus
χειρῶν	χειρίστος
—, potior	protissīmus
κρείττων	κράτιστος
—, citior	citīmus
ὁ ἐγγυτέρω	ὁ ἐγγυτάτω

Tò vetus (παλαιὸς) ἔχει μόνον ὑπερθετικὸν veterrīmus.

ΣΗΜ. Πρὸς ταῦτα τὰ ἄνευ θετικοῦ λατινικὰ παραθετικὰ παράβαλε τὰ ὅμοια ἑλληνικά· —, ὕστερος, ὕστατος, — πλησιέστερος, πλησιέστατος, — πρότερος, πρῶτος, — ἔσχατος, ἅτινα ἐκφράζουσι παρεμφερεῖς ἔννοιαι.

Σχηματισμὸς τῶν ἐπιθετικῶν ἐπιρρημάτων καὶ παραθετικῶν αὐτῶν.

76. Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα σχηματίζουσιν ἐπιρρήματα μετα-

βαλλομένης τῆς καταλήξεως τῆς γενικῆς i εἰς ē, falsus (ψευδής), falsē (ψευδώς), miser (ἄθλιος), misērē (ἄθλίως). Τῶν ἐπιρρημάτων τούτων ὡς συγκριτικά μὲν λαμβάνονται τὰ οὐδέτερα τῶν συγκριτικῶν τῶν ἐπιθέτων (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ), ὑπερθετικά δὲ σχηματίζονται ἐκ τῆς γεν. τοῦ ὑπερθετικοῦ ἐπιθέτου, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὰ θετικά ἐπιρρήματα ἐκ τοῦ θετικοῦ ἐπιθέτου.

ΣΗΜ. Τὸ ἐπίθετον bonus σχηματίζει ἐπίρρημα bonē μετὰ βραχείας καταλήξεως (συγ. melius, ὑπερθ. optime), ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ malus τὸ ἐπίρρημα malē ἔχει βραχείαν τὴν κατάληξιν (συγκρ. peius, ὑπερθ. pessimus).

77. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα σχηματίζουν ἐπιρρήματα μεταβαλλομένης τῆς καταλήξεως τῆς γεν. -is εἰς īter· celer (ταχύς) celerīter (ταχέως), fortis (ἰσχυρός), fortīter (ἰσχυρῶς), felix (εὐτυχής) felicīter (εὐτυχῶς). Τὰ παραθετικά αὐτῶν σχηματίζονται ὅπως καὶ τὰ τῶν ἐπιρρημάτων, τῶν παραγομένων ἐκ τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων

celerīter	celerius	celerīme
fortīter	fortius	fortissīme
felicīter	felicius	felicissīme

78. Τὰ μονοκοτάκλιτα ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς -ns μεταβάλλουσι τὴν κατάληξιν -is τῆς γενικῆς πρὸς σχηματισμὸν ἐπιρρημάτων εἰς er (ὅχι īter)· prudens (συνετός) γεν. prudentis, prutenter (συγκρ. prudentius ὑπερθ. prudentissīme). Οὕτω σχηματίζεται καὶ τοῦ ἐπιθέτου audax (τολμηρός) τὸ ἐπίρρημα audacter (συγκρ. audacius ὑπερθ. audacissīme).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

79. Τὰ ἀριθμητικά (numeralia) εἶναι ἐπίθετα ἀριθμητικά (adiectiva numeralia), ὑποδιαιρούμενα α') εἰς ἀπόλυτα (cardinalia), οἷον unus, (εἷς), duo (δύο)· β') εἰς τακτικά (ordinalia)· οἷον primus (πρῶτος), secundus (δεύτερος)· καὶ γ') εἰς διανεμητικά (dis-

tributiva)· οἷον singuli (ἀνα ἕνα), bini (ἀνα δύο) καὶ ἐπιρρήματα ἀριθμη-
τικά (adverbia numeralia)· οἷον semel (ἅπαξ), bis δῖς.

ΣΗΜ. Αἱ ἐρωτηματικαὶ λέξεις, εἰς ἃς ἡ ἀπόκρισις δίδεται δι' ἀριθμητικῶν, εἶναι αἱ ἐξῆς. Ἐπὶ μὲν τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων ἡ ἐρώτησις γίνεται διὰ τοῦ ἀκλίτου ἐπιθέτου quot (πόσοι; πόσαι; πόσα;); οἷον quot milites? (πόσοι στρατιῶται;); — Centum (ἑκατόν). Ἐπὶ δὲ τῶν τακτικῶν διὰ τοῦ ἐπιθέτου quotus (πόστος); οἷον quota hora est? (πόστη ὥρα ἐστὶ;); — Quarta (τετάρτη). Ἐπὶ τῶν διανεμητικῶν διὰ τοῦ ἐπιθέτου quotēni, -ae, -a (ἀνὰ πόσους); οἷον quotēni? — Bini (ἀνὰ δύο). Ἐπὶ δὲ τῶν ἀριθμητικῶν ἐπιρρη-
μάτων διὰ τοῦ ἐπιρρήματος quoties (ποσάκις); οἷον quoties? — Octies (ὀκτάκις).

80. α') Ἐπίθετα ἀριθμητικὰ ἀπόλυτα. (Adiectiva numeralia car-
dinalia· ὁ ἐν. adiectivum numerale cardinale).

1 I unus -a, -um εἷς, μία, ἓν	20 XX viginti
2 II duo, duae, duo, δύο	30 XXX triginta
3 III tres, tria, τρεῖς, τρία	40 XL quadraginta
4 IV quattuor	50 L quinquaginta
5 V quinque	60 LX sexaginta
6 VI sex	70 LXX septuaginta
7 VII septem	80 LXXX octoginta
8 VIII octo	90 XC nonaginta
9 IX novem	100 C centum
10 X decem	200 CC ducenti, -ae, -a
11 XI undēcim	300 CCC trecenti, -ae, -a
12 XII duodēcim	400 CCCC quadingenti, -ae, -a
13 XIII tredēcim	500 D ἡ IJ quingenti, -ae, -a
14 XIV quattuordēcim	600 DC sexcenti, -ae, -a
15 XV quindēcim	700 DCC septingenti, -ae, -a
16 XVI sedēcim ἢ decem et sex	800 DCCC octingenti, -ae, -a
17 XVII decem et septem ἢ septendēcim	900 DCCCC nongenti, -ae, -a
18 XVIII duodeviginti (ἢ de- cem et octo)	1000 M ἡ CIJ mille
19 XIX undeviginti (ἢ decem et novem)	2000 MM ἢ CIJ CIJ duo milia
	3000 MMM tria milia
	4000 MMMM quattuor milia
	5000 IJ quingente milia κτλ.

ΣΗΜ. Τὰ λατινικὰ σημεῖα πλὴν τοῦ M, ὅπερ εἶναι συντομία τοῦ mille, ἦσαν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐθαίρετα σημεῖα λαβόντα ὕστερον μορφὴν γραμμάτων. Γραμμὴ τις μετὰ C ἀνεστραμμένον (δηλαδὲ I↵) σημαίνει 500, πᾶν δὲ ἄλλο C ἀνεστραμμένον ἐκ τῶν δεξιῶν προστιθέμενον ἀντιστοιχεῖ πρὸς 0 τῶν ἀραδικῶν σημείων· οἷον I↵↵=5000, I↵↵↵=50000. Ὁ ἀριθμὸς διπλασιάζεται, ὅταν ἐκ τῶν ἀριστερῶν προστεθῶσι τοσαῦτα C, ὅσα εἶναι τὰ ἐκ δεξιῶν τῆς γραμμῆς· οἷον CI↵=1000, CCI↵↵=10000, CCCI↵↵↵=100000.

β') Ἐπίθετα ἀριθμητικὰ τακτικά. (Adiectiva numeralia ordinalia ὁ ἐν. ordināle).

1 primus πρῶτος	50 quinquagesīmus
2 secundus ἢ alter	60 sexagesīmus
3 tertius	70 septuagesīmus
4 quartus	80 octogesīmus
5 quintus	90 nonagesīmus
6 sextus	100 centesīmus
7 septīmus	200 ducentesīmus
8 octāvus	300 trecentesīmus
9 nonus	400 quadringentesīmus
10 decīmus	500 quingentesīmus
11 undecīmus	600 sexcentesīmus
12 duodecīmus	700 septingentesīmus
13 tertius decīmus	800 octingentesīmus
14 quartus decīmus	900 nongentesīmus
15 quintus decīmus	1000 millesīmus
16 sextus decīmus	2000 bis millesīmus
17 septīmus decīmus	3000 ter millesīmus
18 duodevicesīmus (ἢ octāvus decīmus)	4000 quater millesīmus
19 undevicesīmus (ἢ nonus decīmus)	5000 quingies millesīmus
20 vicesīmus (vigēsīmus)	10000 decies millesīmus
30 tricesīmus (trigēsīmus)	100000 centies millesīmus
40 quādragesīmus	1000000 decies centies millesīmus

γ') Ἐπίθετα ἀριθμητικὰ διανεμητικά. (Adiectiva numeralia distributiva ὁ ἐν. distributivum).

1 singŭli, -ae -a ἀνὰ ἕνα	50 quinquagēni
2 bini, -ae, -a ἀνὰ δύο κτλ.	60 sexagēni
3 terni (trini), -ae, -a	70 sebtuagēni
4 quaterni	80 octogēni
5 quini	90 nonagēni
6 seni	100 centēni
7 septēni	101 centēni singŭli
8 octōni	102 centēni bini
9 novēni	110 centēni dēni
10 dēni	120 centēni vicēni
11 undēni	125 centēni vicēni quini
12 duodēni	200 ducēni
13 terni dēni	300 trecēni
14 quaterni dēni	400 quadringēni
15 quini dēni	500 quingēni
16 seni dēni	600 sescēni
17 septēni dēni	700 septingēni
18 octōni dēni ἢ duodevicēni	800 octingēni
19 novēni dēni ἢ undevicēni	900 nongēni
20 vicēni	1000 singŭla milia
21 vicēni singuli	2000 bina milia
22 vicēni bini	3000 terna milia
25 vlcēni quini	5000 quina milia
28 duodetricēni	10000 dena milia
29 undetricēni	50000 quinquagēna milia
30 tricēni	100000 centēna milia
40 quadragēni	

δ') Ἐπιπρόματα ἀριθμητικά (Adverbia numēralia· ὁ ἐν. adverbium numerāle).

1 semel ἅπαξ	12 duodecies
2 bis δις	13 tresdecies ἢ tredecies
3 ter τρίς	14 quater decies ἢ quattuor decies
4 quater τετράκις	15 quinquies decies ἢ quindecies
5 quinquis	16 sexies decies ἢ sedecies
6 sexies	17 septies decies
7 septies	18 duodevicies ἢ octies decies
8 octies	19 undevicies ἢ novies decies
9 novies	20 vicies
10 decies	
11 undecies	

30 tricies	800 octingenties
40 quadragies	900 nongenties
50 quinquagies	1000 millies
60 sexagies	2000 bis millies
70 septuagies	3000 ter millies
80 octogies	4000 quater millies
90 nonagies	5000 quinquies millies
100 centies	6000 sexies millies
200 ducenties	7000 septies millies
300 trecenties	8000 octies millies
400 quadringenties	9000 novies millies
500 quingenties	10000 decies millies
600 sexcenties	100000 centies millies
700 septingenties	1000000 millies millies

81. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων κλιτὰ εἶναι μόνον τὰ ἑξῆς·

α') τὸ unus, -a, -um, ἐν τῷ ἐνικῷ καὶ πληθυντικῷ, τὸ duo, -ae, -o, καὶ τὸ tres, tria ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ,

β') ἀπὸ τοῦ ducenti μέχρι τοῦ nongenti (200—900).

γ') τὸ milia (πληθ. τοῦ mille=1000).

Nom. unus-una-unum	duo duae-duo	tres-tria	milia
Gen. unius-unius-unius	duorum arum-orum	trium	milium
Dat. uni-uni-uni	duobus duabus-obus	tribus	milibus
Acc. unum-unam-unum	duo ἢ duos duas-duo	tres-tria	milia
Abl. uno-una-uno	duobus duabus-obus	tribus	milibus

82. Κατὰ τὸ duo, duae, duo κλίνεται καὶ τὸ ambo (ἄμφω), ambae, ambo.

83. Οἱ σύνθετοι ἀριθμοὶ μέχρι μὲν τοῦ 100 δηλοῦνται κατὰ δύο τρόπους· ἢ προτασσομένου τοῦ μικροτέρου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ μεγαλυτέρου μετὰ τοῦ συνδέσμου et ἢ προτασσομένου τοῦ μεγαλυτέρου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ μικροτέρου μετὰ ἢ ἄνευ τοῦ et· εἴκοσι καὶ πέντε (πέντε καὶ εἴκοσι) λέγεται quinque et viginti ἢ viginti (et) quinque. Πέραν δὲ τοῦ 100 προτάσσεται πάντοτε ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μικρότερος· καὶ ἂν μὲν οἱ ἀριθμοὶ εἶναι δύο μόνον, τότε ὁ σύνδεσμος et ἢ τίθεται ἢ παραλείπεται· centum (et) viginti 120, ducenti (et) octo 208, tria milia (et) trecenti milites 3300 στρατιῶται (τρισχίλιοι +

διακοσίοις). Ἐν δὲ οἱ ἀριθμοὶ εἶναι πλείονες, παραλείπεται *et centum* *iginti quinque* 125 (annus) *millesimus nongentesimus nonus* τοῦ 1909.

84. Τὸ *mille* (1000) εἶναι ἄκλιτον ἐπίθετον· *mille milites* χίλιοι στρατιῶται, *mille milĭtum* χιλίων στρατιωτῶν κλπ.

85. Τὸ *milĭa* εἶναι οὐσιαστικὸν ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ, γένους οὐδετέρου· *tria milĭa milĭtum* τρεῖς χιλιάδες στρατιωτῶν.

ΣΗΜ. Ἀρχικῶς καὶ τὸ *mille* ἦτο οὐσιαστικὸν (χιλιάς) καὶ δὴ ἐνικὸς ἀριθμὸς τοῦ *milĭa* (καὶ παλαιότερον *millia*), ἐλέγετο δὲ (*unum*) *mille milĭtum* μία χιλιάς στρατιωτῶν, *duo milia milĭtum* δύο χιλιάδες στρατιωτῶν κλπ.

Ὅπως δηλαδὴ τὸ οὐδέτερον *mare* (θάλασσα) ἔχει πληθυντικὸν *maria*, οὕτω καὶ τὸ *mille*, *milĭa*.

86. Τὰ τακτικὰ καὶ διανεμητικὰ κλίνονται ὅπως τὰ εἰς *-us*, *-a*, *-um* ἐπίθετα (κατὰ τὴν β' καὶ τὴν α' κλίσιν), τὰ διανεμητικὰ ὅμως (πλὴν τοῦ *singŭli*) σχηματίζουν τὴν γεν. πληθ. τοῦ ἀρσ. καὶ τοῦ οὐδ. εἰς *-um* καὶ ὅχι εἰς *-orum*, (*binum*, *binarum*, *binum*).

87. Οἱ μετὰ τοῦ 8 καὶ 9 σύνθετοι ἀριθμοὶ (18, 19 — 28, 29 — 38, 39 κλπ.) ἐκφέρονται καὶ δι' ἀφαιρέσεως ἀπὸ τῆς ἀμέσως ἐπομένης δεκάδος. Ἀντὶ δηλαδὴ νὰ εἴπωσιν οἱ Ῥωμαῖοι 18, λέγουσι συνηθέστερον 20 παρὰ 2, ἀντὶ 29, συνηθέστερον 30 παρὰ 1. Ἀντὶ λοιπὸν *octodĕcim* (18), συνηθέστερον λέγουσι *duodeviginti* ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνας (**δυοῖν δέοντα εἴκοσιν**), ἀντὶ *novem et viginti* (29) *undetriginta* **ἐνὸς δέοντα τριάκοντα**).

88. Ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει ἰδίαν κατάληξιν πρὸς δήλωσιν τῶν διανεμητικῶν. Τὸ *bini* τῶν Ῥωμαίων λέγεται ἐλληνιστὶ σύν-
δυο ἢ ἀνά δύο ἢ κατὰ δύο, ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ δύο-δύο, τρεῖς-
τρεῖς κλπ.

89. Τὰ διανεμητικὰ εἶναι ἐν χρήσει καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολύτων, ὅταν τὰ οὐσιαστικά, μεθ' ὧν συνάπτονται, εἶναι ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν ἐχόντων μόνον πληθυντικὸν *pluralia tantum* (ἰδ. § 48)· οἷον *bina castra* (δύο στρατόπεδα), *binæ litteræ* (δύο ἐπιστολαί). *Unum castrum* σημαίνει ἐν φρούριον, διότι τὸ *castrum* ἐν τῷ

έν. ἔχει ταύτην τὴν σημασίαν, duae litterae δύο γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, διότι littera έν τῷ έν. σημαίνει γράμμα (τοῦ ἀλφαβήτου). Μετὰ τῶν τοιούτων δὲ ὀνομάτων τίθεται καὶ τὸ unus, -a, -um κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν (una castra έν στρατόπεδον).

90. Τῶν διανεμητικῶν γίνεται χρῆσις έν τῷ πολλαπλασιασμῷ· οἷο bis bina faciunt quattuor 2×2 γίνονται 4.

91. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων ἔχομεν καὶ τὰ λεγόμενα πολλαπλασιαστικά (multiplicativa)· simplex, duplex, triplex, quadruplex, quincuplex, septemplex, decemplex, κτλ. ἄπλοῦς, διπλοῦς, τριπλοῦς, κλπ. καὶ τὰ ἀναλογικά (proportionalia) simplus, duplus, triplus, quatuorplus, octuplus κλπ. ἄπλοῦς, διπλάσιος, τριπλάσιος.

Τὰ πολλαπλασιαστικά κλίνονται ὅπως τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα τῇ γ' κλίσει, τὰ δὲ ἀναλογικά κατὰ τὸ bonus, -a, -um,

92. Οἱ κλασματικοὶ ἀριθμοὶ ἐκφέρονται καὶ έν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὅπως καὶ έν τῇ ἑλληνικῇ.

$$\frac{1}{2} = \text{dimidia pars}, \quad \frac{2}{3} = \text{duae (tertia) partes}$$

$$\frac{1}{3} = \text{tertĭa pars}, \quad \frac{3}{4} = \text{tres (quarta) partes}$$

$$\frac{1}{4} = \text{quarta pars}, \quad \frac{9}{10} = \text{novem (decima) partes}$$

$$5 \frac{3}{4} = \text{quinque et tres quintae partes.}$$

Ὅπως δηλαδὴ έν τῇ ἑλληνικῇ ὁ μὲν ἀκέραιος ἀριθμὸς καὶ ὁ ἀριθμητὴς τοῦ κλάσματος δηλοῦται δι' ἀπολύτων, ὁ δὲ παρονομαστὴς διὰ τακτικῶν ἀριθμητικῶν· ἐὰν δὲ ὁ ἀριθμητὴς εἶναι ἡ μόνος λέγεται μόνον ὁ παρονομαστὴς μετὰ τοῦ pars: $\frac{1}{10} = \text{decĭma pars}$, ἑλλ. τὸ δέκατον ἢ τὸ έν δέκατον, ἐὰν δὲ ὁ παρονομαστὴς εἶναι μείζων τοῦ ἀριθμητοῦ κατὰ μίαν μονάδα, τίθεται ὁ ἀριθμητὴς μετὰ τοῦ pars καὶ παραλείπεται συνήθως ὁ παρονομαστὴς: $\frac{3}{4} = \text{tres partes}$.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

(Pronomina ἐν. pronōmen).

93. Αἱ ἀντωνυμίαι διαιροῦνται εἰς

1. Προσωπικᾶς (pronomīna personalia, ἐν. Pr. personāle) καὶ αὐτοπαθεῖς pr. reflexīva, ἐν. -vum].

2. κτητικᾶς (pr. possessīva ἐν. -vum).

3. δεικτικᾶς (pr demonstratīva, ἐν. -vum).

4. ὀριστικᾶς (pr. determinatīva, ἐν. -vum).

5. ἀναφορικᾶς (pr. relatīva, ἐν. -vum).

6. ἐρωτηματικᾶς (pr. interrogatīva, ἐν. -vum).

7. ἀορίστους (pr, indefinīta, ἐν. -tum).

94. Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι.

Singularis

	prima parsōna			secunda parsōna	
Nom.	ego	ἐγὼ		tu	σὺ
Gen.	mei	ἐμοῦ (μοῦ)		tui	σοῦ
Dat.	mihi	ἐμοὶ (μοί)		tibi	σοὶ
Acc.	me	ἐμέ (μέ)		te	σέ
Abl.	me	—		te	—

Pluralis

Nom.	nos	ἡμεῖς	vos	ὅμοις
Gen.	nostri, nostrum	ἡμῶν	vestri	vestrum, ὁμῶν
Dat.	nobis	ἡμῖν	vobis	ὁμῖν
Acc.	nos	ἡμᾶς	vos	ὁμᾶς
Abl.	nobis	—	vobis	—

ΣΗΜ. Αἱ πλάγαιαι πτώσεις τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου προσώπου λαμβάνονται καὶ ἐπὶ αὐτοπαθείας.

Singularis

tertia persōna

(Ἡ ἐπαναληπτικὴ ἀντωνυμία is, ea, id)

(Ἐπὶ δὲ αὐτοπαθεύ)

Nom.	is,	ea,	id	(αὐτός, -ή, αὐτὸ)		
Gen.		eius,			sui	οὗ (ἐαυτοῦ)
Dat.		ei			sibi	οῖ (ἐαυτῷ)
Acc.	eum,	eam,	id		se	ἑ (ἐαυτῷ)
Abl.	eō,	eā,	eō		se	—

Pluralis

Nom.	ii(ei)	eae,	^{ea} id	—		
Gen.	eōrum,	eārum,	eōrum	sui	σφῶν	(ἐαυτῶν)
Dat.		iis (eis)		sibi	σφίσι	(ἐαυτοῖς)
Acc.	eos,	eas,	ea	se	σφᾶς, σφέα	(ἐαυτούς)
Abl.		iis (eis)		se	—	—

Παράδειγμα τῆς χρήσεως τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἐν τῇ
γ' προσώπῳ.

amat se	= ἀγαπᾷ ἐαυτὸν
amant se	= ἀγαπῶσιν ἐαυτούς
amat eum	= ἀγαπᾷ αὐτὸν
amātis eos	= ἀγαπᾶτε αὐτούς.

ΣΗΜ. Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι (πλὴν τῆς tu καὶ τῆς γ
κῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου) προσλαμβάνουσι πρὸς ἑμφο
τὴν συλλαβὴν -met egōmet (ἐγῶγε), nosmet, tibimet, sem
Ἡ ἀντ. tu προσλαμβάνει πρὸς τοῦτο τὴν συλλαβὴν -te tute (σύ
Ἡ ἀντ. se πρὸς ἑμφασιν διπλασιάζεται sese. Τὴν κατάληξιν
προσλαμβάνουσι καὶ αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι meāmet facta (τὰ ἐμά
κατορθώματα).

95. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι παράγονται ἐκ τῶν θεμάτων τῶν π
σωπικῶν ἀντωνυμιῶν (me-, tu-, nos-, vos- ἢ ves-, su-) καὶ εἶναι
ἑξῆς πέντε·

- 1) meus-a-um, ἐμός, -ή, ὄν·
- 2) noster, -tra, -trum, ἡμέτερος, -α, -ον·
- 3) tuus, -a, um, -ός, -ή, ὄν·
- 4) vester, -tra, -trum, ὑμέτερος, -α, -ον·
- 5) suus, -a, -um, ὅς, ἐός (ἰδικός του)·
- 6) suus -a, -um, σφέτερος (ἰδικός των)·

ΣΗΜ. Ὑπὲρ ἑτεροπαθείας ἀντὶ τοῦ suus, -a, -um λέγεται eius, eorum, eārum, eorum.

96. Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὅπως τὰ εἰς -us, -a, -um καὶ -er, -a, um ἐπίθετα. Ἡ κλητικὴ τοῦ meus εἶναι ἄλλοτε μὲν ὁμοίᾳ τῇ ὀνομαστικῇ, ἄλλοτε δὲ mī.

ΣΗΜ. Ὑκ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν ἐσχηματίσθησαν τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα, τὰ δηλοῦντα τὴν πατρίδα, τὸν τόπον τῆς προελεύσεως: nostras (ἡμεδαπός), γεν. nostrātis—vestras (ὑμεδαπός), γεν. vestrātis. Τούτων ἀντίστοιχον ἐρωτηματικὸν εἶναι τὸ cuias? (ποδαπός;), γεν. cuiātis.

97. Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

- 1) hic, haec, hoc, ὅδε, ἥδε, τόδε·
- 2) iste, ista, istud, οὗτος, αὗτη, τοῦτο.
- 3) ille, illa, illud, ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο.

Singul̄aris

Nom. hic,	haec, hoc	iste,	ista,	istud	ille,	illa,	illud
Gen.	huius,		istius			illius	
Dat.	huic		isti			illi	
Acc. hunc, hanc, hoc		istum,	istam,	istud	illum,	illam,	illud
Abl. hōc, hāc, hōc		istō,	istā,	istō	illō,	illā,	illō

Plur̄alis

Nom. hi, hae, haec	isti,	istae,	ista	illi,	illae,	illa
Gen. hōrum, hōrum,	istōrum,	-ārum,		-ōrum,	ārum,	
			-ōrum			-ōrum,
Dat. his		istis			illis	
Acc. hos, has, haec	istos,	istas,	ista	illos,	illas,	illa
Abl. his		istis			illis	

ΣΗΜ. Εἰς τοὺς τύπους μάλιστα τοὺς λήγοντας εἰς s δύναται νὰ προσ-
αρτᾶται πρὸς ἐπίρρωσιν ἡ συλλαβὴ ce· huiusce, hosce, hasce.

98. Ὅριστικά: ἀντωνυμῖαι.

1) is, ea, id, οὗτος, αὕτη τοῦτο· αὐτός, αὕτή, αὐτό (καὶ ὡς προσω-
πὸν γ' προσώπου).

2) idem, eādem, idem, ὁ αὐτός, ἡ αὕτή, τὸ αὐτό.

3) ipse, ipsa, ipsum, αὐτός, αὕτή, αὐτό (ipse rex αὐτὸς ὁ βασιλεὺς·
idem rex ὁ αὐτὸς βασιλεὺς).

Singularis

Nom.	is,	ea,	id	ipse,	ipsa,	ipsum
Cen.		eius			ipsius	
Dat.		ei			ipsi	
Acc.	eum,	eam,	id	ipsum,	ipsam,	ipsum
Abl.	eō,	eā,	eō	ipsō,	ipsā,	ipsō

Pluralis

Nom.	ii (ei),	eae,	ea	ipsi,	ipsae,	ipsa
Cen.	eōrum,	eārum,	eōrum	ipsōrum,	ipsārum,	ipsōrum
Dat.		iis (eis)			ipsis	
Acc.	eos,	eas,	eō	ipsos,	ipsas,	ipsa
Abl.		iis (eis)			ipsis	

Ἡ ἀντωνυμία idem, eādem, idem (is+dem, ea+dem, id+dem)
κλίνεται ὡς ἐξῆς·

Singularis

Nom.	idem,	eādem,	idem
Gen.		eiusdem	
Dat.		eīdem	
Acc.	eundem,	eandem,	idem
Abl.	eōdem,	eādem,	eōdem

Pluralis

Nom.	eīdem (īdem),	eaedem,	eādem
Gen.	eorundem,	earundem,	eorundem

Dat	eisdem (iisdem) καὶ isdem
Acc.	eosdem easdem eādem
Abl	eisdem (iisdem) καὶ isdem

99. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

qui, quae, quod, ὅς, ἥ, ὅ (ὁ ὅποιος, ἡ ὅποια, τὸ ὅποιον).

Singularis

Nom.	qui,	quae,	quod
Gen.		cuius	
Dat.		cui	
Acc.	quem,	quam.	quod
Abl.	quō,	quā,	quō

Pluralis

Non.	qui,	quae,	quae
Gen.	quōrum,	quārum,	quōrum
Dat.		quibus	
Acc.	quos,	quas,	quae
Abl.		quibus	

ΣΗΜ. Ὑπάρχει καὶ ἄλλος παλαιὸς τύπος ἀφαιρ. qui, ὅστις εὐρίσκεται συνημμένος μετὰ τῆς cum προθέσεως. quīcum, (μεθ' οὗ), λαμβάνεται δὲ καὶ ἀντὶ τοπικοῦ ἐπιρρήματος quī fit? (πῶς γίνεται ;).

100. Εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν, προστιθεμένου τοῦ μορίου cumque προσδίδεται γενικώτερος ἢ ἀόριστος χαρακτήρ· quicumque, quaecumque, quodcumque ὅστις δῆποτε, ἥτις δῆποτε, ὅ, τι δῆποτε. Ὅμοίαν ἔννοιαν ἔχει καὶ ἡ ἀντωνυμία quisquis (quidquid).

101. Ἑρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι.

1. ὄνομ. quis, quid? τίς, τί; (οὐσιαστικά)· γεν. cuius, δοτ. cui, αἰτ. quem, quid, ἀφαιρ. quō.

2) qui, quae, quod?, ποῖος; (ἐπιθετικά)· Κλίνεται ὁπως ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία.

3) utre, ultra, utrum? πότερος; (οὐσιαστ. καὶ ἐπιθετικά)·

Σπ. Σακελλαροπούλου, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἔκδ. 10η

γεν. utrīus, δοτ. utri. Παρά ποιηταῖς καὶ utrīus, ὅπως καὶ alterī
καὶ illīus.

102. Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι (pronomīna indefinīta).

Οὐσιαστικά

Ἐπιθετικά

1) quis, quid (τις)	qui, quae (qua), quod
2) alīquis, alīquid	alīqui, alīqua, aliquod
3) quispiam, quidpiam	quispiam, quae-piam, quodpiam
4) quisquam, quidquam	ullus, ulla, ullum
5) quīdam, quaedam, quidam	quīdam, quaedam, quodam
6) quisque, quidque (ἐκαστος)	quisque, quaeque, quodque
γεν. cuiusque	
7) unusquisque, unumquidque	unusquisque, unaquaeque
8) quīvis, quaevis, quidvis (ὅστις δῆποτε)	unumquodque quīvis, quaevis, quodvis
9) quilibet, quaelibet, quid- libet	quīlibet, quaelibet, quodlibet
10) uterque, utrāque, utrum- que ἐκάτερος, ἕκαστος, ἀμφότεροι	—
11) utervis κλ.	—
12) uterlibet κλ.	—
13) nēmo [ne+homō] (οὐδεὶς)	nullus, -a, -um
γεν. nullīus,	γεν. nullīus
δοτ. nemīni	δοτ. nulli
αἰτ. nemīnem	
ἀφ. nullō	neūter, neūtra, neūtrum
14) — (οὐδέτερος)	γεν. neutrīus
	δοτ. neutri.
15) nihil (οὐδέν)	—
γεν. nullīus rei	
δοτ. nulli rei	
αἰτ. nihil	
ἀφ. nulla rē.	

103. Τὰ ἐπίθετα, τὰ ἔχοντα καὶ εἰς τὰ τρία γένη ἐν μὲν τῇ γενικῇ τοῦ ἐνικοῦ τὴν κατάληξιν -Ius, ἐν δὲ τῇ δοτικῇ τὴν κατάληξιν I, ὅπως τὸ unus, una, unum, (ἴδ. σελ. 42), λέγονται ἀντωνυμικά ἐπίθετα, εἶναι δὲ τὰ ἐξῆς:

solus,	-a, -um	(μόνος),	γεν. solius,	δοτ. soli
totus,	-a, -um	(ὅλος),	γεν. totius,	δοτ. roti
ullus,	-a, -um	(τίς),	γεν. ullius,	δοτ. ulli
uter,	-a, -um	(πότερος),	γεν. utrius,	δοτ. utri
alter,	-a, -um	(ἕτερος),	γεν. alterius,	δοτ. alteri
neuter,	-a, um	(οὐδέτερος),	γεν. neutrius,	δοτ. neutri
nullus,	-a, -um	(οὐδείς),	γεν. nullius,	δοτ. nulli
alius,	-a, -um	(ἄλλος),	γεν. alius,	δοτ. alii.

104. Συσχετικά ἀντωνυμικά (pronomina correlativa).

Δεικτικά	Ἀναφορικά	Ἑρωτηματικά	Ἀόριστοι
talīs, e (τοιοῦτος)	quālis (οἶος) qualiscumque (οἷοσδήποτε)	quālis, e ? (ποῖος; δηλ. ποίας λογῆς)	
tantus, -a, -um (τόσος, τοσοῦτος) tantum (τόσον, τοσοῦτον) tandundem (ἕτερον τοσοῦτον)	quantus (ὅσος, ἡλίκος) quantumcunque (ὅσοσδήποτε) quantum (ὅσον, ἡλίκον) quantumcunque (ὅσονδῆποτε)	quantus, -a -um ? (πόσος, πηλί- κος;) quantum ? (πόσον;)	aliquantum (τί, ποσῶς) (πολλῶς)
tot (τοσοῦτοι τοσαῦ- ται, τοσαῦτα) totidem (ἕτεροι, τοσοῦτοι κτλ.)	quot (ὅσοι, ὅσαι, ὅσα) quotcumque καὶ quotquot (ὅσοιδῆποτε κτλ.)	quot ? (πόσοι, πόσαι, πόσα;)	aliquot (τινές, ἔνιοι)

105. Συσχετικά ἀντωνυμικά ἐπιρρήματα (adverbia pronominalia correlativa, ὁ ἐν. adverbium pronominale correlativum.)

α') τόπου δηλωτικά :

Quis ? τις ;	ubi ? ποῦ ;	quod ? ποῖ ;	unde ? πόθεν ;
hic ἕδε iste (οὗτος) ille (ἐκεῖνος)	hic (ἐνθάδε) istic (αὐτόθι, αὐτοῦ) illic (ἐκεῖ)	que (εἰς τόνδε τὸν τόπον) istō, istūc (αὐ- τόσε) illō, illūc (ἐκεῖσε)	hinc (ἐνθὲνδε) istinc (αὐτό- θεν) illinc (ἐκεῖθεν)
is (οὗτος, αὐτός)	ibi (ἐνταῦθα)	eō (εἰς τοῦτον τὸν τόπον)	inde (ἐντεῦ- θεν) indidem (ἐκ τοῦ αὐτοῦ τό- που)
idem (ὁ αὐτός)	ibidem (ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ)	eodem (εἰς τὸν αὐτὸν τόπον)	
quī (ὁς) quicumque (ὅστιςδήποτε)	ubi (οὗ, ὅπου) ubicumque (ὅπουδήποτε)	quod ? (ποῖ, εἰς τίνα τόπον) quocumque (ὅ- ποιδήποτε εἰς οἷονδήποτε τόπον)	unde (πόθεν) undecumque (ὅποθενδήποτε, ἐξ οἷουδήποτε τόπου)
alīquis (τίς) quisquam (τίς) quisque (ἐκαστος, πᾶς, τις)	alīcūbi (πού, ἐν- τινι τόπῳ) usquam (πού, ἐν τινι τόπῳ) nusquam (οὐδα- μοῦ) ubīque (παντα- χοῦ)	alīquod (εἰς τινα τόπον)	alicunde (πο- θέν, ἐκ τινος τόπου) utrimque (ἀμ- φοτέρωθεν, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν) undīque (πανταχόθεν)
alīus (ἄλλος)	alībī (ἄλλοθι, ἐν ἄλλῳ τόπῳ)	alio (ἄλλοθι, εἰς ἄλλον τόπον)	aliunde (ἄλλο- θεν, ἐξ ἄλλου τόπου)

Ἡ διὰ τοῦ τόπου διάδοσις qua ? πῇ ; δηλοῦται διὰ τῶν θηλυκῶν ἀφαιρ. eā, hāc, quā, rectā, dextrā κλπ. (δὴλ. viā).

β') χρόνου δηλωτικά : Quanto ? (πότε ;) aliquando (ἐνίποτε), quon-
dam (ποτέ), olim (ποτέ, πάλαι), umquam (ποτέ, πώποτε), numquam
(οὐδέποτε), alias (ἄλλοτε).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

ΡΗΜΑ (VERBUM)

106. Αἱ φωναὶ τῶν ῥημάτων (genera verbi) εἶναι δύο· ἐνεργητικὴν (genus actīvum) καὶ παθητικὴν (genus passīvum). Τὸ ἐνεργητικὸν ῥήμα (verbum actīvum) εἶναι ἢ μεταβατικὸν (transitīvum) ἢ ἀμετάβατον (intransitīvum). Κλίνονται δὲ τὰ μὲν ἐνεργητικὰ κατὰ τὸν ἐνεργητικὸν τύπον (forma actīva), τὰ δὲ παθητικὰ κατὰ τὸν παθητικὸν (forma passīva).

Ἡ μέση διάθεσις ἐν τῇ λατινικῇ δηλοῦται ἢ περιφραστικῶς διὰ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν ῥημάτων μετὰ τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (lavo me=λούω ἑμαυτόν, λούομαι) ἢ διὰ τῆς παθητικῆς φωνῆς (lavor=λούομαι).

107. Μόνον τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἔχουσι καὶ παθητικὸν τύπον πλήρη· amo filiū=ἀγαπῶ τὸν υἱόν, amor a filiō=ἀγαπῶμαι ὑπὸ τοῦ υἱοῦ.

Τὰ ἀμετάβατα, ἦτοι τὰ οὐδέτερα, δὲν ἔχουσι παθητικὸν τύπον· salto=ὀρχοῦμαι· σχηματίζουσι δὲ μόνον γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ ἀπροσώπως· saltatur=ὀρχησις γίνεται, ὀρχοῦνται. (Πρὸς τὰ ἑλληνικά· ἀγωνίζεται, ἡγωνίσθη λαμπρῶς παρ' ἀμφοτέρων κλπ.).

108. Οἱ χρόνοι (tempora) εἶναι ἕξ·

1) ἐνεστώς (χρόνος)	praesens (tempus),
2) παρατατικός	imperfectum,
3) μέλλων	futūrum,
4) παρακείμενος (καὶ ἀόριστος)	perfectum,
5) ὑπερσυντέλικος	plusquamperfectum,
6) τετελεσμένος μέλλων	futūrum exactum.

Ὁ παρατατικός, ὁ παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος καλοῦνται ὁμοῦ παρῳχημένοι χρόνοι (tempora praeterīta).

✓ 109. Αἱ ἐγκλίσεις (mōdi) εἶναι τρεῖς καὶ ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰς τῆς ἑλληνικῆς ὡς ἑξῆς·

1) Indicatīvus	ὀριστική
2) Coniunctīvus	ὑποτακτική καὶ εὐκτική,
3) Imperatīvus	προστακτική.

110. Τὰ πρόσωπα (persōnae) εἶναι τρία·

1) πρῶτον (πρόσωπον)	prima (persōna),
2) δεύτερον	secunda,
3) τρίτον	tertīa.

111. Οἱ ἀριθμοὶ (numēri) εἶναι δύο·

1) ἐνικός (ἀριθμός)	(numērus) singularis
2) πληθυντικός	pluralis.

112. Οἱ τύποι τῆς ὀριστικῆς, ὑποτακτικῆς καὶ προστακτικῆς ἀποτελοῦν τὸ παρεμφατικὸν ῥῆμα (verbum finitum).

113. Πλὴν τῶν ῥηματικῶν τύπων τῆς ὀριστικῆς, ὑποτακτικῆς καὶ εὐκτικῆς ἔχουσι τὰ ῥήματα ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ καὶ πέντε ὀνομαστικούς τύπους, μετέχοντας καὶ τῆς ῥηματικῆς καὶ τῆς ὀνομαστικῆς φύσεως, οἵτινες εἶναι οἱ ἑξῆς·

α') ἡ ἀπαρέμφατος καὶ ἡ μετοχή (infinitīvus καὶ participium).

β') τὸ γερούνδιον (gerundium) καὶ τὸ γερουδιακόν (gerundivum) ἢ πρῶτον καὶ δεύτερον θετικόν·

γ') τὸ ὑπτιον ἢ σουπῖνον (supinum).

ΣΗΜ. Ἡ ἀπαρέμφατος καὶ ἡ μετοχή ἀποδίδονται καὶ ἑλληνιστὶ διὰ τῆς ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς· οἷον dicere, λέγειν, laudans, ἐπαινῶν.

Τὸ γερούνδιον ἀποδίδεται ἑλληνιστὶ διὰ τῶν πλαγίων πτώσεων τοῦ ἐνάρθρου ἀπαρεμφάτου· οἷον tempus legendi καιρὸς τοῦ ἀναγινώσκειν.

Τὸ γερουδιακόν διὰ τῶν εἰς -τέος ῥηματικῶν· οἷον scribenda est epistola γραπτέα ἐστὶν ἡ ἐπιστολή.

Τὸ ὑπτιον ἢ σουπῖνον, ὅπερ ἔχει δύο τύπους, εἰς -um, καὶ εἰς -u,

ἀποδίδεται ἑλληγιστὶ τὸ μὲν εἰς -um διὰ τῆς μετοχῆς τοῦ μέλλοντος ἢ διὰ τελικῆς προτάσεως· οἷον *eo visum* πορεύομαι ὀφόμενος, ἵνα ἴδω, τὸ δὲ εἰς -u δι' ἀπαρεμφάτου· οἷον *mirabile visum* θαυμαστὸν ἰδεῖν.

114. Οἱ κύριοι τύποι παντὸς ῥήματος εἶναι·

α') ὁ ἐνεστώς τῆς ὀριστικῆς,

β') ὁ παρακείμενος τῆς ὀριστικῆς,

γ') τὸ ὑπιτιον (σουπῖνον).

Ἐξ αὐτῶν σχηματίζονται οἱ τύποι πάντων τῶν ἄλλων χρόνων καὶ πασῶν τῶν ἐγκλίσεων. Ἐκ δὲ τῆς ἀπαρεμφάτου καθορίζεται ἡ συζυγία, καθ' ἣν τὸ ῥῆμα δέον νὰ κλιθῇ.

115. Αἱ συζυγαί (coniugatiōnes) εἶναι τέσσαρες· διακρίνονται δὲ ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος· α'—āre, β'—ēre, γ'—ēre, δ'—īre.

Σχηματισμὸς τοῦ ῥήματος esse (εἶναι).

116. Τὸ οὐσιαστικὸν ῥῆμα esse καλεῖται καὶ βοηθητικὸν (verbum auxiliāre), ἐπειδὴ τῇ βοηθείᾳ αὐτοῦ σχηματίζονται τύποι τινὲς τῶν ἄλλων ῥημάτων, διὰ τοῦτο δὲ καὶ προτάσσεται τῶν παραδειγμάτων τῶν τεσσάρων ὁμαλῶν συζυγιῶν τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἂν καὶ ἔχῃ ἀνώμαλον τὸν σχηματισμόν.

I. Indicativus.

II. Coniunctivus.

Praesens.

Sing.	sum εἰμι	sim ὦ εἶην
	es εἶ	sis ἦς, εἶης
	est ἐστὶ	sit ἦ, εἶη
Plur.	sumus ἐσμέν	simus ὦμεν, εἶημεν
	estis ἐστέ	sitis ἦτε εἶητε
	sunt εἰσὶ	sint ὦσι, εἶησαν

Imperfectum.

Sing.	eram ἦν	essem (ἵνα) ἦμην
	eras ἦσθα	esses (ἵνα) ἦσο
	erat ἦν	esset (ἵνα) ἦτο

	erāmus ἤμεν	essēmus (ἔνα) ἤμεθα
Plur.	erātis ἦτε	essētis (ἔνα) ἦσθε
	erant ἦσαν	essent (ἔνα) ἦσαν

Futurum.

	ero ἔσομαι	futūrus	sim
Sing.	eris ἔσει	-a	sis
	erit ἔσται	-um	sit
	erīmus ἐσόμεθα	futūri	simus
Plur.	erītis ἔσεσθαι	-ae	sitis
	erunt ἔσονται	-a	sint

Perfectum.

	fui γέγονα ἢ ἐγενόμην	fuērim
Sing.	fuisti ἐγένου	fuēris
	fuit ἐγένετο	fuērit
	fuīmus ἐγενόμεθα	fuerīmus
Plur.	fuīstis ἐγένεσθαι	fuerītis
	fuērunt ἢ fuēre ἐγένοντο	fuērint

Plusquamperfectum.

	fuēram εἶχον γίνει	fuisse
Sing.	fuēras εἶχες γίνει	fuisse
	fuērat εἶχε γίνει	fuisse
	fuerāmus εἶχομεν γίνει	fuisse
Plur.	fuerātis εἶχετε γίνει	fuisse
	fuērant εἶχον γίνει	fuisse

Futurum exactum.

	fuēro θὰ ἔχω γίνει	
Sing.	fuēris θὰ ἔχῃς γίνει	
	fuērit θὰ ἔχῃ γίνει	
	fuerīmus θὰ ἔχωμεν γίνει	
Plur.	fuerītis θὰ ἔχητε γίνει	
	fuērint θὰ ἔχωσι γίνει	

Ἐλλείπει

III. Imperativus.

	Praesens.		Futurum.
Sing. 2.	es ἴσθι	Sing. 2.	esto 3. esto ἔστω
Plur. 2.	este ἔστε	Plur. 2.	estōte 3. suntο ἔστωσαν

IV. Infinitivus.

Praesens.	esse εἶναι
Perfectum.	fuisse γεγονέναι ἢ γενέσθαι
Futurum.	futūrum, -am, -um, ἔsse ἢ fore futūros, -as, -a, esse ἢ fore ἔσεσθαι.

V. Participium.

Futurum.	futūrus -a, -um ἐσόμενος, -η, -ον.
----------	------------------------------------

Παρατηρήσεις.

α') Τὸ ῥῆμα sum εἶναι ἐνεργητικῆς φωνῆς καὶ στερεῖται σουπίνου καὶ γερουνδίου.

β') Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος εἶναι εὐχρηστος μόνον ἐν τοῖς συνθέτοις ab sens (ἀπών), prae-sens (παρών).

γ') Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἀντὶ essem, esses, esset, essent εἶναι οὐχὶ σπανίως καὶ forem, fores, foret, forent.

δ') Ὁ μέλλων ἐν τῇ ἀπαρεμφάτῳ ἀντὶ futūrum, futūram, futūrum esse κλ. εἶναι καὶ fore μόνον.

ε') Ὁ ἐνεστώς τῆς ὑποτακτικῆς ἀρχαιότερον ἐσχηματίζετο ὡδε siem, sies, siet, sīmis, sītis, sient. Πλὴν τούτου ἐσχηματίσθη ἐνεστώς τῆς ὑποτακτικῆς καὶ ἐκ τῆς ῥίζης fu- (ἐξ ἧς καὶ ὁ παρακείμενος fui κλ.) fuam, fuas, fuat, fuant.

117. Τύποι τῶν τεσσάρων συζυγιῶν.

Α' συζυγία amo (συνηρ. ἐκ τοῦ ama-o), παρὰκ. amāvi, ὑπιτιον amātum, ἀπαρέμφ. amāre (ἀγαπᾶν).

Β' συζυγία deleo, delēvi. delētum, delēre (καταστρέφειν).

Γ' συζυγία lēgo, lēgi, lectum, lēgere (ἀναγινώσκειν).

Δ' συζυγία audio, audīvi, audītum, audīre (ἀκούειν).

118. Παραδείγματα τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ῥημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν :

A'. Ἑνεργητικὴ φωνή.

I. Indicativus.

Praesens.

amo	dele-o	leg-o	audi-o
ἀγαπῶ	καταστρέφω	ἀναγινώσκω	ἀκούω
ama-s	dele-s	leg-is	audi-s
ama-t	dele-t	leg-i-t	audi-t
amā-mus	dele-mus	leg-ī-mus	audi-mus
amā-tis	dele-tis	leg-ī-tis	audi-tis
ama-nt	dele-nt	leg-u-nt	audi-unt

Imperfectum.

amā-bam	dele-bam	leg-ē-bam	audi-ē bam
ἡγάπων	κατέστρεφον	ἀνεγίνωσκον	ἤκουον
amā-bas	dele-bas	leg-ē-bas	audi-ē-bas
amā-bat	dele-bat	leg-ē-bat	audi-ē-bat
amā-bāmus	dele-bāmus	leg-e-bāmus	audi-e-bāmus
amā-bātis	dele-bātis	leg-e bātis	audi-e bātis
amā-bant	dele-bant	leg-ē bant	audi-ē-bant

Futurum.

amā-bo	dele-bo	leg-am	audi am
θά ἀγαπήσω	θά καταστρέψω	θά ἀναγνώσω	θά ἀκούσω
amā-bis	dele-bis	leg-es	audi-es
amā-bit	dele-bit	leg-et	audi-et
ama-bīmus	dele-bīmus	leg-ēmus	audi-ēmus
ama-bītis	dele-bītis	leg-ētis	audi ētis
amā-bunt	dele-bunt	leg-ent	audi-ent

Perfectum.

amāv-i	dele-v-i	leg-i	audi-v-i
ἔχω ἀγαπήσει	ἔχω καταστρέψει	ἔχω ἀναγνώσει	ἔχω ἀκούσει
ἢ ἡγάπησα	ἢ κατέστρεψα	ἢ ἀνέγνωσα	ἢ ἤκουσα
amav-isti	delev-isti	leg-isti	audi-v-isti
amav-it	delev-it	leg-it	audi-v-it
amav-īmus	delev-īmus	leg-īmus	audi-v-īmus
amav-istis	delev-istis	leg-istis	audi-v-istis
amav-ērunt	delev-ērunt	leg-ērunt	audi-v-ērunt
ἢ amav-ēre	ἢ delev-ēre	ἢ leg-ēre	ἢ audi-v-ēre

Plusquamperfectum.

av-eram ἐν ἀγαπήσει	delev-eram εἶχον καταστρέψει	leg-eram εἶχον ἀναγνώσει	audiv-eram εἶχον ἀκούσει
av-eras	delev-eras	leg-eras	audiv-eras
av-eras	delev-erat	leg-erat	audiv-erat
av-erāmus	delev-erāmu	leg-erāmus	audiv-erāmus
av-erātis	delev-erātis	leg-erātis	audiv-erātis
av-erant	delev-erant	leg-erant	audiv-erant

Futurum exactum.

av-ero ἐξὼ ἀγα- [πήσει]	delev-ero θὰ ἐξὼ καταστρέ- [ψει]	leg-ero θὰ ἐξὼ ἀναγνώ- [σει]	audiv-ero θὰ ἐξὼ ἀκούσει
av-eris	delev-eris	leg-eris	audiv-eris
av-erit	delev-erit	leg-erit	audiv-erit
av-erimus	delev-erimus	leg-erimus	audiv-erimus
av-eritis	delev-eritis	leg-eritis	audiv-eritis
av-erint	delev-erint	leg-erint	audiv-erint

II. Coniunctivus.

Praesens.

-em α) ἡγαπῶ	dele-am (ἔνα) καταστρέφω	leg-am (ἔνα) ἀναγινώσκω	audi-am (ἔνα) ἀκούω
-es	dele-as	leg-as	audi-as
-et	dele-at	leg-at	audi-at
-ēmus	dele-āmus	leg-āmus	audi-āmus
-ētis	dele-ātis	leg-ātis	audi-ātis
-ent	dele-ant	leg-ant	audi-ant

Imperfectum.

nā-rem α) ἡγάπων	delē-rem ... κατέστρεφον	leg-ē-rem ... ἀνεγίνωσκον	audi-rem (ἔνα) ἤκουον
nā-res	delē-res	leg-ē-res	audi-res
nā-ret	delē-ret	leg-ē-ret	audi-ret
na-rēmus	dele-rēmus	leg-e-rēmus	audi-rēmus
na-rētis	dele-rētis	leg-e-rētis	audi-rētis
nā-rent	delē-rent	leg-ē-rent	audi-rent

Futurum.

amatūrus, -a -um sim sis, sit amatūri-ae-a simus, sitis, sint	deletūrus-a -um sim, sis, sit deletūri-ae-a simus, sitis, sint	lectūrus-a -um sim, sis, sit lectūri-ae-a simus, sitis, sint	auditūrus-a -um sim, sis, sit auditūri ae-a simus, sitis, sint
--	---	---	---

Perfectum.

amav-ērim (ἐάν) ἀγαπήσω amav-ēris amav-ērit amav-erīmus amav-erītus amav-ērint	delev-ērim (ἐάν) καταστρέψω delev-ēris delev-ērit delev-erīmus delev-erītis delev-ērint	leg-ērim (ἐάν) ἀναγνώσω leg-ēris leg-ērit leg-erīmus leg-erītus leg-ērint	audiv-ērim (ἐάν) ἀκούσω audiv-ēris audiv-ērit audiv-erīmus audiv-erītis audiv-ērint
--	---	---	---

Plusquamperfectum.

amav-issem (ἐάν εἶχον) ἀγα- [πήσει amav-isses amav-isset amav-issēmns amav-issētis amav-issent	delev-issem ...εἶχον καταστρέ- [ψει delev-isses delev-isset delev-issēmns delev-issētis delev-issent	leg-issem ... εἶχον ἀνα- [γνώσει leg-isses leg-isset leg-issēmns leg-issētis leg-issent	audiv-issem (ἐάν) εἶχον [κούσει audiv-isses audiv-isset audiv-issēmns audiv-issētis audiv-issent
---	---	--	---

III. Imperativus.

Praesens.

Sing. 2. ama ἀγάπα Plur. 2. amā-te	dele κατάστρεψε delē te	leg-e ἀναγίνωσκε leg-ī-te	audi ἀκουε audī-te
--	-------------------------------	---------------------------------	--------------------------

Futurum.

Sing. 2. amā to ἀγάπησον 3. amāto Plur. 2. ama-tōte 3. ama-nto	delē-to κατάστρεψον delē-to dele-tōte dele-nto	leg-ī to ἀναγνώθι leg-ī-to leg-itōte leg-u-nto	audīto ἀκουσον audī-to audi-tōte audi-u-nto
--	--	--	---

IV. Infinitivus.

Praesens.

amār ἀγαπᾶν	dele-re καταστρέφειν	leg-ē-re ἀναγινώσκειν	audi-re ἀκούειν
----------------	-------------------------	--------------------------	--------------------

Futurum.

amatūrum -am -um esse, amatūros -as -a esse	deletūrum -am -um esse, deletūros -as -a esse	lectūrum -am -um esse, lectūros -as -a esse	auditūrum -am -um esse, auditūros -as -a esse
--	--	--	--

Perfectum.

amav-isse ἀγαπήσαι	delev-isse καταστρέψαι	leg-isse ἀναγνῶναι	audiv-isse ἀκούσαι
-----------------------	---------------------------	-----------------------	-----------------------

V. Gerundium.

Gen. ama-ndi τοῦ ἀγαπᾶν	dele-ndi τοῦ καταστρέφειν	leg-e-ndi τοῦ ἀναγινώσκειν	audi-e-ndi τοῦ ἀκούειν
Dat. ama-ndo	dele-ndo	leg-e-ndo	audi-e-ndo
Acc. ama-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum
Abl. ama-ndo	dele-ndo	leg-e-ndo	audi-e-ndo

VI. Supinum.

Acc. amāt-um	deleēt-um	lect-um	audīt-um
Abl. amāt-u	deleēt-u	lect-u	audīt-u

VII. Participium.

Praesens.

ama-ns ama-ntis... ἀγαπῶν	dele-ns dele-ntis... καταστρέφων	leg-e-ns leg-e-ntis... ἀναγινώσκων	audi-e-ns audi-e-ntis... ἀκούων
---------------------------------	--	--	---------------------------------------

Futurum.

amat-ūrus	delet-ūrus	lectū-rus	audit-ūrus
-ura -urum	-ura -urum	-ura -urum	-ura -urum
μέλλων νά ἀγα- πήσῃ	μέλλων νά κατα- στρέψῃ	μέλλων νά ἀνα- γνώσῃ	μέλλων νά ἀκού- σῃ

Β'. Παθητική φωνή.

119. Ὁ παρακαίμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καί ὁ τετελεσμένος λων τῆς παθητικῆς φωνῆς σχηματίζονται περιφραστικῶς διὰ τῆς θητικῆς μετοχῆς τοῦ παρακαίμενου τοῦ οἰκείου ῥήματος καί τοῦ θητικοῦ sum, eram, ero... Οἱ δὲ λοιποὶ χρόνοι σχηματίζονται τῶν ἀντιστοίχων τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς (ἔχοντες καταλήξεις τῆς -o, -or, ἀντὶ τῆς -bam, -bar, ἀντὶ τῆς -am, -ar, καὶ ἀντὶ -em, -er).

I. Indicativus.

Praesens.

amor	dele-or	leg-or	audi-or
ἀγαπῶμαι	καταστρέφομαι	ἀναγινώσχομαι	ἀκούομαι
amā-ris	delē-ris	leg-ē-ris	audi-ris
amā-tur	delē-tur	leg-ī-tur	audi-tur
amā-mur	delē-mur	leg-ī-mur	audi-mur
ama-mīni	dele-mīni	leg-i-mīni	audi-mīni
ama-ntur	dele-ntur	leg-u-ntur	audi-u-ntur

Imperfectum.

amā-bar	delē-bar	leg-ē-bar	audi-ē-bar
ἡγαπῶμην	κατεστρεφόμην	ἀνεγινώσκόμην	ἠκούόμην
ama-bāris	dele-bāris	leg-e-bāris	audi-e-bāris
ama-bātur	dele-bātur	leg-e-bātur	audi-e-bātur
ama-bāmur	dele-bāmur	leg-e-bāmur	audi-e-bāmur
ama-bamīni	dele-bamīni	leg-e-bamīni	audi-e-bamīni
ama-bantur	dele-bantur	leg-e-bantur	audi-e-bantur

Futurum.

amā-bor ἀγαπηθήσομαι	dele-bor καταστραφήσομαι	leg ar ἀναγνώσθήσομαι	audi-ar ἀκουσθήσομαι
ama-bēris	dele-bēris	leg-ēris	uudi-ēris
ama bītur	dele-bītur	leg-ātur	audi-ētur
ama-bīmur	dele-bīmur	leg-ēmur	audi-ēmur
ama-bimini	dele bimīni	leg-emīni	audi-emīni
ama-buntur	dele-buntur	leg-entur	audi-entur

Perfectum.

amātus a-um sum, es, est ἠγαπήθην	delētus a-um sum, es, est κατεστράφη	lectus a-um sum, es, est ἀνεγνώσθην	audītus a-um sum, es, est ἠκούσθην
amāti-ae-a	delēti-ae-a	lecti ae a	audīti-ae-a
sumus, estis, sunt	sumus, estis, sunt	sumus, estis, sunt	sumus, estis, sunt

Plusquamperfectum.

amātus-a-um eram, eras, erat εἶχον ἀγαπηθῆ	delētus a-um eram, eras, erat εἶχον καταστραφῆ	lectus a-um eram, eras, erat εἶχον ἀναγνώσθῆ	audītus-a-um eram, eras, erat εἶχον ἀκουθῆ
amati-ae-a	delēti-ae-a	lecti-ae-a	audīti-ae-a
erāmus, erātis, erant	erāmus, erātis, erant	erāmus, erātis, erant	erāmus, erātis, erant

Futurum exactum.

amātus-a-um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀγαπηθῆ	delētus-a-um ero, eris, eris θὰ ἔχω καταστραφῆ	lectus-a-um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀναγνώσθῆ	audītus-a-um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀκουσθῆ
amāti-ae-a	delēti-ae-a	lecti-ae-a	audīti-ae-a
erīmus, erītis, erunt	erīmus, erītis, erunt	erīmus, erītis, erunt	erīmus, erītis, erunt

II. Coniunctivus.

Praesens.

am-er (ἴνα) ἀγαπῶμαι	dele-ar ...καταστρέφομαι	leg-ar ...ἀναγινώσχωμαι	audi-ar (ἴνα) ἀκούομαι
am-ēris	dele-āris	leg-āris	audi-āris
am-ētur	dele-ātur	leg-ātur	audi-ātur
am-ēmur	dele-āmur	leg-āmur	audi-āmur
am-emīni	dele-amīni	leg-amīni	audi-amīni
am-entur	dele-antur	leg-antur	audi-antur

Imperfectum.

amā-rer (ἴνα) ἡγαπώμην	delē-rer ...κατεστρεφόμην	leg-ē-rer ...ἀνεγινώσκόμην	audī rer (ἴνα) ἡκούόμην
amar-ēris	dele-rēris	leg-e-rēris	audi-rēris
ama-rētur	dele-rētur	leg-e-tētur	audi-rētur
ama-rēmur	dele-rēmur	leg-e-rēmur	audi-rēmur
ama-remīni	dele-remīni	leg-e-remīni	audi-remīni
ama-rentur	dele-rentur	leg-e-rentur	audi-rentur

Perfectum.

amātus-a-um	delē-tus-a-um	lectus-a-um	audītus-a-um
sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit
(ἐάν) ἀγαπηθῶ	(ἐάν) καταστραφῶ	(ἐάν) ἀναγνωσθῶ	(ἐάν) ἀκουσθῶ
amāti-ae-a	delēti-ae-a	lecti-ae-a	audīti-ae-a
simus, sitis,	simus, sitis,	simus, sitis.	simus, sitis,
sint	sint	sint	sint

Plusquamperfectum

amātus-a-um	delētus-a-um	lectus-a-um	audītus-a-um
essem, esses,	essem, esses,	essem, esses,	essem, esses,
esset	esset	esset	esset
(ἐάν) εἰχονάγαπηθῇ	... καταστραφῇ	... ἀναγνωσθῇ	(ἐάν) εἶχον ἀκουσθῇ
amāti-ae-a	delēti-ae-a	lecti-ae-a	audīti-ae-a
essēmus	essēmus	essēmus	essēmus
essētis, essent	essētis, essent	essētis, essent	essētis, essent

III. Imperativus.

Praesens.

Sing. 2. amā-re	delē-re	leg-ē-re	audī-re
Plur. 2. ama-mīni	dele-mīni	leg-i-mīni	audi-mīni

Futurum.

Sing. 2. amā-tor	delē-tor	leg-ī-tor	audī-tor
3. amā-tor	delē-tor	leg-ī-tor	audī-tor
Plur. 3. amā-ntor	dele-ntor	leg-u-ntor	audi-u-ntor

IV. Infinitivus.

Praesens.

amā-ri ¹⁾	delē-ri	leg-i	audī-ri
ἀγαπᾶσθαι	καταστρέφεσθαι	ἀναγινώσκεισθαι	ἀκούεσθαι

Perfectum.

amātum-am	delētum-am	lectum-am	audītum-am
-um esse	-um esse	-um esse	-um esse
amātos-as-a	delētos-as-a	lectos-as-a	audītos-as-a
esse	esse	esse	esse
ἠγαπήσθαι	κατεστράφηαι	ἀνεγνώσθαι	ἠκούσθαι

Futurum.

amātum-iri	delētum-iri	lectum-iri	audītum-iri
ἀγαπηθήσεσθαι	καταστραφήσεσθαι	ἀναγνωσθήσεσθαι	ἀκουσθήσεσθαι

Futurum exactum.

amātum	delētum	lectum	audītum
-am-um-fore	-am-um-fore	-am-um-fore	-am-um-fore
amātos	delētos	lectos	audītos
as-a-fore	-as-a-fore	-as-a-fore	-as-a-fore

1) Ἀρχαιότερος τύπος τοῦ ἐνεστώτος τῆς παθητικῆς ἀπαρεμφάτου εἰς Ier- (amarier, legier κλπ.).

V. Participium.

Perfectum.

amāt-us-a -um	delēt-us-a -um	lect-us a -um	audi-tus-a -um
ἡγαπημένος ἡγαπηθείς	κατεστραμμένος καταστραφείς	ἀνεγνωσμένος ἀναγνωσθείς	ἡκουσμένος ἡκουσθείς

VI. Gerundivum

ama-ndus ἡγαπητέος ama-nda ama-ndum	dele-ndus καταστρεπτέος dele-nda dele-ndum	leg-e-ndus ¹⁾ ἀναγνωστέος leg-e-nda leg-e-ndum	audi-e-ndus ¹⁾ ἀκουστέος audi-e-nda audi-endum
--	---	--	--

Σχηματισμός τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων.

120 Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς, τοῦ παρακειμένου τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ ὑπτίου σχηματίζονται διὰ τῆς προσθήκης τῶν ἀρμοδίων καταλήξεων πάντες οἱ χρόνοι πασῶν τῶν ἐγκλίσεων.

121. Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζεται ὁ ἐνεστώς καὶ ὁ παρατατικός τῆς ὀριστικῆς καὶ τῆς ὑποτακτικῆς, ὁ μέλλων τῆς ὀριστικῆς, ἡ προστακτική, ἡ ἀπαρέμφατος τοῦ ἐνεστώτος (ἐνεργητική καὶ παθητική), προσέτι δὲ ἡ ἐνεργ. μετοχή τοῦ ἐνεστ. καὶ τὰ δύο θετικά. Θέμα τοῦ ἐνεστ. ama- amo (ἐκ τοῦ ama-o) amābam, amem (ἐκ τοῦ ama-iem) amārem, amābo, ama, amāre (amari). amans amandus, amandum.

122. Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ παρακειμένου σχηματίζεται ὁ παρακειμένος καὶ ὑπερσυντέλικος τῆς ὀριστικῆς καὶ τῆς ὑποτακτικῆς, ὁ τετελ. μέλλων τῆς ὀριστ. καὶ ὁ παρακειμένος τῆς ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεργητικοῦ ῥήματος. Θέμα τοῦ παρακειμένου amav-: amāvi, amavēram, amavērim, amavissem, amavēro, amavisse.

1) Ἀρχαιότερα κατάληξις -undus (ἀντὶ -endus) ἐν τῇ γ' καὶ δ' συζυγίᾳ (legundus, audiundus).

124. Πίναξ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν χρόνων τῆς α' συζυγίας.

ΣΗΜ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τῶν θεμάτων dele-delev-delet-
της β' συζυγίας, lēg-lēg-lect- της γ' καὶ audi-audin-audit- της δ'
ἐκχρηματίζονται πάντες οἱ χρόνοι πασῶν τῶν ἐγκλίσεων.

125. Οἱ παρακείμενοι εἰς -avi, -eni καὶ -ivi μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν παραγομένων τύπων πᾶσχοιεν ἐνίοτε συγκοπήν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀντί amavēram κλπ., amāro κλπ. ἀντί amavēro κλπ., amarini
κλπ. ἀντί amavērim κλπ. amāssem ἀντί amavissem, amāsse ἀντί
amavisse.

β') Οἱ δὲ εἰς -evi ὡσάυτως, ἐπομένου s' οἷον nēsti, nestis, nē
runt ἀντί nevisti, nevistis, nevērunt (τοῦ ῥήματος neo νέω
νῆθω).

γ') Οἱ δὲ εἰς -ivi ὡσάυτως, ἐπομένου s' οἷον audisti, audistis
audissem, audisse ἀντί audivisti, audivistis, audivissem, au
divisse. Ἐπομένου δὲ τοῦ r, ἀποβάλλεται μόνον τὸ v' οἷον au
diēram, audiēro, audiērim ἀντί audivēram, audivēro, au
divērim.

126. Ἐν τῷ γ' πληθυντικῷ προσώπῳ τῆς ὀριστικῆς τοῦ
ἐνεργητικοῦ παρακειμένου εἰς ērunt ὑπάρχει καὶ ἕτερος τύπος ἡ τῆς
εὐχρηστος εἰς -ēre οἷον amavēre, delevēre κτλ. ἀντί amavērunt
delevērunt κλπ.

127. Ἐν τῷ β' ἐνικῷ προσώπῳ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ παρατατι
καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς, τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατα
κοῦ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ παθητικοῦ ῥήματος πλὴν τῆς καταλήξε
-ris γίνεται χρήσις καὶ τῆς καταλήξεως -re οἷον amaris καὶ amar
amabāris-amabāre, amabēris-amabēre, amēris-amēre, amarēris
amarēre.

128. Τὰ ῥήματα τῆς γ' συζυγίας duco, ducere (ἄγειν)—facio, fa
cere (ποιεῖν)—dico, dicere (λέγειν) σχηματίζουν τὴν προστατικὴν du
fac, dic. Καὶ τὸ ἀνώμαλον fero σχηματίζει ὡσάυτως τὴν προστατικὴν
fer. Τὰ μετὰ προθέσεως σύνθετα τοῦ facio ἔχουσι τὴν προστατικὴν
μετὰ τοῦ e, οἷον conficio—confice.

129. Περιφραστικὴ συζυγία (coniugatio periphrastica).

Ἐκ τῆς ἐνεργ. μετοχῆς τοῦ μέλλοντος (-urus) καὶ τοῦ ῥήματος
esse σχηματίζεται ἡ λεγομένη περιφραστικὴ συζυγία scriptū
sum (κατὰ λέξιν· γράφων εἰμι) μέλλω γράφειν ἢ γράφειν, scriptū
eram ἔμελλον γράφειν ἢ γράφειν, scriptūrus ero μέλλω γράφειν
γράφειν κλπ.

Καὶ ἐκ γερουνδιακοῦ σχηματίζεται ὡσάυτως περιφραστικὴ συζυγία

γία παθητικῇ (coniugatio periphrastica passiva): docendus sum
μέλλω διδάσκεισθαι ἢ διδάχθῆναι, docendus eram κτλ.

Ῥήματα εἰς -io τῆς γ' συζυγίας.

130. Εἰς τὴν γ' συζυγίαν ὑπάγονται καὶ 15 ῥήματα (δώδεκα ἐνεργητικὰ καὶ τρία ἀποθετικὰ) ἔχοντα χαρακτῆρα Ἰ' οἷον capi-o, Τὰ ῥήματα ταῦτα ἀποβάλλουσι τὸ Ἰ ἐν τῇ κλίσει, ὅταν ἀκολουθῇ ἄλλο Ἰ ἢ ἡ συλλαβὴ -er· οἷον capi-o, capis (ὅχι capiis), cap-erem (ὅχι capi-erem): καὶ ἐν τῷ παθητικῷ capior, cap-eris (ὅχι capi-eris), ἀλλ' ἐν (τῷ παθητικῷ) μέλλοντι capi-ar, capi-eris διατηρεῖ τὸ i τοῦ θέματος, διότι ἡ προστιθεμένη κατὰληξις -eris ἔχει τὸ e μακρόν. Οὕτω καὶ τὸ morior (ἀποθετικὸν ῥῆμα) ἀποθνήσκω, moreris (ὅχι mori-eris), mor-itur (ὅχι mori-itur). Τὰ ῥήματα ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς:

capio λαμβάνω, facio ποιῶ, iacio ῥίπτω, cupio ἐπιθυμῶ, fodio ὀρύττω, fugio φεύγω, lacio ἐφέλκω, pario γέννῳ, quatio σείω, rapio ἄρπάζω, sapio ἔχω χυμόν, specio σκοπῶ, morior ἀποθνήσκω, patior πάσχω, gradior βαδίζω.

Παράδειγμα.

Indicativus.

Praesens.

Ἐνεργητικὸν

capi-o
capis (ἀντὶ cap-i-is-)
capit (ἀντὶ cap-i-it)
capimus
capitis
cap-i-unt

Παθητικὸν

cap-i-or
caperis (ἀντὶ capiēris)
capitur
capimur
capimini
cap i-untur

Imperfectum.

cap-i-ēbam

cap-iēbar

cap-i-ēbas	cap-i-bāris
cap-i-ēbat κτλ.	cap-i-ebātur κτλ.

Futurum.

cap-i-am	cap-i-ar
cap-i-es	cap-i-ēris
cap-i-et...	cap-i-ētur...

Coniunctivus

Praesens.

cap-i-am	cap-i-ar
cap-i-ās	cap-i-āris
cap-i-at...	cap-i-ātur...

Imperfectum.

capĕrem (ἄντι capiĕrem)	capĕrer (ντὶ capiĕrer)
capĕres	capĕrēris
capĕret...	capĕrētur...

Imperativus.

cape (ἄντι cap-i-e)	capĕre
capĭto	capĭtor
capĭto	capĭtor
capĭte	capimĭni
capitōte	cap-i-untor
cap-i-unto	

Infinitivus.

capĕre	capi
	(Τὰ λοιπὰ ὁμαλῶς).

Ῥήματα ἀποθετικά.

131. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουσι ῥήματα ἀποθετικά.

(verba deponentia, ὁ ἐνικόδς verbum deponens) ῥήματα δη-
λαδῆ, ἅτινα ἀπέθεντο, ἦτοι ἀπέβαλον τὸν ἐνεργητικὸν τύπον καὶ
ἔχουσι μόνον τὸν παθητικὸν μετὰ ἐνεργητικῆς ἢ καὶ οὐδετέρας ση-
μασίας.

Σχηματίζονται δὲ ταῦτα κατὰ τὰ ἑξῆς παραδείγματα·

A' hort-or παραινῶ	B' vere-or αἰδοῦμαι	Γ' sequ-or ἔπομαι	Δ' blandi-or κολακεύω
-----------------------	------------------------	----------------------	--------------------------

I. Indicativus.

Praesens.

hort-or	vere-or	sequ-or	blandi-or
hortā-ris	verē-ris	sequ-ē ris	blandī-ris
hortā-tur	verē-tur	sequ-ī-tur	blandī-tur
hortā-mur	verē-mur	sequ-ī-mur	blandī-mur
hortā-mīni	verē-mīni	sequ-i-mīni	blandi-mīni
hortā-ntur	vere-ntur	sequ u-ntur	blandi-u-ntur

Imperfectum.

hortā-bar	verē-bar	sequ-ē-bar	blandi-ē-bar
horta bāris	vere-bāris	sequ-e-bāris	blandi-e-bāris
horta-bātur	vere-bātur	sequ-e-bātur	blandi-e-bātur
horta-bāmur	vere-bāmur	sequ-e-bāmur	blandi-e-bāmur
horta-bamīni	vere-bamīni	sequ-e-bamīni	blandi-e-bamīni
horta-bantur	vere-bantur	sequ-e-bantur	blandi-e-bantur

Futurum.

hortā-bor	verē-bor	sequ-ar	blandi-ar
horta-bēris	vere-bēris	sequ-ēris	blandi-ēris
horta-bītur	vere-bītur	sequ-ētur	blandi-ētur
horta-bīmur	vere-bīmur	sequ-ēmur	blandi-ēmur
horta-bimīni	vere-bimīni	sequ-emīni	blandi-emīni
horta buntur	vere-buntur	sequ-entur	blandi-entur

Perfectum.

hortātus a-um sum, es, est hortāti ae-a sumus, estis, sunt	verītus a-um sum, es, est verīti ae-a sumus, estis, sunt	secūtus a-um sum, es, est secūti ae-a sumus, estis, sunt	blandītus a-um sum, es, est blandīti ae-a sumus, estis, sunt
--	--	--	--

Plusquamperfectum.

hortātus a-um eram, eras, erat hortāti ae-a erāmus, erātis, erant	verītus a-um eram, eras, erat verīti ae-a erāmus, erātis, erant	secūtus a-um eram, eras, erat secūti ae-a erāmus, erātis, erant	blandītus a-um eram, eras, erat blandīti ae-a erāmus, erātis, erant
---	---	---	---

Futurum exactum.

hortātus a-um ero, eris, erit hortāti ae-a erīmus, erītis, erunt	verītus a-um ero, eris, erit verīti ae-a erīmus, erītis, erunt	secūtus a-um ero, eris, erit secūti ae-a erīmus, erītis, erunt	blandītus a-um ero, eris, erit blandīti ae-a erīmus, erītis, erunt
--	--	--	--

II. Coniunctivus.

Praesens.

hort-er hort-ēris hort-ētur hort-ēmur hort-emīni hort-entur	vere-ar vere-āris vere-ātur vere-āmur vete-amīni vere-antur	sequ-ar sequ-āris sequ-ātur sequ-āmur sequ-amīni sequ-antur	blandi-ar blandi-āris blandi-ātur blandi-āmur blandi-amīni blandi-antur
--	--	--	--

Imperfectum.

hortā-rer horta-rēris horta-rētur horta-rēmur horta-remīni horta-rentur	verē-rer vere-rēris vere-rētur vere-rēmur vere-remīni vere-rentur	sequ-ē-rer sequ-e-rēris sequ-e-rētur sequ-e-rēmur sequ-e-remīni sequ-e-rentur	blandī-rer blandi-rēris blandi-rētur blandi-rēmur blendi-remīni blandi-rentur
--	--	--	--

Futurum.

hortatūrus-a -um	veritūrus-a -um	secutūrus-a -um	blanditūrus-a -um
sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit
hortatūri-ae-a	veritūri ae a	secutūri-ae-a	blanditūri-ae-a
simus, sitis,	simus, sitis	simus, sitis,	simus, sitis,
sint	sint	sint	sint

Perfectum.

hortātus-a um	verītus-a-um	secūtus-a-um	blandītus-a um
sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit
hortāti,-ae-a	verīti-ae-a	secūti-ae-a	blandīti-ae-a
simus, sitis,	simus, sitis,	simus, sitis,	simus, sitis
sint,	sint	sint	sint

Plusquamperfectum.

hortātus-a-um	verītus-a-um	secūtus-a-um	blandītus-a-um
essem, esses,	essem, esses,	essem, esses,	essem, esses,
esset	esset	esset	esset
hortāti-ae-a	verīti-ae-a	secūti-ae-a	blandīti-ae-a
essēmus, essē-	essēmus, essē-	essēmus, essē-	essēmus, esse-
tis, essent	tis, essent	tis, essent	tis, essent

III. Imperativus.

Sing. 2. hortā-re	verē re	sequ-ē re	blandī-re
hortā-tor	verē tor	sequ-ī-tor	blāndī-tor
3. hortā-tor	verē-tor	sequ-ī-tor	blandī-tor
Plur. 2. horta-mīni	vere mīni	sequ-i mīni	blandi-mīni
3. horta-ntor	vere-ntor	sequ-u-ntor	blandi-u-ntor

IV. Infinitivus.

Praesens.

hortā-ri	verēri	sequ-i	blandī-ri
----------	--------	--------	-----------

Perfectum.

hortātum	verītum	secūtum	blandītum
-am-um esse	-am um esse	-am-um esse	-am-um esse
hortātos	verītos	secūtos	blandītos
-as-a esse	-as-a esse	-as-a esse	-as-a esse

Futurum.

hortatūrum	veritūrum	secutūrum	blanditūrum
-am -um esse	-am -um esse	-am -um esse	-am -um esse
hortatūros	veritūros	secutūros	blanditūros
-as -a esse	-as -a esse	-as -a esse	-as -a esse

Futurum exactum.

hortātum	veritum	secutum	blanditum
-am -um fore	-am -um fore	-am -um iore	-am -um fore
hortātos -as -a	veritos -as -a	secutos -as -a	blanditos -as -a
fore	fore	fore	fore

V. Supinum.

hortāt-um	verit-um	secūt-um	blandīt um
hortāt-u	verit-u	secūt -u	blandit -u

VI. Gerundium

Gen. horta-ndi	vere-ndi	sequ-e-ndi	blandi-e-ndi
Dat. horta-ndo	vere-ndo	sequ-e-ndo	blandi-e-ndo
Acc. horta-ndm	vere-ndum	sequ-e-ndum	blandi-e-ndum
Abl. horta-ndo	vere-ndo	sequ-e-ndo	blandi-e-ndo

VII. Gerundivum.

horta-ndus	vera-ndus	sequ-e-ndus	blandi-e-ndus
-nda-ndum	-da -ndum	-nda-ndum	-nda-ndum

VIII. Participium.

Praesens.

horta-ns	vere-ns	sequ-e-ns	blandi-e-ns
----------	---------	-----------	-------------

Perfectum.

hortātus, -a,	veritus, -a,	secutus, -a,	blanditus, -a,
-um	-um,	-um	-um

Futurum.

hortatūrus -a	veritūrus, -a,	secutūrus, -a,	blanditūrus-a
-um	-um,	-um	-um

132. Πλὴν τῶν τύπων τῆς παθητικῆς φωνῆς τὰ ἀποθετικά ῥήματα ἔχουσι καὶ ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τῆς ἀπαρεμφάτου, τὸ ὕπτιον, τὸ γερούνδιον καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεστώ-
τος καὶ τοῦ μέλλοντος. Δὲν ἔχουσιν ὅμως ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς τὸν
μέλλοντα τῆς ἀπαρεμφάτου.

133. Πλὴν τῶν καθ' ὅλου ἀποθετικῶν ὑπάρχουσι καὶ τινα ἡμιαπο-
θετικά ῥήματα (semidepōnentia): τούτων ἄλλα μὲν ἔχουσι μόνον τὸν
παρακείμενον τοῦ παθ. τύπου (καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ σχηματιζομένους χρό-
νους), ἄλλα δὲ τοὺν ἀντίον ἔχουσι τὸν παρακείμενον τοῦ ἐνεργητικοῦ τύ-
που, τὸν δὲ ἐνεστώτα τῆς ὀριστικῆς καὶ τῆς ἀπαρεμφάτου (καὶ τοὺς ἐξ
αὐτῶν σχηματιζομένους χρόνους) παθητικούς.

audio, ausus sum, audēre (τολμᾶν)
gaudeo, gavīsus sum, gaudēre (χαίρειν)
soleo, solītus sum, solēre (εἰωθέναι)
confīdo, confīsus sum, confidēre (πεποιθέναι)
revertor, reversus sum, reverti (ἐπιστρέφειν)
assentior, assensi, assentīri (συναίνειν).

ΣΗΜ. Πλὴν δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ μεμονωμένοι μετοχαὶ τοῦ πα-
θητικοῦ παρακειμένου ἔχουσαι ἐνεργητικὴν σημασίαν: coenatus, pran-
sus τῶν ῥημάτων coenāre δειπνεῖν, prandēre ἀριστᾶν, iurātus τοῦ ῥή-
ματος iurāre ὀμνῶναι. Αἱ δὲ μετοχαὶ potus καὶ tacītus ἔχουσιν ἄλλοτε
μὲν ἐνεργητικὴν καὶ ἄλλοτε παθητικὴν σημασίαν (τοῦ potāre πίνειν καὶ
tacēre σιωπᾶν).

134. Ῥήματα οὐδέτερα παθητικά.

Ὑπάρχουσι καὶ τινα ῥήματα, ἅτινα ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἀποθετικά
ἔχουσι τύπον μὲν ἐνεργητικόν, σημασίαν δὲ παθητικὴν: οἷον vapūlo
(ἀ' συζυγ.) μαστιγοῦμαι, veneo (ἀπαρεμφ. venīre) πωλοῦμαι, pereō
(perīre) ἀπόλλυμαι (πρβλ. τὸ ἑλλην. ῥήμα πάσχω). Τὰ ῥήματα ταῦτα
λέγονται οὐδετεροπαθητικά (neutralia passīva, ἐνικὸς neutrāle pas-
sīvum).

135. Ῥήματα ἐναρκτικά.

Τὰ ἐναρκτικά ῥήματα (inchoatīva) εἶναι παράγωγα, λήγουσιν εἰς
εἰς -sco καὶ τὰ ἀποθετικά εἰς -sco (πρβλ. τὰ ἑλληνικά γηράσκω,

ήβ(ά-σκω), δηλοῦσι πρᾶξιν ἐν τῷ ἄρχεσθαι καὶ εἶναι πάντα τῆς γ' συζυγίας.

Τὰ ἐναρκτικά ἔχουσι τὴν ἐναρκτικὴν κατάληξιν (sco, scēre) μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα, εἰς τὴν ἀπαρέμφατον καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν παραγομένους χρόνους.

Παράγονται δὲ

1ον) ἐκ ῥημάτων· οἷον inveterasco, inveterāvi, inveterātum, inveterascēre ἐγγηράσκω· ἐκ τοῦ ῥήματος invetēro, -āvi, -ātum, -āre·

2ον) ἐξ ὀνομάτων· οἷον duresco, durui, durescēre ἀποσκληροῦμαι, ἐκ τοῦ ἐπιθέτου durus, -a, -um·

3ον) ἐξ ἀχρήστων θεμάτων· οἷον cresco, crēvi, crētum, crescēre αὐξάνομαι.

Καὶ τὰ μὲν ἐκ ῥημάτων παραγόμενα ἔχουσιν ἐν τῷ παρακειμένῳ καὶ τῷ ὑπτίῳ τὰς καταλήξεις τῶν ῥημάτων, ἐξ ὧν παράγονται, τὰ δὲ ἐκ ὀνομάτων ἔχουσι τὸν παρακειμένον εἰς ἦι, στεροῦνται δὲ ὑπτίου, τὰ δὲ παραγόμενα ἐξ ἀχρήστων ῥηματικῶν θεμάτων ἔχουσι τὸν παρακειμένον εἰς -vi καὶ τὸ ὑπτίον εἰς -tum.

ΣΗΜ. Διατηροῦσι τὴν κατάληξιν sco καὶ ἐν τῷ παρακειμένῳ τὰ ῥήματα, τὰ ἔχοντα τὸν χαρακτήρα -sco ἐν τῷ θέματι αὐτῶν. Τὰ ῥήματα ταῦτα δὲν ἔχουσιν ἐναρκτικὴν ἔννοιαν, στεροῦνται δὲ ὑπτίου (τινὰ δὲ κοινὰ παρακειμένου)· οἷον compesco, compescui, compescēre, κολάζω, posco, poposci, poscēre, ἀπαιτῶ. — Ἀλλὰ καὶ pasco βόσκω παντοῦ pascēre· nosco γινώσκω nōvi, nōtum, noscēre· quiesco, quiēvi, quiētum, quiescēre ἡσυχάζω.

Τυπικαὶ ἀνωμαλίαι τῶν ῥημάτων.

136. Ῥήματά τινα εἰς -eo κλίνονται κατὰ τὴν α' συζυγίαν (καὶ ὅχι κατὰ τὴν β')· beo (ποιῶ τινα εὐδαίμονα), beavi, beātum

beāre—creo (πλάττω), creāvi, creātum, creāre—mēo (πορεύομαι),
meāvi, meātum, meāre.

137. Ἡ κανονικὴ κατάληξις τοῦ παρακειμένου εἶναι -vi (ui) ¹⁾, πολλὰ ὅμως ῥήματα σχηματίζουν ἄλλως τὸν παρακείμενον.

Καὶ πρῶτον μὲν ὑπάρχουσι ῥήματα, ἅτινα πλὴν ἄλλων καταληκτικῶν μεταβολῶν προσλαμβάνουσιν ἐν τῷ παρακειμένῳ ἀναδιπλασιασμόν (παρεμφορῇ πρὸς τὸν ἀναδιπλασιασμόν τῶν ἑλλ. ῥημάτων)· οἷον

do, dēdi, dātum, dāre (δίδωμι).

pendo, pependi, pensum, pendere (σταθμῶμαι).

cano, cecini, cantum, canere (ᾄδω).

sto, stēti, stātum, stare (ἵσταμαι).

spondeo, sponendi, sponsum, spondere (σπένδομαι).

curro, cucurri, cursum, currere (τρέχω).

mordeo, momordi, morsum, mordere (δάκνω).

138. Ῥήματά τινα σχηματίζουν τὸν παρακείμενον δι' ἐκτάσεως τοῦ φωνήεντος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς ἀπλῆς καταλήξεως -i· οἷον

vīdēo	ὁρῶ	vīdi	εἶδον
vēnīo	ἔρχομαι	vēni	ἦλθον
mōvēo	κινῶ	mōvi	ἐκίνησα
lāvo	λούω	lāvi	ἔλουσα

139. Ἄλλα ῥήματα ἐκτείνουν καὶ μεταβάλλουσι τὸ φωνήεν τοῦ ῥηματικοῦ θέματος· οἷον

facio	ποιῶ	feci	ἐποίησα
iacio	ρίπτω	iēci	ἔρριψα
capiō	λαμβάνω	cēpi	ἔλαβον
fango	ῥήγνυμι	frēgi	ἔρρηξα

(¹⁾ Τὸ v καὶ τὸ u εἶναι τὸ αὐτὸ γράμμα (ἴδε σελ. 6). ἄρα καὶ ἡ κατάληξις -vi καὶ -ui εἶναι ἡ αὐτή. Καὶ ἡ μὲν -vi τίθεται, ὅταν προηγῇται φωνήεν (delevi), ἡ δὲ -ui, ὅταν προηγῇται σύμφωνον (monui).

139α. Τινῶν ῥημάτων ὁ παρακείμενος σχηματίζεται διὰ τῆς καταλήξεως -si (ἀντιστοίχου πρὸς τὴν κατάληξιν τοῦ ἑλλην. ἀορίστου -σα) προσαρτωμένης εἰς ῥηματικὸν θέμα.

dic-o,	λέγω	(dic-si)	dixi	εἶπον
vinci-o	δῶ	(vinc-si)	vinxi	ἔδησα
scrib-o	γράφω	(scrib-si)	scripsi	ἔγραψα

140. Ἐνίοτε ἡ κατάληξις -ui (vi) δὲν προσαρτᾶται ἀμέσως εἰς τὸ πλήρες θέμα (amā-vi, delē-vi), ἀλλ' εἰς τὸ συμφωνόληκτον θέμα (mon-ui καὶ ὅχι mone-vi) οἷον

crepāre :	(crepao) crepo	κροτῶ	crep-ui
secāre :	(secao) seco	τέμνω	sec-ui
docēre :	doce-o	διδάσκω	doc-ui
aperīre :	aperi-o	ἀνοίγω	aper-ui

141. Ἡ κληρονικὴ κατάληξις τοῦ ὑπτίου εἶναι -tum, ἥτις μετὰ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος ἢ μετὰ τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος γίνεται -atum -etum -itum -utum. Ἐνίοτε δὲ ἡ κατάληξις -utum προσαρτᾶται ἀμέσως καὶ ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος εἰς τὸ συμφωνικὸν θέμα τοῦ ῥήματος οἷον sec-tum (ἐκ τοῦ secare, θέμα seca- καὶ sec-), doc-tum (ἐκ τοῦ docēre, θέμα doce- καὶ doc-).

142. Τὰ εἰς itum ὑπτια ἔχουσι βραχὺ μὲν τὸ i, ὅταν ὁ παρακείμενος λήγῃ εἰς -ui (monūi — monūtum, ἐκ τοῦ monēre, παραινεῖν), μακρὸν δέ, ὅταν εἰς -vi (audīvi — auditum). Ἐξαιροῦνται δὲ τὰ ἐξῆς ὑπτια.

eo	(πορεύομαι)	īvi,	ītum
ciēo	(κινῶ),	cīvi	cītum
līno	(ἀλείφω),	livi (lēvi),	lītum
queo	(δύναμαι),	quīvi,	quītum
sino	(ἀφίνω),	sīvi,	sītum

143. Τὰ εἰς -atum ὑπτια ἔχουσι μακρὸν τὸ a πλὴν τῶν ὑπτίων dātum τοῦ do, dāre διδόναι, rātum τοῦ reor, rerī νομίζειν, sātum τοῦ sero, serēre σπείρειν.

144. Τὰ εἰς -utum ἔχουσι μακρὸν τὸ u, πλὴν τοῦ rūtum, τοῦ ῥήματος ruo, ruere καταρρέειν,

145. Ἀντὶ τῆς κανονικῆς καταλήξεως -tum, τὰ ῥήματα, τὰ ἔχοντα χαρακτηριστικὰ ὀδοντόφωνον (d, t), σχηματίζουσι τὸ ὑπτιον εἰς -sum, τοῦτο δὲ προέρχεται, διότι ἐκ τῆς συναντήσεως τοῦ d ἢ t τοῦ θέματος καὶ τοῦ t τῆς καταλήξεως τοῦ ὑπτίου (d-t, t-t) παράγονται δύο s, τὸ δὲ ὑπτιον λαμβάνει τὸν τύπον -sum· οἷον concut-i-o συγκρούω), concutum (concussum). Τὰ δύο s περιστέλλονται εἰς ἓν, ὅταν προηγῇται σύμφωνον, μακρὸν φωνῇεν ἢ δίφθογγος.

ardeo	φλέγομαι	(are-tum	ars-sum)	arsum
rideo	γελῶ	(rid-tum	ris-sum)	rīsum
claudio	κλείω	(claud-tum	claus-sum)	clausum

146. Ἐκ ψευδοῦς ἀναλογίας προσλαμβάνουσι -sum ἐν τῷ ὑπτίῳ (ἀντὶ -tum) καὶ ἄλλα ῥήματα μὴ ἔχοντα χαρακτηριστικὰ d ἢ t· οἷον fallo σφάλλω, fal-sum· manēo μένω, man-sum· figo πῆγνυμι, (figsum) fixum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IB'.

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

147. Ἀνώμαλα ῥήματα (verba anomala) ὀνομάζεται κατ' ἐξαχὴν ὅσα δὲν σχηματίζουσι μόνον τὸν παρακείμενον καὶ τὸ ὑπτιον ἀνωμάλως, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τύποις ἀποκλίνουν τοῦ ὁμαλοῦ σχηματισμοῦ. Τοιαῦτα δὲ εἶναι ἐκτὸς τοῦ sum τὰ ἐπόμενα·

1) posum δύναμαι, 2) edo ἐσθίω, 3) volo βούλομαι, nolo οὐ βούλομαι, malo προτιμῶ, 4) eo εἶμι, 4) queo δύναμαι, nequeo οὐ δύναμαι, 5) fero φέρω, 7) fio γίγνομαι.

A') Possum δύναμαι.

148. Τὸ ῥῆμα possum, σύνθετον ὂν ἐκ τοῦ pot (potis δυνατὸς) καὶ sum, κλίνεται ὡς τὸ sum μετὰ τῶν ἐπομένων μόνον μεταβολῶν·

α') ἡ ἀπαρέμφατος εἶναι posse, β') ὁ παρ. τῆς ὑποτακτικῆς possem καὶ γ') ὁ παρακείμενος potui-

Praesens.

Indicativus.

Coniunctivus.

S.	pos-sum pot-es pot-est		pos-sim pos-sis pos-sit
P.	pos-sūmus pot--estis pes sunt		pos-sīmus pos-sītis pos-sint

Imperfectum.

S.	pot-ĕram pot-ĕras pot-ĕrat		pos-sem pos-ses pos-set
P.	pot-ĕrāmus pot-ĕrātis pot-ĕrant		pos-sēmus pos-sētis pos-sent

Futurum.

S.	pot ĕro pot-ĕris pot-ĕrit		
P.	pot-ĕrīmus pot-ĕrītis pot-ĕrunt		ἐλλείπει

Perfectum.

S.	pot-ui pot-uisti pot-uit		pot-uĕrum pot-uĕris pot-uĕrit
P.	pot-uīmus pot-uistis pot-uērunt ἢ potuĕre		pot-uĕrīmis pot-uĕrītis pot-uĕrint

Plusquamperfectum.

S.	pot-uĕram pot-uĕras pot-uĕrat		pot-uissem pot-uisses pot-uisset
P.	pot-nĕrāmus pot-uĕrātis pot-uĕrant		pot-uissēmīis po-uissētis pot-uissent

Futurum exactum.

P.	pot-uëro
	pot-uëris
	pot-uërit
S	pot-uërimus
	pot-uëritis
	pot-uërint

ἐλλείπει

Infinitivus.

Praesens.

Perfectum.

pos-se

pot-uisse

Ἡ προστακτικὴ ἐλλείπει. Ἡ δὲ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος potens εἶναι ἐν χρήσει μόνον ὡς ἐπίθετον, δυνατός.

B') *ēdo* (ἔδω, ἐσθίω).

149. Τὸ *ēdo*, *ēdi*, *ēsum*, *edēre* κλίνεται κανονικῶς κατὰ τὴν τρίτην συζυγίαν, ἔχει ὅμως ἐνιαχοῦ καὶ δευτέρους συγκεκομμένους τύπους, οἵτινες εἶναι ὅμοιοι πρὸς τοὺς ἀναλόγους τοῦ *esse* ἐκτὸς τῆς συλλαβικῆς ποσότητος· διότι τὸ *e* τῶν τύπων τοῦ *sum* εἶναι βραχύ, ἐν ᾧ τὸ *e* τῶν τύπων τοῦ *edo* εἶναι μακρόν, *ēs* εἶ, *ēs* ἐσθίεις· *ēst* ἐστὶ *ēst* ἐσθίει κτλ. Κατὰ τὰ λοιπὰ τὸ *ēdo* κλίνεται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν.

	Praes.	Ind.	act.	Imp.	Coniunct.	act.
S.	<i>ēdo</i> ,	<i>ēdis</i> ,	<i>ēdit</i>	<i>edērem</i> ,	<i>edēres</i> ,	<i>edēret</i>
		<i>ēs</i> ,	<i>ēst</i>	<i>ēssēm</i> ,	<i>ēssēs</i> ,	<i>ēssēt</i>
P.	<i>edīmus</i> ,	<i>edītis</i> ,	<i>edunt</i>	<i>ederēmus</i> ,	<i>ederētis</i>	<i>ederēt</i>
				<i>ēssēmus</i> ,	<i>ēssētis</i> ,	<i>ēssēt</i>
<i>Imperativus.</i>						
S.	<i>ede</i>	<i>edīto</i>		<i>Infinit. Praes.</i>		
	<i>ēs</i> ,	<i>ēsto</i>		<i>edēre</i>		
P.	<i>edīte</i> ,	<i>edītōte</i>		<i>ēsse</i>		
	<i>ēste</i> ,	<i>ēstōte</i>				
	<i>edunto</i>					

Τοῦ δὲ παθητικοῦ μόνον τοῦ *edītur* καίται δεύτερος τύπος τὸ *ēstur* καὶ τοῦ *ederētur* τὸ *ēssētur*.

Ὡσαύτως δὲ κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα οἷον comedo, exēo κατεσθίω.

Γ') Volo βούλωμαι, nōlo οὐ βούλωμαι, mālo προτιμῶ.

150. Τὸ μὲν nolo εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ non καὶ volo, τὸ malo ἐκ τοῦ magis καὶ volo (mavōlo, mālo).

Indicativus.

Praesens.

S. volo	nōlo	mālo
vis	non vis	mavis
vult	non vult	mavult
P. volūmus	nolūmus	malūmus
vultis	non vultis	mavultis
volunt	nolunt	malunt

Imperfectum.

S. volēbam -as -at	nolēbam -as -at	malēbam -as -at
P. volebāmus χτλ.	nolebāmus χτλ.	malebāmus χτλ.

Futurum.

S. volam -es -et	nolam -es -et	malam -es -et
P. volēmus χτλ.	nolēmus χτλ.	malēmus χτλ.

Perfectum.

S. volui -isti χτλ.	nolui -isti χτλ.	malui -isti χτλ.
---------------------	------------------	------------------

Plusquamperfectum.

S. voluēram-as χτλ.	noluēram -as χτλ.	maluēram -as χτλ.
---------------------	-------------------	-------------------

Futurum exactum.

S. voluēro -is χτλ.	noluēro -is χτλ.	maluēro -is χτλ.
---------------------	------------------	------------------

Coniunctivus.

Praesens.

S. velim	nōlim	mālim
velis	nolis	malis
velit	nolit	malit
P. velīmus	nolīmus	malīmus
velītis	nolītis	malītis
velint	nolint	malint

Imperfectum.

S. vellem -es -et	nollem -es -et	mallem -es -et,
velēmus ētis -ent	nollēmus -ētis -ent	mallēmus -ētis -ent

Perfectum.

S. voluērim -is -it	noluērim -is -it	maluērim -is -it
P. voluerīmus κατλ.	noluerīmus κατλ.	maluerīmus κατλ.

Plusquamperfectum.

S. voluissem -es et	noluissem -es -et	maluissem -es -et
P. voluissēmus κατλ.	noluissemus κατλ.	maluissēmus κατλ.

Imperativus.

	S. 2. noli	
	nolīto	
	3. nolīto	
ἐλλείπει	P. 2. nolīte και	ἐλλείπει
	nolitōte	
	3. nolunto	

Infinitivus.

Praesens.

velle	nolle	malle
-------	-------	-------

Perfectum.

voluisse	noluisse	maluisse
----------	----------	----------

Participium.

Praesens.

volens | nolens | ἐλλείπει

Δ') *Eo* εἶμι.

151. Τὸ *eo*, *ivi*, *itum*, *ire* κλίνεται κατὰ τὸ πλείστον κατὰ τὴν τετάρτην συζυγίαν· μόνον δὲ ὁ ἐνεστώς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ παράγωγοι τύποι εἶναι ἀνώμαλοι.

Indicativus.

Coniunctivus.

Praesens.

S. <i>eo</i> ,	<i>is</i>	<i>it</i>		<i>eam</i>	<i>eas</i>	<i>eat</i>
P. <i>īmus</i>	<i>ītis</i>	<i>eunt</i>		<i>eāmus</i>	<i>eātis</i>	<i>eant</i>

Imperfectum.

S. <i>ībam</i>	<i>ības</i>	<i>ībat</i>		<i>īrem</i>	<i>īres</i>	<i>īret</i>
P. <i>ibāmus</i>	<i>ibātis</i>	<i>ībant</i>		<i>irēmus</i>	<i>irētis</i>	<i>irent</i>

Futurum.

S. <i>ībo</i>	<i>ībis</i>	<i>ībit</i>		<i>itūrus -a -um</i>	<i>sim</i>	<i>χτλ.</i>
P. <i>ibīmus</i>	<i>ibītis</i>	<i>ibunt</i>				

Imperativus.

Infinitivus.

S. 2. *i* καὶ *īto*
 3. *īto*
 P. 2. *īte* καὶ *itōte*
 3. *eunto*

Praes.	<i>īre</i>
Perf.	<i>ivisse</i> ἢ <i>isse</i>
Fut.	S. <i>itūrum -am -um</i> <i>esse</i>
	P. <i>itūros -as -a esse</i>

Participium.

Supinum.

Praes.	<i>iens</i> , <i>euntis</i> , <i>eunti</i> , <i>euntem</i> χτλ.
Fut.	<i>itūrus -a -um</i>
	<i>Gerundium.</i> <i>eundi</i> χτλ.

itum *ītu*

Gerundivum.

eundus -a -um

152. Ὡσαύτως δὲ κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα abeo ἀπέρχομαι, adeo προσέρχομαι, exeo ἐξέρχομαι, ineo εἰσέρχομαι, pereo ἀπόλλυμαι, praetereo παρέρχομαι, prodeo προέρχομαι, redeo ἐπανέρχομαι, subeo ὑπέρχομαι, ἐπιχειρῶ. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ταῦτα ἐν τῷ παρακειμένῳ καὶ τοῖς ἀπὸ τούτου παραγώγοις τύποις ἀποβάλλουσι κανονικῶς τὸ ν· οἷον abīi, abiēram κλπ.

153. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ ἐνεργ. μὲν τύπου, ἀλλὰ παθητ. σημασίας ῥῆμα veneo, venii, ἄνευ ὑπίου, venīre πωλεῖσθαι, σύνθετον ἐκ τοῦ venum καὶ eo, διάφορον τοῦ venīre ἔρχεσθαι.

Τὸ veneo εἶναι παθητικὸν τοῦ vendo πωλῶ ὥπως καὶ τὸ pereo εἶναι παθητικὸν τοῦ perdo ἀπόλλυμι (ἴδ. § 134).

Εἴ) Queo δύναμαι, nequeo οὐ δύναμαι.

154. Ἀμφότερα τὰ ῥήματα ταῦτα κλίνονται ὡς τὸ eo, ἐκτὸς δὲ τῆς ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος οἱ ἄλλοι τύποι κεῖνται οὐχὶ συχνά.

Indicativus.

Praesens.

S. queo	quis	quit	ncqueo	nequis	nequit
P. quīmus	quītis	queunt	nequīmus	nequītis	nequeunt

Imperfectum.

S. quībam -as κτλ.	nequībam -as κτλ.
--------------------	-------------------

Futurum.

S. quībo -is κτλ.	nequībo -is κτλ.
-------------------	------------------

Perfectum.

S. quīvi —quivit	nequīvi nequisti nequivit (iit)
P. — —quivērunt	— —nequivērunt (-ēre)

Plusquamperfectum.

ἐλλείπει	S. — —nequierat,
	P. — —nequierant

Coniunctivus.

Praesens.

S.	queam	queas	queat	nequeam	nequeas	nequeat
P.	queāmus	queātis	queant	nequeāmus	nequeātis	nequeant

Imperfectum.

S.	quīrem—quīret	nequīrem	— nequīret
P.	— quīrent	nequīrēmus	— nequīrent

Perfectum.

S.	— — quivērit	nequivērim—nequivērint
P.	— — —	— — nequivērit

Plusquamperfectum.

S.	— — —	— — nequisset
P.	— — quissent	— — nequissent

Infinitivus.

Praes.	quīre	nequīre
Perf.	quivisse quisse	nequivisse nequisse

Participium.

Praes.	quiens γεν. queuntis	nequiens γεν. nequeuntis
	κτλ.	κτλ.

ΣΗΜ. Quis καὶ quit ἐν τῇ ὀριστικῇ τοῦ ἐνεστώτος εἶναι ἐν χρήσει μόνον μετὰ τοῦ non (non quis, non quit ἀντὶ nequis, nequit). Καθ' ὅλου δὲ τὸ queo εἶναι ἐν χρήσει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ἀρνητικοῖς λόγοις καὶ πολλῶν σπανιώτερον τοῦ possim.

Γ'. *Fero, tuli, latum, ferre, fero.*

155. Τὸ ῥῆμα fero ἔχει παρακείμενον tuli καὶ ὑπιτιον latum ἐξ ἄλλων θεμάτων, ἄλλως δὲ κλίνεται ὁμαλῶς κατὰ τὴν τρίτην συζυγίαν ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων. Τὸ συνδεδεικνὸν δηλαδὴ φωνῆεν ἵ καὶ ἐν τῷ ἐνεργητικῷ καὶ ἐν τῷ παθητικῷ ἀποβάλλεται ἐν τῇ ὀριστικῇ τοῦ ἐνεστώτος καὶ ἐν τῇ προστακτικῇ πρὸ τοῦ s καὶ t ὅθεν ἀντὶ

feris λέγεται fers, ἀντί ferītur λέγεται fertur, ἀντί ferīte λέγεται ferte ἀντί ferītor λέγεται fertor.

Ὡσαύτως δὲ ἀποβάλλεται τὸ συνδετικὸν φωνῆεν -ε̄ ἐν τῇ ἀπαρεμ-
φάτῳ ferre ἀντί ferēre καὶ ἐν τοῖς ἀπὸ ταύτης παραγώγοις τύποις, ἐν
τοῖς παρατατικοῖς ferem ἀντί ferērem καὶ ferrer ἀντί ferērer καὶ ἐν τῷ
β' ἐνικῷ τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς feris ἀντί ferēris. Καὶ
ἐν τῇ προστακτικῇ fer ἀντί fere (§ 128).

Activum.

Passivum.

Praesens Indicat.

S. fero	fers	fert	feror	feris	fertur
P. ferīmus	fertis	ferunt	ferīmur	ferimīni	feruntur

Imperfect. Conject.

S. ferrem	ferres	ferret	ferrer	ferrēris	ferrētur
P. ferrēmus	ferrētis	ferrent	ferrēmur	ferremīni	ferrentur

Imperativus.

S. 2. fer ἢ ferto	S. 2. ferre ἢ fertor
3. ferto	3. fertor
P. 2. ferte ἢ fertōte	P. 2. ferimīni
3. ferunto	3. feruntor

Infinit. Praes.

ferre

ferri

Πάντες δὲ οἱ λοιποὶ τύποι παράγονται κανονικῶς ἀπὸ τῶν πρωτοτύ-
πων καὶ κλίνονται κατὰ τὴν τρίτην συζυγίαν· οἷον ἀπὸ τοῦ fero: *fut.* fe-
ram -es... ferar -ēris... *coni. praes.* feram -as... ferar -āris... ἀπὸ
τοῦ tuli: *plusquam.* tulēram, tulissem· ἀπὸ τοῦ latum: *partic.,*
perfecti καὶ *futuri* latus, latūrus.

156. Ὡσαύτως δὲ κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα· οἷον circumfēro περι-
φέρω, antefēro προφέρω, προτιμῶ κτλ.

Τὸ aufēro, ἀφαιροῦμαι ἐγένετο ἐκ τοῦ ab (abs) καὶ fero καὶ ἔχει
abstūli, ablatum, auferre.

Τοῦ suffēro, ὑποφέρω, ὑπομένω, γενομένου ἐκ τοῦ sub καὶ fero, ὁ
παρακείμενος καὶ τὸ ὑπτιον εἶναι σπανίως ἐν χρήσει· οἱ δὲ τύποι sustūli,

sublātum ἀνέχουσι συνήθως εἰς τὸ tollo, ὡς παρακείμενος δὲ χρησιμεύει τὸ sustinui,

Tò différo διαφέρω (διασχεδάννυμι), ἀναβάλλομαι, γινόμενον ἐκ τοῦ dis καὶ fero, ἔχει distūli, dilātum, differre, ἐπὶ δὲ τῆς σημασίας **εἰμι** **διάφορος** οὔτε παρακείμενον ἔχει οὔτε ὑπτιον.

Tò offéro, προσφέρω, γινόμενον ἐκ τοῦ ob καὶ fero, ἔχει obtūli, oblātum, offerre.

Tò afféro, προσφέρω, ἐκ τοῦ ab καὶ fero, ἔχει attūlli, allātum, afferre.

Tò conféro, contūli, collātum conferre, συμφέρω,

Tò efféro, extūli, elātum, effere, ἐκφέρω.

Tò inféro, intūli, illātum, inferre, εἰφέρω, ἐπιφέρω.

Z') Fio γίνομαι.

157. Tò ῥῆμα fio, factus sum, fiēri εἶναι ὡς ἐκ τῆς σημασίας αὐτοῦ παθητικὸν τοῦ facio, feci, factum, facere.

Indicativus.

Coniunctivus.

Praesens.

S.	fīo,	fis,	fit	fīam,	fīas,	fīat
P.	fīmus,	fitis,	fīunt	fīāmus,	fīātis,	fīant

Imperfectum.

S.	fiēbam	-as	-at	fiērem	-es	et
P.	fiēbamus	-ātis	-ant	fierēmus	-etis	-ent

Futurum.

S.	fīam	fīes	fīet	
P.	fīēmus	fīētis	fient	ἐλλείπει

Imperativus.

S.	2.	fi
P.	2.	fite

Infinitivus.

Praes. fiēri | Perf. factum -am -um esse | Fut. factum iri.

158. Ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου factus καὶ τὸ δεύτερον θετικὸν faciendus παρελήφθησαν ἐκ τοῦ facio. Ἀπὸ τοῦ factus δὲ σχηματίζονται οἱ παράγωγοι τύποι ὅλως ὁμαλῶς: factus sum, eram, ero, sim, essem.

ΣΗΜ. Ἐν τῷ ῥήματι τούτῳ εἶναι παρὰ τὸν κανόνα τὸ φωνήεν ι πρὸ ἄλλου φωνήεντος μακρόν, ἐκτὸς ἐν τῷ fīeri, fīerem, fīeres.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

ΕΛΛΙΠΗ ΡΗΜΑΤΑ

(Verba defectiva)

159. Ἑλλιπῆ ῥήματα ἔχει ἡ λατινικὴ γλῶσσα τὰ ἐπόμενα: α') coepi ἡρξάμην, β') memini μέμνημαι. γ') novi οἶδα, δ') odi μισῶ, ε') aio κατὰφημι, λέγω, ἀντίθετον τοῦ nego ἄρνούμαι, ς') inquam φημί, ζ') fari λέγειν, η') τὰς προστακτικὰς apāge ἄπαγε, salve, ave (have) χαῖρε, vale χαῖρε, ὑγίαινε, ἔρρωσο (ἐν ἐπιστολαῖς), θ') cēdo δός, εἰπέ, ι') quaeso τὸ τῆς συνηθείας παρακαλῶ, συνήθως ἐν παρενθέσει, ια') fōrem=essem.

A') Coepi, memini, novi, odi.

160. Τὰ ῥήματα ταῦτα εἶναι παρακείμενοι ἔχοντες (πλὴν τοῦ coepi) ἐνεστῶτος σημασίαν. Καὶ τὸ novi δὲ κυρίως εἶναι παρακείμενος τοῦ nosco καὶ σημαίνει ἔγνωκα, οἶδα.

Indicativus.

Perfectum.

S. coepi	memini	novi	odi
coepisti κτλ.	meministi κτλ.	novisti (novisti) κτλ.	odisti κτλ.

Plusquamperfectum.

S. coepēram,	meminēram,	novēram,	odēram,
coepēras κτλ.	meminēras κτλ.	novēras κτλ.	odēras κτλ.

Futurum exactum.

S. coepēro	meminēro	novēro	odēro
coepēris κτλ.	meminēris κτλ.	novēris κτλ.	odēris κτλ.

Coniunctivus.

Perfectum.

S. coep̃erim, coep̃eris κτλ.	memiñerim, memiñeris κτλ.	noṽerim, noṽeris κτλ.	od̃erim, od̃eris κτλ.
---------------------------------	--------------------------------	----------------------------	--------------------------

Plusquamperfectum.

S. coepissem coepisses κτλ.	meminissem meminisses κτλ.	novissem (nossem) novisses κτλ.	odissem odisses κτλ.
--------------------------------	-------------------------------	---------------------------------------	-------------------------

Imperativus.

ἐλλείπει	S. 2. memento P. 2. mementōte	ἐλλείπει	ἐλλείπει
----------	----------------------------------	----------	----------

Infinitivus.

Perf. coepisse Fut. coeptūrum -am -um esse	meminisse ἐλλείπει	novisse (nosse) ἐλλείπει	odisse osūrum -am -um esse
--	-----------------------	-----------------------------	----------------------------------

Participium.

Perf. coeptus -a -um Fut. coeptūrus -a -um	ἐλλείπει	ἐλλείπει	osus, -a -um osūrus -a -um
---	----------	----------	-------------------------------------

ΣΗΜ. Τὸ ἀπηρχαιωμένον osus εἶναι ἐν χρήσει ἐν τοῖς συνθέτοις exōsus καὶ perōsus (σφόδρα μισῶν) μετ' ἐνεργητικῆς διαθέσεως. Τοῦ δὲ coepi ὡς ἐνεστῶς χρησιμεύει τὸ incipio, (incepi, inceptum) καὶ (σπανιώτερον) τὸ occipio (occēpi, occēptum)· οἷον incipio facere ἀρχομα ποιεῖν, coepi facere (σπανιώτερον incēpi) ἡρξάμην ποιεῖν.

B') Aio κατάφημι, λέγω.

161. Τοῦ aio ἀπαντῶσιν οἱ ἐπόμενοι τύποι.

<i>Praes. Indic.</i>				<i>Praes. Coniunct.</i>		
S.	aio	ais	ait	—	aias	ait
P.	—	—	aiunt	—	—	aiant
<i>Imperf. Indic.</i>				<i>Perf. Indic.</i>		
S.	aiēbam	-as	-at	—	—	ait
P.	aiēbāmus	-ātis	-ant	—	—	—
<i>Imperat.</i>				<i>Particip. Praes.</i>		
S.	2.	ai				aiens

162. Ἀντὶ aisne? λέγεις; νομίζεις; τί δαί; ἐν συγχῇ χρήσει εἶναι τὸ ain. Ἰστέον δὲ ὅτι ἡ μὲν προστακτικὴ αἰ εἶναι ἀπηρχαιωμένη, ἡ δὲ μετοχὴ aiens (καταφάς), ἐγένετο ἐπίθετον.

Γ') *Inquam* φημί.

163. Τοῦ *inquam* ἀπαντῶσιν οἱ ἐπόμενοι τύποι.

Praes. Indic.

S. *inquam* *inquis* *inquit*
P. *inquīmus* *inquītis* *inquiunt*

Futurum.

S. — *inquies* *inquiet*

Imperf. Indic.

— — *inquiēbat* (*inquiibat*)

— — —

Perf. Indic.

— *inquisti* *inquit*.

Imperat.

S. *inque* (σπάν).

2. 3. *inquīto* (σπάν.).

164. Τὸ ῥῆμα τοῦτο μεταχειρίζονται οἱ Λατίνοι παρεμβάλλοντες εἰς ὀρθὸν λόγον, ὡς οἱ Ἕλληνες τὸ ἔφην ἢ τὸ ἦν δ' ἐγὼ οἶον *tum ille*, «*nego*», *inquit*, «*verum esse*» τότε ἐκεῖνος, «οὐ φημι», ἔφη, «ἀληθὲς εἶναι».

Δ') *Fari* λέγειν.

165. Τὸ ῥῆμα *fari* εἶναι ἀρχαῖκόν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρὰ τοῖς ποιηταῖς μόνον ἐν χρήσει. Οἱ δὲ ἐντὸς τῶν παρενθέσεων τύποι ἀπαντῶσι μόνον ἐν τοῖς συνθέτοις *affāri* προσαγορεύειν, *praefāri* προλέγειν, *effāri* ἐκφωνεῖν, ἐξεπιεῖν, *profāri* ἀποφθέγγεσθαι προλέγειν, προφητεύειν. Ἀπαντῶσι δὲ οἱ ἐπόμενοι τύποι.

Praes. Indic.

S. — — *fātur*
P. (*fāmur*, *famīni*, *fantur*)

Futurum.

S. *fābor* (*fabēris*), *fabītur*

Imperat.

S. 2. *fāre*

Particip.

Praes. *fans*
Perf. *fātus*

Gerundium.

Gen. *fandi*
Abl. *fando*

Imperfect.

Indic. *Coniunct.*

(*fābar*) (*fārer*)

Perf. καὶ *Plusquamperf.*

(πλήρη)

fātus sum, *sim*, *eram*, *essem*

Infinit.

fāri

Supinum.

fātu

Gerundivum.

fandus -a -um

ΣΗΜ. Συνήθης εἶναι ἡ φράσις *fando audire* (ἀκοῇ εἰδέναι)— *fando* atque *nefanda* (ῥητὰ καὶ ἀπόρρητα).

Ε') Αἱ προστακτικαὶ *apāge, ave, (have), salve, vale*.

166. Τὸ μὲν *apāge* συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς, οἷον *apāge te* ἄπαγε σεαυτόν· ἢ κεῖται μόνον ἄνευ αἰτιατικῆς· τῶν δὲ *ave (have)* *salve* (χαῖρε) καὶ *vale* (χαῖρε, ὑγίαινε, ἔρρωσο) (ἐν ἐπιστολαῖς) κεῖνται οἱ ἐπόμενοι τύποι·

Imperativus.

S. 2.	ave		salve		vale
	(avēto)		(salvēto)		(valēto)
P. 2.	(avēte)		salvēte		valēte

Indicativ. Fut.

ἐλλείπει		salvēbis		valēbis
----------	--	----------	--	---------

Infinitivus.

avēre		salvēre		alvēre
-------	--	---------	--	--------

167. Αἱ ἀπαρέμφατοι κεῖνται μόνον μετὰ τοῦ ῥήματος *fubeo* οἷον· *iubeo vos salvēre, val re te iubeo* κελεύω ὑμᾶς (σὲ) χαίρειν, λέγω ὑμῖν (σοι) χαίρειν.

Γ') *Cēdo* δός, εἰπέ.

168. Ὁ μοναδικὸς τύπος *cēdo* μετὰ σημασίας προστακτικῆς ἢ κεῖται μετ' αἰτιατικῆς· οἷον *cēdo tuum consilium* (εἰπέ τὴν σὴν βουλήν), *cēdo dextram* (δός τὴν δεξιάν) ἢ μόνος. Ὁ δὲ πληθυντικὸς *cette* εἶναι ἀπηρχαιωμένος.

Z') Quaeso.

169. Πλὴν τοῦ *quaeso* κεῖται ἔτι μόνον τὸ τοῦ πληθυντικοῦ *quaesumus*. Ἐκάτερον δὲ παρεμβάλλεται εἰς τὸν λόγον τοῦ λέγοντος· οἷον *tu, quaeso. scribe* σύ, παρακαλῶ, γράψε.

H') Fōrem.

170. Πλὴν τοῦ πρώτου προσώπου *fōrem* (= *essem*) κεῖται ἔτι τὸ *fōres, fōret, fōrent*. Τὸ δὲ *fōre* = *futūrum, futūram, futūrum* (-os, -as, -a) *esse*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ

(Verba impersonalia).

171. Τῶν ἀπρὸσώπων ῥημάτων τὰ συνηθέστερα εἶναι τὰ ἐπόμενα·

Α') Τὰ δηλοῦντα τὴν ἀτμόσφαιρικὴν κατάστασιν· οἶον pluit ὕει, ningit χιονίζει, grandinat πίπτει χάλαζα, fulgurat ἀστράπτει, tonat βροντᾷ.

Β') Ῥήματά τινα τῆς β' συζυγίας.

libet ἀρέσκει libuit καὶ libitum est, libēre

licet ἔξεστι, licuit καὶ licitum est, licēre

miseret καὶ miseretur οἰκτίρω, miseritum est, misēre

oportet δεῖ, oportuit, oportēre

piget δυσχαίρηνω, piguit καὶ pigitum est, pigēre

paenitet μεταμέλει, paenituit, paenitēre

pudet αἰδοῦμαι puduit καὶ puditum est, pudēre

taedet ἀηδιάζομαι (ἀηδιάζω), pertaesum est, taedēre

decet πρέπει decuit, decēre

dedecet οὐ πρέπει, dedecuit, dedecēre

ΣΗΜ. Τὰ ἀπρόσωπα κλίνονται κανονικῶς καὶ ἐν τοῖς ἀπὸ τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρακειμένου παραγώγοις τύποις, δὲν ἔχουσι δὲ οὔτε προστακτικὴν οὔτε ὑπτιον οὔτε μετοχήν. Αἱ δὲ μετοχαί τινων ῥημάτων, libens, πρόθυμος, licens ἐλεύθερος ἀχαλίνωτος pudens αἰδήμων κλπ. ἐγένοντο ἐπίθετα. Ἡ δὲ προστακτικὴ τῶν ἀπρὸσώπων ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὑποτακτικῆς· οἶον pudeat te αἰδέσθητι σεαυτόν.

Γ') Ῥήματά τινα ἐν ὀρισμένῃ τινὶ σημασίᾳ εἶναι ἀπρόσωπα ἄλλως προσωπικᾶ ὄντα· οἶον intērest καὶ fēfert μέλει μοι, διαφέρει μοι appāret δῆλόν ἐστι, constat ὁμολογεῖται, expēdit συμφέρει, prae-stat χρειττόν ἐστι, restat ὑπολείπεται, juvat καὶ delectat ἀρεστόν ἐστι liquet σαφές ἐστι.

Δ') Ὡς ἀπρόσωπον χρησιμεύει καὶ τὸ τρίτον ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ καὶ ἡ παθητικὴ ἀπαρέμφατος ἀμεταβάτων ῥημάτων, ἅπερ ἄλλως ἔγενεα τῆς σημασίας αὐτῶν δὲν ἔχουσι παθητικούς τύπους.

οἷον itur πορεύται τις, vivitur ζῇ τις, vivi ζῇν τινα, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ ῥημάτων μεταβατικῶν· οἷον clamatur βοᾷ τις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ἢ ΜΟΡΙΑ

(Particulae).

172. Ἀκλιτα μέρη τοῦ λόγου εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ·

α') τὰ ἐπιρρήματα (adverbia),

β') αἱ προθέσεις (praepositiones),

γ') οἱ σύνδεσμοι (coniunctiōnes).

δ') τὰ ἐπιφωνήματα (interjectiōnes).

Α'. Ἐπιρρήματα.

173. Τὰ ἐπιρρήματα εἶναι διττά.

Α'. Πρωτότυπα (adverbia primitiva)· οἷον cur διὰ τί, fere σχεδόν, vix μόλις, satis ἢ sat ἱκανῶς, sic καὶ ita οὕτω, tum τότε, nunc νῦν, saepe πολλάκις, cras αὔριον.

Β'. Παράγωγα (adverbia derivata) σχηματιζόμενα ἀπὸ ἄλλων λέξεων διὰ τινων ὀρισμένων καταλήξεων ὡς ἑξῆς.

α') ἐπιρρήματα εἰς -ē ἀπὸ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν εἰς -us, -a, -um καὶ ἀπὸ ἐπιθέτων εἰς -er, -a, -um τιθεμένου μακροῦ e ἀντὶ τῆς καταλήξεως τῆς γενικῆς -i· οἷον rectus ὀρθός, rectē ὀρθῶς· malus κακός, malē κακῶς ¹⁾).

β') ἐπιρρήματα εἰς -iter ἀπὸ ἐπιθέτων τῆς τρίτης κλίσεως, τῶν καταλήξεων τούτων τιθεμένων ἀντὶ τῆς καταλήξεως τῆς γενικῆς -is. Τὰ δὲ μονοκατάληκτα εἰς -ns λήγοντα (ἐπίθετα, μετοχαί) σχηματίζουν τὰ ἐπιρρήματα αὐτῶν εἰς -er· οἷον celer ταχὺς—celeriter ταχέως, felix εὐτυχής· feliciter εὐτυχῶς, libens ἄσμενος libenter ἄσμένως.

γ') ἐπιρρήματα ἀριθμητικὰ (σελ. 41).

¹⁾ Μόνον τὰ ἐπιρρήματα male (κακῶς) καὶ bene (καλῶς) ἔχουσι τὸ e βραχύ.

δ') ἐπιρρήματα εἰς -im ἀπὸ ῥημάτων, ἀντὶ τῆς τοῦ ὑπτίου καταλήξεως um τιθεμένης τῆς καταλήξεως im· οἶον

caedo (caesum) κόπτω	caesim μετὰ κοπῆς
pungo (punctum) κεντῶ	punctim νόγδην, μετὰ κεντήματος
carpo (carptum) δρέπω	carptim ἀκροθιγῶς, κατὰ μέρος
rapio (raptum) ἀρπάζω	raptim ταχέως (ἀρπακτικῶς)
traho (tractum) σύρω	tractim μεθ' ἑλξεως, συνεχῶς
pando (passum) ἀνοίγω	passim σποράδην (ἐδῶ κ' ἐκεῖ)
sto (statum) ἵσταμαι	statim παραχρῆμα (ἀμέσως)
cito (citatum) κινῶ	citatim μετὰ σπουδῆς
nomīno (nominatum) ὀνομάζω	nominatim ὀνομαστικῶς
privo (privatum) στερῶ	privatim ἰδίᾳ

ΣΗΜ. Καὶ ἀπὸ ὀνομάτων σχηματίζονται ἐπιρρήματα εἰς -tim καὶ μάλιστα εἰς -atim· οἶον fur κλέπτης, furtim κλεπτικῶς, λάθρᾳ· grex ἀγέλη, gregatim ἀγεληδόν· vicus κώμη, συνοικία, vicatim κατὰ κώμας· tribus φυλή, tributim κατὰ φυλάς, vir ἀνὴρ, viratim κατ' ἄνδρα.

ε') ἐπιρρήματα εἰς -itus ἀπὸ ὀνομάτων, τιθεμένης ἀντὶ τῆς καταλήξεως τῆς γενικῆς τῆς καταλήξεως ταύτης, σημαίνουσι δὲ κίνησιν ἀπὸ τοῦ δηλουμένου ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου· οἶον

caelum οὐρανός	caelitus οὐρανόθεν
penum ἔνδον	penitus ἐνδοθεν
fundus πυθμῆν	funditus θεμελιόθεν
antiquus ἀρχαῖος	antiquitus παλαιόθεν
divinus θεῖος	divinitus θεόθεν

ΣΗΜ. Ἐπιρρηματικῶς λαμβάνονται καὶ τινες ὀνομαστικαὶ (οὐδετέρων ἐπιθέτων)· οἶον miltum πολὺ, paulum ὀλίγον, primum πρῶτον, recens νεωστί, facile ῥαδίως, impune νηποινί, cetrum ἄλλᾳ, potissimum μάλιστα.

Ἐπίσης λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς καὶ αἱ ἐξῆς ἀφαιρετικαί· noctu νύκτωρ, recta, εὐθὺ (ἀναπληρ. via), tempore ἢ tempori καὶ tempore ἢ tempore, paucis διὰ βραχέων (ἀναπληρ. verbis), gratis δωρεάν (ἀπὸ τοῦ gratiis), crebro πυκνῶς, subito αἰφνης, merito ἀξίως, falso ψευδῶς, sedulo ἐν σπουδῇ, tuto ἀσφαλῶς, manifeste προδήλως.

Αἰτιατικαὶ δὲ ἐπιρρηματικαὶ εἶναι αἱ ἐπόμεναι· partim μέρος ἢ κατὰ μέρος (ἀντὶ partem), alias ἄλλοτε (ἀναπληρωτέον vices) καὶ ἄλλαι.

Διὰ τῆς ὕφ' ἐν γραφῆς συνεκφερομένων μερῶν τινων τοῦ λόγου ἐγένοντο τὰ ἐξῆς ἐπιρρήματα· (denuo) ἐκ νέου, αὐ (ἀπὸ τοῦ de novo), quemadmodum (quem ad modum) καθ' ὃν τρόπον, ὅπως, imprimis ἐν πρώτοις μάλιστα, (in primis), hactenus μέχρις ἐνταῦθα (hac parte tenus,) obviam εἰς ἀπάντησιν, ἀντίον (ob viam) magnopere μεγάλως (magno opere) κλπ.

Γ' Ἐπιρρήματα ἀντωνυμικὰ συσχετικὰ (adverbia pronominalia correlativa (σελ. 51—62 § 105).

Σύγκρισις τῶν ἐπιρρημάτων.

174. Σύγκρισιν ἐπιδέχονται μόνον τὰ ἀπὸ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν πα-
ραγόμενα ἐπιρρήματα εἰς -e καὶ -ter.

ΣΗΜ. Ὅταν δὲ τὰ ἐπίθετα δὲν ἔχωσι συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικὸν ἢ μηδέτερον τούτων, τότε καὶ τὰ ἐπιρρήματα ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἑλλειψιν· οἷον τοῦ pie τὸ συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικὸν ἐκφράζεται περιφραστικῶς, magis pie, maxime pie. Ἐκ δὲ τῶν εἰς -ο ἐπιρρημάτων ἔχουσιν -ο καὶ ἐν τῷ ὑπερθετικῷ τὸ meritissimo καὶ τὸ tutissimo μόνον, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἔχουσιν -e.

175. Πάντων τῶν λοιπῶν ἐπιρρημάτων ἐπιδέχονται σύγκρισιν μόνον τὰ ἐπόμενα·

diu πολὺν χρόνον	diutius	diutissime
saepe πολλάκις	saepius	saepissime
nuper νεωστὶ	ἄνευ συγκριτικοῦ	nuperrime
satis ἄλις	satius μᾶλλον	ἄνευ ὑπερθετικοῦ
temperi ἐγκαίρως	temperius	ἄνευ ὑπερθετικοῦ

176. Τῶν δὲ μὴ ἐχόντων θετικὸν τὰ συνηθέστατα εἶναι τὰ ἐπόμενα·
deterius deterrime χεῖρον χεῖριστα, potius potissimum (potissime)
μᾶλλον μάλιστα, ocius ocissime ταχύτερον ταχύτατα, prius primum
πρότερον πρῶτον, magis maxime μᾶλλον μάλιστα.

Β'. Προθέσεις.

177. Αἱ προθέσεις τῆς λατινικῆς γλώσσης εἶναι πολλαὶ καὶ συν-
τάσσονται τινὲς μὲν πρὸς αἰτιατικὴν, ἄλλαι πρὸς ἀφαιρετικὴν καὶ

ὀλίγιστα ἄλλοτε μὲν πρὸς αἰτιατικὴν καὶ ἄλλοτε πρὸς ἀφαιρετικὴν.

Α'. Προθέσεις πρὸς αἰτιατικὴν συντασσόμεναι.

ante (portas): πρὸ τῶν πυλῶν.

apud (Caesārem): παρὰ τῷ Καίσαρι.

ad (Caesārem): πρὸς τὸν Καίσαρα.

adversus (urbem): ἀντικρὺ τῆς πόλεως.

adversus (hostes): κατὰ τῶν πολεμίων (ἐχθρικῶς).

adversus (deos): πρὸς τοὺς θεοὺς (φιλικῶς).

circum

circa

citra

cis

(castra): περὶ τὸ στρατόπεδον.

(Rubicōnem): ἐπὶ τάδε τοῦ 'Ρουβίκωνος (ποταμοῦ).

ἀντίθ. ultra (Rubicōnem): πέραν τοῦ 'Ρουβίκωνος ποταμοῦ.

contra (Italiam): ἀντικρὺ τῆς Ἰταλίας.

contra (rem publicam): κατὰ τῆς πολιτείας.

erga (deos): πρὸς τοὺς θεοὺς.

erga (malos malus): πρὸς τοὺς κακοὺς κακός.

extra (urbem): ἔξω τῆς πόλεως.

intra (muros): ἔσω, ἐντὸς τῶν τειχῶν.

inter (omnes): μεταξὺ πάντων.

infra (lunam): ὑπὸ τὴν σελήνην (ὑποκάτω).

iuxta (murum): ἐγγὺς τοῦ τείχους.

ob (ocūlos) (συνών. ante oculos): πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν.

ob (eam rem): διὰ τοῦτο.

penes (praetōrem): ἐπὶ τῷ πραίτωρι (εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πραίτ.).

praeter (urbem): παρὰ τὴν πόλιν.

praeter (te): πλὴν σοῦ.

praeter (cetēros): ὑπὲρ τοὺς λοιπούς.

praeter (spem): παρ' ἐλπίδα.

praeter (modum): ὑπὲρ τὸ μέτρον.

post (tergum): ὀπισθεν.

post (cenam): μετὰ τὸ δεῖπνον.

post (homīnum memoriā): ἐφ' ὅσον (ἀφ' ὅτου) οἱ ἄνθρωποι ἐνθυ-
μοῦνται.

propē (urbem) : ἐγγὺς τῆς πόλεως.

propter (Siciliam) : ἐγγὺς τῆς Σικελίας.

propter (me) ἕνεκα ἐμοῦ.

per (medios hostes ire) : διὰ μέσων (ἢ διὰ μέσου) τῶν πολεμίων
ἵεναι.

per (manus tradere) : ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα παραδιδόναι (διαδιδάσκειν).

per (urbem) : ἀνὰ τὴν πόλιν.

per (idem tempus) : κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον.

per (fraudem) : δι' ἀπάτης, με ἀπάτην.

per (deos iurare) : ὀμνύναι εἰς θεούς.

per (aetatem) : ἕνεκα τῆς ἡλικίας.

secundum (flumen ire) : κατὰ τὸν ῥοὺν τοῦ ποταμοῦ (ἐκ τῶν πηγῶν
πρὸς τὰς ἐκβολάς).

contra (flumen ire) : κατὰ (ἀντιθέτως) τοῦ ῥοῦ τοῦ ποταμοῦ ἵεναι (ἐκ
τῶν ἐκβολῶν πρὸς τὰς πηγάς).

secundum (natūram) : κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως (ἀντίθ. contra
natūram).

supra (lunam omnia aeterna sunt) : ὑπὲρ τὴν σελήνην (ὑπεράνω)
τὰ πάντα αἰώνιά ἐστι.

versus (πρός) : domum versus abiit : ἀπῆλθεν ἐπ' οἴκου.

ultra (Robicōnem) : πέραν τοῦ Ῥουβίκωνος.

ultra (vires) : ὑπὲρ τὰς δυνάμεις.

trans (Rhenum) : πέραν τοῦ Ῥήνου.

trans (mare) : πέραν τῆς θαλάσσης, ὑπὲρ τὴν θάλασσαν.

Β'. Προθέσεις ἀφαιρετικῇ συντασσόμεναι.

a ἢ ab ἢ abs :

ab (urbe fugit) : ἐκ τῆς πόλεως ἔφυγε.

ab (urbe condita) : ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης (urbs κατ' ἐξοχὴν ἢ Ῥ.)

ab (aliquo sto) : εἰμὶ μετὰ τὴν πολιτικὴν μερίδα τινός.

a (cena dormitare) : εὐθὺς μετὰ τὸ δεῖπνον κατακλίνεσθαι.

ΣΗΜ. α λέγεται μόνον πρὸ συμφώνου, ab συνήθως πρὸ φωνήεντος.

abs μόνον μετὰ τοῦ te (abs te) καὶ ἐν συνθέσει πρὸ τοῦ c καὶ t : abs-
cēdo, abs-tūli.

cōram (amico) : ἐνώπιον τοῦ φίλου.

cum (Poenis popūlus Romānus bellum gerēbat) : πρὸς (μὲ) τοὺς Καρχηδονίους ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐπολέμει.

Ἡ πρόθ. cum συντασσομένη τῇ ἀφαιρετικῇ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (me, te, se, nobis, vobis) ἐπιτάσσεται προσαρτωμένη εἰς τὴν ἀντωνυμίαν οὕτως, ὥστε νὰ γίνεταί μία λέξις: mecum tecum, secum, nobiscum, vobiscum. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει συνήθως καὶ ὅταν συντάσσεται τῇ ἀφαιρετικῇ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας: quocum quacum, quibuscum.

de (provincia decedēre) : ἐκ τῆς διοικήσεως ἀπιέναι.

de (vitā cedēre) : ἐκ τοῦ παρόντος βίου ἀποδημεῖν (ἀποθνήσκειν).

(homo) de (plebe) : ἄνθρωπος ἐκ τῆς πληθύος.

de (sententiā meā) : κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην.

de (industriā aliquid facēre) : ἀπὸ σκοποῦ ποιεῖν τι.

de (improvisō) ἀπρονοήτως.

de (aliquā re dicēre) : λέγειν περὶ τινος.

de (diē, de nocte, de tertiā vigiliā aliquid facēre) : ὅτε ἀκόμη εἶναι ἡμέρα, νύξ, τρίτη νυκτοφυλακή, ποιεῖν τι.

ex καὶ e :

ex (regno pellēre) : ἐκ τῆς βασιλείας ἐκβάλλειν.

ex (illo die) : ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

ex (capite laborāte) : ἀλγεῖν (κατὰ) τὴν κεφαλὴν.

e (re publicā) : πρὸς ὄφελος τῆς πολιτείας.

e (tempore dicēre) : ἐξ ὑπογυίου λέγειν.

ΣΗΜ. ex πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου, e μόνον πρὸ συμφώνου.

sine (ulla spe) : ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐλπίδος.

pro (castris aciem instruēre) : πρὸ τοῦ στρατοπέδου τὸν στρατὸν τάττειν.

pro (rostris dicēre) : ἀπὸ τοῦ βήματος λέγειν.

(dulce est) pro (patriā mori) : ἡδὺ τὸ ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκειν.

(unus Cato est) pro (centum milibus) : μόνος ὁ (ἕνας) Κάτων ἀξίζει διὰ ἑκατὸν χιλιάδας.

pro (beneficiis reddēre gratiam) ἀντὶ τῶν εὐεργεσιῶν ἀποδιδόναι χάριν.

pro (tempore): κατὰ τὰς περιστάσεις.

pro (meā parte): ἐν τῷ ἐμῷ μέρει (σειρᾶ, τάξει),

prae (se ferre): προφέρειν πρὸ ἑαυτοῦ εἰς ὄψιν τῶν (ἄλλων).

(omnia humāna) prae (divitiis spernere): πάντα τὰ ἀνθρώπινα ἀπέναντι

(ἐνώπιον) τοῦ πλούτου παρορᾶν.

prae (se omnes contemnere) ἐνώπιον ἑαυτοῦ πάντας τοὺς ἄλλους περιφρονεῖν.

Γ' Προθέσεις συντασσόμεναι διτὴ μὲν αἰτιατικῇ, διτὴ δὲ ἀφαιρετικῇ.

Συνήθως αἰτιατικῇ συντασσόμεναι δηλοῦσι κίνησιν, ἀφαιρετικῇ δὲ
στάσιν.

1. sub· α' μετ' αἰτιατικῆς.

sub (iugum mittere) ὑπὸ τὸν ζυγὸν διατάσσειν διελθεῖν.

sub (murum succedere) ὑπὸ τὸ τεῖχος ὑποχωρεῖν.

sub (lucem) μικρὸν πρὸ τοῦ φωτός (τῆς ἡμέρας), πρὶν φέξῃ.

sub (occāsum solis) μικρὸν πρὸ τῶν ἡλίου δυσμῶν.

β') μετ' ἀφαιρετικῆς.

sub (monte considere) ὑπὸ τῷ ὄρει καθέζεσθαι (στρατοπεδεύειν), εἰς
τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους.

2. super· α' μετ' αἰτιατικῆς.

super (Suniū navigans) ὑπὲρ τὸ Σούνιον πλέων (ὅταν τις πλέω
περάσῃ τὸ Σούνιον).

β') μετ' ἀφαιρετικῆς.

ensis super (cervice pendet) ξίφος ὑπὲρ τὸν τράχηλον κρέμαται.

super (aliquā re scribere) περί τινος γράφειν (συνών. de aliquā
re scribere).

3. in· α' μετ' αἰτιατικῆς.

in (Graeciam proficisci) εἰς Ἑλλάδα ἀπιέναι.

in (posterum diem invitare aliquem) εἰς (διὰ) τὴν ἐπομένην ἡμέραν
προσκαλεῖν τινα.

in (dies) ὁσημέραι.

(odium) in (malos cives) μῖσος κατὰ τῶν κακῶν πολιτῶν.

(amor) in (patriam) ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα.

β') μετ' ἀφαιρετικῆς.

in (urbe habito) ἐν τῇ πόλει κατοικῶ.

in (flumine pontem facere) ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυραν ποιεῖν.

in (consulatu) ἐν τῇ ὑπατείᾳ (ἢ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπατείας)
(quantum) in (me est) ὅσον ἐν ἐμοί ἐστιν (ὅσον δύναμαι).

in (oculis civium esse) πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν πολιτῶν εἶναι.

4. *tenus*

(Tauro) *tenus* μέχρι τοῦ Ταύρου.

(Tanain) *tenus* μέχρι τοῦ Τανάϊδος.

ΣΗΜ. Τοῦτο εὑρηται καὶ μετὰ γεν. συντεταγμένον ὡς καταχρ. πρό-
θεσις: Corcyrae *tenus* (μέχρι Κερκύρας).

Πολλαὶ προθέσεις ἐπιτάσσονται τῇ πτώσει, ἢ συντάσσονται, μάλιστα
δέ, ἂν αὕτη εἶναι ἀναφορικὴ ἀντωνυμία· συνηθεστάτη δὲ εἶναι ἡ παρεμ-
βολὴ τῆς προθέσεως μεταξὺ τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ τοῦ ἐπιθετικοῦ διορι-
σμοῦ του, ἂν ἔχη τοιοῦτον· *saxa inter et alia loca periculosa* (ἀντὶ
inter saxa)· *quam ob rem· qua de causa· quibus de rebus*.

Καταχρηστικαὶ προθέσεις.

178. Ὡς ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ πτώσεις
τῶν οὐσιαστικῶν μετὰ γενικῆς συντασσόμεναι ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως
τῆς τοιαύτης συντάξεως καταπνῶσι προθέσεις· π. χ.

1. *causā* (ἀφαιρ. τοῦ *causā*)· *consulis causā* ἕνεκα ἢ χάριν τοῦ
ὑπάτου.

2. *gratiā* (ὁμοίως ἀφαιρ. τοῦ *gratiā*) χάριν. *Ciceronis gratiā*
χάριν τοῦ Κικέρωνος.

3. *ergo virtutis ergo* ἀρετῆς ἕνεκα· *honoris ergo* τιμῆς χάριν.

4. *instar dīclyn· instar montis* ὄρους δίκλην (σὺν βουνό).

5. *tenus urbium, Corcyrae tenuis* μέχρι τῶν πόλεων, μέχρι τῆς
Κερκύρας.

179. **Ἀχώριστα μόρια** (*praepositiones inseparabiles*) ὀνομάζον-
ται μόριά τινα, τὰ ὅποια ἀπαντῶσι μόνον ἐν συνθέσει, οὐδέποτε δὲ
καθ' ἑαυτὰ ὡς χωρίζονται λέξεις, ταῦτα δὲ εἶναι·

1. *ambi-* (ἐλλήν. ἀμφί), *amb-* (πρὸ φωνήεντος), *am-* (πρὸ τοῦ *p*) καὶ
an- (πρὸ τοῦ *c, f, q*)· *amb-ēdo* περιτρώγω· *am-plector* περιβάλλω,

ἐναγκαλίζομαι an-cilla (ὕποκρ. τοῦ an cula ἀντὶ ambicula ἢ ambicola) ἀμφίπολος anquiro ἀναζητῶ, an-ceps, γεν. an-cipitis (ambi caput) ἀμφικέφαλος.

2. dis-διά dis-cerno δια-κρίνω, dis cēdo χωρῶ εἰς διάφορον μέρος, ἀποχωρίζομαι. Ἐν τοῖς ἐπιθέτοις dis-par ἄν-ισος dis-similis ἄν-όμοιος κτλ. ἔχει ἀρνητικὴν δύναμιν. Ἐν τῷ dispereo ἀπόλλυμαι τελείως. discupio σφόδρα ἐπιθυμῶ καὶ ἄλλοις ἔχει ἐπιτακτικὴν δύναμιν.

Τὸ s τοῦ dis- πρὸ τοῦ b, d, g, l, m, n, r, v καὶ πρὸ τοῦ s + συμφ. ἀποβάλλεται di-dūco δια-σπῶ, δια-λύω, di-gero δια-σχεδάνυμι, di-lacero δια-σπαράττω, di-mitto δια-πέμπω, di-numero δια-ριθμῶ δια-λογίζω, di-rumpo διαρ-ρύγγημι di vello δια-σπῶ, δια-σχίζω, di-scindo δια-σχίζω, di-spicio δι-ορῶ, δια-σκοπῶ di-sto δι-ίσταμαι, δι-έστηκα, δι-έχω.

Πρὸ τοῦ i ἢ μένει dis-iicio, διαρρίπτω (ἀνθ' οὗ γράφεται μὲν disicio, ἀλλὰ προφέρεται disiicio) ἢ ἀποβάλλεται di iudico (διαγιγνώσκω).

Πρὸ τοῦ f τρέπεται εἰς f (ἰσαμοιοῦται) dif-ficilis (dis-facilis) Μεταξὺ δύο φωνηέντων εὐρισκόμενον γίνεται r' dir-īmo ἀντὶ dis-īmo (ἐκ τοῦ dis-ēmo) dir-ibeo ἀντὶ dis-hibeo ἐκ τοῦ dis καὶ habeo· διότι τὸ h ἀπλοῦν πνεῦμα ὃν ἐξασθενοῦται μέχρι τελείας ἀποσιωπήσεώς του, ὥπως haveo-aveo, humidus umidus).

3. por- (πρὸ) porrigo προτείνω, por-tendo προσημαίνω, προλέγω.

4. re- ἢ red- ἀπό, ὀπίσω, πάλιν re mitto πέμπω ὀπίσω, redeo ἐπανέρχομαι, reddo ἀποδίδωμι.

5. se- καὶ πρὸ φωνήεντος sed- ἀνευ, δίχα se cūrus (se, cura) ἀνευ φροντίδων, ἄφροντις, sed itio διχοστασία.

Ἀχώριστα εἶναι καὶ τὰ ἀρνητικὰ in- (ἐλλ. ἀ- ἢ ἄν-), ne- καὶ ve- in-utīlis (ἀν ωφελής), ne-queo (οὐ δύναμαι), ne-fas (ἀνόσιον) ve-sānus, in-sānus, ἀ-νόητος, ἄ-φρων ve-cors ἄφρων φρενοβλαβής.

Γ'. Σύνδεσμοι.

180. Οἱ σύνδεσμοι εἶναι διττοί, παρατακτικοὶ καὶ ὑποτακτικοί.

181. Καὶ οἱ μὲν παρατακτικοὶ συνδέουσι προτάσεις ὁμοειδεῖς, οἱ δὲ ὑποτακτικοὶ συνάπτουσιν εἰς μίαν πρότασιν ἄλλην ἀπὸ ταύτης ἐξηρτημένην.

Α'. Παρατακτικοὶ σύνδεσμοι.

1. Συμπλεκτικοὶ (coniunctiōnes copulatiuae)

et, ac, atque καί,

que τε,

etiam, quoque (ἐπιδοτικός),

nec, neque οὔτε.

2. Διαζευκτικοὶ (coniunctiōnes disiunctivae)

aut, vel καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν *ve* ἢ *sive*, seu εἴτε, ἤ.

ΣΗΜ. Ὁ μὲν *aut* διακρίνει κυρίως δύο ἐννοίας, ὁ δὲ *vel* δηλοῖ διάκρισιν ἐπουσιώδη καὶ ἀναφερομένην μᾶλλον εἰς τὴν ἔκφρασιν οἷον *hic vincendum aut moriendum est* ἐνθάδε πρέπει νὰ νικήσωμεν ἢ νὰ ἀποθάνωμεν—*post obitum vel potius post excessum Romuli* μετὰ τὸν θάνατον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μετὰ τὴν ἐκ τοῦ βίου ἔξοδον τοῦ Ῥωμύλου.

3. Ἐναντιωματικοὶ (coniunctiōnes adversatiuae)

sed, verum, ceterum ἀλλά,

verō, autem, δὲ (αὐτε),

at ἀλλὰ (ἀτάρ),

atqui (ἀπὸ τοῦ *at* quōi=cui) ἀλλὰ τοι,

tamen μὴν, ὅμως,

at-tamen, verumtamen ἀλλ' ὅμως,

non solum (non modo, non tantum) —sed etiam οὐ μόνον (οὐχ ὅπως, οὐχ ὅτι)— ἀλλὰ καί.

ΣΗΜ. Οἱ σύνδεσμοι *sed, verum* καὶ *at* κεῖνται ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως λόγου, οἱ δὲ *autem* καὶ *vero* μετὰ μίαν ἢ καὶ πλείονας λέξεις.

4. Αἰτιολογικοὶ (coniunctiōnes causales)

nam, enim γάρ· namque, etēnim καὶ γάρ.

ΣΗΜ. Οἱ μὲν σύνδεσμοι *nam, namque* καὶ *etēnim* κεῖνται ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς προτάσεως, ὁ δὲ *enim* μετὰ μίαν ἢ καὶ πλείονας λέξεις.

5. Συλλογιστικοὶ (coniunctiōnes conclusivae).

itaque ὅθεν, igitur οὖν,

ergo ἄρα,

eo, ideo, idcirco, propterea, proinde τούτου (τούτων) ἕνεκα.

quare, quamobrem, qua de causa, quapropter, quocirca οὐ
ἕνεκα.

Β'. Ὑποτακτικοὶ σύνδεσμοι.

1. Συγκριτικοὶ (coniunctiōnes comparativae).

ut, uti ὥς,

sicut, sicūti, velut, velūti καθώς, ὥσπερ,

prout καθάπερ

quam ὅσον

quemadmodum, quomodo ὅ τρόπῳ, ὅπως,

tamquam, quasi, ac si, ὥσεί, ὥσπερ ανεί.

ΣΗΜ. Τοῦ ut ἀνταποδοτικὸν εἶναι τὸ sic ἢ ita οὕτω, τοῦ δὲ quam
τὸ tam τοσοῦτον. Τὸ seu ὥσπερ, κεῖται παρὰ ποιηταῖς καὶ τοῖς μεταγε-
νεστέροις συγγραφεῦσι.

2. Συμπερασματικοὶ (coniunctiōnes consecutivae).

ut ὥστε,

ut non, quin ὥστε μή.

3. Τελικοὶ (coniunctiōnes fināles).

ut ὥστε,

ne ἵνα μή,

neve, neu καὶ ἵνα μή, ἵνα μή,

quo ὅπως, ὥς,

quomīnus ἵνα μή.

4. Χρονικοὶ (coniunctiōnes temporāles)

quando ὅτε,

dum ἐπεὶ,

ut, uti, ubi ὥς,

ut primum, cum primum (simul), simulac, simulatque, ὥς πρῶ-

τον, ἄμα (μετὰ μετοχής),
antēquam, priusquam πρίν, πρίν ἤ,
postquam, posteaquam ἐπεί, ἀφ' οὗ,
quamdiū ἐφ' ὅσον χρόνον —
dum ἐν ᾧ, ἕως, ἐφ' ὅσον,
dum, donec, quoad ἕως ἄν, ἕως ὅτου, quoties ὡσάκις.

5. Αἰτιολογικοὶ (coniunctiōnes causales)·

quia, quod, ἐπειδὴ, διότι,
cum, quoniam, ἐπειδὴ,
quando ἐπεὶ ποτε,
quandoquidem ἐπειδὴ περ,
siquidem εἰ γε.

6. Ὑποθετικοὶ (coniunctiōnes conditionales)·

si εἰ, ἐάν,
sin εἰ δέ, ἐάν ὅμως,
nisi (ni), si non εἰ μή,
dum, modo, dummodo εἰ γε, εἰ μόνον, μόνον εἰ.

7. Ὁμολογητικοὶ (coniunctiōnes concessivae)·

etsi, etiamsi, tametsi καὶ εἰ, καὶ ἄν, ἢ καί,
quamquam καὶ εἰ, καίτοι,
licet, quamvis, quantumvis, quamlibet, cum καίτοι.

8. Ἐρωτηματικοὶ (coniunctiōnes interrogativae)·

utrum, utrumne πότερον,
an anne, τὸ ἐγκλιτικὸν ne ἤ, μὴν, (μὴ οὖν), μήπως.

Δ'. Ἐπιφωνήματα.

182. Ἐπιφωνήματα (interiectiōnes) εἶναι ἢ ἀρχικαί τινες τοιαῦται λέξεις ἢ ἄλλαι λέξεις ἢ φράσεις λαβοῦσαι ἐπιφωνημάτων ση-μασίαν.

A'. Κυρίως ἐπιφωνήματα παραστατικά·

1. χαρᾶς· io, iu, ha, he, hahahe, euoe euax.

2. λύπης· vae, heu, eheu, ohe, au, hei, pro.

3. θαυμασμοῦ· o, eu, ecce, hem, hui, aha atat, papae.

4. ἀποστροφῆς· phui.

5. εὐφημίας· eia, euge.

6. κλητικά· heus, o, eho, ehodum.

Β'. Τοῦ δευτέρου δὲ εἵδους εἶναι τὰ ἐπόμενα· τὰ μὲν pax σῖγα, indignum αἰσχος, nefas, miserum εἶναι ὀνόματα· τὰ δὲ quaeso, oro, precor, obsecro age, agite ἀρᾶγε εἶναι ῥήματα. Συχνὰ δὲ ὀνόματα θεῶν εἶναι ἐν χρήσει ὡς ἐπιφωνήματα· οἷον hercūles, hercle, mehercūles, mehercle Ἡράκλεις, ναὶ μὰ τὸν Ἡρακλέα.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΡΗΜΑΤΩΝ

ΣΧΗΜΑΤΙΖΟΝΤΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΣ ΤΟΝ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΥΠΤΙΟΝ

Α'. Συζυγία (χαρακτήρ α).

Τύπος: amo, amāvi, amātum, amāre.

Ἐξαιρέσεις.

α') Παρακ. -ūi, ὑπτ. -ītum (ῃ -tum).

1. crepo crepūi crepītum, crepāre κροτῶ.

2. cubo, cubūi, cubītum, cubāre κεῖμαι, κατακέκλμαι.

3. domo, domūi, domītum, domāre δαμάζω.

4. sono sonūi, sonītum, sonāre ἤχῶ. Μετοχή τοῦ μέλλοντος sonatūrus.

5. tono, tonūi, tonītum, tonāre βροντῶ.

6. veto, vetūi, vetītum, vetāre ἀπαγορεύω.

7. plico (πτύσσω) μόνον ἐν συνθέτοις κείμενον, ἅπερ ἔχουσι παρακ. καὶ ὑπτ. -avi, -atum καὶ σπανιώτερον παρὰ τοῖς δοκίμοις -ūi, ītum· οἷον complīco συμπτύσσω, explīco ἀναπτύσσω.

8. frico, fricūi, frictum καὶ fricātum fricāre τρίβω.

9. seco, secūi, sectum, secāre τέμνω. Μετοχή τοῦ μέλλοντος secatūrus.

10. enēco (σύνθ. ex, neco) enecūi, καὶ enecāvi, enectum καὶ enecātum, enecāre ἀποκτείνω (τὸ ἀπλοῦ neco ἔχει κανονικῶς -āvi -ātum).

11. mico, micūi, ἄνευ ὑπτίου micāre στίλβω. Σύνθετα ὑπτια emicātum, dimicātum.

δ') Παρακ. -vi, ὑπτ. -tum, μετ' ἐκτάσεως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος·

1. jūvo jūvi, jūtum, juvāre βοηθῶ. Μετοχή τοῦ μέλλοντος juvatūrus.

2. lāvo, lāvi, lāvātum, (lautum lōtum), lavāre λούω.

γ') Παρακ. μετὰ ἀναδιπλασιασμοῦ ὑπτ. -tum·

1. do, dēdi, dātum, dāre δίδωμι. Τὰ πλείστα τῶν συνθέτων κλίνονται κατὰ τὴν τρίτην συζυγίαν indo indēre, reddo reddēre...

2. sto, stēti, (statūrus), stāre ἵσταμαι. Τὰ μὲν μετὰ δισυστάσεως σχηματιζόμενα σύνθετα ἔχουσιν ἐν τῇ παρακειμένῃ ὡσαύτως stēti· οἷον circumsto, περιίσταμαι παρακ. circumstēti, τὰ δὲ μετὰ μονοσυστάσεως ἴτι· οἷον adsto παρίσταμαι, adstīti.

ΣΗΜ. Τὸ potāre (πίναι) κλίνεται ὁμαλῶς, ἔχει ὑπτιον συνηθέστερον τὸ potum ἢ τὸ potātum.

Β' Συζυγία (χαρακτήρ ε).

Τύπος deleo, delēvi, delētum delēre.

Ἐξαιρέσεις.

α') Παρακ. -ui, ὑπτ. -ītum·

1. moneo, monui, monītum, monēre παραινῶ.

2. habeo, habui, habītum, habēre ἔχω. Σύνθετα adhibeo, pro-hibeo, debeo, praebeo.....

β') Παρακ. -vi, ὑπτ. -ītum·

1. aboleo, abolēvi abolītum, abolēre καταλύω, ἀφανίζω.

γ') Παρακ. -si, (xi), ὑπτ. -sum (tum) ἢ ἄνευ ὑπτίου·

1. ardeo, arsi, arsum, ardēre καίομαι.

2. haereo, haesi, haesum, haerēre ἔχομαι τινος.
3. jubeo, jussi, jussum, jubēre κελεύω.
4. maneo, mansi, mansum, manēre μένω.
5. mulceo, mulsi, mulsum, mulcēre θέλω.
6. mulgeo, mulsi, mulsum (και mulctum), mulgēre ἀμέλω.
7. rideo, risi, risum, ridēre γελώ.
8. suadeo, suasi, suasum, suadēre πείθω.
9. tergeo, tersi, tersum, tergēre σπογγίζω.
10. indulgeo, indulsi (iudultum) indulgēre συγχωρώ.
11. torqueo, torsi, tortum, torquēre στρέφω.
12. algeo, alsī, algēre ρίγω.
13. fulgeo, fulsi, fulgēre, ἀστράπτω.
14. turgeo, (tursi), turgēre, αἰδῶ, σφριγῶ.
15. urgeo, ursi urgēre ὠθῶ.
16. augeo, auxi, auctum, augēre αὐξάνω.
17. luceo, luxi, lucēre λάμπω, φέγγω.
18. lugeo, luxi, lugēre πενθῶ, θρηνῶ.
19. frigeo (frixi), frigēre ρίγω, ψυχρός εἰμι.

δ') Παρακ. μετ' ἐκτάσεως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ὕπτ. -tum·

1. cāveo, cāvi, cautum, cavēre φυλάττομαι,
2. fāveo, fāvi, fautum, favēre εὐνοῶ.
3. pāveo, pāvi, pavēre πτοῦμαι.
4. fōveo, fōvi, fovēre θεραπεύω.
5. mōveo, mōvi, mōtum, movēre κινῶ.
6. vōveo, vōvi, vōtum vonēre εὐχομαι τι.

ε') Παρακ. μετὰ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὕπτ. -sum·

1. mordeo, momordi, morsum, mordēre δάκνω.
2. pendeo, pependi (pensum), pendēre κρέμαμαι.
3. spondeo, sponendi, sponsum, spondēre ἐγγυῶ.
4. tondeo, totondi, tonsum, tondēre κείρω.

ς') Παρακ. ἄνευ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὕπτ. -sum·

1. prandeo, prandi, pransum, prandēre ἀριστῶ.
2. sēdeo, sēdi, sessum, sedēre κάθημαι. Σύνθ. assīdeo πα-

ρακάθημαι obsideo πολιορκῶ, possideo κέκτημαι. Τὰ δὲ μετὰ δισυλλά-
βου προθέσεως ἔχουσι-sēdeo· οἶον circumsēdeo.

3. video, vīdi, visum, vidēre ὁρῶ.

4. strideo, strīdi, stridēre τρίζω.

ζ') Ἡμισποθετικά (semidepōnentia) τῆς β' συζυγίας·

5. audeo, ausus sum, audēre τολμῶ.

6. gaudeo, gavīsus sum, gaudēre χαίρω.

7. soleo, solitus sum, solēre εἴωθα.

η') Παρακ. -ui, ὕπτ. ὀλίγον τι ἀνώμαλα·

1. doceo, docui, doctum, docēre διδάσκω.

2. misceo, miscui, mixtum (μεταγ. mistum), miscēre μίγνυμι.

3. teneo, tenui, (tentum), tenēre κατέχω. Σύνθετα attineo προ-
σῃκω, obtineo κατέχω, ἀντέχομαι, retineo ἐπέχω, κωλύω, abstineo
ἀπέχομαι.

4. torreo, torrui, tostum, torrēre φρύγω.

5. censeo, censui, censum, cencēre ἡγοῦμαι, δοκεῖ μοι.

6. cieo, cīvi, cītum, ciēre κινῶ. Τὰ σύνθετα σχεδὸν πάντοτε σχη-
ματίζονται ἀπὸ τοῦ ἦττον εὐχρήστου cio, cire, κατὰ τὴν δ' συζυγίαν.

Γ' Συζυγία (χαρακτήρ σύμφωνον ἢ βραχὺ φωνῆεν u, i).

Τύποι ποικίλοι.

α') Παρακ. -ui, ὕπτ. -um ἢ -ītum ἢ ἄνευ ὕπτιου·

1. alo, alui, altum (alītum), alēre τρέφω.

2. colo, colui, cultum, colēre γεωργῶ, θεραπεύω.

3. consūlo, consului, consultum, consulēre βουλευόμαι, συμβου-
λεύομαι.

4. occūlo, occului, occultum, occulēre κρύπτω.

5. rapio, rapui, raptum, rapēre ἀρπάζω. Σύνθετα abripio ἐφαρ-
πάζω, arripio.

6. sero (serui, sertum) serēre πλέκω

7. texo, texui, textum, texēre ὑφαίνω.

8. fremo, fremui, fremītum, fremēre βρέμω.

9. gemo, gemui, gemūtum, gemēre στένω.
10. molo, molui, molūtum, molēre ἀλέθω.
11. pinso, pinsui (pinsi), pinsūtum (pinsum, pistum), pinsēre κοπανίζω.
12. strepo, strepui (strepūtum), strepēre θορυβώ.
13. compesco, compesci, compescēre κατέχω.
14. tremo, tremui, tremēre τρέμω.
15. volo, volui, velle βούλομαι.

β') Παρακ. -ui, ὕπτ. -ūtum (μεταβαλλομένου τοῦ θέματος τοῦ ἐνε-
στῶτος) ἢ ἄνευ ὑπίου·

1. (cumbo, cubui, cubūtum, cumbēre κλίνομαι). Σύνθ. incumbo ἐπικλίνω (ἀμετάβ.).
2. gigno, genui, genūtum, gignēre γεννῶ.
3. pono, posui, posūtum, ponēre τίθημι.

γ') Παρακ. -i (-u-i) ὕπτ. ūtum συνηρημένα ἐκ τοῦ uītum ἢ vītum·

1. acuo, acui, acūtum, acuēre ἀκονῶ, ὀξύνω.
2. exuo, exui, exūtum, exuēre ἐξαιρῶ, ἀποδύω.
3. induo, indui, indūtum, induēre ἐνδύω.
4. imbuo, imbui, imbūtum, imbuēre ἐμδάπτω.
5. luo, lui, lūtum, luēre τίνω, λύω. Μετοχή τοῦ μέλλοντος luiturus.

6. minuo, minui, minūtum, minuēre ἐλαττώ.

7. (nuo, nuī, nūtum, nuēre νεύω). Σύνθ. ἄνευ ὕπτ. ab nuo ἀπο-
νεύω (μετοχή τοῦ μέλλοντος abnuiturus).

8. spuo, spui, spūtum, spuēre πτώω.
9. statuo, statui, statūtum, statuēre ἵστημι, ἰδρύω.
10. suo, sui, sūtum, suēre ῥάπτω.
11. tribuo, tribui, tritbūtum, tribuēre νέμω.
12. solvo, solvi, solūtum, solvēre λύω.
13. volvo, volvi, volūtum, volvēre στρέφω, ἐλίσσω.
14. arguo, argui, (argūtum), arguēre ἐλέγχω.
15. ruo, rui (ὕπτ. συνεσταλμένον μόνον ἐν συνθ. -rūtūm), ruēre καταρρέω.

16. metuo, metui, metuēre δέδια.

17. pluo, plui, (plūvi), pluĕre συνήθως ἀπρόσωπον: pluit (βρέχει).

18. sternuo, sternui, sternuĕre παρνίζομαι

19. batuo, (batui) batuĕre κτυπῶ.

δ') Παρακ. īvi, ὕπτ. -ītum.

1. arcesso, arcessīvi, arcessītum, arcessĕre μεταπέμπομαι.

2. capesso, capessīvi, capessītum, capessĕre δράττομαι.

3. incesso, incessīvi, incessĕre ὀρμῶ.

4. lacezzo, lacezzīvi, lacezzītum, lacezzĕre ἐρεθίζω.

5. cupio, cupīvi, cupītum, cupĕre ἐπιθυμῶ.

6. peto, petivi, petītum, petĕre, ζητῶ, αἰτοῦμαι.

7. quaero, quaesīvi, quaesītum, quaerĕre ζητῶ, ἐρωτῶ.

Σύνθ. acquīro κτῶμαι, inquīro ἀναζητῶ.

8. tero, trīvi (ἀποδληθέντος τοῦ e), trītum, terĕre τείρω, τρίβω.

9. sapio, sapīvi, sapĕre γεῦσιν ἔχω, συνετός εἰμι. Σύνθ. desipio, ἄνευ παρακ., παραφρονῶ.

ε') Παρακ. -vi ὕπτ. -tum, μεταβαλλομένου τοῦ θέματος.

1. lino, lēvi (līvi), lītum, linĕre ἀλείφω, κρίω. Σύνθ. oblīno, ἐπιχρίω (μετοχή τοῦ παθ. παρακ. oblītus διάφορος τοῦ oblītus τοῦ ῥήματος obliviscor ἐπιλανθάνομαι).

2. sino, sīvi, sītum, sinĕre ἀφίνω.

3. sero, sēxi, sātum, senĕre σπείρω. Τὰ σύνθετα ἔχουσιν ἐν τῷ ὑπτίῳ -sītum, ὅλον insītum.

4. cerno (crēvi, crētum), cernĕre κρίνω (ὀρῶ). Ὁ παρακ. crevi καὶ τὸ ὕπτ. crētum οὐδέποτε κεῖνται μετὰ τῆς σημασίας τοῦ ὀρᾶν. Σύνθ. decerno διαγιγνώσκω, discerno διακρίνω κτλ.

5. sperno, sprēvi, sprētum, spernĕre καταφρονῶ.

6. sterno, strāvi, strātum, sternĕre στρώννυμι.

ς') Παρακ. -si, ὕπτ. tum.

1. carpo, carpsi, carptum, carpĕre καρποῦμαι, δρέπομαι.

Σύνθ. discerpo σπαράσσω, excerpo ἐκλέγω.

2. rēpo, repsi, reptum, repĕre ἔρπω. Σύνθ. arrēpo προσ-ἔρπω κτλ.

3. scalpo, scalpsi, scalptum, scalpĕre σκαλίζω.
4. sculpo, sculpsi, sculptum, sculpĕre γλύφω.
5. nubo, nupsi, nuptum, nubĕre νυμφεύομαι (ἐπὶ γυναικός).
6. scribo, scripsi, scriptum, scribĕre γράφω.
7. como, comsi, comtum, comĕre κομμῶ, κοσμῶ.
8. demo, demsi, dentum, demĕre ἀφαιρῶ.
9. promo, prompsi, promptum, promĕre ἐξαιρῶ.
10. sumo, sumsi, sumtum, sumĕre λαμβάνω.
11. contemno, contemsi, contemtum, contemnĕre καταφρονῶ.

Συνήθως μετὰ τὸ m τοῦ παρακ. καὶ ὑπτ. τῶν 5 τελευταίων ῥημάτων παρεμβάλλεται εὐφωνίας χάριν p· οἷον compsi, dempsi, sumptum. Εἶναι δὲ ἡ γραφή τοῦ παρακ. καὶ ὑπτ. ἡ μετὰ τοῦ p ὀρθότερα ἢ ἄνευ p.

12. gero, gessi, gestum, gerĕre φέρω.

13. uro, ussi, ustum, urĕre καίω. Συνθ. combūro κατακαίω.

Ἐν ἀμφοτέροις ὑπῆρχε τὸ παλαιότερον ἐν τῷ θέματι τοῦ ἐνεστώτος s ἀντὶ r.

ζ') Ἡ τοῦ παρακειμένου κατάληξις -si μετὰ τοῦ οὐρανισκοφώνου χαρακτηρὸς γίνεται -xi.

1. dico, dixi, dictum, dicĕre λέγω.

2. duco, duxi ductum, ducĕre ἄγω.

3. (lacio, laxi, lactum, lacĕre ἐφέλκω). Συνθ. illicio, illēxi, illectum, illicĕre.

4. (specio, spexi, spectrum, specĕre σκοπῶ). Συνθ. adspicio προσδιδέπω, despicio, ὑπερορῶ.

5. coquo, coxi, coctum, coquĕre ἔψω (ψήνω).

6. angō, anai, angĕre ἄγχω, πνίγω.

7. cingo, cinxi, cinctum, cingĕre ζώννυμι.

8. (flīgo, flixī, flixum, fligĕre κρούω). Συνθ. afflīgo προσάσσω, καταβάλλω Ἀλλὰ τὸ proflīgāre καταβάλλειν κατὰ τὴν α' συζυγίαν.

9. frigo, frixi, frictum, (frixum) frigĕre φρύγω.

10. jungo, junxi, junctum, jungĕre ζεύγνυμι.

11. ningo, ninxi, ἄνευ ὀπίου, ningēre χιονίζω· συνήθως ἀπρό-
σωπον.

12. plango, planxi, planctum, plangēre κόπτομαι θρηνῶ.

13. rego, rexi rectum, regēre εὐθύνω, διοικῶ. Σύνθετ. corrigo· διορθῶ.

14. tego, texi, tectum, tegēre στέγω. Σύνθ. protēgo προσ-
τατεύω.

15. tingo (tinguo), tinxi, tinctum, tingēre τέγγω, βάπτω.

16. ungo (unguo) unxi, unctum, ungēre ἀλείφω.

17. traho, traxi, tractum, trahēre ἔλκω. Σύνθ. ab-strāho·
ἀφαιρῶ, contrāho συστέλλω.

18. veho, vxi, vectum, vehēre ὀχῶ, φέρω. Σύνθ. invēho·
εἰσχομίζω. Τὸ ἀποθετικὸν vehor, vectus sum, vehi ὀχοῦμαι vehor
equo ἵππεύω, vehor curru ὀχοῦμαι (ἐφ' ἄρματος), vehor navi
πλέω.

19. struo, struxi, structum struēre σωρεύω, οἰκοδομῶ.

20. vivo, vixi, victum, vivēre βιω, ζῶ.

Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ τὰ τρία σύνθετα τοῦ lego, σχηματίζοντα
τὸν παρακείμενον ἄλλως ἢ τὸ πρωτότυπον.

21. diligo, dilexi dilectum, diligēre φιλῶ· neglēgo ἀμελῶ καὶ
intellēgo ἐννοῶ.

η) Τὰ ἐξῆς ῥήματα ἀποβάλλουσιν ἐν τῷ ὀπτ. τὸ η τοῦ θέματος.

22. fingo, finxi, fictum, fingēre πλάττω.

23. pingo, pinxi, pictum, pingēre ζωγραφῶ.

24. stringo, strinxi, strictum, stringēre σφίγγω.

θ) Παρακ. -si, ὀπτ. -sum, μετὰ τοῦ χαρακτῆρος γινόμενα -xi
καὶ -xum.

1. figo, fixi, fixum, figēre πηγνύμι.

2. flecto, flexi, flexum, flectēre κάμπτω.

3. plecto ἄνευ παρακ., plexum, plectēre πλέκω.

4. necto, nexi (καὶ συνηθέστερον nexui), nexum, nectēre
πλέκω, συνάπτω.

5. pecto, pexi, pexum, pectēre κτενίζω.

6. fluo, fluxi, fluxum, fluēre ῥέω.

Σ. Σακελλαροπούλου. Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἔκδ. 10η

8

ι') Παρακ. -si, ὅπτ. sum.

1. claudo, clausi, clausum, claudere κλείω. Σύνθ. conclūdo συγκλείω, exclūdo αποκλείω, inclūdo ἐγκλείω.

2. divīdo, divisi, divisum, dividere διαιρῶ.

3. laedo, laesi, laesum, laedere βλάπτω. Σύνθ. allīdo προσκρούω, elīdo ἐκκρούω, ἐκθλίβω.

4. ludo, lusi, lusum, ludere παίζω.

5. plaudo, plausi, plausum, plaudere χειροκροτῶ.

6. trudo, trusi, trusum, trudere ὠθῶ.

7. mergo, mersi, mersum, mergere βαπτίζω, καταδύω.

8. spargo, sparsi, sparsum, spargere σπείρω, πάσσω.

9 cedo, cessi, cessum, cedere χωρῶ. Σύνθ. concēdo συγχωρῶ, incēdo εἰσέρχομαι.

10. meto, messui (παρεμβληθέντος u), messum metere θερίζω.

11. premo, pressi, pressum, premere πιέζω. Σύνθ. exprīmo ἐκπιέζω, opprīmo καταπιέζω.

12. quatio, (quassi), quassum quatere σείω, τινάσσω. Τὰ σύνθ. σχηματίζονται εἰς -cutio concutio, concussi, concussum concutere κατασειώ.

13. mitto, misi, missum, mittere πέμπω.

14. vello, velli (σπανίως vulsi), vulsum, vellere τίλλω, ἀνασπῶ.

ια') Παρακ. μετ' ἐκτάσεως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ὅπτ. -tum.

1. ago, ēgi, actum, agere ἄγω, πράττω. Σύνθ. abīgo ἀπάγω, ἀπελαύνω, cōgo, cōēgi, coactum συνάζω, ἀναγκάζω, dēgo, dēgi νευ ὅπτ. διάγω, redīgo ἐπανάγω.

2. cāpio, cēpi, captum, capere λαμβάνω. Τὰ σύνθ. ἔχουσιν ἐν ὁπίῳ -ceptum οἷον accipio, accēpi, accēptum, accipere δέχομαι, incipio ἄρχομαι, percipio καταλαμβάνω.

3. ēmo, ēmi, emptum, emere ἀγοράζω. Σύνθ. adīmo ἀφαιρῶ, dirīmo διαιρῶ, exīmo ἐξαιρῶ.

4. facio, feci, factum, facere ποιῶ (παθ. fio). Τὰ σύνθετα μετὰ προθέσεων καὶ τοῦ ἀχωρίστου μορίου μεταβάλλουσι τὸ a εἰς i,

ἔχουσι δὲ ἐν τῷ ὀπτίῳ -fectum καὶ σχηματίζουσι τὸ παθητικὸν κα-
νονικῶς εἰς ficior· οἷον afficio διατίθημι, affēci, affectum, afficere,
παθ. afficior. Ὡσαύτως conficio ἀποτελῶ, deficio ἀπολείπω,
efficio καταπράττω, interficio κτείνω, sufficio ἐπαρκῶ. Τὰ δὲ
μετ' ἄλλων μερῶν τοῦ λόγου σχηματιζόμενα σύνθετα τηροῦσι τὸ α
καὶ ἔχουσιν ἐν τῷ παθητικῷ fto· οἷον calefacio (θερμαίνω), calefēci,
calefactum, calefacēre, παθ. calefio. Ὡσαύτως patefacio, ἀνοίγω,
satisfacio ἱκανοποιῶ.

5. fūgio, fūgi, ἄνευ ὀπτ. (μετοχὴ ὅμως τοῦ μέλλ. fugitūrus),
fugēre φεύγω. Σύνθ. aufūgio ἀποφεύγω, confūgio καταφεύγω,
effūgio διαφεύγω.

6. jācio, jēci, jactum, jacēre ἵημι, βάλλω. Τὰ σύνθ. ἔχου-
σιν ἐν τῷ ὀπτ. -jectum· οἷον abjicio, abjēci abjectum, abjicēre
ἀποβάλλω, adjicio προστίθημι, dejicio καταβάλλω, ejicio ἐκ-
βάλλω. Σημειωτέον ὅτι ὁρθότερον γράφονται ταῦτα abicio adicio,
deicio, eicio.

7. lēgo lēgi, lectum, legēre ἀναγινώσκω. Σύνθ. perlēgo
διαναγινώσκω, colligo συλλέγω, deligo αἰροῦμαι, διαλέγω, eligo
ἐξαιροῦμαι ἐκλέγω. Περὶ τῶν συνθέτων diligo, intellēgo, neglēgo
ἴδ. ἀνωτέρω σελ. 113, 21.

ιβ') Παρακ. καὶ ὀπτ. μετ' ἀποβολῆς τοῦ η (m) τοῦ θέματος.

1. frango, frēgi, fractum, frangēre ῥήγνυμι, θραύω. Σύνθ.
confingo κατάρνυμι, infringo κατακλῶ.

2. vinco, vīci, victum, vincēre νικῶ.

3. rumpo, rūpi, rutum, rumpēre συντρίβω. Σύνθ. corrumpo
διαφθείρω, perrumpo διαρρήγνυμι.

ιγ') Παρακ. μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ, ὀπτ. -tum ἢ -sum ἢ ἄνευ
ὀπτίου.

1. cano, cecīni, cantum, canēre ᾄδω. Σύνθ. concīno, con-
cīnuī, concentum, concinēre συνάδω συμφωνῶ· praecīno prae-
cīnuī, praecentum προᾄδω.

2. pario, pepēri, partum, parēre γεννῶ. Μετοχὴ τοῦ μέλλον-
τος paritūrus.

3. tendo, tetendī, tentum, (tensum) tendēre τείνω.

4. pango, pep̄gi, pactum, pangēre συντίθεμαι.

5. tango, tet̄gi, tactum, tangēre ἐγγίζω, θιγγάνω. Σύνθ. attingo ἐφάπτομαι, contingo ἄπτομαι. Ἀπρόσωπα obtingit, obtingit καὶ contingit, contigit συμβαίνει, συνέδη.

6. pungo, pup̄gi punctum, pungēre κεντῶ, στίζω. Τὰ σύνθετα ἔχουσιν ἐν τῷ παρακειμένῳ punxi.

7. cado, cecidi, cāsum, cadēre πίπτω. Σύνθ. occido, occidi, occāsum, occidēre δόομαι, incido, incidi, incāsum, incidēre ἐμπίπτω.

8. caedo, cecidi, caesum, caedēre κόπτω, κτυπῶ. Σύνθ. occido, occidi, occisum, occidēre φονεύω.

9. curro, curre, cursum, currēre τρέχω.

10. fallo, fefelli, falsum, fallēre, σφάλλω, ἀπατῶ, λανθάνω.

11. pello, pep̄li, pulsum, pellēre, ἐλαύνω, ὠθῶ.

12. pendo, pependi, pensum, pendēre σταθμῶμαι.

13. parco, peperci (σπανιώτερον parsi), parsum, parcēre φείδομαι.

14. tundo, tut̄di, tūsum καὶ tūsum, tundēre κρούω ἀράσσω.

15. credo, credidi, creditum, credēre πιστεύω.

Κατὰ τὸ crēdo κλίνονται πάντα τὰ δισύλλαβα σύνθετα τοῦ do abdo κρύπτω, addo προστίθμι, condo κτίζω, dedo παραδίδωμι, edo ἐκδίδωμι, reddo ἀποδίδωμι, vendo πωλῶ (παθ. veneo) οἶον abdo, abdid̄i, abditum, abdēre.

16. disco (διδάσχομαι), didici, discēre μανθάνω.

17. posco, poposci poscēre αἰτῶ.

ΣΗΜ. Εἰς τὴν τρίτην συζογίαν ἀνήκουσι καὶ τὰ ἐναρκτικά ῥήματα (σελ. 75).

ιδ') Ῥήματα μετὰ χαρακτῆρος d ἔχοντα παρακ. -di ὅπ. -sum.

1. accendo, accendi, accensum, accendēre ἀνάπτω.

2. defendo, defendi, defensum, defendēre ὑπερασπίζω.

3. edo, ed̄i, ēsum, edēre ἐσθίω. Σύνθ. comēdo, καταβιβρώσκω, ὅπ. comēsum καὶ comestum.

4. pando, pandi, passum (σπανιώτερον pansum), pandēre πετάννυμι, ἀπλώνω.

5. *prehendo, prehendi, prehensum,prehendĕre* λαμβάνω
 δράττομαι.

6. *scando, scandi, scansum, scandĕre* ἀναβαίνω. Σύνθ.
ascendo ἀναβαίνω, *conscendo* ἐπιβαίνω, *descendo* καταβαίνω.

7. *funto, fūdi, fusum, fundĕre* χέω, χύνω.

8. *strido, strīdi, stridĕre* τρίζω.

9. *fōdio, fōdi, fossam, fodĕre* ὀρύσσω νόσσω.

10. *findo, fidi, fissum, findĕre* σχίζω.

11. *scindo, scīdi, scissum, scindĕre*, σχίζω, διασπῶ.

12. *sīdo, sēdi* (σπανιώτερον *sīdi*) *sessum, sidĕre* καθίζω, κα-
 θέζομαι Σύνθ. *consīdo* καθέζομαι, *insido* ἐγκαθέζομαι, ἐπικα-
 θέζομαι.

ιε') Ἰδίᾳ δὲ σημειωτέα τὰ ἐπόμενα ῥήματα.

1. *bibo, bibi (bibītum), bibĕre* πίνω. Ὡς ὕπτιον τοῦ *bibo*
 λαμβάνεται μᾶλλον τὸ *pōtum* (τοῦ ῥήμ. *poto, potāre, ὕπτ. po-*
tātum καὶ *pōtum*).

2. *lambo, lambi, lambĕre* λείχω.

3. *viso, visi, visĕre* ἐπισκέπτομαι.

4. *psallo, psalli, psallĕre* ψάλλω.

5. *verro, verri, versum, verrĕre* σαρώνω.

6. *verto, verti, versum, vertĕre* στρέφω.

7. Τὸ ῥήμα *fero* ἔχει παρακείμενον καὶ ὕπτιον ἐξ ἄλλων θε-
 μάτων : *fĕro, tŭli, lātum, ferre* φέρω : (σελ. 86—88). Ἐκ τοῦ συν-
 θέτου *suffĕro* δανείζεται τὸ *tollo* τὸν παρακείμενον αὐτοῦ καὶ τὸ
 ὕπτιον *tollo, sustŭli, sublātum, tollĕre* αἶρω.

ις') Εἰς τὴν τρίτην συζυγίαν ἀνήκει ἐν ἡμιαποθετικόν· *fido,*
fīsus sum, fidĕre πέποιθα. Σύν. *confido* ἐμπιστεύομαι *diffido*
 δυσπιστῶ.

Δ' Συζυγία (χαρακτήρ *i*).

Τύπος *audio, audīvi, auditum, audire.*

Ἐξαιρέσεις.

α') -si ὕπτ. -tuir, ἢ *sum.*

1. *farcio, farsī, fartum* (σπανιώτερον *fartum*), *farcīre* σάπτω, φράττω. Σύνθ. *refercio, refersi, refertum, refercīre, confercio* κλ.

2. *fulcio, fulsi, fulsum, fulcīre* ἐρείδω.

3. *haurio, hausi, haustum, haurīre* ἀντλῶ.

4. *saepio, (sēpio), saepsi, saeptum, saepīre* φράττω.

5. *sarcio, sarsi, sartum, sarcīre* ἐπισκευάζω.

β') Ἡ τοῦ παρακειμένου κατάληξις -si τοῦ χαρακτῆρος συμφώνου ὄντος, xī ἐν τοῖς ἐπομένοις.

6. *sancio, sanxi, sanctum καὶ sancitum, sancīre* κυρῶ.

7. *vincio, vinxī, vinctum, vincīre* δέω, δένω.

8. *sentio sensi, sensum, sentīre* αἰσθάνομαι.

γ') Παρακ. -ŭi, ὄπτ. -tum.

1. *aperio, aperui, apertum, aperīre* ἀνοίγω.

2. *operio, operui, opertum operīre* καλύπτω.

ΣΗΜ. Τὰ ῥήματα *compērio, repērio* σχηματίζουν τὸν παρακειμενον *compēri, repēri (reppēri)*.

3. *sālio, salui, saltum, salīre* πηδῶ. Σύνθ. *exsilio, transilio*.

δ') Παρακ. δι' ἐκιάσεως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ὄπτ. -tum.

1. *vēnio, vēni, ventum, venīre* ἔρχομαι. Σύνθ. *advēnio* προσέρχομαι, *antevēnio*, *prolavēnio* προλαμβάνω, *convēnio* συνέρχομαι, *invenio* εὐρίσκω.

2. *cio, cīvi, citum, cīre* κινῶ. Σύνθ. *concio* συγκαλῶ, *accio* προσκαλῶ (*accitus*).

3. *eo, ivi, itum, ire* πορεύομαι (σελ. 84).

4) *queo, quīvi, quire* δύναμαι (σελ. 85).

5. *sepelio, sepelīvi, sepultum, sepelīre* θάπτω.

Ῥήματά τινα τῆς τετάρτης συζυγίας οὔτε παρακειμενον ἔχουσιν οὔτε ὄπτιον· οἷον *ferio* πλήττω, τύπτω (*ferio, foedus* σπένδομαι, συνθηκολογῶ), *superbio* ὑπερηφανεύομαι κτλ. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἐφετικά εἰς *urio*· οἷον *dermiturio* ὑπνώττω (περὶ ὧν κατωτέρω περὶ παραγῶγων ῥημάτων).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΠΟΘΕΤΙΚΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Τὰ πλείστα τῶν ἀποθετικῶν σχηματίζουσι τὸν παρακείμενον καὶ τὸ ὑπιτιον, ὅπερ σπανίως κεῖται, κανονικῶς κατὰ τὴν συζυγίαν εἰς ἣν ἀνήκουσι.

Α' συζυγία.

Εἰς τὴν πρώτην συζυγίαν ἀνήκουσι πολλὰ ἀποθετικά. Ἐχουσι δὲ κανονικῶς πάντα ἐν τῇ παρακειμένῳ *ātus -sum*· οἷον *cunctor, cunctātus sum, cunctārī* ὀκνῶ, μέλλω· *contemplor, contemplātus sum, contemplārī* θεωρῶ· *miror, mirātus sum, mirārī* θαυμάζω κτλ. Τινὰ δὲ ἀποθετικά τῆς πρώτης συζυγίας ἔχουσι καὶ ἐνεργητικόν· οἷον *altercor* καὶ *alterco* ὀρίζω, *luctor* καὶ *lucto* παλαίω.

Β' συζυγία.

1. *liceor, licītus sum licērī* ἀγοράζειν (ἐν δημοπρασίᾳ). Σύνθ. *polliceor* ὑπισχνοῦμαι.

2. *mereor, merītus sum, merērī* ἄξιός τινός εἰμι, κερδαίνω.

3. *misereor, miserītus sum* (σπανιώτερον *misertus sum*), *miserērī* οἰκτιρῶ. Ἀπρόσωπον *misēret* ἢ *miserētur* me.

4. *tueor (tuītus καὶ tūtus sum) tuērī* τηρῶ. Ἀντὶ δὲ τοῦ σπανίου *tuītus sum* τὸ *tutātus sum*. Σύνθ. *contueor* καθορῶ, *intueor* προσδλέπω.

5. *vereor, verītus sum, verērī* εὐλαβεῖσθαι, φοβεῖσθαι.

6. *fateor, fassus sum, fatērī* ὁμολογῶ. Σύνθ. *confiteor, confessus sum, confitērī* καθομολογῶ, ἐξομολογῶ· *profiteor, professus sum, profitērī* ἐπαγγέλλομαι.

7. *reor, rātus sum, rērī* νομίζω, ἄνευ μετοχῆς τοῦ ἐνεστώτος.

8. *medeor, medērī* ἰατρεύω, ἄνευ παρακειμένου, ἀνθ' οὗ ἐν χρήσει τὸ *medicātus sum*.

Γ' συζυγία.

1. *fruor, fruitus (ἢ fructus) sum, frui* καρποῦμαι.

2. fungor, functus sum, fungi ἐκτελῶ, πράττω ἀρχήν. Σύνθ. defungor ἀποτελῶ, ἀπαλλάττομαι.

3. vehor, vectus sum, vehi ὁχοῦμαι.

4. loquor, locūtus sum, loqui λέγω, ὁμιλῶ. Σύνθ. collōquor διαλέγομαι, elōquor ἀγορεύω, obloquor ἀντιλέγω.

5. morior, mortuus sum, mori ἀποθνήσκω. Μετοχή τοῦ μέλλοντος moritūrus.

6. pascor, pactus sum, pasci νέμομαι (οὐδ.).

7. queror, questus sum, queri μέμφομαι.

8. sequor, secūtus sum, sequi ἕπομαι.

9. gradior, gressus sum, gradi βαδίζω. Σύνθ. aggredior, aggressus sum, aggredi προσβάλλω, congregior συναντῶ, συμβάλλω, egredior ἐκβαίνω, ingredior ἐμβαίνω.

10. labor, lapsus sum, labi ὀλισθαίνω.

11. nitor, nisus ἢ nixus sum, niti ἐρείδομαι. Σύνθ. innitor ἐπερείδομαι, abnitor ἀντερείδομαι, διατείνομαι.

12. patior, passus sum, pati πάσχω. Σύνθ. perpetior, perpessus sum, perpēti ἀνέχομαι ὀπομένω.

13. amplector, amplexus sum, amplecti περιβάλλω, σύνθετον τοῦ plecto (σελ. 113).

14. utor, usus sum, uti χρῶμαι. Σύνθ. abutor καταχρῶμαι.

15. Τὰ τρία σύνθετα devertor κατάγομαι, καταλύω, praevertor προφθάνω, revertor (σπανιώτατα revento) ἐπανέρχομαι, ἔχουσιν ἐν τῷ παρακειμένῳ τὸν ἐνεργητικὸν τύπον deverti, praeverti, reverti. Μόνον δὲ τὸ reversus (ἐπανελθὼν) εἶναι ἐν χρήσει ὡς μετοχή.

Δ' σύζυγία.

1. blandior, blanditus sum, blandiri κολακεύω.

2. largior, largitus sum, largiri ἐπιδαφιλεύω.

3. mentior, mentitus sum, mentiri ψεύδομαι.

4. molior molitus sum, moliri μηχανῶμαι.

5. partior, partitus sum, partiri μοιράζω. Σύνθ. dispertior, impertior. Οἱ ἐνεργητικοὶ ἐνεστῶτες dispertio καὶ impertio εἶναι ἐὺχρηστοίτεροι.

6. *potior, potitus sum, potiri* γίνομαι κύριος. Ἐνίοτε κείνται τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος καὶ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ παρατατικοῦ οἱ ἐπόμενοι τύποι κατὰ τὴν τρίτην συζυγίαν *potitur potimur, poteretur, poteremur*.

7. *punior, punitus sum, puniri* τιμωρῶ. Ὁ ἐνεργητικὸς τύπος *punio* εἶναι εὐχρηστοτέρος.

8. *sortior, sortitus sum, sortiri* κληροῦμαι.

9. *assentior, assensus sum, assentiri* συναινῶ.

10. *experior, expertus sum, experiri* πειρῶμαι.

11. *metior, mensus sum, metiri* μετρῶ.

12. *opperior, oppertus (καὶ opperitus) sum, opperiri* περιμένω.

13. *ordior, orsus sum, ordiri* ἄρχομαι. Σύνθ. *exordior* ἐξάρχομαι, *κατάρχομαι*.

14. *orior, ortus sum, oriri* ἀνατέλλω, φύομαι. Μετοχὴ τοῦ μέλλοντος *oriturus*, δεύτερον θετικὸν *oriundus* γεγονώς.

Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἐνεστώτος κλίνεται κατὰ τὴν τρίτην συζυγίαν (*orĕris, orĭtur, orĭmur*), ἡ δὲ ὑποτακτικὴ τοῦ παρατατικοῦ συνηθέστερον κατὰ τὴν τετάρτην (*orĭrer* κτλ.).

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Παραγωγή (*derivatio*).

1. Αἱ λέξεις εἶναι ἢ πρωτότυποι (*verba primitiva*) σχηματιζόμεναι ἀμέσως ἐκ τῆς ῥίζης διὰ προσλήψεως μόνον τῶν ὀνομαστικῶν ἢ ῥηματικῶν καταλήξεων, οἷον (*reg-s*) *rex* βασιλεύς, (*dao*) *do* δίδωμι,— ἢ παράγωγοι (*verba derivata*), παραγόμεναι δηλαδή ἐκ τῶν

θεμάτων ἄλλων λέξεων: οἶον os γεν. oris στόμα, θεμ. or—, παραγ. (or āo) oro, orāvi, oratum, orāre (λέγειν), ἐκ τοῦ θέμ. ora—τοῦ oro, παραγ. orātor ῥήτωρ.

2. Παράγωγα οὐσιαστικά.

1) Ἐκ ῥημάτων μετὰ διαφορῶν καταλήξεων.

α') Ἀφηρημένα.

lego ἀναγινώσκω.	lectio ἀνάγνωσις
ludo παίζω	lud-tio lusio παιδιὰ
rogo παρακαλῶ	rogā-tus παράκλησις
scribo γράφω	scrip-tūra γραφή
amo ἀγαπῶ	am-or ἀγάπη
odī μισῶ	od-ium μῖσος
queror μέμφομαι	quēr-ēla μέμφις
orior ἄρχομαι	or-igo ἀρχή, καταγωγή
cupio ἐπιθυμῶ, ποθῶ	cup-ido πόθος

β') Συγκεκριμένα.

amo ἀγαπῶ	amā-tor ἐρῶν
curro τρέχω	cur-sor δρομεὺς
volvo ἐλίσσω, τυλίσσω	volū-men περιτύλιγμα, τόμος
orno κοσμῶ	orna-mentum κόσμημα
pasco θόσκω	pa-bulum βοσκή
fari λέγειν	fa-bula μῦθος, λόγος
cubo κοιμῶμαι	cub-i-culum κοιτῶν
aro ἀρῶ	ara-trum ἄροτρον

2) Ἐξ ἐπιθέτων ἀφηρημένα θηλοκά.

insānus μωρὸς	insan-ia μωρία, μανία
malus κακὸς	mali-tia κακία
levis κοῦφος	lev-itas κοουφότης
fortis δυνατὸς	forti-tudo ἰσχύς, δύναμις
segnis νωθρὸς	signi-ties νωθρότης
liber ἐλεύθερος	liber-tas ἐλευθερία
varius ποικίλος	vari-etas ποικιλία

acer δριμύς	acri-monia δριμύτης
honestus ἔντιμος, τίμιος	hone-stas τιμή
sālvus σῶος	salus, salūtis σωτηρία

3) Ἐξ οὐσιαστικῶν, συγκεκριμένα καὶ ἀφηρημένα.

columba περιστέρα	columb-arium περιστερεῶν
olīva ἐλαία	olīv-ētum ἐλαιῶν
ovīs πρόβατον	ov-ile μάνδρα προβάτων
medīcus ἱατρός	medic-ina ἱατρική
sacerdos ἱερεὺς	sacerdot-ium ἱερωσύνη

4) Ἐν τούτοις τοῖς ἐξ οὐσιαστικῶν παραγώγοις καταλέγονται καὶ τὰ ὑποκοριστικά (deminutiva), ἅτινα λαμβάνουσι τὰς καταλήξεις -lus, -la, -lum ἢ culus, cula, -culum καὶ τηροῦσι πάντοτε σχεδὸν τὸ γένος τῶν πρωτοτύπων.

Αἱ ὑποκοριστικαὶ καταλήξεις προστίθενται ἢ ἀμέσως εἰς τὸ θέμα ἢ παρεμβαλλομένου τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος υ·

lapis λίθος (θέμα lapid-) ὑποκ. lapid-lus, lapillus λιθίδιον

vox φωνή (θέμα voc-), ὑποκ. voc-ū-la μικρὰ φωνή

caput κεφαλή (θέμα capit-), ὑποκ. capit-ū-lum κεφάλαιον

ΣΗΜ. α'. Εἰς τὰ ὀνόματα τῆς α' καὶ β' κλίσεως, ἂν τὸ θέμα τελευτᾷ εἰς ι ἢ ε, τὸ συνδετικὸν εἶναι ὄ (ὄχι ū).

gloria δόξα (θέμα glori-), ὑποκ. glori-ō-la δοξάριον

filius υἱός (θέμα fili-), ὑποκ. fili-ō-lus μικρὸς υἱός

ΣΗΜ. β'. Ὅταν τὸ θέμα λήγῃ εἰς ι, προστιθεμένης ἀμέσως τῆς ὑποκοριστικῆς καταλήξεως, ἀφομοιοῦται τὸ ι πρὸς τὸ ι τῆς καταλήξεως·

puer-a ἡ παῖς, ὑποκ. puer-la, puellā κόρη

ager ἀγρός ὑποκ. ager-lus agellus ἀγρίδιον, μικρὸς ἀγρός

Ἐνίοτε ἀφομοιοῦται καὶ τὸ ληκτικὸν η τοῦ θέματος·

corōn-a στέφανος ὑποκ. coron-la, corolla στεφάνη.

ΣΗΜ. γ'. Κατὰ τὰ κανονικὰ ὑποκοριστικά agellus (ager-) puella (puer-) κτλ. ἐσχηματίσθησαν ἐκ ψευδοῦς ἀναλογίας καὶ ἄλλα· π. χ. asellus ὄναριον (ἐκ τοῦ āsinus ὄνος), ocellus μικρὸς ὀφθαλμός (ἐκ τοῦ oculus ὀφθαλμός), labellum μικρὸν χεῖλος (ἐκ τοῦ labrum χεῖλος κτλ.

5) Ἄλλη παραγωγικὴ ὑποκοριστικὴ κατάληξις εἶναι *culus -cula, -culum* προστιθεμένη ἀμέσως εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ τῶν ὀνομάτων τῆς γ' καὶ σπανιώτερον τῆς δ' καὶ ε' κλίσεως·

frater ἀδελφός	frater cūlus ἀδελφίδιον
mater μήτηρ	marer-cūla μητρίδιον
opus ἔργον	opus-cūlum μικρὸν ἔργον
res πᾶγμα	res-cūla πραγμάτιον

Ἐνίοτε ὅμως ἡ ὑποκοριστικὴ κατάληξις προστίθεται ὅχι εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, ἀλλ' εἰς τὸ θέμα, παρεμβαλλομένου καὶ συνδετικοῦ φωνήεντος, ἂν τὸ θέμα εἶναι συμφωνόληκτον·

ignis πῦρ	igni-cūlus μικρὸν πῦρ
pons γέφυρα	ponti-i-cūlus γεφυρίδιον.

ΣΗΜ. α'. Ἐν τῇ δ' κλίσει ὁ χαρακτήρ u τοῦ θέματος μεταβάλλεται ἐν τοῖς ὑποκοριστικοῖς εἰς i·

versus στίχος θέμ. (versu-), versiculus στιχίδιον.

ΣΗΜ. β'. Τὸ codex κώδιξ ἔχει ὑποκοριστικὸν codicillus κωδίκελλος, τὰ δὲ εἰς -o ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως (γεν. -ōnis ἢ -īnis) προσλαμβάνουσι τὴν κατάληξιν -unculus, -uncula·

homo ἄνθρωπος	homuncūlus ἀνθρωπάριον
quaestio ζήτημα	quaestincūla ζητημάτιον

6) Ἐκ τῶν ὑποκοριστικῶν σχηματίζονται νέα παράγωγα ὑποκοριστικά·

puera—puella—puell-ū-la.

3. Παράγωγα ἐπίθετα (adiectiva derivata).

1) Ἐκ ῥημάτων·

valeo ὑγιαίνω	val-īdus ὑγιής, γερός
doceo διδάσκω	doc-īlis εὐδίδακτος
audeo τολμῶ	aud-ax τολμηρός
credo πιστεύω	cred-ūlus εὐπιστος
irascor ὀργίζομαι	ira-cundus ὀργίλος
morior θνήσκω	mori-bundus ἀποθνήσκων
amo ἀγαπῶ	amīcus φίλος.

ΣΗΜ. Τὴν εἰς -īcus παραγωγικὴν κατάληξιν λαμβάνουσι καὶ

ἐπίθετα ἐξ ἐπιρρημάτων παραγόμενα (ante) anticus πρόσθιος. Καὶ τούτων δέ, ὅπως καὶ τῶν ῥηματικῶν παραγῶν ἐπιθέτων, τὸ *i* εἶναι μακρόν, ἐν ᾧ τῶν ἐξ οὐσιαστικῶν εἶναι βραχύ· *civis* πολίτης, *civīcus* πολιτικός, ἐμφύλιος. Τοῦναντίον δὲ τὰ εἰς *-ilis* ῥηματικά ἐπίθετα ἔχουσι τὸ *i* βραχύ (*docilis* εὐμαθής), ἐν ᾧ τὰ ἐξ ὀνομάτων παραγόμενα ἔχουσιν αὐτὸ μακρὸν (*civīlis* = *civīcus*).

2) Ἐκ προσηγορικῶν ὀνομάτων, καταλήξεις *-eus*, *-nus* :

<i>aurum</i> χρυσοῦς	<i>aur-ēus</i> χρυσοῦς
<i>lana</i> ἔριον	<i>lan-ēus</i> ἔρεοῦς
<i>ilex</i> πρίνος	(γεν. <i>ilic-is</i>) (<i>ilic-nus</i>) <i>ilignus</i> πρίνινος.

ΣΗΜ. α'. Ἐπίθετά τινα ἔχουσι τὴν κατάληξιν *-eus* καὶ τὴν κατάληξιν *-nus* συμπεφυρμένας εἰς *-neus*.

aes χαλκός (γεν. *aeris*) *ahenus* καὶ *ahenēus* χάλκινος

ΣΗΜ. β'. Ἐκ προσηγορικῶν παράγωγα ἐπίθετα λαμβάνουσι καὶ ἄλλας καταλήξεις ποικίλων ἐννοιῶν δηλωτικὰς.

<i>civis</i> πολίτης	<i>civ-īcus</i> πολιτικός
"	<i>civ-ilis</i> »
<i>rex</i> βασιλεὺς	<i>reg-īus</i> βασιλείος βασιλικός
<i>navis</i> ναὸς	<i>nav-ālis</i> ναυτικός
<i>familiā</i> οἰκογένεια	<i>famili-āris</i> οἰκεῖος τῆς οἰκογενείας
<i>urbs</i> πόλις	<i>urb-ānus</i> ἀστικός, τῆς πόλεως
<i>equus</i> ἵππος	<i>equ-īnus</i> ἵππειος
<i>aestas</i> θέρος	<i>aest-īvus</i> θερινός
<i>forum</i> ἀγορά	<i>for-ensis</i> ἀγοραῖος
<i>caelum</i> οὐρανός	<i>cael-estis</i> οὐράνιος
<i>grex</i> ἀγέλη,	<i>greg-ariū</i> ἀγελαῖος
<i>mulier</i> γυνή	<i>mulīē-bris</i> γυναικεῖος
<i>periculum</i> κίνδυνος	<i>pericul-ōsus</i> κινδυνώδης
<i>fraus</i> ἀπάτη	<i>fraud-ulentus</i> ἀπατηλός
<i>barba</i> πώγων	<i>barb-ātus</i> ὁ ἔχων πώγωνα
<i>auris</i> οὖς	<i>aur-ītus</i> ὁ ἔχων μεγάλα ὦτα
<i>cornu</i> κέρας	<i>corn-ūtus</i> ὁ ἔχων κέρατα

3) Ἐκ κορίων ὀνομάτων·

Caesar Καῖσαρ	Caesar-iānus Καισαριανός
Sulla Σόλλας	Sull-ānus Σολλανός
Verres Οὔερρης	Verr-inus ἀνήκων εἰς τὸν Οὔερρην
Latium Λάτιον	Lat-inus Λατίνος
Roma Ῥώμη	Romānus Ῥωμαῖος
Athēnae Ἀθήναι	Atheni-ensis Ἀθηναῖος

4) Ἐξ ἐπιθέτων· ταῦτα εἶναι μόνον ὑποκοριστικά.

parvus μικρὸς	parvulus μικροῦτσικος
longus μακρὸς	longulus longiusculus ὀλίγον μακρὸς

5) Ἐξ ἐπιρρημάτων·

- α') τοπικῶν post ὀπίσω posticus (ὀπίσθιος)
 β') χρονικῶν cras αὔριον crastinus τῆς αὔριον, αὐριανός.

4. Παράγωγα ῥήματα (verba derivata).

Παράγωγα ῥήματα εἶναι·

α') Τὰ ἐναρκτικά (verba inchoativa), περὶ ὧν διελάβομεν ἐν σελίδι 75.

β') Τὰ θαμιστικά (frequentativa) ἢ ἐπιτατικά (intensitiva), δηλοῦντα τὴν συχνὴν ἐπανάληψιν τῆς πράξεως ἢ ἐπίτασιν τῆς πράξεως. Τὰ ῥήματα ταῦτα παράγονται ἐκ τοῦ ὑπτίου καὶ εἶναι τῆς α' συζυγίας· curro τρέχω, ὕπτ. curs-um, θαμιστ. curso cursāre, trāho ἔλκω, ὕπτ. tract-um θαμιστ. tracto tractāre, cano ᾄδω, ὕπτ. cant-um, θαμιστ. canto cantare.

ΣΗΜ. α'. Ὅταν τὸ ὑπτίον λήγῃ εἰς ātum, τὰ θαμιστικά σχηματίζονται μεταβαλλομένης τῆς καταλήξεως ταύτης εἰς -īto -ītāre, οἷον·

clamo βοῶ, ὕπτ. clamātum, θαμιστ. clamīto clamītāre
 rogo ἑρωτῶ, ὕπτ. rogātum, θαμιστ. rogīto rogītāre,

ΣΗΜ. β'. Ἐνίοτε ἐκ τοῦ θαμιστικοῦ παράγεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ δεύτερον θαμιστικόν·

curro cursum curso—curso cursātum cursīto.

γ') Τὰ ἐφσετικά (desiderativa), τὰ σημαίνοντα δηλαδὴ ἐφσειν, ἐπιθυμίαν (πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γελασεῖω, κλαυσιῶ = ἔχω ἐπιθυ-

μίαν νὰ γελάσω, νὰ κλαύσω). Τὰ ῥήματα ταῦτα παράγονται ἐκ τοῦ ὀπτίου, προσαρτωμένης εἰς τὸ θέμα τῆς καταλήξεως -urio, εἶναι δὲ πάντα τῆς δ' συζυγίας·

edo ἐσθίω ὕπτ. *es-um*, θαμιστ. *esurio* βρωσείω, ἔχω ἐπιθυμίαν πολλὴν νὰ φάγω.

emo ὠνοῦμαι ὕπτ. *empt-um* θαμιστ. *empturio* ὠνησείω, ἔχω πολλὴν ἐπιθυμίαν ν' ἀγοράσω.

δ') Τὰ ὑποκοριστικὰ ῥήματα (*verba deminutiva*), ἅτινα λήγουσιν εἰς -illo, τῆς καταλήξεως προσαρτωμένης εἰς τὸ θέμα τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ συσπίνου καὶ εἶναι ὅλα τῆς α' συζυγίας.

cano ᾄδω—*cantillo cantillare* ὑπάδω, σιγοτραγουδῶ
conscribo καταγράφω—*conscribillo*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΣΥΝΘΕΣΙΣ (*Compositio*).

5. Κατὰ διαφόρους τρόπους συντίθενται πρὸς ἀλλήλας αἱ λέξεις ἢ τὰ θέματα τῶν λέξεων·

α') Πρόθεσις μετὰ ῥήματος·

per, mitto *permitto* συγχωρῶ

β') Πρόθεσις μετὰ ἐπιθέτου·

per, magnus *permagnus* λίαν μέγας

γ') Πρόθεσις μετὰ οὐσιαστικοῦ·

inter. rex *interrex* μεσοβασιλεὺς

δ') Πρόθεσις μετ' ἐπιρρήματος·

per, saepe *persaepe* συχνότατα

ε') Ἐπίθετον μετὰ οὐσιαστικοῦ·

magnus, animus *magnanimus* μεγάρμοος

ς') Ἀριθμητικὸν ἀπόλυτον μετὰ οὐσιαστικοῦ·

tres, annus *triennium* τριετία

ζ') Ἀριθμητικὸν τακτικὸν μετὰ ῥήματος·

primus, capio princeps (ὁ πρῶτος λαμβάνων) πρόκριτος.

- η') Οὔσαιστικὸν μετὰ ῥήματος·
 aedes, facio aedifico οἰκοδομῶ
- θ') Ἀχώριστον μόριον μετὰ οὔσαιστικοῦ·
 se, cūtra secūrus (ἀσφαλῆς)·
- ι') Ἀχώριστον μόριον μετὰ οὔσαιστικοῦ·
 in ἀρνητ. probus improbus φαῦλος
- ια') Ἀχώριστον μόριον μετὰ ῥήματος·
 dis, cedere discedere ἀναχωρεῖν

ΣΗΜ. Κατὰ τὰς ἀνωτέρω συνθέσεις ἀμφότερα τὰ συνθετικά μέρη ἢ τοῦλάχιστον τὸ ἕτερον πάσχει μεταβολήν. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ σύνθετα, ὧν ἡ σύνθεσις εἶναι ἀπλῆ παράθεσις, τότε δὲ μένουσιν ἀμφότερα τὰ συνθετικά ἀμετάβλητα·

res publica	respublica πολιτεία
in primis	imprimis ἐν πρώτοις

6. Αἱ κυριώτεραι καὶ συνηθέσταται τῶν μεταβολῶν, ἃς ὑφίστανται αἱ λέξεις κατὰ τὴν σύθεσιν εἶναι·

Ἡ πρόθεσις cum λαμβάνει τὴν μορφήν com- ἢ con- καὶ πρὸ φω- νήεντος (ἢ h) co- οἶον·

cum-moveo	commoveo	εἰς κίνησιν τίθημι
cum-tendo	contendo	συντείνω
cum-eo	coeo	συνμπορεύομαι
cum-habēo	cohibeo	συνέχω

7. Συχνὴ εἶναι ἡ ἀφομοίωσις (assimilatio) τοῦ συμφώνου τῆς προθέσεως πρὸς τὸ ἀρκτικὸν σύμφωνον τῆς δευτέρας συνθετικῆς λέξεως·

com+laudo	ἐπαινῶ	conlaudo	collaudo
ad +facio	ποιῶ	adficio	afficio
in +mortālis	ἀθάνατος	immortālis	

Ἡ πρόθ. ab ἔχει τὰς ἐξῆς μορφάς·

ab-rumpo ἀποθραύω
 abs-cēdo ἀποχωρῶ

a-mitto ἀποπέμπω, ἀποβάλλω
aufēro ἀποφέρω, ἀφαιρῶ

‘H ex·

ex-eo ἐξέρχομαι
ef-fēro ἐκφέρω
e-līgo (lēgo) ἐκλέγω

8. Τὰ μετὰ προθέσεων συντιθέμενα ῥήματα ἢ μένουσιν ἀμετάβλητα (ad-scribo—adscrībo) ἢ πάσχουσι μεταβολὴν τοῦ φωνήεντος (ἢ τῆς διφθόγγου) τῆς πρώτης αὐτῶν συλλαβῆς.

Τὸ ᾱ μεταβάλλεται εἰς ἱ·

cādo πίπτω con-cīdo
āgo ἄγω ab-īgo

Τὸ ῥ μεταβάλλεται εἰς ῑ·

prēmo πιέζω comprīmo καταπιέζω
ēmo ἀγοράζω redīmo ἀνταγοράζω

‘H δίφθογγος ae μεταβάλλεται εἰς ι·

laedo βλάπτω inlīdo (illīdo)
caedo κόπτω incīdo

‘H δίφθογγος au τρέπεται εἰς υ·

claudio κλείω inclūdo ἐγκλείω.

9. Τὸ ᾱ τρέπεται ὅχι εἰς ι, ἀλλ’ εἰς ε, ὅταν ἀκολουθῶσι δύο σύμφωνα ἢ ὅταν προηγῇται ἢ ἀκολουθῇ r.

spārgo σπείρω, ραίνω—adspergo
fācio ποιῶ—confīcio—confectum
ārceo εἴργω—coērceo
grādiōr βαδίζω—ingrēdiōr

10. Τὸ ε μένει ἀμετάβλητον πάντοτε εἰς τὰ ῥήματα peto ζητῶ, tēgo στέγω, gēro πράττω, tēro τρίβω, sēro (sēvi, satum, serēre) σπείρω, sēro (sēvui, sertum, sērēre) εἴρω.

Τὸ lēgo εἰς ἄλλα μὲν ἐκ τῶν συνθέτων τρέπει τὸ ἔ (colligo, diligo), εἰς ἄλλα δὲ διατηρεῖ αὐτὸ ἀμετάβλητον perlēgo, neglēgo, intell⁴go) Τὸ haerēo (ἔχομαι τινος, προσκολλῶμαι) διατηρεῖ τὴν διφθογγον ἀμετάβλητον (inhaerēo), ὅπως καὶ τὸ ἀπρόσωπον pertaesum est τοῦ pertaedet (ἀηδῶς ἔχω πρὸς τι).

Τὸ α μένει ἀμετάβλητον πάντοτε εἰς τὰ ῥήματα caveo φυλάττομαι, maneo μένω, traho σύρω...

11. Ὁμοίαν ἐξασθένησιν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος (ἢ τῆς διφθογγου) ἐν τῇ πρώτῃ συλλαβῇ τῆς δευτέρας συνθετικῆς λέξεως πᾶσχοι καὶ ἄλλα σύνθετα (πλὴν τῶν ῥημάτων τῶν συνθέτων μετὰ προθέσεως) οἷον

cāput κεφαλή, occiput ὀπισθοκράνιον

tibia αὐλός, cāno ἄδω—tibicēn (αὐλητής) καὶ γενικῇ

tibicīnis.

ΣΗΜ. Τοιαύτη τοῦ φωνήεντος ἐξασθένησις παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ κλίσει τῶν ὀνομάτων.

nomēn ὄνομα γεν. nomīnis

homō ἄνθρωπος γεν. homīnis

princēps πρόκριτος, γεν. principīs

12. Ὅταν τὸ α' συνθετικὸν εἶναι κλιτὸν μέρος λόγου, παραλαμβάνεται εἰς τὴν σύνθεσιν τὸ μέρος μόνον τοῦ θέματος, τὸ ὅποιον ἐν τῇ κλίσει μένει ἀμετάβλητον, προσκολλᾶται δὲ ἀμέσως εἰς τὸ β' συνθετικόν, ἂν τοῦτο ἄρχηται ἀπὸ φωνήεντος, ἂν δὲ ἄρχηται ἀπὸ συμφώνου, παρεντίθεται τὸ συνδετικὸν ἱ.

(magnus+animus) magn-animus μεγάλθυμος

(arma+gero) arm-ī-ger ὀπλοφόρος

13. Ἡ σύνθετος λέξις ἢ ἐξακολουθεῖ οὕσα οἷον μέρος λόγου εἶναι τὸ β' αὐτῆς συνδετικόν, οἷον

mītto (ῥῆμα) : permitto (ῥῆμα)

rex (οὐσιαστικόν) : interrex (οὐσιαστικόν),

ἢ μεταβάλλεται εἰς ἐπίθετον οἷον

animus ψυχῇ (οὐσιαστικόν) : magnanīmus μεγάλθυμος (ἐπίθετον).

fero φέρω (ῥήμα) : frugifer καρποφόρος (ἐπίθετον)
 cūra φροντίς (οὐσιαστικόν) : secūrus ἀσφαλής (ἐπίθετον)
 cor, γεν. cordis καρδιά (οὐσιαστικόν) : excõrs ἄνευ καρδίας, μω-
 ρός (ἐπίθετον).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ὅροι τῆς προτάσεως καὶ συμφωνία αὐτῶν.

1. Τὸ ὑποκείμενον λέγεται λατινιστὶ subiectum, τὸ κατηγορούμενον praedicatum. Οἱ περὶ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου κανόνες τοῦ ἑλληνικοῦ συντακτικοῦ ἰσχύουσι καὶ ἐν τῷ λατινικῷ.

2. Ἄν τὸ κατηγορούμενον εἶναι ἄλλο μέρος λόγου πλὴν ῥήματος (verbum finitum), συνάπτεται πρὸς τὸ ὑποκείμενον, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, διὰ τοῦ συνδετικοῦ ῥήματος esse (verbum auxiliāre ἢ copūla).

3. Ἡ συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως εἶναι ἐν τῇ λατινικῇ συντάξει οἷα καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ· arbor vĩret (τὸ δένδρον θάλλει) homī-
 nes sunt mortāles οἱ ἄνθρωποι εἰσι θνητοί—verae amicitiae sem-
 pīternae sunt αἱ ἀληθεῖς φιλίαι εἰσιν αἰώνιοι—Pompeius Lentūlus,
 Scipio foede periēruñt ὁ Πομπήϊος, ὁ Λέντλος, ὁ Σκιπίων αἰσχροῶς
 ἀπώλοντο—naturā inimicā sunt inter se libēra civitas et rex φύ-
 σει ἐχθρά εἰσι πρὸς ἄλληλα ἐλευθέρα πολιτεία καὶ βασιλεὺς.

4. Καὶ οἱ ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ (adiēctiva epithēta) συμφω-
 νοῦσι πρὸς τὸ ὑποκείμενον, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὸ κατηγορούμενον·
 praeteritum tempus numquam revertitur ὁ παρωχημένος χρόνος
 οὐδέποτε ἐπανέρχεται—homīnis utilitatī agri omnes et (omnia)
 maria parent τῇ τοῦ ἀνθρώπου ὠφελείᾳ οἱ ἄγροι πάντες καὶ αἱ θάλασ-
 sai (πᾶσαι) ὑπακούουσι.

5. Τῶν λεγομένων οὐσιαστικῶν προσδιορισμῶν ἢ παραθέσεων (παράθεσις=appositio) γίνεται ὡσαύτως ἐν τῇ λατινικῇ ὁμοία χρήσις, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ· *urbs Athēnae, urbis Athenārum* ἢ πόλις Ἀθῆναι, τῆς πόλεως Ἀθηνῶν—*apud Hērodotum, patrem historiae, sunt innumerabiles fabulae* παρὰ τῷ Ἡροδότῳ, πατρὶ τῆς ἱστορίας, ἀναρίθμητοί εἰσι μῦθοι.

6. Αἱ ἀναφορικαὶ καὶ αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι, ὅταν μὲν ἀναφέρωνται εἰς ὄνομα συμφωνοῦσι πρὸς αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ὅταν δὲ εἰς ῥῆμα ἢ εἰς ὁλόκληρον πρότασιν τίθενται κατ' οὐδέτερον γένος· ἡ πτώσις αὐτῶν κανονίζεται ἐκ τῆς προτάσεως, ἐν ᾗ εὐρίσκονται· *tam modestus ille puer est, quem vidisti, de quo audivisti, cuius tutor es, ut omnes eum diligant* οὕτω σώφρων ἐστὶν ἐκείνος ὁ παῖς ὃν εἶδες, περὶ οὗ ἤκουσας, οὗ κηδεμὼν εἶ, ὥστε πάντες αὐτὸν ἀγαπῶσι.

ΣΗΜ. Ἀντὶ τοῦ οὐδετέρου *quod* τίθεται συνήθως *id quod*, ὅταν προσδιορίζεται ὁλόκληρος πρότασις. *Timolēon, id quod difficilius putātur, multo sapientius tulit secundam quam adversam fortunam* ὁ Τιμολέων, ὃ (πρᾶγμα τὸ ὁποῖον) δυσχερέστερον νομίζεται, πολλῷ συνετώτερον ὑπέμεινε τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν δυστυχίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Σύνδεσις τῶν προτάσεων καὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν.

7. Αἱ λατινικαὶ προτάσεις συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἢ κατὰ παράταξιν (σύνταξις παρατακτική) ἢ καθ' ὑπόταξιν. Αἱ μὲν κατὰ παράταξιν συνδεόμεναι προτάσεις εἶναι ὅμοιαι πρὸς ἀλλήλας, αἱ δὲ καθ' ὑπόταξιν οὐχί, ἀλλ' αἱ μὲν προσδιορίζονται ὑπὸ τῶν ἄλλων ὡς δυνάμεναι νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἄνευ ἐκείνων ἐν τῷ λόγῳ λέγονται κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ δὲ ταύτας προσδιορίζουσαι καὶ μὴ δυνάμεναι ἄνευ ἐκείνων νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τῷ λόγῳ λέγονται δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρητημέναι προτάσεις.

8. Προσδιορίζονται δὲ αἱ προτάσεις·

- α') διὰ πτώσεων (πτωτικοὶ προσδιορισμοί),
 β') διὰ προθέσεων (προθετόπτωτοι προσδιορισμοί),
 γ') δι' ἀπχρεμφάτων (ἀπχρεμφτικοὶ προσδιορισμοί),
 δ') διὰ μετοχῶν (μετοχικοὶ προσδιορισμοί).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

1. Οἱ διὰ πλαγίων πτώσεων προσδιορισμοὶ τῆς προτάσεως.

Περὶ τῆς ὀνομαστικῆς.

9. Τῆς ὀνομαστικῆς γίνεται ὡσαύτως ἡ αὐτὴ χρῆσις ἐν τῇ λατινικῇ, ὅπως ἐν τῇ ἐλληνικῇ συντάξει. Τίθεται δηλαδὴ ἡ ὀνομαστικὴ ὡς ὑποκείμενον τῶν παρεμφατικῶν ῥημάτων καὶ ὡς κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου καὶ ὡς προσδιορισμός.

10. Ὅπως δὲ καὶ ἐλληνιστί, πλὴν τοῦ ῥήματος *esse* καὶ ἄλλα ῥήματα τίθενται ὡς συνδεδετικά καὶ δέχονται κατηγορηματικὴν ὀνομαστικὴν, α') τὰ ῥήματα *fiēri, evadēre, nasci* κτλ. (γίνεσθαι, ἀποδαίνειν, φθῆναι κτλ.), β') τὰ παθητικά τῶν μετὰ δύο αἰτιατικῶν συντασσομένων κλητικῶν: *appelāri, nomināri* καλεῖσθαι, λέγεσθαι κτλ.—δοξαστικῶν: *iudicāri, existimāri* κρίνεσθαι, νομίζεσθαι κτλ.—προχειριστικῶν: *eligi creāri* αἰρεῖσθαι, χειροτονεῖσθαι κτλ. καὶ ἄλλων ὁμοίων ῥημάτων: οἷον *factus est magnus* ἐγένετο μέγας—*Scipio appellātus est Africānus* ὁ Σκιπίων ἐκλήθη Ἀφρικανὸς—*Aristīdes existimabatur iustus* ὁ Ἀριστείδης ἐνομίζετο δίκαιος—*Themistōcles electus est dux* ὁ Θεμιστοκλῆς ἤρθε στρατηγός.

11. Τὸ ῥήμα *videor, vidēri* (δοκῶ, δοκεῖν) λαμβάνεται πάντοτε προσωπικῶς: *felicissimus fuisse videor* εὐδαιμονέστατος γενέσθαι δοκῶ, *felicissimus fuisse vidētis* εὐδαιμονέστατος γενέσθαι δοκεῖς. Τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα (σελ. 93), ὅπως τὸ *pluit* βρέχει, *ningit* χιονίζει δὲν λαμβάνουσιν ὑποκείμενον. Τὰ πλείστα ὁμῶς τῶν ἄλλων

ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων φράσεων δὲν λαμβάνουσι μὲν προσωπικὸν ὑποκειμενον, ἀλλ' ὅμως λαμβάνουσιν ὑποκειμενον οὐδέτερον ἀντωνυμίας ἢ ἀπαρέμφατον. Sapiētis est propriū nihil quod paenitere possit facere ἴδιον συνετοῦ ἀνδρὸς εἶναι μηδὲν νὰ πράττῃ, δι' ὃ νὰ εἶναι δυνατόν νὰ μετανοήσῃ—Dulce et decorum est pro patria mori γλυκὺ καὶ πρεπῶδες εἶναι τὸ ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκειν.

Περὶ τῆς γενικῆς.

12. Ὑποκειμενικὴ γενικὴ (genetivus subiectivus): hominū facta (homines faciunt) τὰ τῶν ἀνθρώπων ἔργα· hortus patris (pater possidet hortum) ὁ τοῦ πατρὸς κήπος. Ἡ γενικὴ αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς κτητικὴ (possessivus).

13. Δὲν λέγεται λατινιστὶ liber mei (τὸ βιβλίον μου), ἀλλὰ liber meus (τὸ ἐμὸν βιβλίον), οὐχὶ causā mei (ἐξ αἰτίας μου) ἀλλὰ meā causā (ἐξ ἐμῆς αἰτίας). Πρὸς τὴν κτητικὴν ἀντωνυμίαν δύναται νὰ συναφθῇ καὶ γενικὴ τοῦ προσώπου, εἰς ὃ ἡ ἀντωνυμία ἀναφέρεται: meā solius causā (ἐξ ἐμῆς μόνου αἰτίας) ὡς εἰ ἔκαίτο mei solius (ἐμοῦ μόνου), ὅπως ἑλληνιστί: τὰμὰ δυστήνου κακὰ (=τὰ κακὰ ἐμοῦ τοῦ δυστήνου) Σοφ.

14. Ἀντικειμενικὴ γενικὴ (genetivus obiectivus): amor dei (amo deum) ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ—odium servitutis (odi servitūtem) τὸ μῖσος τῆς δουλείας.

ΣΗΜ. α'. Τῆς ἀντικειμενικῆς γενικῆς ἡ ἔννοια δύναται ν' ἀποδοθῇ καὶ διὰ τῶν προθέσεων in, erga, adversus μετὰ αἰτιατικῆς: οἷον Hannibal multā de fide suā et odio in Romanos commemoravit ὁ Ἀννίβας πολλὰ περὶ τῆς ἑαυτοῦ πίστεως καὶ περὶ τοῦ μίσους ἐναντίον τῶν Ῥωμαίων ὑπέμνησε. Τοῦτο δὲ μάλιστα γίνεται πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀμφιλογίας, διότι, ἂν ἐτίθετο de odio Romanorum (περὶ τοῦ μίσους τῶν Ῥωμαίων) θὰ ἦτο ἀμφίβολον, ἂν ἡ γενικὴ εἶναι ἀντικειμενικὴ ἢ ὑποκειμενικὴ, ἂν ὁ Ἀννίβας ἐμίσει τοὺς Ῥωμαίους ἢ ἂν οἱ Ῥωμαῖοι ἐμίσουν τὸν Ἀννίβαν.

ΣΗΜ. β'. Καὶ ἀντὶ τῆς ἀντικειμενικῆς γενικῆς, ὅπως καὶ ἀντὶ

τῆς ὑποκειμενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν γίνεται πολλάκις χρήσις τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν.

Ὅσακις δ' ἐν τῇ φράσει πρόκειται δι' ἀντωνυμιῶν νὰ δηλωθῶσιν ἀμφότεραι αἱ σχέσεις, τότε πρὸς δῆλωσιν μὲν τῆς ὑποκειμενικῆς σχέσεως τίθεται ἡ κτητικὴ ἀντωνυμία, πρὸς δῆλωσιν δὲ τῆς ἀντικειμενικῆς ἡ γενικὴ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας: *grata mihi est vehementer memoria nostri* (γεν. ἀντικειμ.) *tua* (κτητ. ἀντων.) σφόδρα μοι εὐάρεστός ἐστιν ἡ ὑπὲρ ἡμῶν σὴ ἀνάμνησις (τὸ νὰ ἐνθυμῆσαι σὺ ἡμᾶς).

ΣΗΜ. γ'. Ἐνίοτε ἐν τῇ φράσει εὐρίσκονται ἀμφότεραι αἱ γενικαί, καὶ ἡ ὑποκειμενικὴ καὶ ἡ ἀντικειμενικὴ: *pro veteribus Helvetiorum* (γεν. ὑποκειμ.) *iniuriis populi Romani* (γεν. ἀντικειμ.) ἀντὶ τῶν παλαιῶν ἀδικημάτων τῶν Ἑλβετιῶν κατὰ τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων.

ΣΗΜ. δ'. Ἐκ τῶν δύο τύπων τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ α' καὶ β' προσώπου οἱ μὲν τύποι *nostri* καὶ *vestri* τίθενται πρὸς δῆλωσιν τῆς ἀντικειμενικῆς γενικῆς *Curate, et memoriam vestri quam diutissime servant cives* φροντίζετε, ἵνα τὴν μνήμην ὑμῶν ὡς πολυχρονιώτατα σφῶσιν οἱ πολῖται· οἱ δὲ τύποι *nostrum* καὶ *vestrum* πρὸς δῆλωσιν τῆς διαιρετικῆς: *Nemo nostrum ab omni vitio liber est* οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν εἶναι ἀπὸ παντὸς ἐλαττώματος ἀπηλλαγμένος.

15. Γενικὴ τῆς ιδιότητος (*genetivus qualitatis*): *homo magni ingenii*, ἄνθρωπος μεγάλης εὐφροίας (οὐδέποτε ὁμῶς λέγεται *homo ingenii*, ἄνευ ἐπιθέτου, ἀλλὰ μόνον *homo ingeniosus*).

ΣΗΜ. Ἡ ιδιότης ἐκφέρεται καὶ κατ' ἀφαιρετικὴν, σελ. 153 σημ. β'.

16. Γενικὴ διαιρετικὴ (*genetivus partitivus*) πρὸς δῆλωσιν τῆς σχέσεως τοῦ μέρους καὶ τοῦ ὅλου, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ. Αὕτη τίθεται:

α') Μετὰ τῶν συγκριτικῶν καὶ ὑπερθετικῶν ἐπιθέτων. *Gallorum omnium fortissimi* sunt *Belgae* τῶν Γαλατῶν πάντων ἀνδρειότατοί εἰσιν οἱ Βέλγαι—*Poemi in minorem Balearium insulam traiecerunt* οἱ Φοίνικες εἰς τὴν ἐλάσσονα τῶν Βελεαρίδων νήσων διεπαιώθησαν.

β') Μετὰ λέξεων (οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν) ἔχουσιν ἀριθμητικὴν ἔννοιαν ἢ ἔννοιαν πλῆθους: *multi hominum* πολλοὶ (ἐκ) τῶν ἀνθρώπων, *nemo eorum* οὐδεὶς (ἐξ) αὐτῶν, *nihil omnium rerum melius quam omnis mundus administratur* οὐδὲν (ἐκ) πάντων τῶν πραγμάτων ἄμεινον ἢ τὸ σύμπαν διοικεῖται, *copia rerum* ἀφθονία πραγμάτων.

17. Ὡς διαιρετικαὶ γενικαὶ τίθενται καὶ λέξεις ἐνικοῦ ἀριθμοῦ: *aliquid falsi* ψευδοῦς τι = *aliquid falsum* (ψευδές τι), *parum sapientiae* (ὀλίγον συνέσεως) κτλ.

18. Γενικὴν διαιρετικὴν δέχονται καὶ τὰ τοπικὰ ἐπιρρήματα *ubi terrarum* ποῦ γῆς, *eo furoris progressus est* εἰς τοῦτο μανίας ἦλθε.

ΣΗΜ. Ἀντὶ τῆς διαιρετικῆς γενικῆς δύνανται γὰρ τεθῶσιν αἱ προθέσεις *ex* (e), *in*, *inter* καὶ σπανιώτερον ἢ *de* μετὰ τῶν ἀρμοδιῶν πτώσεων: *antiquissimum est doctis genus poetarum* ἀρχαιότατον ἐκ τῶν λογίων τὸ γένος τῶν ποιητῶν — *Thales sapientissimus in septem fuit* ὁ Θαλῆς σοφώτατος ἐν τοῖς ἐπτά σοφοῖς ἐγένετο — *Nemo inter eos* ἢ *nemo de iis* οὐδεὶς μετὰ τούτων, ἐκ τούτων.

19. Γενικὴ μετὰ ἐπιθέτων τίθεται ὅπως καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ὥς συμπληρωματικὴ τῆς ἐννοίας τῶν ἐπιθέτων (ἢ ἐπιθετικῶν μετοχῶν) τῶν δηλούντων ἐπιθυμίαν, μετοχὴν, πλησμονήν, ἐμπειρίαν, μνήμην, ἐπιμέλειαν, φειδῶ καὶ τὰ ἐναντία τούτοις· οἷον *appetens gloriae* ἐπιθυμητικὸς δόξης, *particeps sceleris* μέτοχος τοῦ κακουργήματος, *terrae sunt plenissimae medicamentorum* αἱ γαῖαι εἰσι πλήρεις φαρμάκων, *homo multarum rerum peritus* ἄνθρωπος πολλῶν πραγμάτων ἐμπειρος, *memor officii*, *immemor officii*, μνήμων, ἀμνήμων τοῦ καθήκοντος, *diligens litterarum veterum* ἐπιμελής τῶν παλαιῶν γραμμάτων, *parcus pecuniae*, *profusus sui* φειδωλὸς χρημάτων, ἀφειδῆς τῶν ἰδίων.

ΣΗΜ. Τινὰ ἐκ τῶν ἐπιθέτων τούτων ἐνίοτε συντάσσονται καὶ πρὸς ἀφαιρετικὴν.

20. Γενικὴ τίθεται ὥς ἀντικείμενον τῶν ῥημάτων τῶν σημαίνοντων μνήμην ἢ λήθην, ὅταν τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εἶναι πρόσωπον· *vino-*

rum memīni, nec tamen Epicūri licet oblivisci τῶν ζώντων μέμνημαι, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔξεστι τοῦ Ἐπικούρου ἐπιλαθέσθαι. Ὅταν δὲ τὸ ἀντικείμενον εἶναι πράγμα, τίθεται ἢ κατὰ γενικὴν : memīni beneficiū, oblitus sunt iniuriarum μέμνημαι τῶν εὐεργετημάτων, ἐπελαθόμην τῶν ἀδικημάτων, — ἢ (συχρότερον) κατ' αἰτιατικὴν : recordeo *diligentiam* maiorum μέμνημαι τὴν ἐπιμέλειαν τῶν προγόνων. Ἑλληνιστὶ τὸ μέμνημαι συντάσσεται καὶ πρὸς αἰτιατικὴν προσώπου : μέμνημαι Τυδέα ("Ὀμηρ.).

21. Τὰ ἀναμνηστικά ῥήματα τὰ σημαίνοντα ὑπενθυμίζω τι εἰς τίνα δέχονται ὡσαύτως γενικὴν τοῦ πράγματος ἢ τοῦ προσώπου, ὅπερ τις ὑπενθυμίζει : admonēre aliquem *alicuius rei* ἢ *alicuius hominis* ἀναμιμνήσκειν τινά τινος, Catilīna admonēbat alium *cupiditatis suae*... ὁ Κκιτιλίας ὑπεμίμνησκεν ἄλλον μὲν τῆς αὐτοῦ ἀπληστίας...

ΣΗΜ. α'. Ἑλληνιστὶ συντάσσεται τὸ ἀναμιμνήσκειν πρὸς διπλὴν αἰτιατικὴν, ἀλλὰ καὶ γενικὴν πράγματος.

ΣΗΜ. β'. Τὸ ἀντικείμενον καὶ τῶν ῥημάτων τῶν σημαίνοντων μνήμην ἢ λήθην καὶ τῶν ἀναμνηστικῶν τίθεται πάντοτε κατ' αἰτιατικὴν, ὅταν εἶναι ἀντωνυμία οὐδετέρου γένους ἢ ἐν ἐκ τῶν ἀορίστων ἐπιθέτων *multa, omnia* κλπ. οἷον *illud semper memento* ἐκεῖνο πάντοτε μέμνησο, *multa meminisse* πολλὰ μεμνήσθαι.

22. Γενικὴ τίθεται ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, πρὸς δῆλωσιν τοῦ τιμήματος ἢ τῆς ἀξίας (*genetivus pretii*), ἀλλὰ μόνον αἱ γενικαὶ *tantī, tantidem, quantī, pluris, minoris* μετὰ παντὸς ῥήματος, ὅπερ λαμβάνει ἀνάγκην προσδιορισμοῦ τῆς ἀξίας : *quantī docet Chrysogonus?* πόσον διδάσκει ὁ Χρυσόγονος; — *voluptatē virtus minimi facit* τὴν ἡδονὴν ἡ ἀρετὴ ἐλαχίστου λογίζεται — *tantidem emere aliquid* τοῦ ἴσου, τῆς αὐτῆς τιμῆς ἀγοράζειν τι — *Quantī constat?* πόσον τιμάται;

23. Τίθενται ὡσαύτως αἱ γενικαὶ *magnī, parvī, plurīmī, minimī, nihīlī*, πρὸς δῆλωσιν τοῦ τιμήματος, ἀλλὰ μόνον μετὰ τῶν ῥημάτων *esse* ἀξιζειν, *putāre, facere, aestimāre, ducere, ha-*

bēre λογίζεσθαι, νομίζειν ἄξιον, ἐκτιμᾶν κτλ., καὶ τῶν ἀπροσώπων *re-*
fert, interest: magis illa iuvant quae *pluris* emuntur ἐκείνα
μᾶλλον εὐαρεστοῦσιν, ἅτινα πλείονος ἀγοράζονται—Lacedaemonii tam
pauci erant numero, ut Persae *nihili* eos aestimarent οἱ Λακε-
δαιμόνιοι τόσον ὀλίγοι ἦσαν κατ' ἀριθμόν, ὥστε οἱ Πέρσαι οὐδενὸς
αὐτοὺς ἐλογίζοντο.

ΣΗΜ. Τὰ ἐξῆς ἐπίθετα τίθενται κατ' ἀφαιρετικὴν πρὸς δῆλωσιν
τοῦ τιμήματος: *magno*, *plurimo*, *parvo*, *minimo*. Καθ' ὅλου δέ,
ὅταν ἐκφράζεται τὸ τίμημα δι' ὀδοικιστικοῦ, τότε τίθεται ὄχι γενική,
ἀλλ' ἀφαιρετική· τὸ ἐλληνικὸν παράδειγμα: τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν
παντα τάχαθ' οἱ θεοί, λατινιστὶ ἐκφράζεται: *laboribus* vendunt nobis
omnia bona dei.

24. Γενική τίθεται προσέτι πρὸς δῆλωσιν τῆς αἰτίας (*genetivus*
causae), δι' ἣν τις κατηγορεῖται, καταδικάζεται κτλ., μετὰ τῶν ῥημά-
των τῶν ἐχόντων τοιαύτην ἔννοιαν, εἶναι δὲ καὶ ἡ σύνταξις αὕτη ὁμοία
μὲ τὴν ἐλληνικὴν: *Miltiades proditionis accusatus est* ὁ Μιλτιάδης
κατηγορήθη προδοσίας. Ἐνίοτε συνάπτεται μετὰ τῆς γενικῆς ταύτης
καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ *crimine* ἐγκλήματι, *nomine* ὀνόματι, *iudicio* κρίσει:
οἷον *multi damnati sunt crimine repetundarum* (*pecuniarum*)
πολλοὶ κατεδικάσθησαν ἐγκλήματι παρανόμου εἰσπράξεως χρημάτων.

ΣΗΜ. Ἀντὶ τῆς γενικῆς ταύτης τίθεται ἐνίοτε ἡ *de* μετ' ἀφαιρε-
τικῆς: *de proditione* ἐπὶ προδοσίᾳ.

25. Ἡ ποινή, εἰς ἣν τις καταδικάζεται, δηλοῦται δι' ἀφαιρετικῆς
Miltiades pecuniā multatus est ὁ Μιλτιάδης ἀργυρίῳ ἐζημιώθη.
Ἄν δὲ ἡ ποινή ὀρίζεται διὰ τῆς λέξεως *caput* κεφαλικὴ ποινή, τότε
τίθεται ἡ ἀφαιρετικὴ *capite* ἢ πολὺ συνηθέστερον ἡ γενικὴ *capitis*.
Miltiades accusatus capitis absolvitur, multatur tamen *pecunia*
ὁ Μιλτιάδης κατηγορηθεὶς ἀπολύεται μὲν τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου,
ἀλλ' ὁμῶς ζημιοῦται ἀργυρίῳ.

26. Γενικὴ κτητικὴ (*genetivus possessivus*) τίθεται μετὰ τῶν
ῥημάτων *esse* (εἶναι), *iri* (γίγνεσθαι) οἷον *improbi hominis est*
mendacium fallere φάυλον ἀνθρώπου ἐστὶ διὰ τοῦ ψεύδους νὰ ἀπατᾷ.

Πρβλ. ὁμοίαν ἐλληνικὴν χρῆσιν· πενίαν φέρειν οὐ παντός ἀλλ' ἀνδρὸς σοφοῦ.

Ἡ τοιαύτη γενικὴ ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τοῦ ἐννοουμένου ἐπιθέτου *proprium* (ἴδιον), ὅπερ πολλάκις τίθεται· *monēre et monēri proprium est verae amicitiae* νοουθετεῖν καὶ νοουθετεῖσθαι εἶναι ἴδιον τῆς ἀληθοῦς φιλίας.

27. Ὅπως τὸ ἐπίθετον *proprius*, συντάσσονται πρὸς γενικὴν καὶ τὰ ἐπίθετα *similis* καὶ *dissimilis* (ἀντὶ τῆς δοτικῆς § 33). *Eraminondas ad Diomedontem*: «Τυ, inquit, quod me incognitum tentasti, *tuique similem* existimasti, non miror» ὁ Ἐπαμεινώνδας πρὸς τὸν Διομέδοντα· «Σὺ, εἶπεν, ὅτι (διότι) ἐμὲ ἄγνωστον (ὄντα) ἠθέλησας νὰ δοκιμάσῃς, καὶ ὅμοιον σου ὑπέλαβες, δὲν θαυμάζω».

ΣΗΜ. Ὡς κτητικαὶ γενικαὶ ὑπὸ τινῶν λαμβάνονται καὶ τινες τῶν ὑποκειμενικῶν γενικῶν (*hortus patris* ἰδ. § 12).

28. Τὸ τριτοπρόσωπον ῥῆμα *intērest* (μέλει μοί τινος) συντάσσεται μετὰ γενικῆς δηλούσης τὸ πρόσωπον, ᾧ μέλει τι, τὸ δὲ πράγμα, περὶ οὗ μέλει τινί, ἐκφέρεται δι' ὀνομαστικῆς εὐδετέρου ἀντωνυμίας (*hoc illud, quod*) ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (μετὰ ἢ ἄνευ ὑποκειμένου) ἢ δι' ἐξηρητημένης ἐρωτηματικῆς προτάσεως, σπανίως δὲ καὶ διὰ τοῦ *ut*· οἶον

1) *Impetatoris hoc intērest* τῷ στρατηγῷ μέλει τούτου ἢ τοῦτο.

2) *Imperatōris intērest vincere* τῷ στρατηγῷ μέλει νικᾶν.

3) *Imperatōris intērest milites fortes esse* τῷ στρατηγῷ μέλει, τοὺς στρατιώτας ἀνδρείους εἶναι.

4) *Imperatōris intērest ut milites fortes sint, necne* τῷ στρατηγῷ μέλει, εἰ οἱ στρατιῶται ἀνδρείοι εἰσιν ἢ οὐ.

5) *Imperatōris intērest ut mitites fortes sint* τῷ στρατηγῷ μέλει, ἵνα οἱ στρατιῶται ἀνδρείοι ᾦσι.

ΣΗΜ. α'. Πάσας τὰς συντάξεις ταύτας λαμβάνει καὶ τὸ ἐλληνικὸν ῥῆμα μέλει.

ΣΗΜ. β'. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τίθενται αἱ ἀφαιρετικαὶ τῶν θηλυκῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν, ἀντὶ δηλαδὴ

τοῦ mei, tui, sui, nostri, vestri, intērest λέγεται intērest meā, tuā, suā, nostrā, vestrā· meā intērest ut te videam μέλει μοι ἵνα σε ἴδω.

Ἡ σύνταξις αὕτη προήλθεν ἐξ ἀναλογίας ἐκ τῆς συντάξεως τοῦ συνωνύμου rēfert (διαφέρει μοι).

29. Τὸ rēfert ἐκ τῆς ἀφαιρετικῆς τοῦ res, rē καὶ fert, (ὅχι rēfert ἐκ τοῦ rēfēro) ἢ συντάσσεται πρὸς τὰς θηλυκὰς ἀφαιρετικὰς meā, tuā κτλ. ἢ τίθεται ἀπολύτως καὶ ἄνευ συμπληρώματος· hoc meā, tuā, rēfert τοῦτο διαφέρει μοι, σοί, μέ, σέ ἐνδιαφέρει quid rēfert? τί ἐνδιαφέρει;

ΣΗΜ. α'. Αἱ ἀφαιρετικαὶ meā, tuā, κτλ. συμφωνοῦσι πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν rē, τὴν ἀποτελοῦσαν τὸ πρῶτον συνθετικὸν τοῦ ῥήματος.

ΣΗΜ. β'. Μετὰ τοῦ intērest ἀντὶ τῆς γενικῆς τοῦ τιμήματος δύνανται νὰ τεθῇ καὶ αἰτιατικὴ οὐδετέρου ἐπιρρηματικῶς λαμβανομένη (multum, plus, nihil) ἢ κυρίως ἐπίρρημα (maxime magnopere). *Multum* meā intērest te hodie ad me venīre λίαν ἐνδιαφέρει με νὰ ἔλθῃς σήμερον πρὸς με.

Περὶ τῆς δοτικῆς.

30. Ἡ δοτικὴ εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ·

α') τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου β') χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ (dativus commōdi ἢ incommōdi γ') κτητικὴ (possessivus : dedi *puero* librum ἔδωκα τῷ παιδί τὸ βιβλίον.—*Pisistrātus sibi* non *patriae* Megarenses vicit ὁ Πεισίστρατος ἑαυτῷ, χάριν ἑαυτοῦ, οὐχὶ τῇ πατρίδι τοὺς Μεγαρεῖς ἐνίκησε — est *mihi* amīcus ἔστι μοι φίλος — ἔχω φίλον — sunt *mihi* libri ἔστι μοι βιβλία — ἔχω βιβλία.

31. Ὡσαύτως καὶ τὴν δοτικὴν τῆς ἀναφορᾶς (dativus relatiōnis) ἔχει ἡ λατινικὴ γλώσσα, ὅπως καὶ ἡ ἑλληνικὴ, ἀλλ' ἡ χρῆσις τῆς δοτικῆς ταύτης εἶναι σπανία· *Gomphos pervēnit, quod est oppīdum primum Thessaliae venientibus* ab Ἐπίρῳ εἰς Γόμφους ἀφίκετο, ἧτις ἔστιν ἡ πρώτη τῆς Θεσσαλίας πόλις τοῖς ἐξ Ἑπείρου ἐρχομένοις, ὡς πρὸς τοὺς ἐξ Ἑπείρου ἐρχομένους.

32. Ἐπίσης σπανία εἶναι ἡ χρῆσις καὶ τῆς ἠθικῆς λεγομένης δοτικῆς (dativus ethicus) quid mihi Celsus agit? τί μοι ὁ Κέλσος πράττει; πῶς μοι ὁ Κέλσος ἔχει;

33. Πρὸς δοτικὴν συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ σημαίνοντα ἁμοιβαίαν σχέσιν, ὅπως καὶ ἑλληνιστὶ τὰ τοῦτοις ἰσοδύναμα: similis, dissimilis ὁμοιος, ἀνόμοιος, par, impar ἴσος, ἄνισος, communis κοινός, proximus πλησιέστατος κτλ. Canis lupo similis ὁ κύων τῷ λύκῳ ὅμοιος.—Diomedes superis par Διομήδης τοῖς θεοῖς ἴσος.—Jus omnibus hominibus commune δίκαιον πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις κοινόν.—Belgae proximi sunt Cermanis οἱ Βέλγαι πλησιέστατοὶ εἰσι τοῖς Γερμανοῖς.

34. Ἐπίσης δὲ τὰ ἐπίθετα utilis ὠφέλιμος, aptus ἀρμόδιος, ἐπιτήδειος, amicus φίλος, fidus πιστός, καθὼς καὶ τὰ ἔχοντα ἐναντίαν σημασίαν: res utilis hominibus πρᾶγμα ὠφέλιμον τοῖς ἀνθρώποις.—Miltiades amicior erat omnium libertati quam suae dominationi ὁ Μιλτιάδης φίλτερος ἦν τῇ ἐλευθερίᾳ (ἡγάπα περισσότερον τὴν ἐλευθερίαν) πάντων ἢ τῇ ἰδίᾳ ἐαυτοῦ δεσποτείᾳ.

ΣΗΜ. α'. Ὅπως ἑλληνιστὶ λέγεται φίλος τινὶ καὶ φίλος τινός, οὕτω καὶ λατινιστὶ amicus Caesari καὶ amicus Caesaris, ὅπως ὁμοίος τινι καὶ ὁμοίος τινος οὕτω καὶ somnus similis est mortis, ἢ mortis ὁ ὕπνος ὁμοίος ἐστὶ τοῦ θανάτου ἢ τῷ θανάτῳ.

ΣΗΜ. β'. Ἐπειδὴ ἡ πρόθεσις prope (πλησίον) συντάσσεται πρὸς αἰτιατικὴν (prope Italiam), συντάσσονται κατ' ἀναλογίαν πρὸς αἰτιατικὴν συχνότερον ἢ πρὸς τὴν δοτικὴν καὶ τὰ συγγενῇ πρὸς αὐτὴν παραθετικά ἐπιρρήματα propius καὶ proxime. Καὶ τὰ ἐπίθετα δὲ propior, proximus συντάσσονται ἐνίοτε πρὸς αἰτιατικὴν ἀντὶ δοτικῆς: sedēbam proxime Pompeium (ἀντὶ proxime Pompeio) = ἐκαθήμην πλησιέστατα τῷ Πομπηΐῳ.

35. Πρὸς δοτικὴν συντάσσονται πολλὰ λατινικὰ ῥήματα, ὧν τὰ ἀντίστοιχα ἑλληνικὰ συντάσσονται πρὸς αἰτιατικὴν ἢ λαμβάνουσιν ἄλλην σύνταξιν: οἶον nocēo agricolis βλάβω τοὺς γεωργοὺς, blandior amicis κολακεύω τοὺς φίλους.

Τὰ ῥήματα ταῦτα εἶναι: medeor (ἰώμαί τινα), studeo (σπουδάζω περὶ τι), parco (φεύδομαί τινος), persuadeo (καταπειθῶ τινά).

obtrecto (διαβάλλω τινά), invideo (φθονῶ τινά) maledico (κακολογῶ τινά) nubo (ὕπανδρεύομαι τινά), supplico (ἱκετεύω τινά): Si semper *rebus* studebītis *honestis*, magnā *merebītis* laudem ἂν πάντοτε σπουδάζητε περὶ τὰ χρηστά, θὰ εἰσθε ἄξιοι μεγάλου ἐπαίνου—Bonis nocuit, qui *malis* pepercit τοὺς ἀγαθοὺς ἔδλαφεν, ὅστις τῶν πονηρῶν ἐφείσθη—*probus* invidet *menini* ὁ χρηστὸς οὐδένα φθονεῖ.—*Tem- pōri* parce χρόνου φείδου.

Τὰ πρὸς δοτικὴν συντασσόμενα ῥήματα μόνον ἀπρόσωπον παθητικὸν τύπον σχηματίζουσι. Δὲν λέγεται *persuadeor* *ad aliquo*... (πείθομαι ὑπὸ τινος), ἀλλὰ *mihi* *persuadetur* *ab aliquo* *est* κτλ. Δὲν λέγεται *invideor* *ab aliquo* (φθονοῦμαι ὑπὸ τινος), ἀλλὰ *mihi* *invidetur* *ab aliquo*.

36. Ὅπως ἑλληνιστὶ συντάσσονται πρὸς δοτικὴν τὰ ῥήματα τὰ σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων, ἐν, σύν, ἐπί, παρά, περὶ (ἐμμένω, συμμαχῶ, ἐπιβουλεύω, παρίσταμαι, περιπίπτω), οὕτω καὶ λατινιστὶ τὰ μεταβατικὰ ἢ ἀμετάβητα ῥήματα τὰ σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων *ad*, *ante*, *cum*, *in*, *inter*, *ob*, *post*, *prae*, *sub* συντάσσονται πρὸς δοτικὴν. *Stipendium victis* *victores* *inprōnunt* φόρον τοῖς ἡττηθεῖσιν οἱ νικηταὶ ἐπιβάλλουσι.—*Caesar praefecit* *Labiēnum exercitui* ὁ Καῖσαρ ἐπέσθησε τὸν Λαβιηνὸν τῷ στρατεύματι.—*Elephantī magnum militibus* *terrorem iniecerant* οἱ ἐλέφαντες εἶχον ἐμβάλει μέγαν φόβον εἰς τοὺς στρατιώτας.

Ἀντὶ τῆς δοτικῆς τίθεται πολλάκις πρόθεσις μετ' αἰτιατικῆς ἢ ἀφαιρετικῆς *in hac vita* (ἢ *huic vitae*) *nihil inest* *nisi miseriā* ἐν τῷδε τῷ βίῳ (τῷδε τῷ βίῳ) οὐδὲν ἐνοπάρχει (ἔνεστι) εἰ μὴ ἀθλιότης—*obicere se morti* ἢ *ad mortem* προΐεναι ἑαυτὸν τῷ θανάτῳ ἢ εἰς τὸν θάνατον.

37. Λέγεται *donare alicui* (δοτ.) *aliquam rem* (αἰτ.) δωροῦμαι τινὶ τι καὶ *donare aliquem* (αἰτ.) *aliquā re* (ἀφαιρ.) δωροῦμαι (τιμῶ) τινὶ πράγματι.

Ὅμοίως λαμβάνουσι τὰς δύο αὐτὰς συντάξεις τὰ ῥήματα *circumdare* (περιβάλλειν), *circumfundere* (περιχέειν), *impertire* (μεταδίδοναι), *inducere* καὶ *exucere* (ἐνδύειν καὶ ἐκδύειν), *circumdare*

oppidum fossā περιβάλλειν τὴν πόλιν τάφρῳ καὶ circumdāre oppido fossam.

38. Ῥήματά τινα ἔχουσιν ἄλλην σημασίαν, ὅταν συντάσσωνται πρὸς δοτικὴν καὶ ἄλλην, ὅταν πρὸς αἰτιατικὴν· consilio medicum συμβουλευόμεαι τῷ ἱατρῷ consilio patriae φροντίζω περὶ τῆς πατρίδος, timeo inimicum φοβοῦμαι τὸν ἐχθρόν, timeo amico φοβοῦμαι περὶ τοῦ φίλου (μὴ ὁ φίλος πάθῃ τι), cupio aliquid ἐπιθυμῶ τι, cupio alicui (=faveo alicui) εὐνοϊκῶς ἔχω πρὸς τινα.

39. Καὶ τὸ ποιητικὸν αἷτιον τίθεται ἐνίοτε κατὰ δοτικὴν μετὰ τῶν συνθέτων χρόνων τοῦ παθητικοῦ ῥήματος. Ὅπως ἐλληνιστὶ λέγεται Ἰλιάς πεποίηται Ὀμήρῳ (ὑπὸ Ὀμήρου), τὰ ὕμῃν πεπραγμένα (τὰ ὕφ' ὕμῶν), οὕτω λέγεται καὶ λατινιστὶ captum est mihi (=a me) consilium ἐλήφθη ὑπ' ἐμοῦ ἀπόφασις.

40. Ὅπως δὲ ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ τὸ ποιητικὸν αἷτιον μετὰ τῶν εἰς-τέος ῥηματικῶν τίθεται πάντοτε κατὰ δοτικὴν, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ μετὰ τῶν γερουνδιακῶν· scribendum mihi est γραπτέον μοί ἐστιν legendi sunt mihi libri ἀναγνωστέα μοί ἐστι τὰ βιβλία.

41. Λέγεται λατινιστὶ· ἔστιν αὐτῷ ὄνομα Ἀγάθων, τὸ κύριον ὄνομα δηλαδὴ δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν δοτικὴν (αὐτῷ), ἀλλὰ πρὸς τὴν λέξιν ὄνομα. Λατινιστὶ λέγεται καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· est ei nomen Agätho, ἀλλὰ δύναται τὸ κύριον ὄνομα νὰ συμφωνήσῃ καὶ πρὸς τὴν δοτικὴν· est ei nomen Agathōni (Ἀγάθωνι). Ἐπὶ δὲ τῶν παρωνυμιῶν τὸ κύριον ὄνομα δύναται νὰ τεθῇ καὶ κατὰ γετικὴν συντακτικὴν εἰς τὸ cognomen: Q. Metello cognōmen Macedonici inditum est τῷ Κοίντῳ Μετέλλῳ τὸ τοῦ Μακεδονικοῦ ἐπὶ κλημα ἐπετέθη.

ΣΗΜ. Ἐν τῇ φράσει dare ἢ dicere alicui nomen (διδόναι ἢ λέγειν, τιθέναι ὄνομά τινι) τὸ κύριον ὄνομα δύναται νὰ τεθῇ ἢ κατὰ δοτικὴν (ὡς ἀνωτέρω) ἢ κατ' αἰτιατικὴν συμφωνοῦσαν πρὸς τὴν αἰτιατικὴν nomen· filius, cui Ascanium parentes dixere nomen υἱός, ὃ Ἀσκάνιον οἱ γονεῖς ἔθεντο ὄνομα, ἢ cui Ascanio ὃ Ἀσκανίῳ.

42. Ῥήματά τινα συντάσσονται μετὰ δύο δοτικῶν. Τὰ ῥήματα

ταῦτα εἶναι dare (δίδοναι), ducere (ἄγειν), tribuere (ἀφιέναι) καὶ ἄλλα ὅμοια. Ἡ μία ἐκ τῶν δύο δοτικῶν δηλοῖ τίνι δίδει τις, ἄγει, νέμει κτλ., ἡ ἄλλη τὸν σκοπὸν πρὸς ὃν τις δίδει ἄγει, νέμει κτλ. Caesar, quinque cohortes castris praesidio reliquit ὁ Καῖσαρ πέντε κοόρτεις τῷ στρατοπέδῳ πρὸς φρούρησιν ἀφῆκε.—equitatui, quem auxilio Caesari Haedui miserant, Dumnorix praeerat τοῦ ἑπιποῦ, ὅπερ οἱ Αἰδουοὶ εἶχον πέμφει πρὸς ἐπικουρίαν τῷ Καίσαρι, ἤγειτο ὁ Δουμνόριξ.

Ὅμοίως μετὰ τοῦ ῥήματος esse τίθεται ἡ δοτικὴ τοῦ σκοποῦ· virtutes hominibus deceri et gloriae sunt αἱ ἀρεταὶ εἰσι τοῖς ἀνθρώποις, δηλαδή οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι τὰς ἀρετάς πρὸς κόσμον καὶ πρὸς δόξαν—hoc est mihi curae τοῦτο ἔστι μοι εἰς φροντίδα, διὰ φροντίδος, περὶ αὐτοῦ φροντίζω.

ΣΗΜ. Τὴν δοτικὴν ταύτην τοῦ σκοποῦ, ἥτις εἶναι κυρίως κατηγορούμενον τῆς ἐτέρας δοτικῆς, δὲν ἔχει ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα.

Περὶ τῆς αἰτιατικῆς.

43. Κατ' αἰτιατικὴν τίθεται τὸ ἀντικείμενον (obiectum) τῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ· pater amat filium ὁ πατήρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν.—Caesar vicit Pompeium ὁ Καῖσαρ ἐνίκησε τὸν Πομπήιον. Παθητ. filius amatur a patre—Pompeius victus est a Caesare.

44. Ὅπως ἐλληνιστὶ λέγεται θρηνῶ (ἀμεταβάτως), ἀλλὰ καὶ θρηνῶ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς (μεταβατικῶς), οὕτω καὶ λατινιστὶ ῥήματα σημαίνοντα ψυχικὴν διάθεσιν ἢ ἐκδήλωσιν ψυχικῆς διαθέσεως: dolere (ἀλγεῖν), lugere (πενθεῖν), flere (κλαίειν) lamentari (ὀδύρεσθαι) κτλ., ἀμετάβατα καθ' ἑαυτὰ ὄντα, λαμβάνουσιν ἐνίοτε μεταβατικὴν σημασίαν καὶ δέχονται αἰτιατικὴν ἀντικείμενον· οἷον lamentari mortem amici (θρηνεῖν τὸν θάνατον τοῦ φίλου).

45. Ὡς ἐν τῇ ἐλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ δύνανται μετὰ παντὸς σχεδὸν ῥήματος, καὶ τῶν ἀμεταβάτων καὶ τῶν παθητικῶν ἀκόμη, νὰ τεθῇ ἡ λεγομένη σύστοιχος αἰτιατικὴ καὶ δὴ,

κανονικῶς μετὰ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ *servitūtem durissimam servire* δουλείαν σκληροτάτην δουλεύειν — *ter populus crepuit iacuum sonum* τρίς ὁ δῆμος ἐπατάγησε γηθόσουνον κρότον, ἔχειροκρότησεν (Ὅρατ. *φδ.* 2, 17, 26).

46. Ὅπως ἐλληνιστὶ τὰ ἀμετάβατα κινήσεως σημαντικὰ ῥήματα (πλέω, βαίνω) συντιθέμενα μετὰ προθέσεως γίνονται μεταβατικά (περιπλέω τὴν νῆσον, διαβαίνω τὸν ποταμόν), οὕτω καὶ λατινιστὶ τὰ ἀμετάβατα *fluo* (ῥέω), *eo* (πορεύομαι) κτλ. συντιθέμενα μετὰ προθέσεων (*circum*, *trans* κτλ.) γίνονται μεταβατικά. *Oceanus circumfluit terram*, ὁ Ὠκεανὸς περιρρεῖ τὴν γῆν. — *Hannibal Alpes transiit* ὁ Ἀννίβας διῆλθε τὰς Ἀλπεις.

47. Τὰ μετὰ τῆς *trans* σύνθετα μεταβατικά (*transdūco traicio* διαδιδάσκω — *transporto* μετακομίζω) λαμβάνουσι δύο αἰτιατικές, τὴν τοῦ ἀντικειμένου καὶ τὴν ἐκ τῆς *trans* ἐξαρτωμένην καὶ δηλοῦσαν τὸν τόπον ἐν ᾧ γίνεται ἡ διάβασις: *Dux equitum magnam partem flumen traiecit* (iecit *trans flumen*) ὁ στρατηγὸς μέγα μέρος τῶν ἱππέων διεβίβασε πέραν τοῦ ποταμοῦ. Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ τόπου μένει καὶ ἐν τῇ παθητικῇ συντάξει: *exercitus a Caesare Rhēnum traiectus est* (ὁ στρατὸς διεβιβάσθη ὑπὸ τοῦ Καίσαρος πέραν τοῦ Ῥήνου).

48. Τὰ τριτοπρόσωπα *piget* (λοπεί ἢ ἀνιᾶ μέ τι), *pudet* (αἰσχύνομαι), *paenitet* (μεταμέλει μοί τινος), *taedet* (ἀηδῶς ἔχω πρὸς τι) καὶ *misēret* (οἰκτίρω, ἐλεῶ τινα) λαμβάνουσιν αἰτιατικὴν τοῦ προσώπου καὶ γενικὴν τῆς αἰτίας· οἷον *pudet me facti* αἰσχύνῃ ἔχει με τοῦ γεγονότος, αἰσχύνομαι διὰ τὸ γεγονὸς — *misērer me fratris* οἰκτίρω τὸν ἀδελφόν.

ΣΗΜ. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῆς αἰτίας δύναται νὰ τεθῇ καὶ ἀπαρέμφατον, ἐὰν δὲ ἡ αἰτία σημαίνηται δι' οὐδετέρως ἀναφορικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας, τίθεται ἡ αἰτία κατ' αἰτιατικὴν ἐνικοῦ *pudet me hoc facere*, *hoc me pudet*. Τὸ *misēret* λαμβάνει μόνον γενικὴν, οὐδέποτε δὲ ἀπαρέμφατον ἢ οὐδέτερον ἀντωνυμίας.

Τὸ *paenitet* ἀντὶ ἀπαρεμφάτου δέχεται καὶ πρότασιν ὁλόκληρον, ἀρχομένην διὰ τοῦ *quod* ἢ τοῦ *quantum*· οἷον *Quintum paenitet, quod animum tuum offendit* ὁ Κόϊντος μετανοεῖ, διότι ἐλόπησε τὴν ψυχὴν σου.

49. Tò dēcet (πρέπει τινί) καὶ dedēcet (οὐ πρέπει) λαμβάνει αἰτιατικὴν τοῦ προσώπου καὶ ὀνομαστικὴν τοῦ πράγματος (προσωπικὴ σύνταξις)· οἷον *parvum parva decent* τῷ μικρῷ μικρὰ πρέπει. Τὸ πρᾶγμα ἐκφέρεται καὶ κατ' ἀπαρέμφατον: *minime dēcet irasci oratōrem* ἥκιστα πρέπει τῷ ῥήτορι τὸ ὀργίζεσθαι.

50. Ὅπως λέγεται ἑλληνιστὶ διδάσκω τὸν παῖδα γραμματικὴν, οὕτω διὰ δύο αἰτιατικῶν λέγεται καὶ λατινιστὶ *dōcēo puerum grammaticam* (παθητ. *puer docētur ἢ discit a me grammaticam*). Οὕτω λέγεται καὶ ἑλληνιστὶ κρύπτω τὸν φίλον (ἀπὸ τοῦ φίλου) τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς καὶ λατινιστὶ *celo amicum mortem patris* (τὸ παθητ. *amicus celātur a me de morte patris*· *O hominem simplicem, qui nos nihil celet*). Ὡ τὸν ἀπλοὺν ἄνθρωπον, ὅστις οὐδὲν ἀπὸ ἡμᾶς κρύπτει. Πρβλ. τὴν ἑλληνικὴν φράσιν: *Καὶ ὁ ἐπέπατο αὐτὶς ἥκιστα Κῦρον ἐκρυπτεν* (Ξενοφ.)—*Debes exstimare te maximis de rebus a fratre esse celatum* πρέπει νὰ νομίζης ὅτι σπουδαιότατα πράγματα ἀπεκρύβησαν ἀπὸ σοῦ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

51. Κατὰ τὸ αἰτῶ τινά τι λέγεται καὶ λατινιστὶ *posco aliquem aliquam rem*. Ὅπως δὲ ἀντὶ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου ἑλληνιστὶ λέγεται καὶ παρὰ τινος, οὕτω καὶ λατινιστὶ *ab aliquo*. Οὕτω συντάσσεται καὶ τὸ *flagito* (ἐπιμόνως ἀπαιτῶ). *Caesar Aeduos ἢ ab Aeduis frumentum flagitat* ὁ Καῖσαρ τοὺς Αἰδούους ἢ παρὰ τῶν Αἰδούων σίτον ἐπιμόνως ἀπαιτεῖ.

ΣΗΜ. Λέγεται *postulare ab aliquo* (ἀπαιτῶ παρὰ τινος), *interrogare* (*rogare*) *aliquem aliquid* ἢ *de aliqua re* (ἐρωτᾷν τινά τι ἢ περὶ τινος). Τοπικὴ εἶναι ἡ φράσις *rogare aliquem sententiam* (παθ. *rogatus sententiam*) κελεύειν τινά (ἐν τῇ συγκλήτῳ), τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀποφύνασθαι.

52. Πολλὰ ῥήματα λαμβάνουσιν ἑλληνιστὶ δύο αἰτιατικὰς (ἀντικειμένου καὶ κατηγορουμένου), αἵτινες ἐν τῇ παθητικῇ συντάξει τρέπονται εἰς δύο ὀνομαστικὰς (ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου)· οἷον φιλοσόφους θεῖους προσαγορεύω. Τοῦτο λέγεται καὶ λατινιστὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον *philosophos divinos appello* (παθ. *philosophi appellantur a me divini*).

53. Ἡ αἰτιατικὴ δηλοῖ εἰς ἀμφοτέρους τὰς γλώσσας καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ τόπου ἢ τοῦ χρόνου· οἷον *aggērem latum pedes trecentos et triginta extruxērunt ἐπὶ χῶμα πλατὺ τριακοσίων καὶ τριάκοντα πόδας ἐπεσώρευσαν— Decem quondam annos. Troia oppugnāta est δέκα ποτὲ ἔτη ἡ Troia ἐπολιορκήθη.*

ΣΗΜ. α'. Ἡ αἰτιατικὴ αὐτὴ ἐνίοτε λαμβάνει καὶ τὴν πρόθεσιν *per* (ἐπὶ)· *per triennium ἐπὶ τριετίαν, per decem annos ἐπὶ δέκα ἔτη.*

ΣΗΜ. β'. *Viginti annos natus* εἴκοσιν ἔτη γεγονός.

ΣΗΜ. γ'. Ἡ αἰτιατικὴ ἔχει προσέτι καὶ ἐπιφωνηματικὴν σημασίαν· οἷον *Me miserum!* ὄθλιος ἐγώ!

Ἡ εἰς τόπον κίνησις, ἢ ἀπὸ τόπου κίνησις καὶ ἡ ἐν τόπῳ στάσις.

54. Ἡ εἰς μετὰ τῆς αἰτιατικῆς πρὸς δήλωσιν τῆς εἰς τόπον κινήσεως (ἔρωτ. ποῖ; quo?) ἀποδίδεται λατινιστὶ διὰ τῆς *in* μετὰ αἰτιατικῆς· οἷον εἰς τὸν κήπον *in hortum*, εἰς τὴν πόλιν *in urbem*, εἰς τὴν Ἰταλίαν *in Italiam*. Τίθεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ ἀπλῇ, ἄνευ τῆς *in*, ἐπὶ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων (ὅχι χωρῶν)· οἷον *eo Romam, eo Athēnas* πορεύομαι εἰς τὴν Ῥώμην, εἰς τὰς Ἀθήνας.

ΣΗΜ. Ἡ εἰς τόπον κίνησις ἐκφράζεται καὶ ἑλληνιστὶ δι' ἀπλῆς αἰτιατ. ἄνευ τῆς εἰς, ἀλλὰ μόνον παρὰ ποιηταῖς· οἷον μνηστῆρας ἀφίκετο, ἀνέβη μέγαν οὐρανόν.

55. Ἡ ἐν μετὰ τῆς δοτικῆς πρὸς δήλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως (ποῦ, ubi?) ἀποδίδεται λατινιστὶ διὰ τῆς *in* μετ' ἀφαιρετικῆς· οἷον ἐν τῷ κήπῳ *in horto*, ἐν τῇ πόλει *in urbe*, ἐν Ἰταλίᾳ *in Italia*. Τίθεται δὲ ἡ ἀφαιρ. ἀπλῇ, ἄνευ τῆς *in*, ἐπὶ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων (ὅχι χωρῶν), ἐὰν ταῦτα εἶναι τῆς γ' κλίσεως (ἐν. ἢ πληθ.) ἢ τῆς α' ἢ τῆς β' κλίσεως καὶ ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ μόνον· οἷον *Athēnis* ἐν Ἀθήναις *Carthagīne* ἐν Καρχηδόνι.

Ἐὰν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως εἶναι α' ἢ β' κλίσεως ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, τίθεται ἀπλῇ γενικῇ (ἥτις εἶναι κυρίως τοπικὴ πτώσις, *casus locatīvus*). *Romae* ἐν Ῥώμῃ, *Clusii* (ὀνομ. *Clusium* πόλις τῆς Ἰταλίας) ἐν Κλουσίῳ.

ΣΗΜ. Καὶ ἡ ἐν τόπῳ στάσις ἐκφράζεται ἑλληνιστὶ ἄνευ τῆς ἐν

προθέσεως δι' ἀπλῆς δοτικῆς, ἀλλὰ μόνον παρὰ ποιηταῖς: Ἑλλάδι ναίων —τόξ' ὥμοισιν ἔχων—νῦν ἀγροῖσι τυγχάνει.

56. Ἡ ἐκ (ἢ ἀπὸ) μετὰ γενικῆς πρὸς δῆλωσιν τῆς ἐκ (ἢ ἀπὸ) τόπου κινήσεως (πρόθεν; unde?) ἀποδίδεται λατινιστὶ διὰ τῆς ex (ἢ ab μετ' ἀφαιρετικῆς): ἐκ τοῦ κήπου ex horto, ἐκ τῆς πόλεως ex urbe, ἐξ Ἰταλίας ex Italiā, ἀπὸ τῆς νήσου ab insulā. Ἡ ex ἔχει τὴν αὐτὴν διαφορὰν ἀπὸ τῆς ab, οἷαν καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ ἡ ἐκ ἀπὸ τῆς ἀπὸ. Τίθεται δὲ ἡ ἀφαιρετικὴ ἀπλῆ ἄνευ τῆς ab (ex), ἐπὶ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων (ὅχι χωρῶν): οἷον venio Romā ἔρχομαι ἐκ Ῥώμης, venio Athēnis ἔρχομαι ἐξ Ἀθηνῶν.

ΣΗΜ. α'. Δύναται νὰ λεχθῇ ab Athēnis, ad Athēnas (ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν, πρὸς τὰς Ἀθήνας), ὅταν σημαίνωνται τὰ περιχώρα ἢ ἡ διεύθυνσις ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἢ πρὸς τὰς Ἀθήνας.

ΣΗΜ. β'. Μετὰ ἐπιθετικῶν προσδιορισμῶν ἡ χρῆσις ἔχει ὡς ἐξῆς: ipsā Romā ἢ in ipsā Romā, totā Corintho (ἄνευ προθέσεως), eo doctas Athēnas (ἄνευ προθέσεως), ex ipsā Romā.

ΣΗΜ. γ'. Μετὰ τῶν προσηγορικῶν urbs, oppidum ὡς ἐξῆς: Cimon in oppido Citio (ἄλλως θὰ ἐτίθετο Citii) mortuus est ὁ Κίμων ἀπέθανεν ἐν τῇ πόλει Κιτίῳ.

Consul pervēnit in oppidum Cirtam ὁ ὕπατος ἀφίκετο εἰς τὴν πόλιν Κίρταν.

Vercingetōrix expellitur ex oppido Cergoviā ὁ Οὐερκιγγέτοριξ ἐκδιώκεται ἐκ τῆς πόλεως Γεργοβίας.

Archias Antiochiaē (γεν.) natus est, celebri quondam urbe (ἀφαιρ.) ἐ' copiosā ὁ Ἀρχίας ἐγεννήθη ἐν Ἀντιοχείᾳ, πολυανθρώπῳ ποτὲ πόλει καὶ πλουσίᾳ.

57. Τὰ προσηγορικὰ domus (οἶκος), rus (ἀγρός), humus (χῶμα, χθών) τίθενται πρὸς δῆλωσιν τῶν σχέσεων τοῦ τόπου ἀπρόθετα, ὅπως τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων, καὶ λαμβάνουσι τύπον ἐπιρρημάτων:

domum οἶκαδε, rus ἀγρόνδε
domo οἶκοθεν, rure ἀγρόθεν ἢ ἀγρόθι
(ab) humo χαμαῖθεν

domi οἴκοι, ruri ἀγρόθι, ἐν τοῖς ἀγροῖς, humi χαμαί.

58. Tò domi, domo, domum (ἴδε σελ. 23) μετὰ κτητικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ κτητικῶν γενικῶν ἀκολουθοῦσι τὴν ἐξῆς χρῆσιν·

domi meae, domi tuae, domi suae, domi Caesāris ἢ in domo Caesāris·

domo meā, domo tuā, domo suā, domo Caesāris ἢ ex domo Caesāris·

domum meam, domum tuam, domum suam, domum Caesāris ἢ in domum Caesāris κτλ.

Πάντοτε ὅμως in domo illā (καὶ ὅχι domi illius), in domum vetērum κτλ., μόνον δὲ κατ' ἐξαίρεσιν λέγεται domi aliēnae ἀντὶ in domo aliēnā.

ΣΗΜ. Καθ' ἑλξίν τίθενται αἱ γενικαὶ belli καὶ militiae (=in bello in militia), ὅταν συνάπτωνται πρὸς τὸ domi (domi bellique, domi, militiaeque οἴκοι καὶ ἐν πολέμῳ, οἴκοι καὶ ἐν στρατείᾳ) saepe imperatorum sapientiā constitūtā est salus civitatis aut belli aut domi πολλάκις τῇ τῶν στρατηγῶν συνέσει κατεστάθη ἡ σωτηρία τῆς πόλεως εἴτε ἐν πολέμῳ εἴτε ἐν εἰρήνῃ.

59. Δι' ἀπλῆς ἀφαιρ. ἢ ἐκφέρεται ἡ διὰ τόπου διάδασις (ἐρωτημ. quā? δηλ. viā), ὅταν ὁ λόγος περὶ ὁδοῦ, οἶον: viā Appiā· ἄλλως δύνανται τεθῆ ἢ ἀπλῇ ἀφαιρ. ἢ ἡ per μετὰ αἰτιατικῆς· mediā urbe ἢ per mediā urbem διὰ μέσης τῆς πόλεως.

ΣΗΜ. Εἰς τὴν δῆλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως τίθενται κατ' ἀπρόθετον ἀφαιρετικὴν καὶ τινες ἄλλαι λέξεις· hoc loco, multis locis, tertio libro ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ (in tertio libro σημαίνει ἐν τινι ὀρισμένῳ χωρίῳ τοῦ τρίτου βιβλίου), hac parte κτλ.

Περὶ ἀφαιρετικῆς.

60. Ἡ ἀφαιρετικὴ (ablativus), τῆς ὁποίας στερεῖται ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα, δηλοῖ κυρίως χωρισμὸν καὶ ἀπομάκρυνσιν, ἀλλὰ προσλαμβάνει καὶ ἄλλας ἐννοίας, μάλιστα δὲ τοπικὴν, χρονικὴν καὶ ὀργανικὴν, ὅθεν διαίρεται εἰς κυρίως ἀφαιρετικὴν (ablativus separativus) καὶ κα-

ταχρηστικὴν ἀφαιρετικὴν, ἥτις κατὰ τὰς τρεῖς κυρίας αὐτῆς ἐννοίας δύναται νὰ ὀνομασθῇ:

ἀφαιρετικὴ τοπικὴ (ablativus locativus)

ἀφαιρετικὴ χρονικὴ (ablativus temporālis) καὶ

ἀφαιρετικὴ ὀργανικὴ (ablativus instrumentālis).

61. Ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ ἡ μὲν κυρίως ἀφαιρετικὴ ἀποδίδεται διὰ τῆς γενικῆς, ἡ δὲ καταχρηστικὴ διὰ τῆς δοτικῆς.

A') Κυρίως ἀφαιρετικὴ.

62. Κατ' ἀφαιρετικὴν μετὰ τῆς *ab* προθέσεως ἐκφέρεται τὸ ποιητικὸν αἷτιον (εἴτε εἶναι πρόσωπον εἴτε πρᾶγμα): *omnia a deo facta sunt* πάντα ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐποιήθησαν (ἐνεργ. *omnia deus fecit*—*hostes victi sunt a consule* οἱ πολέμοι ἐνικήθησαν ὑπὸ τοῦ ὑπάτου (*consul victi hostes*)—*corpora a feris laniata* σώματα ὑπὸ τῶν θηρίων σπαραχθέντα—*ab his virtutibus tot vitia superantur* ὑπὸ τούτων τῶν ἀρετῶν τσαοῦται κακίαι ὑπερβάλλονται.

ΣΗΜ. Πᾶσα ἀφαιρετικὴ ἄνευ τῆς *ab* μετὰ παθ. ῥήματος δὲν εἶναι δηλωτικὴ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου, ἀλλὰ τοῦ ὀργανικοῦ, περὶ ἧς, ἀποδιδομένης ἐλληνιστὶ διὰ δοτικῆς, θὰ εἴπωμεν κατωτέρω.

63. Ἀφαιρετικὴ τῆς καταγωγῆς (ablativus originis) τίθεται μετὰ τῶν ῥημάτων *nascor* (γεννῶμαι), *gignor* (γίγνομαι, γεννῶμαι), *orior* (ἀνατέλλω, γίγνομαι), παρὰ ποιηταῖς δὲ καὶ μετὰ τῶν μετοχῶν *editus*, *satus*, *cretus* (συνωνύμων τῆς μετοχ. *natus*). *Mercurius Iove et Maia natus est* ὁ Ἑρμῆς ἐκ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μαίας ἐγεννήθη.

Ἐνίοτε ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς καταγωγῆς προσλαμβάνει τὴν πρόθεσιν *ex*: *ea fratre et sorore nati erant* ἐξ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς εἶχον γεννηθῆ-

ΣΗΜ. α'. Κανονικῶς προσλαμβάνεται ἡ *ex* πρόθεσις, ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ, ἡ δηλοῦσα τὴν καταγωγήν, εἶναι ἀντωνυμία: *liberi ex eo nati* παῖδες ἐκ τούτου γεννηθέντες. Πρὸς δῆλωσιν δὲ τῶν ἀνωτέρων προγόνων τίθεται ἡ πρόθεσις *ab*: *Cato Uticensis ab Censorio ortus erat*

Κάτων ὁ Ἰουκαῖος ἀπὸ Κάτωνος τοῦ Τιμητικοῦ κατήγετο.

ΣΗΜ. 6'. Περὶ μητρὸς λέγεται *natus illā* (ἀφαιρ.) ἢ *ex illā* καὶ *de illā*.

64. Συγκριτικὴ ἀφαιρετικὴ (*ablativus comparativus*). Ὅπως ὁ δεῦτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ κατὰ γενικὴν ἢ διὰ τοῦ συγκριτικοῦ συνδέσμου ἢ καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν πτώσιν πρὸς τὸν α' ὅρον, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὁ δεῦτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ἢ κατ' ἀφαιρετικὴν ἢ διὰ τοῦ συγκριτικοῦ συνδέσμου *quam* καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν πτώσιν πρὸς τὸν α' ὅρον: Πλάτων σοφώτερος Ξενοφῶντος καὶ Πλάτων σοφώτερος ἢ Ξενοφῶν *Plato sapientior Xenophonte* καὶ *Plato sapientior quam Xenophon*.

65. Τῆς συγκριτικῆς ἀφαιρετικῆς γίνεται χρῆσις, ὅταν ὁ πρῶτος ὅρος τῆς συγκρίσεως εἶναι πτώσεως ὀνομαστικῆς ἢ αἰτιατικῆς, ἢ ὅταν ὁ δεῦτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως εἶναι ἀντωνυμία: *Nemo Romanorum fuit eloquentior Cicerone* οὐδεὶς τῶν Ῥωμαίων ὑπῆρξεν εὐφραδέστερος τοῦ Κικέρωνος — *Neminem Romanorum Cicerone eloquentiorem fuisse vetēres iudicāvunt* οἱ παλαιοὶ ἔκριναν οὐδένα τῶν Ῥωμαίων γενέσθαι εὐφραδέστερον τοῦ Κικέρωνος — *Hoc mihi gratius nihil facere potes tuūde τοῦ πράγματος οὐδέν μοι εὐαρεστότερον δύνασαι νὰ πράξης*.

ΣΗΜ. Ἐνίοτε, σαφηνείας χάριν, καὶ ὅταν ὁ πρῶτος ὅρος εἶναι αἰτιατική, δὲν τίθεται ὁ δεῦτερος κατ' ἀφαιρετικὴν, ἀλλ' ἐκφέρεται διὰ τοῦ συγκριτικοῦ *quam* καὶ κατὰ πτώσιν τὴν ἰδίαν πρὸς τὸν α' ὅρον: Δὲν λέγεται λ. χ. *Ego te magis amo fratre tuo*, ἀλλὰ *quam fratrem tuum* ἐγὼ σὲ μᾶλλον ἀγαπῶ ἢ τὸν ἀδελφόν σου, (διότι τὸ *fratre tuo* ἠδύνατο νὰ σημαίνει καὶ *quam frater tuus* ἢ ὁ ἀδελφός σου).

66. Ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει ὁ δεῦτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται οὐχὶ κατ' ἀφαιρετικὴν, ἀλλὰ συνάπτεται διὰ τοῦ *quam* καὶ τίθεται κατὰ τὴν αὐτὴν καὶ ὁ α' ὅρος πτώσιν: *ego tibi magis debitus sum quam fratri tuo* ἐγὼ σοὶ μᾶλλον χαρίζομαι ἢ τῷ σὺν ἀδελφῷ.

Πρὸς σαφεστέραν δῆλωσιν τοῦ πράγματος, γίνεται ἐνίοτε νέα πρότασις ἔχουσα ῥῆμα μὲν τὸ *esse*, ὑποκείμενον δὲ τὸν δεῦτερον ὅρον τῆς συγκρίσεως: *argentum reddidisti L. Curicio homini honesto, sed non gratiosiori, quam Gn. Calidius est* ἀπέδωκας τὸ ἀργύριον τῷ

Λευκίῳ Κουριδίῳ, ἀνθρώπῳ τιμίῳ ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀξιωτέρῳ εὐνοίας, ἣ ὅσον εἶναι ὁ Γναῖος Καλίδιος.

ΣΗΜ. Τὰ συγκριτικὰ ἐπιρρήματα *minus*, *pius*, *amplius* (*non minus*, *haud minus* κτλ.) δύνανται νὰ τεθῶσιν εἰς προσδιορισμὸν ἀριθμητικῶν ὀνομάτων ἢ ἄλλων ποσοτικῶν λέξεων (*annus*, *biennium*, *dimidium*, *dimidia pars* κτλ.) καὶ ἄνευ τοῦ *quam*· οἷον *Quinctius, tecum plus annum vixit*. Ὁ Κοῦγκτιος μετὰ σοῦ πλέον του ἔτους ἔζησε.

67. Αἱ λέξεις αἱ δηλοῦσαι κατὰ πόσον πρᾶγμά τι εἶναι μεγαλύτερον ἢ μικρότερον, καλότερον ἢ χειρότερον κτλ., τίθενται ἐπίσης κατ' ἀφαιρετικὴν, ἥτις λέγεται τοῦ βαθμοῦ (*ablativus gradus*): *Hibernia dimidio minor est quam Britannia*. Ἡ Ἰβέρνια, ἡ νῶν Ἰρλανδία, εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ μικροτέρα ἢ ἡ Βρεττανία. Οὕτω καὶ *paulo maior*, *multo peior* κτλ.

68. Πάντα τὰ ῥήματα, ἅτινα σημαίνουσιν ἀπομάκρυνσιν, χωρισμὸν, ἀπαλλαγὴν κτλ., πλήρωσιν ἢ στέρησιν κτλ., καὶ συντάσσονται ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ μετὰ γενικῆς, δέχονται ἐν τῇ λατινικῇ ἀφαιρετικῇ: *liberāre cives incommōdis* ἐλευθεροῦν τοὺς πολίτας τῶν κακῶν. Ἡ ἀφαιρετικὴ αὕτη προσλαμβάνει πάντοτε καὶ τὴν πρόθεσιν *ab*, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ προσώπων: *liberāre civitatem a tyrannide* ἐλευθεροῦν τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν τυράννων. Οὕτω *implēre dolium vino* πληροῦν τὸν πίθον οἴνου κτλ.

ΣΗΜ. Ὅμοίως πρὸς ἀφαιρετικὴν συντάσσονται καὶ τὰ παρεμφερῆ ἔννοιαν ἔχοντα ἐπίθετα: *homo vacuus timōre* ἄνθρωπος κενός, ἀπηλλαγμένος φόβου.

69. Πρὸς ἀφαιρετικὴν συντάσσονται καὶ τὰ ἀποθετικὰ *utor* (χρῶμαι), *fruor* (καρποῦμαι), *fungor* (ἐπιτελῶ), *vescor* (τρέφομαι), *potior* (κύριος γίνομαι): *utor libris* χρῶμαι βιβλίοις, *vescor carne* τρέφομαι διὰ κρέατος, *fruor bonis meis* ἀπολαύω τῶν ἀγαθῶν μου.

ΣΗΜ. Τὸ *potior* συντάσσεται καὶ πρὸς γενικὴν, *potiri totius urbis*. Πάντοτε δὲ *rerum potiri* γίνεσθαι κύριον τῆς καταστάσεως.

70. Ἡ φράσις *opus est* χρεία ἐστὶ (τὸ *opus* ἄκλιτον) λαμβάνει ἢ ἀπρόσωπον σύνταξιν ἢ προσωπικὴν. Ὅταν ἡ σύνταξις εἶναι

ἀπρόσωπος, τὸ opus est δέχεται δοτικὴν τοῦ προσώπου καὶ ἀφαιρετικὴν τοῦ πράγματος οὗ εἶναι χρεία: Mihi opus est libris χρεῖαν ἔχω βιβλίων.

Ὅταν ἡ σύνταξις εἶναι προσωπική, δέχεται ὀνομαστικὴν τοῦ πράγματος καὶ δοτικὴν τοῦ προσώπου: libri (ὄνομ.) mihi opus sunt μοῦ χρειάζονται βιβλία.

Ἡ πρὸς ἀφαιρετικὴν σύνταξις τοῦ opus est προήλθεν ἐξ ἀναλογίας τῆς παρεμφεροῦς φράσεως usus est, ἔνθα ἐπιφέρεται ἀφαιρετικὴ, διότι τὸ ῥῆμα utor συντάσσεται πρὸς ἀφαιρετικὴν.

ΣΗΜ. Τὸ πρᾶγμα, οὗ εἶναι χρεία, δύναται νὰ ἐξενεχθῇ καὶ δι' ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως. Opus est *te animo valēre* χρεία ἐστὶ σε εὐθυχεῖν, πρέπει νὰ ὑγιαίνης κατὰ τὴν ψυχὴν.

71. Καὶ ἡ γενικὴ τοῦ τιμήματος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀποδίδεται λατινιστὶ δι' ἀφαιρετικῆς (ablativus pretij): viginti talentis unam orationem Isocrates vendidit εἴκοσι ταλάντων ἓνα λόγον ὁ Ἰσοκράτης ἐπώλησε.

ΣΗΜ. α'. Τὸ τίμημα ἐκφέρεται καὶ κατὰ γενικὴν (σελ. 137 § 22). Παράδειγμα: *Quantum* (γεν.) constat liber? πόσον τιμᾶται τὸ βιβλίον; *tribus denariis* (ἄφαιρ.) est τριῶν δηναρίων τιμᾶται—*magno* (ἄφαιρ.) stat πολλοῦ πωλεῖται, ἀκριδὸν εἶναι.

ΣΗΜ. β'. Καὶ ἡ ἰδιότης δὲν ἐκφέρεται μόνον κατὰ γενικὴν (σελ. 135 § 15), ἀλλὰ καὶ κατ' ἀφαιρετικὴν (ablativus qualitatis): οἷον Caesar fuit *magno ingenio* (ὅχι ὅμως fuit ingenio μόνον ἄνευ ἐπιθέτου) ὁ Καῖσαρ ἦτο (ἐγένετο) μεγάλης εὐφυΐας.

72. Ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ ὡσαύτως τὴν ἀπόστασιν legiōnem Caesar passibus ducentis ab eo tumulo constituit τὴν λεγεῶνα ὁ Καῖσαρ εἰς ἀπόστασιν 200 βημάτων ἀπὸ τούτου τοῦ λόφου ἔταξε.

Β') Καταχρηστικὴ ἀφαιρετικὴ.

73. Ἀφαιρετικὴ τοπικὴ (ablativus locativus), περὶ ἧς ἴδε σελ. 147—149 § 55, 56, 57, 58, 59.

Ἀφαιρετικὴ περιοριστικὴ ἢ τοῦ κατὰ τι (ablativus limitatio-

nis): Agesilāus fuit claudus altēro p̄de ὁ Ἀγησίλαος ἦν χολός· κατὰ τὸν ἕτερον πόδα.

74. Ἀφαιρετική χρονική (abl. temporālis) τίθεται ὅπως ἡ ἑλλην-δοτική (Παναθηναίσις, Διονυσίσις), εἰς δῆλωσιν τοῦ πότε τι συνέβη· illo tempore τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, secundo anno belli Peloponnesi-aci τῷ δευτέρῳ ἔτει τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

75. Λέγεται λατινιστὶ ἢ

tribus annis ante (ἢ post)

tertio anno ante (ἢ post),

κατ' ἀφαιρετικὴν δηλαδὴ καὶ ἐπιτασσομένου ὡς ἐπιρρήματος τοῦ ante (ἢ post), ἢ

ante (ἢ post) tres annos

ante (ἢ post) tertium annum

κατ' αἰτιατικὴν δηλ. συντακτικὴν πρὸς τὰς προθέσεις ante (ἢ post).

ΣΗΜ. α'. Ἐνίοτε πρὸς τὸ ante ἢ post συνάπτεται τὸ quam (antequam, postquam): tribus annis (tertio anno) postquam venerat ἢ post annum tertium (tres annos) quam venerat τρία ἔτη ἢ τρίτον ἔτος, ἐξ οὗ εἶχεν ἔλθει.

ΣΗΜ. β'. Ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ καὶ τὸ χρονικὸν διάστημα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐγίνε τι. Agamēmnōn vix decem annis unam cepit urbem ὁ Ἀγαμέμνων μόλις ἐν δέκα ἔτεσι μίαν εἰλε πόλιν.

76. Ἀφαιρετικὴ ὀργανικὴ (abl. instrumentālis) ἀντίστοιχος πρὸς τὴν ἑλλην. ὀργανικὴν δοτικὴν: cornibus tauri dentibus apri, morsu leones se tutantur τοῖς κέρασιν οἱ ταῦροι, τοῖς ὀδοῦσιν οἱ κάπροι τῷ δῆγματι οἱ λέοντες ἀμύνονται—providentiā dei mundus regitur τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ (διὰ τῆς προνοίας) ὁ κόσμος κυβερνᾶται.

ΣΗΜ. Καὶ ἐπὶ προσώπων τίθεται τοιαύτη ὀργανικὴ ἀφαιρετικὴ: certis custodibus tenebatur δι' ἀσφαλῶν φυλάκων (ὅχι ὑπὸ ἀσφαλῶν φυλάκων) ἐκρατεῖτο.

77. Συγγενὴς πρὸς τὴν ὀργανικὴν ἀφαιρετικὴν εἶναι ἡ τοῦ τρόπου (abl. modi). Λέγεται magnā gloriā ἢ magnā cum gloriā (μετὰ μεγάλης δόξης), ὅχι ὅμως ἀπλῶς gloriā, ἀλλὰ πάντοτε cum glo-

riā—Romāni Horatium accipiunt magno cum gaudio οἱ Ῥωμαῖοι δέχονται τὸν Ὁράτιον μετὰ μεγάλης χαρᾶς.

78. Ἀφαιρετική τῆς αἰτίας (ablativus causae)· ἡ ἀφαιρετική τῆς αἰτίας δηλοῖ α') τὸ ἐσωτερικὸν ἀναγκαστικὸν αἶτιον· οἷον dolore ἕνεκα λύπης, metu ἕνεκα φόβου, ira ἕνεκα ὀργῆς: Boni oderunt peccare virtutis amore οἱ χρηστοὶ ἄνθρωποι μισοῦν τὸ ἁμαρτάνειν (τὸ πράττειν τὸ κακὸν) ἕνεκα ἀγάπης πρὸς τὴν ἀρετὴν.

β') τὸ ἐξωτερικὸν ἀναγκαστικὸν αἶτιον· οἷον: hostes inopiā frumenti colloquium: a Caesare petiverunt: οἱ πολέμοι ἕνεκα ἐλλείψεως σίτου ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Καίσαρος συνάντησιν διὰ νὰ ὀμιλήσουν.

ΣΗΜ. Τὸ ἐξωτερικὸν ἀναγκαστικὸν αἶτιον δηλοῦται καὶ διὰ τῆς προθέσεως propter μετὰ αἰτιατικῆς: propter ne ἐξ αἰτίας ἐμοῦ, καὶ διὰ τῆς ἀφαιρετικῆς causā μετὰ γενικῆς ἢ μετὰ κτητικῆς ἀντωνυμίας: honoris causā τιμῆς ἕνεκα, meā causā ἐξ αἰτίας ἐμοῦ.

Ἀφαιρετική τοῦ ἀναγκαστικοῦ αἰτίου εἶναι καὶ ἡ τιθεμένη παρὰ τὰ ῥήματα τὰ ψυχικοῦ παθους σημαντικὰ (dolere λυπεῖσθαι, gaudere χαίρειν, gloriari καυχᾶσθαι...) καὶ τὰ συγγενῇ πρὸς αὐτὰ ἐπίθετα laetus εὖθυμος, tristis τεθλιμμένος, maestus κατηφής, anxius ἀδημονῶν, superbus ὑπερήφανος: delicto dolere, correctione gaudere nos oportet διὰ μὲν τὸ ἁμάρτημα πρέπει νὰ λυπώμεθα, διὰ δὲ τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ νὰ χαίρωμεν — Helvetii suā victoriā gloriabantur οἱ Ἑλβετῖοι ἐκαυχῶντο ἐπὶ τῇ ἑαυτῶν νίκῃ.

ΣΗΜ. Διάφορος εἶναι ἡ γενικὴ τῆς αἰτίας (σελ. 138 § 24).

Περὶ τῆς κλητικῆς.

79. Καὶ τῆς κλητικῆς γίνεται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ οἷα περὶ τοῦ γρῆσις καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ.

80. Τίθεται ἐνίοτε καὶ λατινιστὶ ἡ ὀνομαστικὴ ἀντὶ τῆς κλητικῆς Almae filius (=fili) Maiæ οἷς τῆς ποτνίας Μαίας.

81. Ἀλλ' ὅμως τὸ ἐπιφώνημα ο (=ὦ) δὲν προτάσσεται ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τῆς κλητικῆς, ὅταν ἡ κλητικὴ δηλοῖ ἀπλὴν ἐπὶ κλησιν, ἀλλὰ μόνον ὅταν δι' αὐτῆς ἐκφράζεται ψυχικὸν πάθημα.

2. Οἱ διὰ προθέσεων προσδιορισμοί.

82. Περὶ τῶν προθέσεων καὶ τῆς συντάξεως αὐτῶν ἴδ. σ. 96 ἐξ.

3. Ἀπαρέμφατον.

83. Τὸ λατινικὸν ἀπαρέμφατον εἶναι ὅπως καὶ τὸ ἑλληνικόν·

α') ὀνομαστικόν, β') εἰδικόν, γ') τελικόν· οἷον *errāre humanum* est τὸ ἀμαρτάνειν ἐστὶν ἀνθρώπινον. *Ex multis rebus intellegi potest inuodum providentiā divīna administrāri* ἐκ πολλῶν πραγμάτων δύνανται νὰ νοηθῇ ὅτι ὁ κόσμος κυβερνᾶται διὰ τῆς θείας προνοίας—*Maiōres voluērunt corpōra iuvēnum labōre firmāri* οἱ πρόγονοι ἠθέλησαν τὰ σώματα τῶν νέων διὰ τοῦ κόπου νὰ ἐνισχύωνται.

84 Ὑποκειμένον ἀπαρεμφάτου εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ·

α') αὐτὸ τὸ ὑποκειμένον τῆς κυρίας προτάσεως, καὶ τότε ἐννοεῖται κατ' ὀνομαστικὴν (ταυτοπροσωπία, *nominativus cum infinitivo*): *luna solis lumine collustrari putātur* ἡ σελήνη νομίζεται ὅτι φωτίζεται διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου·

β'), διάφορον τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως, καὶ τότε τίθεται κατ' αἰτιατικὴν (ἐτεροπροσωπία, *accusativus cum infinitivo*), *Platōnem Cicēro scribit Tarentum ad Archytam venisse* ὁ Κικέρων γράφει ὅτι ὁ Πλάτων ἦλθεν εἰς τὸν Τάραντα πρὸς τὸν Ἀρχόταν.

ΣΗΜ Ὀνομάζομεν συνήθως ἀπαρεμφατικὴν πρότασιν τὴν ἐπὶ ἐτεροπροσωπίας σύνταξιν τοῦ ἀπαρεμφάτου μετ' αἰτιατικῆς (*accusativus cum infinitivo*).

85. Συχνότατα καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας σχηματίζεται λατινιστὶ ἀπαρεμφατικὴ πρότασις, τιθεμένου κατ' αἰτιατικὴν προσωπικῆς ἀντωνομίας τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ἀπαρεμφάτου· οἷον *dico me esse bonum* (ὅχι *dico esse bonus*).—*Volo me iudicem esse* βούλομαι ἐμὲ εἶναι κριτὴν (ὅχι *volo iudex esset* βούλομαι εἶναι κριτής.—*Cupio esse clemens* ἢ *cupio me esse clementem* ποθῶ ἐπιεικὲς εἶναι. Πρβλ. *εὐχομαι*, πρὶν ταῦτα ἐπιθεῖν ὅφ' ὧν γενόμενα, μυρίας ἐμέγε κατὰ γῆς ὀργαῖς γενέσθαι (Ξενοφών).

86. Ἰδιάζει εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν τὸ λεγόμενον ἱστορικὸν ἀπαρέμφατον (*infinitivus historicus* ἢ *descriptivus*) τιθέμενον ἀντὶ παρατακικοῦ ὀριστικῆς· *Catilina in prima acie versāri=versabatur* laborantibus *succurrere* (*succurrēbat*) ὁ Κατρίνας ἀνέστρέφετο ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τοῦ στρατεύματος, ἐπεκούρει εἰς τοὺς καταπονομένους.

ΣΗΜ. Τὸ ἱστορικὸν ἀπαρέμφατον παρεμβάλλεται ἐν τῇ διηγήσει πρὸς ζωηροτέραν παράστασιν ταχείας διαδοχῆς πράξεων ἢ φυγικῶν διαθέσεων. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἱστορικοῦ ἀπαρεμφάτου τίθεται κατ' ὀνομαστικὴν.

87. Ὅταν ἡ ἀπαρεμφατικὴ πρότασις ἔχῃ κατηγορουμένον, τίθεται καὶ τοῦτο κατ' αἰτιατικὴν. *Constat Cicerōnem fuisse oratōrem magnum* (ὁμολογεῖται τὸν Κικέρωνα γενέσθαι ὀήτορα μέγαν).

88. Ἡ ἀπαρεμφατικὴ πρότασις τίθεται ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων φράσεων (σελ. 93). *Necesse est mundum a deo regi* ἀνάγκη ἐστὶ τὸν κόσμον διοικεῖσθαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

ΣΗΜ. Τίθεται ἐνίοτε ἀντὶ τῆς ἀπαρεμφατικῆς συντάξεως ἀπλοῦν ἀπαρέμφατον ἢ ὑποτακτικὴ μετὰ τῶν ἀπροσώπων, ὅταν εἶναι ἄριστον τὸ ὑποκείμενον. *Aut vincere aut vinci* necesse est ἀνάγκη ἢ νικᾶν ἢ ἡττᾶσθαι. *Me ipsum amare* oportet προσήκει ἐμὲ αὐτὸν ν' ἀγαπᾶς.

89. Τίθεται ἀπαρεμφατικὴ πρότασις (εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου) ὡς ἀντικείμενον τῶν αἰσθητικῶν καὶ λεκτικῶν ῥημάτων (*verba sentiendi et declarandi*) καὶ τῶν τοῦτοις ὁμοίων. *Sentit animus se suavi, non aliena moueri* αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ ὅτι τῇ ἑαυτῆς καὶ οὐχὶ ἄλλοτρίᾳ δυνάμει κινεῖται.—*Pompeius affirmat non esse periculum* ὁ Πομπήιος βεβαιοῖ ὅτι δὲν ὑπάρχει κίνδυνος. Ἡ παθητικὴ σύνταξις. *a Pompeio affirmabatur non esse periculum* ὑπὸ τοῦ Πομπηίου ἐβεβαιόδοτο ὅτι δὲν ὑπάρχει κίνδυνος.

90. Τίθεται ἀπαρεμφατικὴ πρότασις (τελικοῦ ἀπαρεμφάτου) ὡς ἀντικείμενον τῶν ῥημάτων τῶν σημαινόντων ἄρχεσθαι, παύεσθαι καθὼς καὶ τῶν βουλευτικῶν τῶν ἐχόντων ἐννοίαν ἐπιθυμίας, προσταγῆς καὶ τῶν ὁμοίων. *Caesar sic coepit dicere* ὁ Καῖσαρ οὕτως ἤρξατο νὰ λέγῃ.—*Desino loqui* παύομαι λέγων, ἀπὸ τοῦ νὰ λέγω. *Nolo te ingratum esse* δὲν θέλω νὰ εἶσαι ἀγνώμων.—*Caesar Labienum summum iugum ascendere iubet* ὁ Καῖσαρ κελεύει τὸν Λαβιηνὸν ν' ἀναβῇ ἐπὶ τῆς ὑψίστης ῥάχews τοῦ ὄρους.

ΣΗΜ. α'. Ἀντὶ ἀντικειμενικοῦ ἀπαρεμφάτου γίνεται ἐνίοτε χρῆσις τοῦ *ut* μεθ' ὑποτακτικῆς. *te hortor ut orationes meas legas* (ἀντὶ *legere*) προτρέπω σε νὰ ἀναγινώσκῃς τοὺς λόγους μου.

— Consūli permissum est *ut* duas legiōnes *conscribēret* novas (ἀντὶ conscribēre) τῷ ὑπάτῳ ἐπετράπη νὰ καταγράψῃ δύο νέους λεγεῶνας.

ΣΗΜ. β'. Ἀντὶ τοῦ coepi λέγεται coeptus sum, ἂν τὸ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτώμενον ἀπαρέμφατον εἶναι παθητικόν. Xerxes *coepius est a suis contemni* ὁ Ξέρξης ἤρχισε νὰ καταφρονῇται ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ.

91. Ὅπως ἐλλήνιστι ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου τίθεται εἰδικὸς λόγος ἐκφερόμενος διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὥς, οὕτω καὶ λατινιστὶ ἀντὶ τῆς ἀπαρεμφατικῆς συντάξεως τίθεται πρότασις ἐκφερομένη διὰ τοῦ quod, μάλιστα ὅταν ἡ πρότασις αὕτη ἐπεξηγῇ προηγουμένην δεικτικὴν ἀντωνυμίαν. Mihi quidem videntur homīnes *hac re maxime beluis praestāre, quod loqui possunt* (ἀντὶ loqui posse) ἐμοὶ δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι κατὰ τοῦτο μάλιστα ὑπερέχειν τῶν κτηνῶν, ὅτι δόνανται νὰ διαλέγωνται. — *Quod rediit* Regūlus Carthaginē mirabile videtur (ἀντὶ Regūlum redisse Carthaginē) ὅτι ὁ Ῥήγουλος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Καρχηδόνα φαίνεται θαυμαστόν.

92. Τὸ ἀπαρέμφατον ἔχει τρεῖς χρόνους ἐν τε τῇ ἐνεργητικῇ καὶ τῇ παθητικῇ φωνῇ· ἐνεστώτα (amāre, amāri), παρακείμενον (amavisse, amatum esse), μέλλοντα amātūrum esse, amātum iri). Ἀντὶ τοῦ συνήθους μέλλοντος (ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ) γίνεται πολλάκις χρήσις τῆς περιφράσεως *fore* (=futūrum esse) *ut* καὶ ὑποτακτικῆς ἐνεστώτος χρόνου ἢ παρατατικοῦ. Ἀντὶ λ. χ. νὰ λεχθῇ amātūrum esse, λέγεται *fore ut amem* ἢ *amarem* καὶ ἀντὶ amatum iri λέγεται *fore ut amer* ἢ *amarer*: Caesari in spem veniebat *fore ut* Ariovistus pertinaciā *desistēret* (Ariovistum destitūrum esse) ὁ Καῖσαρ ἠλπίζεν ὅτι ὁ Ἀριόβιστος θὰ ἀφίστατο τῆς ἐπιμονῆς του.

Ἡ χρήσις τῆς περιφράσεως ταύτης εἶνε ἀναπόφευκτος εἰς τὰ ῥήματα τὰ μὴ ἔχοντα ὑπτίον καὶ μέλλοντα ἐνεργητικῆς μετοχῆς, ἐξ οὗ σχηματίζεται ὁ συνήθης μέλλων τοῦ ἀπαρεμφάτου: Video te velle in caelum migrāre; spero *fore ut contingat* id nobis glēπω ὅτι θέλεις εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ ἀποδημήσῃς· ἐλπίζω ὅτι θὰ συμβῇ τοῦτο εἰς ἡμᾶς (εἰς σέ).

4. Μετοχή. Γερουνδιακόν

93. Τῆς μετοχῆς γίνεται μὲν καθ' ὅλου καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὁμοία χρήσις, ὅσα καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ (ἐπιθετικῶς, παραθετικῶς, ἀπολύτως καὶ σπανίως κατηγορηματικῶς), ἀλλ' ὅχι ὅμως τόσον συχνή. Ἡ μετοχή ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι σπανιωτέρα. Εἰς τοῦτο δὲ συντελεῖ μάλιστα ἡ ἑλλειψὶς μετοχῆς ἐνεργητικοῦ παρακειμένου καὶ παθητικοῦ ἐνεστώτος.

ΣΗΜ. Ἡ ἀνάλυσις ἢ περίφρασις γίνεται συμφώνως πρὸς τὴν ἔννοιαν, ἣν ἔχει ἡ ἑλληνικὴ μετοχή· ἰδὼν (ἐπειδὴ εἶδε) *cum vidisset*, ἑλθὼν (ἀφοῦ ἦλθε) *postquam venit* κτλ. Οὕτως ἀποδίδονται αἱ ἑλληνικαὶ μετοχαὶ λατινιστί.

94. Ἡ κυρίως κατηγορηματικὴ μετοχή εἶναι ἐπίσης σπανιωτέρα καὶ ἐξαρτᾶται μόνον ἐκ τῶν ῥημάτων *audīre*, *vidēre* (καὶ τινῶν συνωνύμων αὐτοῦ)· *ranae ubi vidērunt in aquis trabem natantem, accedebant* οἱ βάτραχοι ἰδόντες ἐν τοῖς ὕδασι δοκὸν ἐπιπλέουσαν (νηχομένην), ἐπλησίαζον.

ΣΗΜ. α'. *Audio te clamantem* (κατηγορηματικὴ μετοχή) καὶ *audio te clamare* (ἀπαρέμφατον). Ἡ διαφορὰ εἶναι, ὅσα καὶ μεταξὺ τῶν δύο ἑλληνικῶν φράσεων· ἀκούω σου λέγοντος καὶ ἀκούω σε λέγειν.

ΣΗΜ. β'. Κατηγορηματικὴν μετοχὴν λαμβάνει καὶ τὸ *facere* (εἰς τὴν σημασίαν τοῦ πρῆστανειν, περιγράφειν, ἐπὶ ποιητοῦ, ζωγράφου κλπ.). *Polyphēmun Homērus cum ariēte colloquentem fecit* τὸν Πολύφημον ὃ Ὅμηρος πρὸς κριδὸν διαλεγόμενον ἐποίησε (παρέστησε).

95. Ἡ μετοχή τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τίθεται ἀντὶ ῥηματικοῦ ὀνόματος ἀφηρημένου ἐπὶ τετελεσμένων πράξεων, τὸ δὲ γερουνδιακὸν ὡς μετοχή παθητικοῦ μέλλοντος ἐπὶ μελλουσῶν (μελετωμένων, ἐπι-

κειμένων) πράξεων post urbem conditam μετὰ τὴν πόλιν κτισθεῖσαν μετὰ τὴν κτίσιν τῆς πόλεως — flagitiōsum est, ob rem iudicandam pecuniam accipere αἰσχρὸν εἶναι διὰ πρᾶγμα κριθησόμενον λαμβάνειν χρήματα, διὰ μέλλουσαν κρίσιν.

ΣΗΜ. Παραβλητέα τὰ ἑλληνικά: μετὰ Σόλωνα οἰχόμενον—μετὰ δ' ἐμὲ εἰσελθόντα (Ἡρόδοτος)—καὶ αὐτῷ ἔτι ῥώμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα (ὁ ἐμπρησμός τῆς νήσου) παρέσχεν. (Θουκυδίδης).

96. Ἀπόλυτος ἀφαιρετική. Ἡ μετοχή τίθεται καὶ ἀπολύτως κατὰ πτωσὶν ἀφαιρετικήν, ἀντιστοιχεῖ δὲ ἡ ἀπόλυτος ἀφαιρετική πρὸς τὴν ἀπόλυτον γενικήν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης: Cyro regnante τοῦ Κύρου βασιλεύοντος.

97. Ἐπειδὴ τὰ λατινικὰ ῥήματα δὲν ἔχουσιν ἐνεργητικὴν μετοχὴν παρακειμένου (ἀορίστου), ἐκεῖ ἔνθα ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει μετοχὴν ἐνεργητικὴν ἀορίστου ταυτοπροσωποῦσαν πρὸς τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἡ λατινικὴ μεταχειρίζεται πολλάκις παθητικὴν μετοχὴν κατ' ἀπόλυτον ἀφαιρετικὴν χρόνον παρακειμένου· ὁ Ἀννίβας ὑπερβάς τὰς Ἀλπεῖς κτλ. θὰ λεχθῇ λατινιστὶ Hannibal superātis Alpibus.

Οὕτω καὶ ὁ Ζεῦξις κατανοήσας τὴν πλάνην intellectu errōre (κατανοηθείσης τῆς πλάνης). Τὰ ἀποθετικά ὅμως ῥήματα, ὡς ἔχοντα ἐνεργητικὴν μετοχὴν παρακειμένου (ἀορίστου) ὑπὸ τύπον παθητικόν, δύνανται νὰ ἀποδώσωσιν ἄνευ τροπῆς τὴν ἔννοιαν τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης· ὁ Καῖσαρ παραινέσας τοὺς στρατιώτας Caesar hortātus milites.

98. Ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως μετοχῆς τοῦ ῥήματος esse κεῖνται πολλάκις ἀπολύτως ὑποκειμενικαὶ καὶ κατηγορηματικαὶ ἀφαιρετικαὶ ἄνευ τῆς μετοχῆς. Cicerōne (ὑποκειμενικῇ) consule (κατηγορηματικῇ) τοῦ Κικέρωνος (ὄντος) ὑπάτου (ὑπατεύοντος).

99. Δὲν λέγεται Cicerōne consule creato τοῦ Κικέρωνος γενομένου ὑπάτου (ἐνθα τὸ ῥῆμα ἢ ἡ μετοχή συνάπτεται στενῶς πρὸς τὸ κατηγορούμενον), ἐξ ἀνάγκης δὲ πρέπει νὰ λεχθῇ· cum Cicerō consul creātus esset. Ὡσαύτως δὲ λέγεται Gaiō puero mortuō, ἀλλὰ cum Gaius puer mortuus esset (τοῦ Γαίου ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ ἀποθανόντος).

100. Τὸ γερουνδιακὸν ἀντιστοιχοῦν συνήθως πρὸς τὰ εἰς—τέος ῥή-

ματικά ἐπίθετα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀναπληροῖ ἐνίοτε καὶ τὴν ἑλληνικὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ μέλλοντος : laudandus ἐπαινετέος καὶ ἐπαινεθσόμενος.

101. Τὸ γερονδιακὸν τίθεται κατ' αἰτιατικὴν ὡς κατηγορούμενον πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ μετὰ τῶν ῥημ. curāre (φροντίζειν) dāre (διδόναι), mittere (πέμπειν), locāre (ἐκμισθοῦν), conducere (μισθοδοῦσθαι) καὶ τῶν τοιούτων : Diomēdon Epaminondam pecuniā corrumpendum suscepērat ὁ Διομέδων εἶχεν ἀναλάβει νὰ διαφθείρῃ διὰ χρημάτων τὸν Ἐπαμεινώνδαν—puēris sententias ediscendas damus τοῖς παισὶ γνώμας (γνωμικά) δίδομεν ἵνα ἐκμανθάνωσιν αὐτάς.

ΣΗΜ. Πρὸς ταῦτα παραβλητέα ἐν μέρει ἡ ἑλλην. τελικὴ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος μετὰ ῥημάτων κινήσεως σημαντικῶν (εἶμι *θεασόμενος τοὺς ἀγῶνας*) ἢ καὶ μετ' ἄλλων ῥημάτων, ὅτε ὁμως ἡ μετοχὴ ἔχει συνήθως καὶ τὸ ὡς (*συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν*).

5. Γερούνδιον.

102. Τὸ γερούνδιον κατὰ μὲν τὸν τύπον ὁμοιάζει πρὸς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ γερονδιακοῦ, κατὰ δὲ τὴν διάθεσιν εἶναι πάντοτε ἐνεργητικόν.

103. Οἱ τύποι τοῦ γερονδίου ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἑλληνικοῦ ἐνάρθρου ἀπαρεμφάτου, διότι τὸ λατινικὸν ἀπαρέμφατον ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἄρθρου δὲν δύναται νὰ κλιθῇ.

Κλίνεται δὲ τὸ γερούνδιον ὡς ἑξῆς·

Γεν.	scribendī τοῦ γράφειν	} (πρὸς) τὸ γράφειν
Δοτ.	scribendo τῷ γράφειν	
Αἰτ.	(ad) scribendam ἢ scribere)	

Ἀφαιρ. scribendo τῷ γράφειν

104. Ὅταν τὸ γερούνδιον ἔχῃ τὸ ἀντικείμενόν του κατ' αἰτιατικὴν, τρέπεται συνήθως ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις εἰς παθητικὴν κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον· ἀντὶ τοῦ γερονδίου θὰ τεθῇ γερονδιακόν· ἡ πτῶσις τοῦ γερονδίου θὰ μείνῃ ἀμετάβλητος· τοῦ γερονδίου τὸ ἀντικείμενον γίνε-
ται ὑποκείμενον τοῦ γερονδιακοῦ τοῦ ἀντικαταστήσαντος τὸ γερούνδιον· ὁ ἀριθμὸς καὶ τὸ γένος τοῦ γερονδιακοῦ θὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὑποκειμένου του : consuetudo immolandi (γεν. τοῦ γερονδίου) homīnes (αἰτ. τοῦ ἀντικειμένου) ἢ συνήθεια τοῦ θυ-

σιάζειν ἀνθρώπους, μεταβάλλεται εἰς *consuetudo immolandorum hominum* (ἡ συνήθεια τῶν θυσιαζομένων ἀνθρώπων).

Ars scribendi epistōlas (ἡ τέχνη τοῦ φράσκειν ἐπιστολάς) μεταβάλλεται εἰς *ars epistolarum scribendarum* (ἡ τέχνη τῶν γραφομένων ἐπιστολῶν).

Ἡ τοιαύτη τῆς συντάξεως μεταβολὴ λέγεται γερονδιακὴ ἔλξις (*attractio gerundiva*).

ΣΗΜ. Μόνον εἰς μίαν περίστασιν τὸ γερονδιακόν διατηρεῖ τὸν τύπον τοῦ γερονδίου ἀμετάβλητον, ὅταν ἀντικείμενον τοῦ γερονδίου εἶναι αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι *me, te, nos, vos, se* ἐνεργ. σύνταξις *mulieres causā servandī se aufugerunt*—παθ. σύντ. *mulieres suī servandī causā aufugerunt* αἱ γυναῖκες ἔφυγαν χάριν τοῦ σώσαι ἑαυτά:.

105. Ἡ γερονδιακὴ ἔλξις συμβαίνει μόνον εἰς τὰ γερονδία τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων τῶν ἐχόντων τὸ ἀντικείμενόν των κατ' αἰτιατικὴν.

ΣΗΜ. Γερονδιακὴν ἔλξιν δέχονται κατ' ἐξαίρεσιν καὶ τὰ πρὸς ἀφαιρετικὴν συντασσόμενα ἀποθετικά ῥήματα *utor* (χρῶμαι), *fruor* (καρποῦμαι) *fungor* (ἐκτελῶ), *potior* (γίνομαι κύριος), διότι παλαιότερον συντάσσοντο καὶ αὐτὰ πρὸς αἰτιατικὴν.

106. Ἡ γενικὴ τοῦ γερονδίου τίθεται μετὰ οὐσιαστικῶν ὀνομάτων ὡς προσδιοριστικὴ ἢ μετὰ τῶν ἐπιθέτων τῶν πρὸς γενικὴν συντασσόμενων *sapientia ars vivendi putanda est* σοφία θεωρητέα ἡ τέχνη τοῦ ζῆν—*Dumnōrix insuētus navigandi mare timēbat* ὁ Δούμνοριξ, ἄπειρος τοῦ πλέειν, ἐφοβεῖτο τὴν θάλασσαν.

ΣΗΜ. Μετὰ τινὰς φράσεις, ἀποτελουμένας ἐξ οὐσιαστικῶν ὀνομάτων ὡς κατηγορουμένων καὶ τοῦ ῥήμ. *est* (*erat*), τίθεται ἐνίοτε ἀντὶ τῆς γενικῆς τοῦ γερονδίου τὸ ἀπαρέμφατον (ὡς ὑποκείμενον.) *corpōra curāre tempus erat* καιρὸς ἦν νὰ γίνῃ φροντίς περὶ τῶν σωμάτων (ἀντὶ *curandi*).

107. Ἐνίοτε ἡ γενικὴ τοῦ γερονδίου μετὰ συνημμένου οὐσιαστικοῦ τίθεται μετὰ τοῦ ῥήματος *esse* εἰς δῆλωσιν τοῦ πρὸς τί χρῆσιμεύει τι.

Ea prodendi impeerii Romani, tradendae Hannibali victoriae sunt ταῦτα τείνουσιν εἰς τὸ νὰ προδοθῇ μὲν τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος, νὰ παραδοθῇ δὲ ἡ νίκη τῇ Ἀννίβᾳ (κατὰ λέξιν ταῦτά εἰσι τοῦ προδοθῆναι, τὸ ῥωμ. κράτος κτλ.).

108. Ἡ δοτικὴ τοῦ γερονδίου τίθεται μετὰ τῶν πρὸς δοτικὴν συντασσόμενων ἐπιθέτων (σελ. 14) *aqua semper utilis est bibendo* πάντοτε τὸ ὕδωρ εἶναι ὠφέλιμον εἰς πόσιν (εἰς τὸ πίνειν). Ἐνίοτε δὲ τὴν δοτικὴν ἀντικαθιστᾷ ἡ *ad* μετ' αἰτιατικῆς (*ad bibendum*).

109. Ἡ δονικὴ τοῦ γερονδίου ἡ ἕνεκα τῆς γερονδιακῆς ἑλξέως μεταβαλλομένη εἰς δοτικὴν τοῦ γερονδιακοῦ σημαίνει σκοπόν, ὅταν ἀναφέρηται εἰς ὀνόματα πολιτικοῦ ἀξιώματος σημαντικά· *tres viri reipublicae constituendae* (= *ad constituendum rempublicam*) τρεῖς ἄνδρες (καταστάντες, διορισθέντες) πρὸς τὸ συντάξει τὴν πολιτείαν, πρὸς σύστασιν τῆς πολιτείας.

6. Ὑπτιον.

110. Τὸ ὕπτιον εἰς -um τίθεται μετὰ τῶν ῥημάτων τῶν σημαίνοντων κίνησιν εἰς δῆλωσιν τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν ἡ κίνησις γίνεται. *Lacedaemonii Agesilāum bellātum in Asiam misērunt* οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔπεμψαν τὸν Ἀγησίλαον εἰς τὴν Ἀσίαν πολεμήσοντα.

ΣΗΜ. α'. Καὶ ὁ παθητ. μέλλων τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς -um *iri* εἶναι φράσις μὲ τὸ παθητ. ἀπαρέμφ. τοῦ *eo*, *iri*, καὶ τὸ εἰς -um σουπινον τιθέμενον εἰς δῆλωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς κινήσεως τῆς δηλουμένης διὰ τοῦ *iri*.

ΣΗΜ. β'. Λέγεται ἐνίοτε καὶ ἀντὶ τοῦ συνήθους μέλλοντος τῆς περιφραστικῆς συζυγίας (σελ. 68) τὸ ὕπτιον μετὰ τοῦ ῥήμ. *eo* (*ire*)· οἷον *quaesitum eo* (= *quaesiturus sum*).

111. Τοῦ ὕπτιου εἰς -u ἡ χρῆσις εἶναι λίαν περιορισμένη. Τίθεται εἰς ὄρισμόν τῶν ιδιοτήτων, αἵτινες κατηγοροῦνται κατὰ τιοὺς ἀντικειμένου ἐν ὀρισμένῃ τινὶ σχέσει καὶ ὅχι ἀπολύτως (τὸ κατὰ τι). Τίθεται λοιπὸν μετὰ τῶν ἐπιθέτων *honestus*, *turpis*, *optimus*, *iucundus*, *facilis*, *difficilis*, *incredibilis*, *memorabilis* κλπ. *mirabile visu* (θαυμαστὸν ἰδεῖν, θαῦμα ἰδέσθαι)—*incredibile, horribile dictu* (ἀπίστευτον, φρικτὸν εἰπεῖν).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἀντωνυμιαί.

112. Ἡ αὐτοπαθὴς ἀνωνυμία *sui*, *sibi*, *se* (καὶ *sese*), καθὼς

καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς παραγομένη κτητικὴ *suus, sua. suum* τίθενται :

α') πρὸς δῆλωσιν ἀναφορᾶς εἰς τὸ γραμματικὸν ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἐν ᾗ κεῖνται· *Iustitia propter sese colenda est* ἡ δικαιοσύνη εἶναι θεραπευτέα ἕνεκα ἑαυτῆς, δι' αὐτὴν καὶ μόνην — *canis lympharum in speculo vidit simulacrum suum* κύων ἐν τῷ κατόπτρῳ τῶν ὑδάτων εἶδε τὸ ἑαυτοῦ ὁμοίωμα. Προβλ. τὰ ἐλληνικά: ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ—ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν.

β') ἐν ἐξηρητημένῃ προτάσει πρὸς δῆλωσιν ἀναφορᾶς εἰς πρόσωπον λεγόμενον ἢ νοούμενον τῆς κυρίας προτάσεως, οὗτινος τὸ διανόημα ἐκφράζει ἡ ἐξηρητημένη· *Hannibal misit qui vocarent Magium ad sese in castra* ὁ Ἀννίβος ἔπεμψεν (ἀνθρώπους), οἵτινες νὰ καλέσωσι τὸν Μάγιον πρὸς ἑαυτὸν (πρὸς τὸν Ἀννίβαν) εἰς τὸ στρατόπεδον—*Homērum Colophonii civem esse dicunt suum*, Smyrnaei vero *suum*, confirmant τὸν Ὅμηρον οἱ Κολοφώνιοι ἑαυτῶν πολίτην λέγουσιν εἶναι, οἱ δὲ Σμυρναῖοι ἑαυτῶν βεβαιοῦσιν.

113. Ἐπὶ ἑτεροπαθείας ἀντὶ τῆς προσωπ. ἀντωνυμίας *suī, sibi*, *se* γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας *is* (ἐλλήν. οὗτος αὐτός), καὶ ἀντὶ τῆς κτητ. *suus*, τῆς γεν. *eius* (ἴδε καὶ σελ. 46).

114. Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐκφράζεται διὰ τῆς προθέσεως *inter* καὶ τῆς αἰτιατικῆς πληθυντικῆς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας (*nos, vos, se*)· οἷον *homīnes inter se amāre debent* οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουσι νὰ ἀγαπῶσιν ἀλλήλους. Ὅταν ἡ φράσις *inter se* ἀναφέρηται εἰς ἄλλην πτώσιν πλὴν τῆς ὀνομαστικῆς ἢ αἰτιατικῆς, δύνανται ν' ἀντικατασταθῇ διὰ τῆς *inter ipsos*· οἷον *ratio quā societas homīnum continētur inter ipsos* ὁ λόγος δι' οὗ ἡ τῶν ἀνθρώπων κοινωνία συνέχεται πρὸς ἀλλήλους.

115. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ἡ μὲν *hic* ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὸ α' πρόσωπον, ὅπως ἡ ἐλληνικὴ ὁδε, ἥτις δύνανται τὰ τεθῇ καὶ ἀντὶ τῆς ἐγώ.

Ἡ ἀντωνυμία *iste* ἀναφέρεται εἰς τὸ β' πρόσωπον, ὅπως ἡ ἐλληνικὴ οὗτος, ἥτις δύνανται νὰ τεθῇ ἀντὶ τοῦ σύ.

Ἡ ἀντωνυμία *ille* εἰς τὸ γ' πρόσωπον, ὅπως ἡ ἐλληνικὴ ἐκεῖνος. Ὅθεν *in hac urbe* ἐν τῇδε τῇ πόλει (ἐνθα ἐγὼ εἶμαι ἢ ἡμεῖς εἴμεθα), *in ista urbe* ἐν ταύτῃ τῇ πόλει (ἐνθα σὺ εἶσαι ἢ ὑμεῖς

εἶσθε), in illa urbe ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει (ἐνθα ἐκεῖνος ἢ ἐκεῖνοι εἶναι).

ΣΗΜ. Ἡ iste εἶναι σχεδὸν κτητική, δι' ὃ καὶ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν ἀποδίδεται πολλάκις διὰ κτητικῆς ἀντωνυμίας· οἷον isti rhetōres οὗτοι οἱ ῥήτορες ἢ οἱ ῥήτορές σου (περὶ ὧν δηλ. λέγεις).

Τίθεται δὲ ἡ iste καὶ ἐπὶ ἀντιδίκου καὶ καθόλου ἐπὶ ἀντιλέγοντος ὅν ὁ ῥήτωρ ἔχει ἢ ὑποθέτει ὅτι ἔχει ἐνώπιόν του· muta iam istam mentem (tuam mentem) μετὰβαλε ταύτην σου τὴν διάνοιαν.

Τίθεται προσέτι καὶ πρὸς δῆλωσιν καταφρονήσεως ἡ iste, ὅπως καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτὸς ἐν τῇ συνήθει γλώσσῃ· iste nebūlo αὐτὸς ὁ οὐτιδανός.

116. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία quidam quaedam, quiddam ἢ quoddam (ἴδε σελ. 50) διαφέρει τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας aliquis κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ μὲν quidam σημαίνει πρόσωπον ἢ πρᾶγμα ὠρισμένον μὲν καθ' ἑαυτό, ἀλλὰ τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δὲν θέλει νὰ δηλώσῃ, ἡ δὲ aliquis δηλοῖ ἀόριστον καθ' ὅλου πρόσωπον ἢ πρᾶγμα· οἷον Cicero dicit quōdam locō ὁ Κικέρων λέγει ἐν τινι χωρίῳ (γνωστῷ εἰς ἡμᾶς τὸν λέγοντα). Πρβλ. τὴν ἐλληνικὴν χρῆσιν· γυνή τις χήρα εἶχεν ὄρνιν κτλ. Ἡ γυνή εἶναι ὠρισμένη ἢ τοῦλάχιστον θεωρεῖται ὠρισμένη, ἀλλὰ κρίνεται περιττὴ ἢ ἀκριβεστέρα περὶ αὐτῆς δῆλωσις. Fecit hoc aliquis ἔπραξε τοῦτό τις, κάποιος ἄγνωστος.

117. Ἡ ἀντωνυμία quisque σημαίνει ἕκαστος ἰδίᾳ. Τίθεται δὲ ἡ quisque :

α') μετὰ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ γ' προσώπου suī, sibi, se καὶ μετὰ τῆς κτητικῆς suus· Sibi quisque proximus ἑαυτοῦ ἕκαστος πλησιέστατος.—Suae quisque fortunae auctor ἕκαστος εἶναι δημιουργὸς τῆς ἑαυτοῦ τύχης.

β') ἐν ἐξηγημέναις προτάσεσι μετὰ ἀναφορικὴν ἢ ἐρωτηματικὴν ἀντωνυμίαν· virtus praeceptōris est quo quemque natura ferat intelligere ἀρετὴ τοῦ διδασκάλου εἶναι νὰ κατανοῇ ποῦ ἕκαστον (μαθητὴν) ἡ φύσις φέρει.—Quam quisque norit artem, im hac se exerceat ἤν ἕκαστος θέλει μάθει τέχνην, ἐν ταύτῃ ἃς ἀσκῇ ἑαυτὸν («ἐρδοι τις ἤν ἕκαστος εἰδείῃ τέχνην». Ἀριστοφάνης).

γ') Μετὰ τῶν ὑπερθετικῶν καὶ τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν οἷον optimus quisque (omnes boni) ἕκαστος ἄριστος (πάντες οἱ ἀγαθοί).—Decimus quisque ἕκαστος δέκατος κάθε δέκατος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Εἶδη τῆς ἀπλῆς προτάσεως.

118. Καὶ ἐν τῷ λατινικῷ συντακτικῷ αἱ ἀπλᾷ προτάσεις διαίρουνται εἰς προτάσεις :

- α') κρίσεως,
- β') ἐρωτηματικᾶς,
- γ') ἐπιθυμίας.

1. Προτάσεις κρίσεως.

119. Ὁ λέγων δύνανται νὰ ἐκφέρῃ κρίσιν τινὰ ἢ γνώμην ὡς πραγματικὴν (*reālis*), ὡς δυνατὴν (*potentiālis*), ὡς μὴ πραγματικὴν (*irreālis*).

Α'. Προτάσεις κρίσεως τοῦ πραγματικοῦ.

120. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ συντάξει, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ, ἡ ὀριστικὴ δηλοῖ τὸ πραγματικὸν (*modus reālis*).

121. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος διαίρουνται εἰς τρεῖς κατηγορίας :

α') χρόνοι τοῦ παρόντος·

ἐνεστώς (*praesens*),

παρακείμενος (*perfectum praesens* τετελεσμένος).

β') χρόνοι τοῦ παρελθόντος (παρωχημένοι *tempora praeterita*

παρατατικὸς (*imperfectum* ἀτελής),

ᾠριστος—παρακείμενος (*perfectum historicum*),

ὑπερσυντέλικος (*plusquamperfectum* πλεόν ἢ τετελεσμένος).

γ') χρόνοι τοῦ μέλλοντος·

μέλλων (*futurum*),

τετελεσμένος μέλλων (*futurum exactum*).

122. Οἱ χρόνοι τῆς ὀριστικῆς ἐν ταῖς ἀνεξαρτήτοις προτάσεσι σημαίνουν :

Ὁ ἐνεστώς πρᾶξιν γιγνομένην καὶ διαρκοῦσαν ἢ πολλάκις ἐπαλαμβανομένην ἐν ᾧ χρόνῳ ὁμιλεῖ τις ἢ γράφει, ἢ πάντοτε ἰσχύ-

ουσαν. Ego (nunc) lego, tu scribis. Gallus canit ὁ ἀλέκτωρ φωνεῖ.
— Virtus sola homines beatos reddit ἡ ἀρετὴ μόνη καθιστᾷ τοὺς
ἀνθρώπους εὐδαίμονας.

ΣΗΜ. α'. Ὁ ἐνεστὼς εἶναι ἐν χρήσει καὶ ὅταν τις μίαν πράξιν πα-
ρελθοῦσαν ἀνακαλῇ εἰς τὴν μνήμην καὶ ζωηρῶς αὐτὴν ἐν τῷ λόγῳ τοῦ
ἀναπαριστᾷ ὡς παροῦσαν (ἱστορικὸς ἐνεστὼς praesens historicum) :
His rebus cognitis Caesar Labienum cum cohortibus sex subsidio
laborantibus mittit ταῦτα μαθὼν ὁ Καῖσαρ πέμπει τὸν Λαβιηνὸν μετὰ
ἕξ κοόρτεων (ταγματῶν) εἰς ἐπικουρίαν τῶν (ὅπῃ τοῦ ἐχθροῦ) πιεζομένων.

ΣΗΜ. β'. Ὁ ἐνεστὼς εἶναι ἐν χρήσει καὶ ὅταν ἀναφέρωσι τί λέγε-
ται ἢ γίνεται εἰς τὰ συγγράμματα καὶ τὰ ποιήματα τῶν ποιητῶν καὶ
συγγραφέων (praesens litteratorium) : Socrates docet ὁ Σωκράτης
διδάσκει (εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος ἢ τοῦ Ξενοφώντος). — Achil-
les Hectorem caedit ὁ Ἀχιλλεὺς τὸν Ἑκτορα φονεῖ (εἰς τὴν Ἰλιάδα).

Ὁ παρατατικὸς δηλοῖ πράξιν γιγνομένην καὶ διαρκοῦσαν ἢ πολλάκις
ἐπαραλαμβανομένην ἐν τῷ παρελθόντι : Themistocles adulescens
rem familiarem neglegebat ὁ Θεμ. ὅταν ἦτο νέος παρημέλει τὴν
περιουσίαν τοῦ. — Romae quotannis bini consules creabantur ἐν
Ῥώμῃ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐξελέγοντο δύο ὕπατοι.

Ὁ κυρίως παρακειμένος δηλοῖ πράξιν συντετελεσμένην καὶ σφρζο-
μένην ἐν τῷ ἀποτελέσματι ἢ κατάστασιν προελθοῦσαν ἐκ συντελεσθεί-
σης πράξεως : fuimus Troes, fuit Ilium ὅπῃ ῥέξαμεν Τρῶες, ὅπῃ ῥέξεν
Ἰλιον (ἀλλὰ τῶρα δὲν ὑπάρχομεν πλέον οὔτε Τρῶες οὔτε Ἰλιον).

Ὁ ὑπερσυντέλικος δηλοῖ πράξιν συντετελεσμένην ἐν τῷ παρελθόντι :
Cicero ante Caesarem natus erat ὁ Κικέρων εἶχε γεννηθῇ πρὸ τοῦ
Καίσαρος.

Ὁ ἱστορικὸς παρακειμένος (ἀόριστος) δηλοῖ πράξιν γενομένην ἀπλῶς
ἐν τῷ παρελθόντι : Romulus et Remus urbem Romam condiderunt
ὁ Ῥωμύλος καὶ ὁ Ῥώμος τὴν πόλιν Ῥώμην ἔκτισαν.

Ὁ μέλλων ἀπλοῦς δηλοῖ πράξιν, ἡ ὁ ὁποία θὰ γίνη ποτὲ ἢ θὰ γίνη-
ται ἐν τῷ μέλλοντι : Vocabitur hic quoque (Augustus) in votis
θὰ ὀνομάζεται καὶ οὗτος ἐν ταῖς εὐχαίς.

Ὁ τετελεσμένος μέλλων δηλοῖ πράξιν, ἡ ὁποία θὰ ἔχη συντελεσθῇ
εἰς ἕν χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος : ante horam decimam re-
dierimus πρὸ τῆς δεκάτης ὥρας θὰ ἔχωμεν ἐπανέλθει.

123. Χρήσις τῶν χρόνων τῆς ὀριστικῆς ἐν ταῖς ἐξηρητημέναις προτάσεσι :

Ἄν ἡ πράξις τῆς ἐξηρητημένης προτάσεως εἶναι σύγχρονος πρὸς τὴν πράξιν τῆς κυρίας προτάσεως, τίθεται καὶ εἰς τὴν ἐξηρητημένην πρότασιν ὁ αὐτὸς χρόνος, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν : Cum tu legis, ego scribo. Donec eris felix, multos numerabis amicos ἐφ' ὅσον θὰ εἶσαι εὐτυχῆς, πολλοὺς θὰ ἀριθμῇς φίλους.

Ἄν ἡ πράξις τῆς ἐξηρητημένης προτάσεως εἶναι προγενεστέρα τῆς πράξεως τῆς κυρίας προτάσεως, εἰς τὴν ἐξηρητημένην πρότασιν τίθεται παρακείμενος, ἂν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει εἶναι ἐνεστώς, ὑπερσυντέλικος, ἂν ἐν τῇ κυρίᾳ εἶναι παρακείμενος ἢ παρατατικός, τετελ. μέλλων, ἂν ἐν τῇ κυρίᾳ εἶναι μέλλων ἀπλοῦς :

Cum ad villam veni hoc ipsum nihil agere me *delectat* ὁσάκις ἤλθον (ἔρχομαι) εἰς τὴν ἑπαυλιν, αὐτὸ τοῦτο, τὸ νὰ μὴ κάμνω τίποτε, μὲ εὐχαρίστει.

Cum ad villam *veneram*, hoc ipsum, nihil agere me *delectavit* ἢ *delectabat* ὁσάκις ἤλθα (εἶχα ἔλθει, ἤρχόμην)... μὲ ἡδχαρίστητε ἢ μὲ ἡδχαρίσται.

Scribam tibi, si quid de fortuna amici nostri *cognovero* θὰ σοῦ γράφω, ἂν μάθω (ἂν θὰ ἔχω μάθει) τι περὶ τῆς τύχης τοῦ φίλου ἡμῶν.

124. Ἐξαιρέσεις. Εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις τὰς ἐκφερομένας διὰ τῶν χρονικῶν συνδέσμων postquam, ut (primum) ubi (primum), cum primum, simulatque (simulac) τίθεται παρακείμενος ἀντὶ ὑπερσυντέλικου : Caesar postquam hostium copias *vidit* castra *posuit* ὁ Καῖσαρ ἂφ' οὗ εἶδε τὰ στρατεύματα τῶν πολεμίων, ἐστρατοπέδευσε. Legati hostium simulatque castra Romana *venērunt*, statim ad consulem *ducti* sunt οἱ πρέσβεις τῶν πολεμίων εὐθὺς ὡς ἤλθον εἰς τὸ ῥωμαϊκὸν στρατόπεδον ἀμέσως ὠδηγήθησαν ἐνώπιον τοῦ ὑπάτου.

ΣΗΜ. Μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον dum (ἐν τῷ χρόνῳ, ὅτε) τίθεται ἐνεστώς (ἀντὶ παρατατικοῦ) τῆς ὀριστικῆς, ἂν καὶ ὁ λόγος περὶ πράξεως παρελθούσης (ἱστορικὸς ἐνεστώς) : Dum haec Romae *geruntur* (ἀντὶ gerebantur), Catilina coniuratores convocavit καθ' ὃν χρόνον ἐπράττοντο ταῦτα ἐν Ῥώμῃ ὁ Κατιλίνας συνεκάλεσε τοὺς συνωμώτας...

125. Ἐν τῇ χρήσει τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος ἢ σύνταξις ἢ λατινικὴ διαφέρει τῆς ἑλληνικῆς. Ἡμεῖς λέγομεν ὅπως ἔσπειρας ἢ ὅπως σπείρης (ἀόρ.) οὕτω θὰ θεορήσης (μέλλων). Οἱ Ῥωμαῖοι ut senentem *feceris* (τετελ. μελλων) ita *metes* (μέλλ.) δηλαδή, ὅπως θὰ ἔχης στείρει οὕτω κτλ. Ὅθεν διὰ τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος ἐκφέρεται μέλ-

λουσα μὲν πράξεις, ἀλλ' ἤτις θὰ εἶναι τετελεσμένη ἐν ὁρισμένῳ χρόνῳ. cum tu haec leges, ego illum fortasse conveniēro ὅτε σὺ θὰ ἀναγινώσκῃς ταῦτα, ἐγὼ ἴσως θὰ ἔχω διαλεχθῇ πρὸς ἐκείνον.

126. Ἐν τοῖς ἐπιστολαῖς οἱ Ῥωμαῖοι μετεχειρίζοντο παροχημένον χρόνον ἀντὶ ἐνεστῶτος, διότι ἐλάμβανον ὑπ' ὄψιν τὸν χρόνον, καθ' ὃν θὰ ἀνεγινώσκητο ἡ ἐπιστολὴ ὑπὸ τοῦ λαμβάνοντος αὐτήν· οἷον pridie idus scripsi ante lucem; eo die apud Pomponium in eius nuptiis eram cenaturus τῇ προτεραίᾳ τῶν εἰδῶν ἔγραφα πρὸ τοῦ φωτός (πρὶν ἢ ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος)· τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἔμελλον νὰ δειπνήσω παρὰ τῷ Πομπωνίῳ ἐν τοῖς γάμοις αὐτοῦ, ἀντὶ scribo (γράφω), cenabo (θὰ δειπνήσω)· nihil habebam (=habēo) quod scriberem (scribam, neque enim novi quidquam audieram (audivi), et ad tuas omnes epistolas rescriberam (=rescripsi) pridie; erat (=est) tamen tumor comitia dilatum iri οὐδὲν εἶχον (=ἔχω), ὅπερ νὰ ἔγραφον = νὰ γράφω, οὐδὲν γὰρ νέον τι εἶχον ἀκούσει (=ἤκουσα), καὶ πρὸς πάσας τὰς ἐπιστολάς σου εἶχον ἀποκριθῇ (=ἀπεκρίθην) τῇ προτεραίᾳ ἦτο (=εἶναι) ὅμως φήμῃ ὅτι αἱ ἀρχαιρεσίαι θὰ ἀναδεληθῶσι.

ΣΗΜ. α'. Ὅμοια εἶναι τὰ ἐξῆς ἑλληνικὰ παραδείγματα. Ἀπέσταλκά σοι (=ἀποστέλλω) τόνδε τὸν λόγον δῶρον (Ἰσοκράτης). — Πράσσε μετ' Ἀρταβάζου, ὃν σοι ἔπεμψα (=πέμπω. Θουκυδίδης). — Διότι τὰς σπονδὰς ἔλυσαν τὰς αἰτίας προῦγραφα (=προγράφω) πρῶτον (Θουκυδίδης).

ΣΗΜ. β'. Εὐρίσκεται ὅμως καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις χρῆσις τῶν χρόνων ἐν ἐπιστολαῖς ὁμοία πρὸς τὴν παρ' ἡμῖν, οἷον Etsi nihil habeo quod ad te scribam, scribo tamen quia tecum loqui vidēor. Ἄν καὶ οὐδὲν ἔχω, ὅπερ πρὸς σέ νὰ γράφω, ἀλλ' ὅμως γράφω, διότι νομίζω ὅτι διαλέγομαι μετὰ σοῦ. Κατ' ἐνεστῶτα τίθεται καὶ ἡ ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπιστολῶν τυπικὴ φράσις· Si vales bene est, ego, valeo. Ἄν ὑγιαίνῃς καλῶς ἐστι, ἐγὼ ὑγιαίνω.

B'. Προτάσεις κρίσεως δυνητικάι.

127. Αἱ δυνητικάι προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus potentialis).

128. Ἡ δυνητικὴ τοῦ παρόντος ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἐνεστῶτος ἢ τοῦ παρακειμένου τῆς ὑποτακτικῆς. Hoc sine ulla dubitatione confirmem ἢ confirmaverim, eloquentiam esse rem omnium difficillimam τοῦτο ἄνευ οὐδενὸς δισταγμοῦ δύναμαι νὰ διισχυρισθῶ

ὅτι ἡ περὶ τὸ λέγειν δεινότης εἶναι πάντων τῶν πραγμάτων τὸ δυσχερέστατον—*quis dubitet quin in virtute divitiae sint?* δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι ὁ πλοῦτος ἐν τῇ ἀρετῇ ἔγκειται;

Ἑλληνιστὶ τίθεται ἡ εὐκτική μετὰ τοῦ ἄν' *dicam* λέγοιμι ἄν, *dixerim* εἴποιμι ἄν.

129. Ἡ *δυνητική* τοῦ παρελθόντος ἐκφέρεται διὰ τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς· *pecuniae an famae minus parceret*, *haud facile discernētes* ἄν χρημάτων ὀλιγώτερον ἐφείδετο ἢ καλῆς φήμης, οὐχὶ εὐκόλως θὰ διέκρινες (θὰ ἡδύνασο νὰ διακρίνης).

Ἑλληνιστὶ τίθεται παρατατικός ἡ ἀόριστος τῆς ὀριστικῆς μετὰ τοῦ ἄν' *dicēres* ἔλεγες ἄν, *putāies* ἡγήσω ἄν.

Γ'. Προτάσεις κρίσεως τοῦ μὴ πραγματικοῦ.

130. Αἱ προτάσεις αἱ δηλοῦσαι τὸ μὴ πραγματικόν, ἐκφέρονται ἐπίσης καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus irreālis, modus irreālis*).

131. Τὸ μὴ πραγματικόν τοῦ παρόντος ἐκφέρεται διὰ τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς· *sine amicis vita tristis esset* ἄνευ φίλων ὁ βίος θὰ ἦτο ἀνιαρὸς (ἀλλὰ τώρα δὲν εἶναι).

132. Τὸ μὴ πραγματικόν τοῦ παρελθόντος ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς. (Ὁ Κικέρων λέγει πρὸς τὸν Ἀντώνιον) *quos Caesar fortasse servasset, tu crudelissime trucidasti* οὓς ὁ Καίσαρ ἴσως θὰ εἶχε σώσει, σὺ σκληρότατα κατέσφαξας.

Ἑλληνιστὶ *esset*=ἦν ἄν, *servasset*=ἔσωσεν ἄν.

ΣΗΜ. Τίθεται ἐπὶ τοῦ μὴ πραγματικοῦ ἐν τῷ παρελθόντι καὶ ὁ παρατατικός τῆς ὑποτακτικῆς ἀντὶ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἡ διάρκεια τῆς πράξεως· οἶον *Alexander Persas, Indos aliasque si adiunxisset gentes, impedimentum magis quam auxilium traheret* ὁ Ἀλέξανδρος, ἐὰν εἶχε προσαρτήσῃ (εἰς τὸ στράτευμά του) τοὺς Πέρσας, τοὺς Ἰνδοὺς καὶ ἄλλα ἔθνη, θὰ εἴληκεν ἐμπόδιον μᾶλλον ἢ ἐπικουρίαν.

133. Προτάσεις δηλοῦσαι ὅτι ἔπρεπεν ἢ ἡδύνατο νὰ γίνῃ τι ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ παρελθόντι, ἀλλὰ δὲν γίνεται ἢ δὲν ἐγένετο, ἐκφέρονται διὰ ῥημάτων ἐχόντων τὴν ἔννοιαν τοῦ ὀφείλειν (*debēre*) ἢ δύνασθαι (*posse*).

Τὰ ῥήματα ταῦτα τίθενται πρὸς δῆλωσιν μὲν τοῦ παρόντος καθ'

δριστικὴν ἐνεστῶτος, πρὸς δὴλῶσιν δὲ τοῦ παρελθόντος καθ' ὁριστικὴν παρατατικοῦ ἢ παρακειμένον.

possum multa dicere sed non dico
poteram multa dicere sed non dico
potui multa dicere sed non dico

2. Ἑρωτηματικαὶ προτάσεις.

Εἶδη τῶν ἐρωτηματικῶν προτάσεων.

134. Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται :

α') δι' ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος. Ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ μάθῃ τὸ διὰ τῆς ἀντωνυμίας ἢ τοῦ ἐπιρρήματος δηλούμενον· quid est durius saxo? τί ἐστὶ σκληρότερον τοῦ βράχου· quo vadis? ποῦ ὑπάγεις;

β') διὰ τῆς ἐρωματικῆς ἀπαγγελίας ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ, (ἥτις ἐν τῷ γραπτῷ δηλοῦται διὰ τοῦ ἐρωτηματικοῦ σημείου) ἢ διὰ τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων ne (ἄρα), num (μή, μήπως), nonne (οὐ; πῶς οὐ;) ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ μάθῃ τὸ περιεχόμενον ὁλοκλήρου τῆς προτάσεως.

135. Τὸ ne προσαρτᾶται ὡς ἐγκλιτικόν· οἶον venisne? (ἔρχεσαι;) ἢ ἀπόκρισις δύνатаι νὰ εἶναι ναί ἢ οὐ. Τὸ num προστίθεται ὅταν ἡ ἀπόκρισις εἶναι οὐ. num negare audes? μήπως τολμᾷς ν' ἀρνηθῇς;—non audeo. Τοῦναντίον τὸ nonne προστίθεται, ὅταν ἡ ἀπόκρισις εἶναι ναί. nonne vides? δὲν βλέπεις;—video.

136. Αἱ διπλαῖ ἐρωτήσεις ἐκφέρονται κατὰ τρεῖς τρόπους, οὓς δεικνύουσιν οἱ ἐξῆς τύποι·

α') utrum	—an
β') ne (ἐγκλιτικόν)	—an
γ')	—an

Παραδείγματα. Haec utrum lex est an legum omnium dissolutio? πότερον νόμος εἶναι οὗτος ἢ πάντων τῶν νόμων διάλυσις;—servus esne an liber? δοῦλος ἄρα γε εἶσαι ἢ ἐλεύθερος;—ipse percussit an aliis occidendum dedit? αὐτὸς τὸν ἐπληξεν ἢ εἰς ἄλλους ἔδωκεν ἵνα φονεύσωσιν αὐτόν;

ΣΗΜ. Ἀτελὴς διπλῇ ἐρώτησις εἶναι ἢ ἀπλῇ ἐρώτησις ἢ διὰ τοῦ an ἐκφερομένη· οἷον senectus abstrahit a rebus gerendis. Quibus? an iis, quae iuventute geruntur et viribus? (=Aliisne rebus an iis κτλ.) τὸ γῆρας ἀπομακρύνει ἀπὸ πρακτέων ἔργων. Τίνων; ἢ ἐκείνων, ἅτινα πράττονται διὰ τῆς νεότητος καὶ τῆς σωματικῆς βώμης (=ἄλλων ἢ ἐκείνων).

137. Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται μὲν διὰ τῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ τῶν ἐρωτηματικῶν ἐπιρρημάτων, τίθενται δέ, ὅπως καὶ αἱ προτάσεις τῶν κρίσεων, ἢ καθ' ὀριστικὴν ἢ καθ' ὑποτακτικὴν. Καὶ καθ' ὀριστικὴν μὲν τίθενται πρὸς δῆλωσιν τοῦ πραγματικοῦ, καθ' ὑποτακτικὴν δὲ πρὸς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ ἢ τοῦ μὴ πραγματικοῦ. Τοῦ μὲν δυνατοῦ κατ' ἐνεστώτα ἢ παρακείμενον ὑποτακτικῆς, τοῦ δὲ μὴ πραγματικοῦ κατὰ παρατατικὸν ἢ ὑπερσυντέλικον ὑποτακτικῆς.

Quis vult? Τίς βούλεται;

Quis velit, voluerit? Τίς ἂν βούλοιο; βουλῆθεις;

Quis vellet, voluisset? Τίς ἂν ἐβούλετο; ἡβουλῆθη;

138. Ἀπὸ τῶν δυνητικῶν ἐρωτηματικῶν προτάσεων διακριτέα ἡ ἀπορηματικὴ, ἥτις ἀνήκει εἰς τὰς προτάσεις ἐπιθυμίας.

Ἡ ἀπορηματικὴ πρότασις ἐκφέρεται, ὅπως καὶ ἡ δυνητικὴ ἐρωτηματικὴ, καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus dubitativus)· quid faciam, quid facerem? τί ποιῶ, τί ἂν ἐποιοῦν, τί ἐχρῆν με ποιεῖν; —dicam aliquid? εἴπω τί; Ἡ αὐτὴ χρῆσις καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ.

3. Προτάσεις ἐπιθυμίας.

139. Ἐγκλίσεις τῆς ἐπιθυμίας εἶναι ἡ προστακτικὴ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ.

140. Αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας εἶναι·

1) παρακелеυσματικαί.

2) εὐκτικαί.

141. Αἱ καταφατικαὶ παρακелеυσματικαὶ προτάσεις, ὧν τὸ ῥῆμα εἶναι δευτέρου προσώπου (ἐνικοῦ ἢ πληθυντικοῦ), τίθενται κατὰ προστακτικὴν οἷον ama ἀγάπα, lege ἀναγίνωσθε, audi ἄκουε, legite ἀναγινώσκετε, audite ἀκούετε.

ΣΗΜ. Τίθενται καὶ καθ' ὑποτακτικὴν, ἐὰν ἐκφράζωσι γενικῶς

παράινειν ἢ προτροπὴν· quidquid agis, prudenter agas (=age)
et respice finem ὅ,τι πράττεις συνετῶς νὰ πράττης (=πράττε) καὶ
ἀπόβλεπε πρὸς τὸ τέλος.

142. Ἡ προστακτικὴ, ἥ τε ἐνεργητικὴ καὶ ἡ παθητικὴ, ἔχει δύο
τύπους· ἐνεστώτος (ἐνεργ. ἐν. 6' ama, πλ. 6' amāte—παθητ. ἐν.
amāre, πλ. 6' amamini) καὶ μέλλοντος (ἐνεργ. ἐν. 6' amāto, γ'
amāto, πλ. 6' amatōte, γ' amanto—παθ. ἐν. 6' amator, γ' amā-
tor, πλ. γ' amantor).

Καὶ ὁ μὲν ἐνεστώς δηλοῖ ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει ἀμέσως νὰ
ἐκτελεσθῇ: aut scribe aut abi ἢ γράφε ἢ ἀπέλθε—lege ἀναγίνωσκε
—ἢ ὅτι κελεύει τις (εὐχεται κτλ.) πράξις τις ὑπάρχουσα ἤδη νὰ ἐξακο-
λουθῇ καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ ὑπάρχῃ: vive felix ζῆθι εὐδαίμων.

Ὁ δὲ μέλλων ἐκφράζει προσταγὴν, εὐχὴν, ἐπιθυμίαν κτλ. ἐν σχέ-
σει πρὸς ἄλλην πράξιν: ubi nihil erit quod scribas, id ipsum scri-
bito ὁσάκις δὲν θὰ ἔχῃς τί νὰ γράψῃς, αὐτὸ τοῦτο γράψε, ὅτι δηλαδὴ
δὲν ἔχεις τί νὰ γράψῃς, ἢ σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ γίνη τι, ἀφ' οὗ ἄλλη
τις πράξις εἴτε ἐκφραζομένη εἴτε ὑπονοουμένη ἤθελεν ἐκτελεσθῇ:
prius audite, quod cum dixero, si placuerit, facitote πρότερον
ἀκούσατε, ἀφ' οὗ δὲ τοῦτο θὰ ἔχω εἶπει, ἂν εἰς ὑμᾶς ἀρέσκη, πράξατε.

ΣΗΜ. Ἐκάτερος τῶν χρόνων τῆς λατινικῆς προστακτικῆς δύναται
ν' ἀποδίδηται κατὰ τὴν ἐκάστοτε ἔννοιαν αὐτοῦ ἢ διὰ τοῦ ἐνεστώτος
τῆς ἑλληνικῆς προστακτικῆς ἢ διὰ τοῦ ἀορίστου.

143. Ὁ μέλλων τῆς προστακτικῆς εἶναι ὀλιγώτερον εὐχρηστος ἐν
τῇ συνήθει γλώσσῃ, γίνεται δὲ μάλιστα αὐτοῦ χρήσις ἐν νομικαῖς ἐκ-
φράσεσιν· οἷον regio imperio duo sunt*o* iique consules *appellan-*
tor, militiae summum ius *habento*, nemini *parento*, illis salus
populi *suprema lex esto* βασιλικῆς ἐξουσίας δύο ἄνδρες ἕστωσαν
οὗτοι δὲ ὑπατοὶ καλεσθῶσαν, τοῦ στρατοῦ τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἔχε-
τωσαν, μηδενὶ ὑπακουέτωσαν· ἐκείνοις ἢ τοῦ δήμου σωτηρία ὑπέρτατος
νόμος ἔστω.

ΣΗΜ. Οἱ τύποι τῆς παθητικῆς προστακτικῆς δὲν εἶναι πολὺ εὐ-
χρηστοί.

144. Ἐν τῇ δοκίμῳ πεζογραφίᾳ τὸ τρίτον πρόσωπον τῆς προσ-
τακτικῆς (ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ) καὶ τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ μέλλον-
τος ἐκφράζεται συτήθως διὰ τοῦ τρίτου προσώπου τῆς ὑποτακτικῆς
(ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ).

2 πρόσ. έν. ama—2 πρόσ. πληθ. amāte

3 πρόσ. έν. amet—3 πρόσ. πληθ. ament.

ΣΗΜ. Οὕτω καὶ έν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ.

2 πρόσ. έν. ἀγάπα —2 πρόσ. πληθ. ἀγαπάτε

3 πρόσ. έν. (ἄς) ἀγαπᾷ—3 πρόσ. πληθ. (ἄς) ἀγαπῶσι.

Παραδείγματα. Aut bibe aut abi ἢ πῖε ἢ ἄπελθε.—Aut bibat aut abeat ἢ ἄς πῖη ἢ ἄς ἀπέλθῃ.—valeant cives mei, sint beati ἄς ὑγιαίνωσιν οἱ συμπολιταὶ μου, ἄς εἶναι εὐτοχεῖς.

145. Αἱ ἀποφατικαὶ παρακλειςματικαὶ προτάσεις, ἧτοι αἱ ἀπαγορευτικαί, ὧν τὸ ῥῆμα εἶναι δευτέρου προσώπου (ένικοῦ ἢ πληθυντικοῦ) ἐκφέρονται έν τῇ δοκίμῳ πεζογραφίᾳ :

α') περιφραστικῶς διὰ τῆς προστακτικῆς noli, nolite (τοῦ ῥήματος nolo—οὐ θούλωμαι) καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ῥήματος : noli dicere μὴ λέγε, nolite scribere μὴ γράφετε — noli me tangere μὴ μου ἅπτου — si insidias fieri libertati vestrae intelligetis, nolite dubitare eam consule adiutōre defendere ἂν ἐννοήσητε ὅτι γίνεται ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς ὑμετέρας ἐλευθερίας, μὴ διστάσητε νὰ ὑπερασπίσητε αὐτὴν τῇ βοηθείᾳ τοῦ ὑπάτου (τοῦ ὑπάτου βοηθοῦντος).

β') διὰ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ παρακειμένου (coniunctivus prohibitus) μετὰ τοῦ ne (nemo, nihil, numquam) : ne dixeris μὴ εἴπῃς — ne scripseritis μὴ γράψῃτε — nihil dixeris μηδὲν εἴπῃς—hoc facito, illud ne faceris τοῦτο πράξον, ἐκεῖνο μὴ πράξῃς.

ΣΗΜ. Τίθεται ἀντὶ τοῦ παρακειμένου ἐνεσιῶς τῆς ὑποτακτικῆς, ὅταν ἡ πρότασις ἐκφράσῃ προτροπὴν, ἔχουσιν γενικὸν κῶρος· puer telum ne habeat ὁ παῖς ἄς μὴ ἔχῃ (δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ) ὄπλον—tempora ne culpes, cum sis tibi causa doloris μὴ αἰτιάζαι τὰς περιστάσεις, ὅταν σὺ εἶσαι εἰς σεαυτὸν αἷτιος λύπης.

146. Καὶ ἡ προστακτικὴ ἐκφέρεται καὶ περιφραστικῶς διὰ τοῦ cura ut (προστακτικῆς τοῦ ῥήματος curare φροντίζειν), fac ut (προστακτικῆς τοῦ ῥήματος facere) : cura ut venias, fac ut venias=veni ἔλθε—cura ut valeas=vale ὑγίαινε, χαῖρε.

147. Ὡς αὐτὸς δὲ καὶ ἡ ἀπαγορευτικὴ, πλὴν τῆς περιφράσεως διὰ τοῦ noli (nolite), ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ cave ne ἢ απλῶς cave (προστακτικῆς τοῦ ῥήματος caveo φυλάττομαι) : cave dixeris=ne dixeris—cave putes=noli putare μὴ νόμιζε.

148. Ἀντὶ τῆς προστακτικῆς τίθεται ἐνίοτε μέλλον ὀριστικῆς (έν

τῇ ἀπαγορεύσει non, ὅχι ne): οἷον facies hoc, non facies illud (=fac hoc, noli facere illud). Πρὸς τὰ ἑλληνικά οὐ μενεῖς; (=μεῖ-νον), οὐκ ἐρεῖς; (=εἰπέ).

149. Παρακελευσματικαὶ προτάσεις τοῦ πρώτου πληθυντικοῦ προσώπου εἴτε καταφατικῶς τιθέμεναι εἴτε ἀποφατικῶς ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν τοῦ ἐνεστώτος: eāmus ἴωμεν (ἄς ὑπάγωμεν)—speremus ἄς ἐλπίζωμεν. Πρὸς τὰ ἑλληνικά· νῦν ἴωμεν καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρός—φέρε ἴδωμεν.

Ἑλληνιστὶ τίθεται καὶ ἄοριστος ὑποτακτικῆς.

4. Προτάσεις εὐκτικαί.

150. Αἱ εὐκτικαὶ προτάσεις εἶναι δύο εἰδῶν.

α') τοῦ δυνατοῦ (δι' ὧν ἡ εὐχὴ παρίσταται ὡς μὴ δυναμένη νὰ ἐκπληρωθῇ).

β') τοῦ μὴ πραγματικοῦ (δι' ὧν ἡ εὐχὴ παρίσταται ὡς μὴ δυναμένη νὰ ἐκπληρωθῇ).

151. Αἱ εὐκτικαὶ προτάσεις τοῦ δυνατοῦ ἐκφέρονται δι' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος (ἢ τοῦ παρακειμένου). Utinam semper fortuna tua sit secunda εἴθε ἡ τύχη σου νὰ εἶναι πάντοτε εὐνόηκῃ (εἴθε πάντοτε νὰ εὐτυχῇς). Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ εἴθε εἴη.—Utinam tibi istam mentem di immortales dent εἴθε νὰ δώσωσιν εἰς σὲ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ τὴν γνώμην ταύτην—εἴθε δοῖεν (εὐκτικῇ ἄνευ τοῦ ἄν).

ΣΗΜ. Ἡ τὴν ἑλληνικὴν εὐκτικὴν ἀναπληροῦσα λατινικὴ ὑποτακτικὴ λέγεται coniunctivus optativus.

152. Αἱ εὐκτικαὶ προτάσεις τοῦ μὴ πραγματικοῦ ἐκφέρονται δι' ὑποτακτικῆς τοῦ παρατατικοῦ ἢ τοῦ ὑπερσυντελείου. Vellem adesset M. Antonius ἤθελον νὰ εἶναι παρὼν ὁ Μάρκος Ἀντώνιος (τότε, κατὰ τὴν στιγμήν ἐκεῖνην) ἐβουλόμην ἂν παρῇ τὸν Μάρκον Ἀντώνιον—Nollem ista dixisses θὰ ἐπεθύμουν νὰ μὴ εἶχες εἶπει αὐτά, εἴθε μὴ εἶπες ταῦτα.

153. Αἱ εὐκτικαὶ προτάσεις ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰσάγονται διὰ μὲν τοῦ utinam (εἴθε), utinam ne (εἴθε μὴ) ἢ διὰ τοῦ velim (nolim, malim) καὶ ὑποτακτικῆς (ἄνευ τοῦ ut) ἐπὶ εὐχῆς δυναμένης νὰ ἐκπληρωθῇ, διὰ δὲ τοῦ vellem, (nollem, malem) ἐπὶ εὐχῆς μὴ δυναμένης νὰ ἐκπληρωθῇ.

154. Ὅταν ἡ εὐκτικὴ ὑποτακτικὴ ἔχῃ τὸ ita, δηλοῦται ὅρκος ὑπὸ τύπον εὐχῆς: ita me di iuvent οὕτω νὰ μὲ βοηθῶσιν οἱ θεοί.

(Οὕτω μοι οἱ θεοὶ βοηθοῖεν), δηλ. ὅπως ἐγὼ λέγω τὴν ἀλήθειαν.

155. Εἶδος εὐκτικής ὑποτακτικής εἶναι καὶ ἡ δηλοῦσα συγκατά-
θεσιν. *Odērint dum metuant* ἄς με μισῶσιν, ἀρκεῖ νὰ μὲ φο-
βῶνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

Σύνθετοι προτάσεις.

Ἐξηγητέμεναι ἡ δευτερεύουσαι προτάσεις.

Γενικοὶ κανόνες περὶ τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων.

Α'. Εἶδη δευτερευουσῶν προτάσεων.

156. Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, καθ' ὅσον τίθενται ἐν τῷ λόγῳ
ἀντὶ ἐνὸς ἐκ τῶν ὄρων τῆς προτάσεως (ὡς ὑποκείμενα ἢ ἀντικείμενα,
ὡς ἐπιρρηματικοὶ ἢ ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί), διαιροῦνται εἰς :

- 1) οὐσιαστικὰς (ὑποκειμενικὰς ἢ ἀντικειμενικὰς),
- 2) ἐπιρρηματικὰς,
- 3) ἐπιθετικὰς.

157. Ὡς αἱ κύριαι, οὕτω καὶ αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις κατὰ τὴν
ἐννοιαν αὐτῶν διαιροῦνται εἰς προτάσεις :

- 1) κρίσεως,
- 2) ἐρωτηματικὰς (πλαγίας),
- 3) ἐπιθυμίας.

158. Αἱ ἐγκλίσεις τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων ἐν μέρει μόνον
συμφωνοῦσι πρὸς τὰς ἐγκλίσεις τῶν ἀντιστοίχων κυρίων προτάσεων.

159. α') Πᾶσαι αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις τῆς ἐπιθυμίας, (ὅπως
αἱ τελικαί) ἐκφέρονται, ὅπως καὶ αἱ κύριαι προτάσεις τῆς ἐπιθυμίας
καθ' ὑποτακτικὴν.

Ἐξαιροῦνται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις τῆς ἐπιθυμίας, αἱ ἐξαρ-
τώμεναι ἐκ τῶν ἐφελκτικῶν ῥημάτων *velle* (βούλεσθαι), *cupere* (ἐπι-
θυμεῖν), *iubere* (κελεθεῖν) κτλ., αἵτινες ἐκφέρονται διὰ τελικοῦ ἀπα-
ρεμφάτου (ἴδε σελ. 157). *Volūmus nautas esse impravidos* θέλο-
μεν οἱ ναῦται νὰ εἶναι ἀτρόμητοι.

160. β') Πᾶσαι αἱ πλαγίαι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ'
ὑποτακτικὴν.

Εὐθεῖα ἐρώτησις· *ubi fuisti?* ποῦ ἦσο;

Πλαγία ἐρώτησις· *dic mihi, ubi fuēris?* εἰπέ μοι ποῦ ἦσο;

Εὐθεῖα ἐρώτησις· ὁ Καῖσαρ πρὸς τοὺς στρατιώτας· *quid veremini?*
τί φοβεῖσθε;

Πλαγία ἐρώτησις· *Caesar graviter incusavit milites, quid ta-*

men vererentur δ Καίσαρ βαρέως ἐπετίμησε τοὺς στρατιώτας, τὸ τέλος πάντων ἐφοβοῦντο.

161. γ') Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις τῆς κρίσεως, ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν κύριαι προτάσεις, δηλοῦσι τὸ πραγματικόν, τὸ δυνατόν ἢ τὸ μὴ πραγματικόν (ἴδε σ. 167 § 119).

Αἱ πραγματικαὶ ἐκφέρονται καθ' ὁριστικὴν.

Κατ' ἐξαιρέσιν δευτερεύουσαι προτάσεις κρίσεως πραγματικαὶ ἐκφέρονται·

α') Κατ' εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, ὅταν ἐξαρτῶνται ἐκ λεκτικῶν ἢ δοξαστικῶν ῥημάτων.

Κυρία πρότασις: *Carthago est delenda κατασκαπτέα* ἢ *Καρχηδών*.

Δευτερεύουσα πρότασις: *Censeo Carthaginem esse delendam* ἡγοῦμαι κατασκαπτέαν εἶναι τὴν Καρχηδόνα.

δ') καθ' ὑποτακτικὴν (ἀντὶ ὁριστικῆς) ἐκφέρονται·

1) αἱ συμπερασματικαὶ προτάσεις·

Κυρία πρότασις: *Atticus erat carissimus Atheniensibus* δ Ἀττικὸς ἦτο προσφιλέστατος τοῖς Ἀθηναίοις.

Δευτερεύουσα πρότασις: *Atticus ita vixit, ut esset carissimus Atheniensibus* ὁ Ἀττικὸς οὕτως ἔζησεν, ὥστε ἦτο προσφιλέστατος τοῖς Ἀθηναίοις.

2) αἱ χρονικαί, αἱ ἐκφερόμεναι διὰ τοῦ *cum*·

Κυρία πρότασις: *Id nunciātum est Caesāri* τοῦτο ἡγγέλθη τῷ Καίσαρι.

Δευτερεύουσα πρότασις: *Cum id nunciātum esset Caesāri, maturat ab urbe proficisci* ὅτε τοῦτο ἡγγέλθη τῷ Καίσαρι, σπεύδει νὰ ἀπέλθῃ ἀπὸ τῆς πόλεως.

3) αἱ αἰτιολογικαὶ ἢ ἐναντιωματικαί, αἱ ἐκφερόμεναι διὰ τοῦ *cum*.

Κυρία πρότασις: *Vita sine amicis est plena insidiarum* ὁ βίος ἄνευ φίλων εἶναι πλήρης ἐνεδρῶν.

Δευτερεύουσα πρότασις: *Cum vita sine amicis insidiarum plena sit, ratio ipsa monet amicitias nos comparare* ἐπειδὴ ὁ βίος ἄνευ φίλων εἶναι πλήρης ἐνεδρῶν, αὐτὸς ὁ λόγος παραινεῖ ἡμᾶς νὰ παρασκευάζωμεν φιλίας.

Κυρία πρότασις : Haec ita sunt ταῦτα οὕτως ἔχουσι.

Δευτερεύουσα πρότασις : Cum haec ita sint ἂν καὶ ταῦτα οὕτως ἔχουσι.

4) αἱ αἰτιολογικαὶ ἢ ἐναντιωματικαὶ προτάσεις αἱ ἐκφερόμεναι ὑπὸ τύπον ἀναφορικῶν.

Κυρία πρότασις : Audēmus conferre Drusum cum Clōdio τολμῶμεν νὰ παραβάλλωμεν τὸν Δροῦσον πρὸς τὸν Κλώδιον.

Δευτερεύουσα πρότασις : Stulti sumus, qui (=cum) Drusum cum Clōdio conferre audeāmus μῶροι εἴμεθα, διότι τολμῶμεν τὸν Δροῦσον πρὸς τὸν Κλώδιον νὰ παραβάλλωμεν.

162. Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις τῆς κρίσεως, αἱ δηλοῦσαι τὸ δυνατόν ἢ τὸ μὴ πραγματικόν, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως καὶ αἱ ὁμοειδεῖς κύριαι.

163. Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, ὧν τὸ περιεχόμενον παρίσταται ὡς γνώμη τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως (οὐχὶ δὲ ὡς γνώμη τοῦ λέγοντος ἢ τοῦ συγγραφέως), ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν οἷον Maiōres natu nihil rectum putant, nisi quod sibi placuerit οἱ πρεσβύτεροι οὐδὲν ὀρθὸν νομίζουσιν εἰ μὴ ὅ,τι εἰς αὐτοὺς, (κατὰ τὴν γνώμην των) ἤθελεν εἶναι ἀρεστόν. Ἡ αὐτὴ ἔννοια, ἂν ὑποτεθῇ ὅτι λέγεται ὡς γνώμη τοῦ συγγραφέως, ἐκφέρεται καθ' ὀριστικὴν : nisi quod *ipsis placuit*.

ΣΗΜ. Ἡ ὑποτακτικὴ αὕτη, ἣτις λέγεται καὶ πλαγία ὑποτακτικὴ (coniunctivus obliquus) ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου τῆς ἐλληνικῆς συντάξεως.

164. Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν τοιούτων ὑποτακτικῶν ὑπάγονται·

1) αἱ πλάγια ἐρωτηματικαὶ προτάσεις, διότι ἡ ἐρώτησις παρίσταται ὡς γινομένη ὑπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως,

2) αἱ ἐξηγητῆμεναι προτάσεις ἐπιθυμίας, ὡς δηλοῦσαι ἐπιθυμίαν, γνώμην κτλ. τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως.

B'. Χρόνοι τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων.

165. Ὁ χρόνος τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων ἐν ἄλλαις μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, ἐν ἄλλαις δὲ ἐξηγητῆμενος.

166. Δευτερεύουσαι προτάσεις θυνάμεναι νά ἔχῃσι τὸν αὐτὸν χρόνον, ὃν θὰ εἶχον καὶ ἂν ἦσαν κύριαι, εἶναι·

α') Αἱ διὰ τοῦ quod μεθ' ὀριστικῆς ἐκφερόμεναι (ἴδε σ. 171 § 91).

β') Αἱ συμπερασματικαὶ προτάσεις.

γ') Αἱ αἰτιολογικαὶ καὶ ἐναντιωματικαὶ αἱ καθ' ὀριστικὴν καὶ ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι, καθὼς καὶ αἱ ὑπὸ μορφὴν ἀναφορικῶν αἰτιολογικῶν καὶ ἐναντιωματικῶν.

Ἀκολουθία τῶν χρόνων (*Consecutio temporum*).

167. Ὀνομάζομεν ἀκολουθίαν τῶν χρόνων τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τῶν χρόνων τῆς ὑποτακτικῆς ἐν ταῖς δευτερευούσαις προτάσεσιν, ὧν ὁ χρόνος εἶναι ἐξηρημένος ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως.

168. Ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν χρόνων τῆς ὑποτακτικῆς διαφέρει λατινικὴ γλῶσσα τῆς ἑλληνικῆς, διότι καὶ ἡ ἀρχαία καὶ ἡ νέα ἑλληνικὴ μεταχειρίζονται τὸν μὲν ἐνεστώτα τῆς ὑποτακτικῆς εἰς δήλωσιν τῆς διαρκείας, τὸν δὲ ἄοριστον εἰς δήλωσιν τοῦ ἀκεραίου· οὔτε ἐὶ ὁ ἐνεστώς διατηρεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ παρόντος οὔτε ὁ ἄοριστος τὴν τοῦ παρρηγιμένου, ἀλλ' ἄμφότεροι ἔχουσι μᾶλλον μελλοντικὴν ἡμασίαν (ἐπιθυμῶ νὰ βλέπω τοὺς φίλους μου—ἐπιθυμῶ νὰ ἴδω τοὺς φίλους μου). Ἐν τῇ λατινικῇ ὅμως γλώσσῃ οἱ συγγενεῖς χρόνοι συν-
πονται πρὸς ἀλλήλους, ὥστε ἡ ἐκλογή τῶν χρόνων ἐν τῇ ἐξηρη-
μένῃ προτάσει κρέμαται ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει κειμένου ἐκά-
στοτε χρόνου.

169. Κανὼν α'. Μετὰ τοὺς χρόνους τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος (σ. 167 § 121), ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, ἀκολουθοῦσιν ἐν τῇ ἐξηρημένῃ οἱ χρόνοι τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ὑποτακτικῆς.

quaero quid agas

quaero quid egēris

quaero quid actūrus sis

quaesivī quid agas

quaesivī quid egēris

quaesivī quid actūrus sis

quaeram quid agas

ἔρωτῶ τί πράττεις

ἔρωτῶ τί ἔχεις πράξει ἢ τί ἔπραξας

ἔρωτῶ τί μέλλεις νὰ πράξης

ἔχω ἐρωτήσει τί πράττεις

ἔχω ἐρωτήσει τί ἔχεις πράξει

ἔχω ἐρωτήσει τί μέλλεις νὰ πράξης

θὰ ἐρωτήσω τί πράττεις.

<i>quaeram</i> quid <i>egēris</i>	θα ἐρωτήσω τί ἔχεις πράξει
<i>quaeram</i> quid <i>actūrus sis</i>	θα ἐρωτήσω τί μέλλεις πράξης
<i>quaesivēro</i> quid <i>agas</i>	θα ἔχω ἐρωτήσει τί πράττεις
<i>quaesivēro</i> quid <i>egēris</i>	θα ἔχω ἐρωτήσει τί ἔχεις πράξει
<i>quaesivēro</i> quid <i>actūrus sis</i>	θα ἔχω ἐρωτήσει τί μέλλεις νὰ πράξης

ΣΗΜ. Τίθεται συνήθως παρατατικός ὑποτακτικῆς μετὰ τὸν παρακείμενον, ὅταν ἡ ἐξηρητημένη πρότασις εἶναι τελικὴ ἐρωτηματικὴ ἢ ἀναφορικὴ *haec non, ut vos excitarem, locutus sum* δὲν εἶπον ταῦτα, ἵνα ἐξεγείρω ὑμᾶς.

170. Κανὼν β'. Μετὰ τοὺς χρόνους τοῦ παρελθόντος ἐν τῇ κορίᾳ προτάσει, ἀκολουθοῦσιν ἐν τῇ ἐξηρητημένῃ οἱ χρόνοι τοῦ παρελθόντος τῆς ὑποτακτικῆς.

<i>quaerēbam</i> quid <i>agēres</i>	ἠρώτων τί ἔπρατες
<i>quaerēbam</i> quid <i>egisses</i>	ἠρώτων τί ἔχεις πράξει
<i>quaerēbam</i> quid <i>actūrus esses</i>	ἠρώτων τί ἔμελλες νὰ πράξης
<i>quaesivēram</i> quid <i>agēres</i>	εἶχον ἐρωτήσει τί ἔπραττες
<i>quaesivēram</i> quid <i>egisses</i>	εἶχον ἐρωτήσει τί ἔχεις πράξει
<i>quaesivēram</i> quid <i>actūrus esses</i>	εἶχον ἐρωτήσει τί ἔμελλες νὰ πράξης

<i>quaesivi</i> quid <i>agēres</i>	ἠρώτησα τί ἔπραττες
<i>quaesivi</i> quid <i>egisses</i>	ἠρώτησα τί ἔχεις πράξει
<i>quaesivi</i> quid <i>actūrus esses</i>	ἠρώτησα τί ἔμελλες νὰ πράξης

ΣΗΜ. Ὁ ἱστορικὸς ἐνεστώς (*praesens historicum*) δύναται νὰ ὑποληφθῇ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων ἢ ὡς κυρίως ἐνεστώς ἢ ὡς ἱστορικὸς χρόνος.

171. Ὅταν μετὰ τῆς κυρίας προτάσεως καὶ τῆς ἐξηρητημένης μεσολαβῇ ἀπαρέμφατον χρόνον παρακείμενον, τὸ ῥῆμα τῆς ἐξηρητημένης προτάσεως τίθεται πάντοτε κατὰ χρόνον παρωχημένον, οἷον· δῆποτε χρόνου καὶ ἂν εἶναι τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως. *Hoc brevissime dicam, neminem unquam tam impudentem fuisse qui a diis immortalibus tot et tantas res auderet optare* τοῦτο συντομώτατα θα εἶπω, ὅτι οὐδεὶς οὐδέποτε τόσον ἀναιδὴς ὑπῆρξεν, ὥστε παρὰ τῶν ἀθανάτων θεῶν νὰ τολμήσῃ τὰς αὐτὰς

καὶ τηλικαῦτα πράγματα νὰ εὐχρηθῇ. Ἐτέθη ἐνταῦθα ὁ παρατακτικὸς τῆς ὑποτακτικῆς *auderet*, διότι μεσολαβεῖ τὸ *fuisse*, ἂν καὶ τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι χρόνου μέλλοντος (*dicam*) καὶ εἴη νὰ τεθῇ ἐνεστώς ἢ παρακείμενος ὑποτακτικῆς (*audeat ἢ ausus sit*).

ΣΗΜ. Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται ὁ δὴλον ὅτι ὁ μὲν ἐνεστώς καὶ ὁ παρακείμενος τῆς ὑποτακτικῆς ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τίθεται μὲν καθ' ὅλον ἐν ταῖς ἐξηρητημέναις προτάσεσιν, ὅπως ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἡ ὑποτακτικῇ, ὁ δὲ παρατακτικὸς καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος τῆς ὑποτακτικῆς ἐν τῇ λατινικῇ, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ ἡ εὐκτική *non habeo quod me vertam* οὐκ ἔχω ὅποι τράπωμαι — *non habebam quod me vertērem* οὐκ εἶχον ὅποι τραποίμην· ἀλλ' ὅμως ἐνίοτε ἡ λατινικὴ ὑποτακτικὴ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἐλληνικὴν ὀριστικὴν: *quaero quid egēris* ἐρωτῶ τί ἐποίησας ἢ τί πεποίηκας.—*scribere n* ἔγραφον ἂν.— Ὡστε δὲν εἶναι δυνατόν διὰ γενικοῦ κανόνος νὰ καθορισθῇ ἐν πάσῃ ἀκριθείᾳ ἡ σχέσις τῶν δύο γλωσσῶν ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν χρόνων.

Γ'. Σύνδεσμος τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων πρὸς τὰς κυρίας.

172. Αἱ οὐσιαστικαὶ προτάσεις, αἱ τιθέμεναι ἐν τῷ λόγῳ εἴτε ὡς ὑποκείμενα εἴτε ὡς ἀντικείμενα, καθὼς καὶ αἱ ἐπιρρηματικά, αἱ τιθέμεναι ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί, συνδέονται μετὰ τῶν κυρίων προτάσεων διὰ συνδέσμων.

Σύνταξις συνδέσμων.

173. Ὁ τελικὸς *ut* (*ut fināle*)=ἵνα, ὅπως, καὶ ὁ ἀποτελεσματικὸς *ut* (*ut consecutivum*)=ὥστε, συντάσσονται πρὸς ὑποτακτικὴν. Τοῦ ἀποτελεσματικοῦ *ut* συνήθως προτάσσονται αἱ λέξεις *ita, sic, tam, tantus, fals*. *Edere oportet ut vivas non vivere ut edas*=νὰ τρώγῃς πρέπει, ἵνα ζῇς, οὐχὶ δὲ νὰ ζῇς, ἵνα τρώγῃς—*Atticus ita vixit ut esset carissimus Atheniensibus*=ὁ Ἀττικὸς οὕτως ἔζησεν, ὥστε ἦτο φίλτατος τοῖς Ἀθηναίοις.

ΣΗΜ. α'. Ὁ χρονικὸς *ut* συντάσσεται πρὸς ὀριστικὴν.

ΣΗΜ. 6'. Ὁ ἀρνητικὸς τελικὸς σύνδεσμος εἶναι *ne* (μή, ἵνα μή), ὁ ἀρνητικὸς ἀποτελεσματικὸς *ut non* (ὅπως μή).

174. Τὰ φόβου σημαντικὰ ῥήματα, ἅτινα συντάσσονται ἑλληνιστὶ μετὰ τοῦ *μή*, συντάσσονται καὶ λατινιστὶ μετὰ τοῦ *ne* (*metūo, timeo ne*). Τὸ ἑλληνικὸν *μή οὐ* (= *ne non*)· *verēor ut veniat*=*verēo ne non veniat*.

175. Τὸ *quō* (ἵνα, ὅπως) = *ut eo* (κυρίως ἵνα διὰ τοῦτο) συντάσσεται ἐπίσης πρὸς ὑποτακτικὴν. Συνήθως τὸ *quō* συντάσσεται πρὸς συγκριτικόν· *legem brevem esse oportet quo facilius teneatur*=ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι βραχύς, ἵνα εὐκολώτερον φυλάττηται τῇ μνήμῃ.

ΣΗΜ. Ἐπίσης πρὸς ὑποτακτικὴν συντάσσεται τὰ *quoinius* (= *ut eo inius*) καὶ τίθεται μετὰ τῶν ῥημάτων τῶν σημαίνοντων *κωλύειν* ἢ *ἀνθίστασθαι* (*impedire, obsistere* κτλ.).

176. Πρὸς ὑποτακτικὴν συντάσσεται καὶ τὸ *quin* (= *qui*, ἀρχ. ἀφαιρ.=*quō* καὶ *ne non*) καὶ τίθεται μετὰ ἀρνητικὰς προτάσεις ἢ ἐρωτηματικὰς μετ' ἀρνητικῆς ἐννοίας, ἰσοδυναμεῖ δὲ πρὸς τὸ *ut non* καὶ πρὸς τὸ *qui, quae, quod non* = *nemo fuit omnium, militum quin* (= *qui non*) *vulneraretur*=οὐδεὶς τῶν στρατιωτῶν ὑπῆρξεν, ὅστις δὲν ἐτραυματίζετο.

ΣΗΜ. Τὸ *quin* (*ut non*) τίθεται καὶ μετ' ἀρνητικῶς ἐκφερομένων ῥημάτων σγμαινόντων *ἀμφιβάλλειν, κωλύειν* κτλ. *non dubito quin ille possit*=οὐκ ἀμφισβητῶ μή οὐ δόνασθαι ἐκείνον. Ὅταν δὲ τὸ *dubito*=διστάζω, συντάσσεται πρὸς ἀπαρέμφατον.

177. Τὸ *quin* εἶναι ἐρωτηματικόν (διότι ἡ ἀρχαία ἀφαιρετικὴ *qui*, ἐξ ἧς ἐσχηματίσθη, εἶναι καὶ ἀναφορικὴ καὶ ἐρωτηματικὴ)· (*quin tu respondes?* = τί οὐκ ἀποκρίνεις;

ΣΗΜ. Ἐνεκα τούτου τίθεται καὶ μετὰ προσταγῆς τὸ *quin* (*quid dic*=ἄλλ' εἰπέ, λέγε δὴ).

178. Ὁ *cum* (ἢ *quon*) εἶναι ἡ χρονικὸς σύνδεσμος (ὅτε) ἢ αἰτιολογικὸς (ἐπειδὴ).

179. Ὡς χρονικὸς ἀναφερόμενος εἰς τὸν *tum*, κείμενον ἢ νοούμενον (*tum — cum* = τότε — ὅτε), συντάσσεται μετὰ πάντων τῶν

χρόνων τῆς ὀριστικῆς cum haec scribēbam (scripsi scripsēram) = ὅτε ταῦτα ἔγραφον (ἔγραφα, εἶχον γράψει).

ΣΗΜ. Μετὰ παρακειμένου ἢ ὑπερσυντελικου ὀριστ. σημαίνει ἐπανάληψιν τῆς πράξεως (δόσakis) cum vidērat=δόσakis ἤθελεν ἴδῃ.

180. Ὁ χρονικὸς cum φέρεται πρὸς παρατατικὸν ἢ ὑπερσυντέλικον ὑποτακτικῆς, ὅταν ὁ λόγος εἶναι διηγηματικὸς. Ἐν τοῖς τοιοῦτοις λόγοις ἐνυπάρχει συνήθως αἰτιολογικὴ ἔννοια καὶ ἐκ τούτου ἐξηγείται ἡ ὑποτακτικὴ Agēsilaus cum ex Aegypto reverterētur in morbum implicitus, decessit=ὁ Ἀγησίλαος, ὅτε ἐπανήρχετο ἐξ Αἰγύπτου, νοσήσας ἀπεβίωσεν—Eraminondas cum vicisset Lacedaemonios apud Mantinēam, atque ipse gravi vulnere examināri se vidēret, quaeſivit salvusne esset clipeus=ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀφοῦ εἶχε νικήσει τοὺς Λακεδαιμονίους ἐν Μαντινείᾳ αὐτὸς δὲ ἔβλεπεν ὅτι ἔνεκα βαρείας πληγῆς ἀπέθνησκεν, ἠρώτησεν, ἂν ἐσώθῃ ἡ ἀσπίς αὐτοῦ.

ΣΗΜ. Ὁ παρατατικὸς δηλοῖ τὸ σύγχρονον τῶν δύο πράξεων, ὁ ὑπερσυντέλικος τὸ προτερόχρονον.

181. Ὁ αἰτιολογικὸς cum συντάσσεται πρὸς ὑποτακτικὴν. Cum vita sine amicis insidiarum plena sit ratio ipsa monet amicitias comparare=ἐπειδὴ ὁ βίος ἄνευ φίλων εἶναι πλήρης ἐνεδρῶν, αὐτὸς ὁ λόγος παραινεῖ νὰ παρασχευάζωμεν φιλίαν.

ΣΗΜ. Ὁ cum ἔχει ἐνίοτε καὶ σημασίαν ἐναντιωματικὴν (=ἂν καί, ἐν ᾧ fuit pauper Phocion, cum dirissimus esse posset=ὁ Φωκίων ὁπῆρξε πένης, ἐν ᾧ ἠδύνατο νὰ εἶναι πλουσιώτατος.

182. Σοχνὴ εἶναι ἐν τῇ λατινικῇ συντάξει ἡ χρῆσις τοῦ λεγομένου ἀντεστραμμένου cum (cum inversum) πρὸς δήλωσιν αἰφνιδίου συμβάντος. Ἡ μὲν κυρία πρότασις ἐκφέρεται καθ' ὀριστικὴν παρατατικὸν (ἐπὶ διαρκoῦς πράξεως) ἢ ὑπερσυντελικόν (ἐπὶ τετελεσμένης) καὶ εἰσάγεται διὰ τοῦ iam (ἤδη) vix (μόλις), nondum (οὐπω, ὅχι ἀκόμη), ἡ δὲ δευτερεύουσα, ἥτις καὶ δηλοῖ τὸ αἰφνιδίον συμβάν, περιέχει τὴν κυρίαν πρᾶξιν καὶ τίθεται ἐπίσης καθ' ὀριστικὴν παρακειμένου ἢ ιστορικοῦ ἐνεστώτος οἷον iam nostri milites stibus premebantur cum subito omnis equitatus=ἤδη οἱ ἡμέτεροι

στρατιῶται ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐπιέζοντο, ὅτε αἴφνης προσῆλθε πᾶν τὸ ἱπικόν—*vix agmen novissimum extra munitiones processerat, cum Galli flumen transire non dubitaverunt* (ἢ non dubitant) = μόλις ἢ ὀπισθοφυλακὴ ἔξω τῶν ὀχυρωμάτων εἶχε προχωρήσει ὅτε οἱ Γαλάται δὲν ἐδίστασαν (ἢ δὲν διστάζουσι) νὰ διαδῶσι τὸν ποταμόν.

ΣΗΜ. Λέγεται τὸ *cum* τοῦτο ἀνεστραμμένον (*inversum*), διότι τῷ ὄντι μετατίθεται ἀπὸ τῆς μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἑτέραν. Εἰς τὸ παράδειγμα λ. χ. *iam nostri milites* κτλ. φρικωτέρα θὰ ἦτο ἡ τάξις· *cum iam nostri milites premebantur ab hostibus, subito* κτλ. = ὅτε ἤδη οἱ ἡμέτεροι στρατιῶται ἐπιέζοντο ὑπὸ τῶν πολεμίων, προσῆλθεν αἴφνης πᾶν τὸ ἱπικόν.

183. *Dum* (καὶ *quoad*) = ἕφ' ὅσον συντάσσεται πρὸς ὀριστικὴν *gens Lacedaemoniorum fortis fuit, dum Lycurgi leges vigeant* (= ἕφ' ὅσον ἴσχυον οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου).

184. *Dum* (ὥπως καὶ τὸ *donec* καὶ τὸ *quoad*) = ἕως ἢ ἕως ἂν, συντάσσεται πρὸς ὀριστικὴν. Ἐπὶ τῆς σημασίας ἕως ἂν φέρονται πρὸς ὑποτακτικὴν, ἂν ἡ πρᾶξις παρίσταται ὡς προσδοκωμένη ἢ ἐπιδιωκόμενη (σκοπός)· *dum venio* = ἕως ἔλθω (εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ἔλθω). — *Dum*, ὅταν σημαίῃ ἐν ᾧ, συντάσσεται πρὸς ἱστορικὸν ἐνεστώτα (*praesens historicum* ἀντὶ παρατατικοῦ· *dum haec in Hispania geruntur* (ὅχι *gerebantur*) = ἐν ᾧ ταῦτα ἐν Ἰσπανίᾳ πράττονται (ἐπράττοντο).

185. *Dummodo, dum modo* = εἰ μόνον, ἀρκεῖ μόνον (καὶ ἀρνητικῶς *dummodo ne* κτλ.) φέρονται πρὸς ὑποτακτικὴν, διότι οἱ σύνδεσμοι οὗτοι δηλοῦσι σκοπὸν καὶ οὐχὶ πραγματικὸν γεγονός, *omnia honesta negligunt, dummodo potentiam consequantur* = πάντων τῶν τιμίων πραγμάτων ἀμελοῦσιν, ἐὰν μόνον δύναμιν ἤθελον ἀποκτήσει.

186. Οἱ σύνδεσμοι *antequam* (καὶ *priusquam*) συντάσσονται πρὸς ὀριστικὴν, ὅταν εἶναι ἀπλῶς χρονικοί, πρὸς ὑποτακτικὴν δέ, ὅταν προσυπάρχη καὶ ἔννοια σκοποῦ, αἰτίας κτλ. *Livius fabulam docuit anno ipso ante quam natus est Ennius* = ὁ Λίβιος

(Ἀνδρόνικος) παρέστησε δράμα κατ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ἔτος τὸ πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἐννίου (τοῦ ποιητοῦ)—*Caesar ad Pompeii castra pervēnit, priusquam Pompeius sentire posset*==πρὶν ἢ ὁ Πομπήϊος δυνηθῇ νὰ ἐννοήσῃ τοῦτο (οὗτος δὲ ἦτο ὁ σκοπὸς τοῦ Καίσαρος).

Α'. Οὐσιαστικαὶ προτάσεις.

187. Οὐσιαστικαὶ προτάσεις τίθενται ὡς ὑποκείμενα ἢ ὡς ἀντικείμενα αἰσθητικῶν καὶ λεκτικῶν καθ' ὅλου ῥημάτων (δηλωτικῶν, γνωστικῶν, δεικτικῶν κτλ.).

188. Αἱ ἀπὸ τοιούτων ῥημάτων ἐξαρτώμεναι προτάσεις τίθενται :

1) αἱ μὲν προτάσεις κρίσεως κατ' ἀπαρέμφατον μετ' αἰτιατικῆς (σ. 156 § 84) *audio illum obisse* (ἀκούω ὅτι ἐκείνος ἀπῆλθεν).

2) αἱ δὲ ἐρωτηματικαὶ καθ' ὑποτακτικὴν πλαγίου λόγου (σ. 176 § 160)· *scribere volo quis ille sit* (θέλω νὰ ἤξέρω τίς εἶναι ἐκεῖνος).

3) αἱ δὲ προτάσεις ἐπιθυμίας καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ *ut* ἢ *ne* (σ. 157 § 90)· *monet ut in reliquum tempus suspiciōnes vitet* (συμβουλεύει αὐτὸν ἵνα τοῦ λοιποῦ ἀποφεύγῃ τὰς ὑπονοίας).

Περὶ τοῦ πλαγίου λόγου (*oratio obliqua*).

189. α') Πᾶσα κυρία πρότασις τοῦ εὐθέως λόγου, διηγηματικὴ ἢ ἀποφαντικὴ, τρέπεται ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ εἰς ἀπαρεμφατικὴν πρότασιν.

Λόγος εὐθύς· *Democritus dicit innumerabiles sunt mundi.*

Λόγος πλάγιος· *Democritus dicit innumerabiles esse mundos.*

190 β'). Πᾶσα κυρία πρότασις τοῦ εὐθέως λόγου, σημαίνουσα προσταγὴν, συμβουλήν, παράκλησιν, ἐπιθυμίαν, ἐκφέρεται ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ κατ' ἐνεστώτα ἢ παρατατικὸν ὑποτακτικῆς.

Λόγος εὐθύς· *Pyrrho a Dōdonaeo Jove data dictio erat, cave Acherūsiam aquam.*

Λόγος πλάγιος· *Pyrrho... data dictio erat, cavēret Acherūsiam aquam.*

ΣΗΜ. Ἑλληνιστὶ ἡ πρότασις *Kyros téthnēke* τρέπεται ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ εἰς φασὶν *Kyron teθnánai*, ἀλλ' ὅμως καθ' ὅλου εἰπεῖν τὰ

τοῦ πλαγίου λόγου ἐν τῇ ἐλληνικῇ δὲν ἔχουσι κατὰ πάντα. ὅπως ἐν τῇ λατινικῇ.

191. Αἱ πραγματικαὶ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις τρέπονται ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ εἰς ὑποτακτικὴν.

Λόγος εὐθύς· ubi fuisti, quid egisti, quid consilii cepisti? = ποῦ ἦσο (ἔγενου), τί ἔπραξας, τίνα ἀπόφασιν (τί ἀποφάσεως) ἔλαβες!

Λόγος πλάγιος· dic mihi ubi fueris quid eg'ris, quid consilii cep'ris.

192. Αἱ λεγόμεναι ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις, ἐπειδὴ εἶναι κυρίως ἀποφάνσεις ὅπῃ τὸ ῥητορικὸν σχῆμα τῆς ἐρωτήσεως, τρέπονται ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ εἰς ἀπαρεμφατικὴν πρότασιν.

Λόγος εὐθύς· quoniam haec omnia nisi ad suam perniciem pertinent? = ἄρα γε ταῦτα πάντα τείνουσιν εἰ μὴ εἰς τὸν ἑαυτοῦ ὄλεθρον; (ἐρώτησις ἰσοδυναμοῦσα πρὸς τὴν ἀποφάνσιν· haec omnia ad nihil nisi ad suam perniciem pertinent?)

Λόγος πλάγιος· quoniam haec omnia nisi ad suam perniciem pertinere?

ΣΗΜ. Καὶ αἱ ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις φέρονται εἰς ὑποτακτικὴν, ἂν ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ θὰ ἐτίθετο ὑποτακτικὴ δυνητικὴ ἢ ἀπορηματικὴ ἢ ἂν τὸ ῥῆμα ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ θὰ ἦτο δευτέρου προσώπου.

Λόγος εὐθύς· ὁ Καῖσαρ πρὸς τοὺς στρατιώτας του· quid veremini? (τί φοβεῖσθε);

Λόγος πλάγιος· Caesar graviter incusavit eos, quid tandem vererentur = ὁ Καῖσαρ βαρέως ἐπετίμησεν αὐτοὺς (λέγων) τί τέλος πάντων ἐφοβοῦντο.

193. Αἱ παρεμβεβλημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου τρέπονται ἐν τῷ πλαγίῳ εἰς ὑποτακτικὴν.

Β'. Ἐπιρρηματικαὶ προτάσεις.

194. Εἰς τὰς ἐπιρρηματικὰς προτάσεις ἀνάγονται·

Α') αἱ τελικαί, ἐκφερόμεναι διὰ τοῦ ut καὶ ὑποτακτικῆς. Ὁ χρόνος αὐτῶν, ἂν εἶναι ἐσωτερικῶς ἐξηρητημέναι, ῥυθμίζεται κατὰ τοὺς

κανόνας τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων *edēre oportet ut vivas*, non vivēre ut *edas*=να τρώγῃς πρέπει ἵνα ζῇς, οὐχὶ δὲ νὰ ζῇς ἵνα τρώγῃς.

Β') αἱ ἀποτελεσματικαί, ἐκφερόμεναι πάντοτε (καὶ ὅταν σημαίνωσι τὸ πραγματικὸν ἀποτέλεσμα) διὰ τοῦ *ut* καὶ ὑποτακτικῆς *aures eius clausae sunt, ut verum audire nequeat* (τὰ ὦτα αὐτοῦ εἶναι κεκλεισμένα, ὥστε νὰ μὴ δύναται ν' ἀκούσῃ τὸ ἀληθές).

ΣΗΜ. Ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις τίθενται ἐν τῇ λατινικῇ καὶ ὡς ὑποκείμενα ῥημάτων ἐχόντων τὴν ἔννοιαν τοῦ συμβαίνειν (*fiēri, accidēre, contingere*) in bello a Romanis cum Persēo, ultīmo Macedōnum rege, gesto, *accidit ut serēna nocte luna disiceret* (ἐν τῷ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων πρὸς Περσέα τὸν τελευταῖον τῶν Μακεδόνων βασιλέα γενομένῳ πολέμῳ συνέβη ὥστε, αἰθρίας οὕσης τῆς νυκτός, νὰ ἐκλείπῃ ἡ σελήνη).

Γ') αἱ χρονικαὶ προτάσεις αἱ εἰσαγόμεναι διὰ τῶν συνδέσμων *postquam* (*posteaquam*=ἐπει, ἐπειδὴ), *ubi* (*ubi primum*), *ut* (*ut primum*), *cum* (*cum primum* (ὡς πρῶτον), *simul, simulatque* (=ὡς, εὐθὺς ὡς, ἐπειδὴ τάχιστα) καὶ ἐκφερόμεναι α') καθ' ὀριστικὴν παρακειμένον· *ut primum tubae sonuerunt, milites ad arma concurrebant* (εὐθὺς ὡς αἱ σάλπιγγες ἤχησαν, οἱ στρατιῶται ἔδραμον εἰς τὰ ὄπλα). β') καθ' ὀριστικὴν ὑπερσυντελείου (πρὸς δῆλωσιν τῆς ἐπαναλήψεως ἐν τῷ παρελθόντι)· *apud vetēres Romanos ubi tenuerat, comitia dimittebantur*=παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ῥωμαίοις ὡσάκις ἤθελε βροντήσῃ, ἡ ἐκκλησία διελύετο (ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ ὁπότε βροντήσῃ¹). γ') καθ' ὀριστικὴν παρατατικὴν μετὰ τῶν ῥηθέντων συνδέσμων (πρὸς δῆλωσιν διαρκoῦς καταστάσεως ἐν τῷ παρελθόντι) *postquam res Romanorum satis prospera satisque pollens videbatur, invidia ex opulentia orta est*=ἄφ' οὗ ἡ κατάστασις τῶν Ῥωμαίων ἐφαίνετο ἱκανῶς εὐτυχῆς καὶ ἱκανῶς ἰσχυρά, ἐγεννήθη φθόνος ἐκ τῆς εὐπορίας. δ') μετὰ τοῦ

¹ Περιεμένομεν ἐκάστοτε ἕως ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμοτήριον, ἐπειδὴ ἀνοιχθεῖν εἰσημὴν παρὰ τὸν Σωκράτη.

cum· ε') μετὰ τοῦ priusquam καὶ antequam· ζ') μετὰ τοῦ dum donec, quoad.

Δ') αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις, ἐκφερόμεναι :

1) διὰ τοῦ cum καὶ ὑποτακτικῆς·

2) διὰ τοῦ quod, quia (ὅτι, ἐπειδὴ), propterēa quod (διότι, τοῦτου ἕνεκα), quoniam (ἐπειδὴ) καὶ ὁριστικῆς. Vinum ad se importari non siverunt *quod* eā se homines effeminārī *putabant* (=οἱ Σουηβοὶ) δὲν ἐπέτρεψαν νὰ εἰσάγῃται παρ' ἑαυτοῖς οἶνος, διότι ἐνόμιζον ὅτι διὰ τοῦτου τοῦ πράγματος (διὰ τοῦ οἴνου) οἱ ἄνθρωποι ἐκθηλώνονται.

Ε') αἱ ἐναντιωματικαὶ προτάσεις ἐκφερόμεναι ἄλλαι μὲν καθ' ὁριστικὴν, ἄλλαι δὲ καθ' ὑποτακτικὴν·

1) καθ' ὑποτακτικὴν, ὅταν εἰσάγωνται διὰ τῶν συνδέσμων cum (=ἂν καί, ἐν ᾧ, *quamvis*, (=ὅσον καὶ ἂν), *ut* (=καὶ ἂν, ἃς ὑποθέσωμεν ὅτι)· *qui non vetat peccāre, cum possit, iubet* (ὅστις ἂν καὶ δύνатаι δὲν ἀπαγορεύει τὸ ἁμαρτάνειν, κελεύει αὐτό). *Mali non effugunt impietatem quamvis ares deorum sanguine multo cruentaverint* (οἱ πονηροὶ δὲν ἀποφεύγουσι τὴν ἀσέθειαν, καὶ ἂν τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν πολλῶ αἵματι ῥάνωσιν). *Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas* (καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ἐλλείπουσιν αἱ δυνάμεις, ἀλλ' ὅμως εἶναι ἐπαινετέα ἡ καλὴ θέλησις).

2) καθ' ὁριστικὴν, ὅταν εἰσάγωνται διὰ τῶν συνδέσμων *quamquam* (ἂν καί), *etsi* (*tametsi*), *etiamsi* (καὶ ἂν)· *superiora illa, quamquam ferenda non fuerunt, tamen, ut potui, tuli* (τὰ παλαιότερα ἐκείνα, ἂν καὶ δὲν ὑπῆρξαν ἀνεκτά, ἀλλ' ὅμως ὅσον ἡδυνήθην, ὑπέμεινα) *eloquentiae studendum est, etsi eā quidam abutuntur* (πρέπει νὰ σπουδάζωμεν περὶ τὴν εὐφράδειαν, καὶ ἂν τινες ποιοῦνται αὐτῆς κατάχρησιν).

ΣΗΜ. α'. Αἱ διὰ τοῦ *etsi* (*tametsi*), *etiamsi* εἰσαγόμεναι ἐναντιωματικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ἐνίοτε καθ' ὑποτακτικὴν πρὸς δήλωσιν τοῦ δυνατοῦ ἢ τοῦ μὴ πραγματικοῦ, ὅπως καὶ αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις· *etsi non fuēris suāsor protectionis meae, approbātor certe fuisti* (καὶ ἂν δὲν συνεβούλευσας τὴν ἀναχώρησίν μου, πάντως ὅμως ἐπεδοκίμασας αὐτήν).

ΣΗΜ. 6'. Τὸ licet μεθ' ὑποτακτικῆς ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἐναντιωμα-
τικὸν σύνδεσμον· *fremanti omnes, licet, dicam quod sentio* (καὶ ἂν
πάντες γογγύζωσιν, ἐγὼ θὰ εἴπω ὅ,τι αἰσθάνομαι).

Τὸ licet σπανίως τίθεται ὡς σύνδεσμος. Συνήθως εἶναι ῥήμα ἀπρό-
σωπον (=ἔξεστιν, ἐξέστω) λάμβάνον ἀπαρέμφατον (σ. 156 § 88) καὶ
δοτικὴν προσωπικὴν (licet mihi civi ἢ civem esse=ἔξεστί μοι πο-
λίτῃ ἢ πολίτῃ εἶναι).

ς') αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις, αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὀριστικὴν καὶ
καθ' ὑποτακτικὴν. Τὰ εἶδη τῆς ὑποθέσεως εἶναι τρία.

195. α') τὸ πραγματικόν, ὅταν δηλαδὴ μηδεμίαν ἐνδειξὶς παρέχη-
ται, ἂν τὸ ὑποτιθέμενον συμβαίῃ ἢ δὲν συμβαίῃ, δύνатаι ἢ δὲν δύνά-
ται νὰ συμβῇ. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ὑποθέσεως ἐκφέρεται καθ' ὀρισι-
κὴν ἔν τε τῇ προτάσει καὶ τῇ ἀποδόσει· *si dies est, lucet* (εἴ ἔστιν
ἡμέρα, φέγγει). Ὁ λέγων οὐδεμίαν γνώμην ἐκφράζει, ἂν εἶναι ἡμέρα
ἢ ὄχι, ἀλλὰ τοῦτο μόνον λέγει, ὅτι, ἂν εἶναι ἡμέρα ἀναγκαίως εἶναι
καὶ φῶς· *si bona existimatio divitiis praestat et pecuniā tantō-
pēre expetitur, quanto gloria est expetenda?* (εἴ ἡ ἀγαθὴ ὑπόλη-
ψις ὑπερέχει τοῦ πλούτου, τὰ δὲ χρήματα οὕτω σφόδρα ἐπιζητοῦνται,
πόσῳ μᾶλλον ἐπιζητητέα ἢ δόξα;)—*si haec facis, peccas* (εἴ ταῦτα
δράς, ἁμαρτάνεις).

196. β') τὸ δυνατόν, ὅπερ ἐκφράζεται διὰ τοῦ ἐνεσιῶτος ἢ τοῦ
παρακειμένου τῆς ὑποτακτικῆς ἔν τε τῇ προτάσει καὶ τῇ ἀποδόσει·
dies deficiat si velim haec numerāre (ἤθελεν ἐπιλείψῃ ἡ ἡμέρα,
ἂν ἤθελον ταῦτα νὰ ἀπαριθμῶ)—*si haec feceris, peccaveris* (εἴ
ταῦτα δρῶς, ἁμαρτάνεις).

197. γ') τὸ μὴ πραγματικόν, ὅπερ ἐκφέρεται διὰ τοῦ παρατατικοῦ
ἢ ὑπερσυντελικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς· *si mater me cartigasset non
hucusque processissem et in mortem abduceret*=ἂν ἡ μήτηρ
μὲ εἴχε κολάσει (ἀλλὰ δὲν μὲ ἐκόλασε), δὲν θὰ εἶχον προχωρήσει ἕως
ἐδῶ (ὅπου προσχώρησα) καὶ δὲν θὰ ὠδηγούμην εἰς τὸν θάνατον
(εἰς ὃν νῦν ὠδηγοῦμαι)—*aurum et argentum frustra natūra ge-
nuisset, nisi eādem docuisset quemadmodum ad eorum venas
perveniretur* (τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον ματαίως ἡ φύσις
ἤθελε παραγάγει, ἂν ἡ αὐτὴ φύσις δὲν ἤθελε διδάξει, κατὰ τίνα τρόπον

εἶναι δυνατόν νὰ φθάσωσιν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰς φλέδας αὐτῶν).—si haec *facēres peccāres* εἰ ταῦτα ἔδρας, ἡμάρτανες ἄν).—si haec *fecisses, peccasses* (εἰ ταῦτα ἔδρασας, ἡμαρτες ἄν).

198. Ἐὰν ἡ ὑποθετικὴ πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήματος συντασσόμενου πρὸς ἐτεροπροσωποῦν ἀπαρέμφατον (τοῦ πλαγίου λόγου), τότε ἡ μὲν ὑπόθεσις τίθεται καθ' ὑποτακτικὴν, ἡ δὲ ἀπόδοσις μεταβάλλεται εἰς ἀπαρέμφατον· si habērem, darem (ἂν εἶχον, θὰ ἔδιδον)—respondit se, si habēret, *daturum esse* (ἀπεκρίθη ὅτι, ἂν εἶχε, θὰ ἔδιδε).—si hoc fecisses, peccasses (ἂν εἶχες πράξει τοῦτο θὰ ἡμάρτανες)—dico, si hoc fecisses, te *peccatūrum fuisse* (λέγω ὅτι ἂν εἶχες πράξει τοῦτο, θὰ ἡμάρτανες).

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς παθητικῆς συντάξεως credo, si illud fiēret *futūrum esse ut* patre mihi *scrīberetur* (πιστεύω ὅτι, ἂν ἐκεῖνο συνέβαινε, θὰ μοι ἐγράφετο ὑπὸ τοῦ πατρὸς)—nisi eo ipso tempore quidam nuntii de Caesaris victoria essent allati, existimabant plerique *futūrum fuisse ut* oppidum *amitteretur* (ἂν κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν καιρὸν δὲν εἶχον προσκομισθῇ ἀγγελίαι περὶ τῆς νίκης τοῦ Καίσαρος, πολλοὶ ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἐχάνετο ἡ πόλις).

Ζ') Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ σημαίνουσαι παραβολὴν (σύγκρισιν).

199. Αἱ προτάσεις αὗται ἐκφέρονται καθ' ὁριστικὴν, ὅταν σημαίνωσι κρίσιν πραγματικὴν καὶ εἰσάγωνται διὰ τῶν παραβολικῶν συνδέσμων, ἐπιθέτων ἐπιρρημάτων. Ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται συνήθως ἡ συσχετικὴ λέξις· οἷον

ut	—sic, ita	(ὡς-οὕτως)
quam	—tam	(ὅσον-τοσοῦτον)
quantus	—tantus	(ὅσος-τοσοῦτος)
qualis	—talis	(οἷος-τοιοῦτος) κλπ.

Xerxes cum *tantis* copiis in Eurōpam invāsīt, *quantas* neque antea neque postea habuit quisquam (ὁ Ξέρξης μετὰ τοσοῦτου στρατοῦ εἰσέβαλεν εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅσον οὐδὲ πρότερον οὐδὲ ὕστερον ἔσχε τις).

ΣΗΜ. Αἱ παραβολικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, ὅταν ἔχουσαι ὑποθετικὴν ἔννοιαν εἰσάγωνται διὰ τῶν συνδέσμων *quasi* (ὡςδόν), *tamquam*, *velut si* (ὥσει) κτλ. *Sēquanti absentis Ariovisti crudelitatem, velut si coram abesset, horrebant* (οἱ Σηκοανοὶ τὴν ὁμότητα τοῦ Ἀριοβίστου ἀπόντος, ἔφριττον, ὥς εἰ ἦτο παρών).

Γ'. Ἐπιθετικαὶ προτάσεις.

200. Εἰς τὰς ἐπιθετικὰς προτάσεις ὑπάρχονται·

α') αἱ ἀναφορικαί, αἵτινες, ἐπειδὴ τίθενται πρὸς ἀκριβέστερον διορισμὸν ὀνόματος, ἐπέχουσι τόπον ἐπιθετικῶν διορισμῶν.

201. Ἡ συμφωνία τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας πρὸς τὸ εἰς ὃ ἀναφέρεται γίνεται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ.

202. Ὡσαύτως καὶ ἡ ἑλξις τοῦ ἀναφορικοῦ (*atractio relativi*) γίνεται ὅπως καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ· *cum essent in quibus demonstrāvi angustiiis* (= *in iis angustiiis quas demonstrāvi* = ὅτε δὲ ἐφθασαν εἰς ἐκεῖνα τὰ στενά, ἅτινα ἐδήλωσα (ἐν οἷς ἐδήλωσα στενοῖς).

203. Τὸ οὐδέτερον τοῦ ἀναφορικοῦ (*quod, id quod*) δύναται νὰ ἀναφέρηται καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ὅλης προτάσεως. *Tum pater singulis singulas virgulas confringendas tradidit, id quod* (δηλαδὴ τὸ *confringere singulas virgulas*) *nullo negotio perpetraverunt* = τότε ὁ πατὴρ παρέδωκεν εἰς ἕνα ἕκαστον (ἐκ τῶν υἱῶν του) ἀνὰ ἓν ῥαβδίον, ἵνα θραύσῃ, ὅπερ (τὸ θραῦσαι κτλ.) ἄνευ οὐδενὸς κόπου κατέρθωσαν.

204. Τὰ ἀναφορικὰ τοπικὰ ἐπιρρήματα *ubi, quo, unde, qua* τίθενται ἀντὶ ἐμπροσθέντων ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν πρὸς δῆλωσιν τοπικῶν σχέσεων : *Caesar noluit eum locum, unde* (= *quo*) *Helvetii discesserant, vacare* = ὁ Καῖσαρ δὲν ἠθέλησε νὰ μένῃ κενὸς ὁ χώρος ἐκεῖνος, ὅθεν (= ἀπὸ τοῦ ὁποῖου) οἱ Ἑλβεῖοι εἶχον ἀποχωρήσει — *circa atrium erant triclinia, ubi* (= *in quibus*) *cenabant* = περὶ τὴν αἴθουσαν ἦσαν τρίκλινα, ἐνθα (= ἐν οἷς) ἐδεῖπνον.

Εἶδη τῶν ἀναφορικῶν προτάσεων.

205. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κρίσεως ἀκολουθοῦσι τοὺς γενικοὺς κανόνας·

α') αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ δηλοῦσαι τὸ πραγματικόν, ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς, οἱ δὲ χρόνοι αὐτῶν ῥυθμίζονται ὡσαύτως κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας.

Δι' ὀριστικῆς ὡσαύτως ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀέριστοι ὑποθετικαὶ ἀναφορικαὶ προτάσεις (εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ *quisquis*, *quicumque*, *ubicumque*).

Quamcumque tibi deus sortem destinauerit (τετελ. μέλλ. ὀριστικῆς), *fortiter tolerāto*—οἷανδήποτε τύχην θὰ ἔχῃ ὀρίσει εἰς σὲ ὁ θεός, γενναίως ὑπόμεινε.

β') αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις αἱ δηλοῦσαι τὸ δυνατόν ἢ τὸ μὴ πραγματικόν, ἐκφέρονται ὡς αἱ ὁμοειδεῖς ἀνεξάρτητοι. *Non exercitus neque thesauri praesidia regni sunt, verum amici quos neque armis cogere neque auro parare queas*—οὔτε οἱ στρατοὶ οὔτε οἱ θησαυροὶ εἶναι ἐπικουρήματα τῆς βασιλείας, ἀλλ' οἱ φίλοι, οὓς οὔτε διὰ τῶν ὅπλων νὰ συναγάγῃς οὔτε διὰ τοῦ χρυσοῦ νὰ παρασκευάσῃς θὰ ἡδύνασο (οὓς οὐκ ἔν δύναιο).

γ') αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ δηλοῦσαι ἀλλότριον διανόημα ἢ ἀλλοτρίαν γνώμην, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου. *Mithridates per omnem Asiam litteras misit, ut ubicumque cives Romani inventi essent* (εὐθ. *ubicumque erunt*), *vincitur*—ὁ Μιθριδάτης ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν ἔπεμψε γράμματα ὅπως, ὅπουδὴποτε ἦβελον εὗρεθῇ Ῥωμαῖοι πολίται, καθαιρεχθῶσι¹.

δ') αἱ ἀναφορικαὶ τελικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν. Εἰς τὰς προτάσεις ταύτας τὸ *qui*=*ut ego* (tu, is κτλ.), τὸ *ubi*=*ut ubi*, τὸ *unde*=*ut inde* κτλ. *Themistocli rex Magnē-*

¹ Ἑλληνιστὶ αἱ προτάσεις, αἱ δηλοῦσαι ἀλλότριον διανόημα ἢ ἀλλοτρίαν γνώμην, τίθενται κατ' *εὐκτικὴν* τοῦ πλαγίου λόγου. Οἱ στρατηγοὶ διηγοῦντο ὅτι αὐτοὶ ἐπὶ τοὺς πολεμίους *πλέοιεν*, τὴν δ' ἀναίρεσιν τῶν ναυαγῶν *προσάειεν* ἀνδράσιν ἱκανοῖς (ἐπλεον=προσέταξαν).

sīam donārat *quae* (ut ea) ei panem *praeberet*, Lampsācum autem *unde* (=ut inde) vinum *sumēret*, Myuntem *ex qua* (=ut ex ea) obsonium *habēret* = τῷ Θεμιστοκλεῖ ὁ βασιλεὺς τὴν Μαγνησίαν εἶχε δώσει, ἵνα παρέχῃ αὐτῷ τὸν ἄρτον, τὴν δὲ Λάμφακον, ἵνα αὐτόθεν τὸν οἶνον λαμβάνῃ, τὴν δὲ Μυοῦντα, ἵνα ἐξ αὐτῆς τὸ ὀψώνιον ἔχῃ.

206. Αἱ ἀναφορικαὶ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, (αἱ ἐκφερόμεναι διὰ τοῦ ut=ὥστε) τίθενται ἐπίσης καθ' ὑποτακτικὴν. Τῶν τοιούτων προτάσεων προηγείται ἢ ὑπονοεῖται δεικτικὸν (οἷον talis, tantus κτλ. Multae res sunt tales, quarum (=ut earum) exitus nemo providere possit=πολλὰ πράγματα εἶναι τοιαῦτα, ὥστε οὐδεὶς νὰ δύναιτο νὰ προῖδῃ τὴν ἔκβασιν αὐτῶν.

207. Ἀναφορικὴ ἀποτελεσματικὴ πρότασις ἔπεται συνήθως καὶ μετὰ τὸ ἐπίθετον dignus (ὅπως καὶ indignus, aptus, idoneus). Dignus sum qui (=ut ego) aliquid faciam = ἄξιός εἰμι ποιεῖν τι.

208. Αἱ ἀναφορικαὶ αἰτιολογικαὶ προτάσεις τίθενται συνήθως καθ' ὑποτακτικὴν καὶ ἰσοδυναμοῦσι πρὸς αἰτιολογικὰς προτάσεις ἐκφερόμενας διὰ τοῦ cum· οἷον Alexander cum ad Achilis tumulum adstitisset: «Ο fortunāte, inquit, adulescens qui tuae virtutis Homērum praecōnem invenēris» (=cum tu invenēris) = ὁ Ἀλέξανδρος στάς παρὰ τὸν τύμβον τοῦ Ἀχιλλέως: «ὦ, μακάριε νεανία, εἶπεν, ὅς (ἐπειδὴ σὺ) τῆς σῆς ἀρετῆς τὸν Ὅμηρον εἶδες κήρυκα».

ΣΗΜ. Καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἔχομεν ἐπίσης ἀναφορικὰς προτάσεις ἀποτελεσματικὰς, αἰτιολογικὰς, τελικὰς, ἡ δὲ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ὅς ἀναλύεται, ὅπως καὶ ἡ λατινικὴ qui· οἷον τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις (=ὥστε οὗτος) οὐ βούλεται σοι φίλος εἶναι; — θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς (ἐπειδὴ σὺ) ἡμῖν οὐδὲν δίδως—ἡγεμόνα αἰτήσομεν Κῆρον (παρὰ τοῦ Κόρου) ὅστις (=ἵνα ὁ ἡγεμὼν οὗτος) ἡμᾶς ἀπάξῃ (μέλλων ὀριστικῆς). Ἡ διαφορὰ εἶναι ὅτι ἐν τῇ ἑλληνικῇ δὲν μεταβάλλεται ἡ σύνταξις, αἱ δὲ τοιαῦται μικταὶ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν ὅπως αἱ ἅπλαι ἀναφορικαί.

209. Αἱ παραθετικαὶ προτάσεις, αἱ εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ quod Σ. Σακελλαροπούλου. Λατινικὴ Γραμματικὴ. "Εκδ. 10η 13

καὶ τιθέμεναι πρὸς διασάφησιν οὐσιαστικοῦ ἢ ἀντωνυμίας, ἀντιστοιχοῦσι πρὸς εἰδικὸν ἀπαρέμφατόν ἢ εἰδικὴν πρότασιν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς· οἷον Caesar sua, in Ariovistum beneficia commemoravit, quod rex appellatus esset a senatu = ὁ Καῖσαρ ὑπέμνησε τὰς ἐαυτοῦ πρὸς τὸν Ἀριόβιστον εὐεργεσίας, ὅτι δηλαδὴ εἶχεν ὀνομασθῆ (ὁ Ἀριόβιστος) βασιλεὺς ὑπὸ τῆς συγκλήτου.

Σύνταξις ἐπιφωνημάτων.

210. *Vae* (οὐαί, ἀλλοίμονον) συντάσσεται μετὰ δοτικῆς· *Vae victis!* = οὐαί τοῖς ἡττημένοις!

Hei (οἷμοι) ἐπίσης μετὰ δοτικῆς· *Hei mihi misero* = οἷμοι τῷ ἀθλίῳ.

Proh ἢ *pro* (φεῶ, ὦ) ἐκφέρεται μετ' ὀνομαστικῆς· *Proh scelus* = φεῶ τῆς κακουργίας, *proh dii immortales* = ὦ πρὸς τῶν ἀθανάτων θεῶν.

Heu (φεῶ) μετ' αἰτιατικῆς· *Heu me miserrum* = *hei mihi misero*.

Ecce (ἴδε (ἰδοῦ) πρὸς ὀνομαστικὴν· *Ecce homo* = ἴδε ὁ ἄνθρωπος, καὶ πρὸς αἰτιατικὴν· *Ecce illum* = ἴδε αὐτόν.

Macte (εὖγε)· *Tò macte* εἶναι κυρίως κλητικὴ τοῦ *mactus* (= *magis auctus*). *Macte virtute (esto)* = εὖγε τῆς ἀρετῆς. Τίθεται καὶ ἐνίοτε ἐν τῷ πληθυντικῷ *macti*· *macti virtute estote*.

Aprage (ἄπαγε) πρὸς αἰτιατικὴν· *apage te* = ἄπελθε, *apage istas mulieres* = ἄπαγε τὰς γυναῖκας ταύτας.

Κατὰ παράταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων.

211. Κατὰ παράταξιν συνδέονται πρὸς ἀλλήλας αἱ αὐθυπόστατοι καὶ ἀνεξάρτητοι προτάσεις.

212. Ἡ κατὰ παράταξιν σύνδεσις γίνεται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ συντάξει, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, διὰ τῶν παρατακτικῶν συνδέσμων.

213. Οἱ παρατακτικοὶ σύνδεσμοι συνδέουσιν ὅχι μόνον προτάσεις πρὸς ἀλλήλας, ἀλλὰ καὶ μέρη προτάσεων.

Παραδείγματα : Caesar in Italiam contendit duas que legiones ibi conscribit et tres, quae circum Aquileiam hiemabant ex hibernis educit, et cum his quinque legionibus ire contendit = ὁ Καῖσαρ σπεύδει εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ καταγράφει ἐκεῖ

δύο λεγεῶνας, καὶ τρεῖς, αἵτινες διαχείμαζον περὶ τὴν Ἀκυλῆαν ἐξάγει ἐκ τῶν χειμαδίων, καὶ μετὰ τῶν πέντε τούτων λεγεῶνων πορεύεται ἐν σπουδῇ.

Vel voce vel fidibus = ἢ τῇ φωνῇ ἢ τῇ λύρᾳ.

Licet tibi significavērim ut ad me venīres, tamen intelligo tibi non facile esse = ἂν καὶ σοι ἐδήλωσα, ἵνα ἔλθῃς πρὸς με, ἀλλ' ὅμως ἐννοῶ ὅτι δέν σοι εἶναι εὐχολον.

Non tam barbārus neque imperītus cum = δέν εἶμαι τόσον βάρβαρος οὐδὲ ἄπειρος.

Vidēo hoc difficile esse, sum enim solus = βλέπω ὅτι εἶναι δύσκολον τοῦτο, διότι εἶμαι μόνος.

Ε Π Ι Μ Ε Τ Ρ Ο Ν

Α'.

α') Προσῳδία.

1. Πᾶν φωνῆεν ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι ἢ μακρόν (—) ἢ βραχὺ (·), ἐκάστη δὲ συλλαβὴ εἶναι μακρὰ μὲν, ἂν τὸ φωνῆεν αὐτῆς εἶναι μακρόν, βραχεῖα δέ, ἂν τὸ φωνῆεν αὐτῆς εἶναι βραχὺ.

2. Βραχὺ εἶναι πᾶν φωνῆεν πρὸ φωνήεντος (*vocalis ante vocalem corripitur*) μὴ ὑπολογιζομένου τοῦ *h* ὡς συμφώνου *bestia, tūus, vcho*.

3. Ἐξαιροῦνται,

α') αἱ κλητικαὶ εἰς *ai* καὶ *ei* τῶν κυρίων ὀνομάτων εἰς *aius* καὶ *eius*· *Cai, Pompēi*.

β') Τὸ *e* τῆς καταλήξεως εἰ τῆς *e'* κλίσεως ὅταν προηγῇται φωνῆεν· *dier* (ἀλλὰ *fidēi*).

γ') Αἱ γενικαὶ εἰς *iūs*, τὰς ὁποίας ὅμως καὶ συστέλλουσιν οἱ ποιηταὶ πλὴν τοῦ *aliūs*.

δ') Τὸ *fio* πλὴν τῶν τόπων *fiēri* καὶ *fiērem*.

ε') Αἱ ἑλληνικαὶ λέξεις, αἱ ἔχουσιν ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ μακρόν φωνῆεν ἢ δίφθογγον *Agēsilaūs, Mēdēa, Darēus*.

4. Μακρὰ εἶναι αἱ δίφθογγοι καὶ μακρὰ τὰ ἐκ διφθόγγων

προερχόμενα φωνήεντα· aequus, iniquus, plaudo, explōdo. Προσέτι δὲ πᾶν φωνήεν ἐκ συναιρέσεως προερχόμενον· cōgo (cōāgo), nīl (nīhīl), būbus (bōvibus).

5. Λέγεται δίχρονος (anceps=ἀμφικέφαλος) ἡ συλλαβή, ἣν αἰ ποιηταὶ λαμβάνουσιν ἄλλοτε μὲν ὡς μακράν καὶ ἄλλοτε ὡς βραχείαν.

6. Ἡ μακρὰ συλλαβὴ εἶναι ἢ φύσει μακρὰ ἢ θέσει.

7. Φύσει μακρὰ εἶναι ἡ συλλαβή, ὅταν ἔχη μακρὸν φωνήεν ἢ δίφθογγον.

8. Συλλαβὴ ἔχουσα βραχὺ φωνήεν γίνεται μακρὰ θέσει·

α') ὅταν λήγῃ εἰς δύο σύμφωνα ἢ x· mors, dux.

β') ὅταν λήγῃ εἰς σύμφωνον, ἡ δὲ ἐπομένη συλλαβὴ εἴτε τῆς αὐτῆς εἴτε τῆς ἐπομένης λέξεως ἄρχηται ἀπὸ συμφώνου· ar-tis, os-sis (ὀνομαστ. ὅς), in terrā·

γ') ὅταν λήγῃ μὲν εἰς φωνήεν, ἀλλ' ἡ ἐπομένη συλλαβὴ ἐν τῇ αὐτῇ λέξει ἄρχηται ἀπὸ x z ἢ δύο συμφώνων, τὰ ὅποια νὰ μὴ εἶναι ἄφωνον πρὸ ὕγρου (mūtā cum liquidā) δηλ. l ἢ f· a-xis, ga-za, re-sto. Ὅταν ἡ συλλαβὴ λήγῃ εἰς βραχὺ φωνήεν, ἡ δὲ ἐπομένη συλλαβὴ ἐν τῇ αὐτῇ λέξει ἄρχηται ἀπὸ ἀφώνου πρὸ ὕγρου, εἶναι δίχρονος· volū-cris, tēnē-brae, dū-plīco.

Ποσότης τῶν καταλήξεων.

9. Αἱ καταλήξεις -a καὶ -e εἶναι βραχεῖα, αἱ καταλήξεις -i -o καὶ -u εἶναι μακραί·

10. Ἡ κατάληξις -a εἶναι βραχεῖα· mensā, scutā, marīā.

11. Ἐξαιροῦνται·

α') ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς α' κλίσεως· fabulā (ὀνομαστ. fabulā).

β') ἡ προστακτικὴ τῆς α' συζυγίας· laudā·

γ') τὰ ἄκλιτα ā (ab), trīgintā, contrā antēā πλὴν τοῦ itā καὶ τοῦ quīā.

12. Ἡ κατάληξις -e εἶναι βραχεῖα· domīnē, homīnē, marē, amārē.

13. Ἐξαιροῦνται·

α') ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς ε' κλίσεως rē, diē, ἐτι δὲ τὸ quarē καὶ τὸ hodiē, καὶ ἀφαιρετικὴ famē.

6') ἡ προστακτικὴ τῆς β' συζυγίης (ἀλλ' ἐνίοτε *cavē, valē*·

γ') τὰ ἀπὸ τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων παραγόμενα ἐπιρρήματα (*longē*), ἔτι δὲ τὰ ἐπιρρήματα *ferē, fermē*, πλὴν τοῦ *benē*, καὶ *malē, temērē* καὶ *saepē*·

δ') τὰ μονοσύλλαβα *ē* (*ex*), *dē*, *mē*, *tē*, *sē*, *nē*·

14. Ἡ κατάληξις -i εἶναι μακρά, *domīnī, homīnī, marī, amarī*·

15. Ἐξαιροῦνται τὸ *nīsī* καὶ *quasī*, εἶναι δὲ δίχρονοι αἱ λέξεις *mihi, tibi, ubi*, πάντως ὅμως *ibidem, ibique, ubique*·

16. Ἡ κατάληξις -o εἶναι μακρά· *dominō, legiō, amō*·

17. Ἐξαιροῦνται τὸ *egō, duō, modō*. Ἡ *prō* πολλάκις συστέλλεται ἐν τῇ συνθέσει καὶ μάλιστα πρὸ τοῦ *f*· *prōfugus*·

18. Ἡ κατάληξις -u εἶναι μακρά· *manū, cornū, iussū*·

19. Πᾶσα τελικὴ συλλαβὴ λήγουσα εἰς ἄλλο σύμφωνον πλὴν τοῦ *s* εἶναι βραχεῖα· οἷον *mensām, hortūm, puēr, arbōr, calcār* (γεν. *calcāris*), *robūr, animāl* (γεν. *animālis*), *semēn, monēt, legīt* *audīt*·

Ἐξαιροῦνται αἱ λέξεις· *sāl, sōl, Lār, Pār, vēr, fūr, dīc, dūc, ēn, nōn, quīn, sīn, cūr, hīc* (ἐνθάδε), *hūc, hāc, hōc, istīc, istūc, istāc, istōc, illūc, illōc*·

20. Ἡ ἀντωνυμία *hīc* εἶναι δίχρονος·

21. Αἱ καταλήξεις -as, -es, -os εἶναι μακραί, αἱ καταλήξεις -is καὶ -us εἶναι βραχεῖαι·

22. Ἡ κατάληξις -as εἶναι μακρά· *mensās aetās* (*aetātis*), *amās, monēās, legās, audīās*. Ἐξαιρεῖται τὸ *anās* (*anātis*)·

23. Ἡ κατάληξις -es εἶναι μακρά· *vulpēs, homīnēs, diēs, amēs, monēs, legēs, audīēs*·

24. Ἐξαιροῦνται·

α) Ἡ ὀνομαστ. καὶ κλητ. τοῦ ἐν. τῶν περιττοσυλλάβων ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως, ὅταν ἡ γενικὴ αὐτῶν ἔχῃ τὴν παραλήγουσαν βραχεῖαν· *segēs* (*segētis*), *milēs* (*milītis*), *divēs* (*divītis*), τοῦναντίον δὲ *quīēs* (*quīētis*). Μακρὰ μένει ἡ λήγουσα τῶν λέξεων· *Cetrēs, abiēs, ariēs, parēs* καὶ *pēs*, ἂν καὶ ἔχουσιν ἐν τῇ γενικῇ βραχεῖαν τὴν παραλήγουσαν·

β') τὸ β' πρόσ. τοῦ ῥήματος *sum*, *ēs*.

γ') ἡ πρόθεσις *penēs*.

25. Ἡ κατάληξις -os εἶναι μακρά· *dominōs*, *honōs*.

Ἐξαιρεῖται τὸ *os* (*ossis*), τὸ *compōs* καὶ *impōs*.

26. Ἡ κατάληξις *is* εἶναι βραχεῖα· *civīs*, *militīs*.

27. Ἐξαιροῦνται

α') αἱ πτωτικαὶ κατάληξεις τοῦ πληθυντικοῦ *mensīs*, *hortīs*, *nobīs*, *omnīs* (= *omnes*).

β') τὸ β' πρόσ. τοῦ ἐν. τοῦ ἐνεργ. ἐνεστ. τῆς δ' συζογίας· *audīs*, *is* (τοῦ *eo*), ὡς καὶ *fīs*, *sīs*, *vīs*, *velis*, *nolis*, *malīs*, ἔτι δὲ καὶ *manīs*, *quamvīs*, *quinvīs*.

γ') τὸ *līs* (*litīs*) καὶ *vīs*.

28. Ἡ κατάληξις -us εἶναι βραχεῖα· *dōminūs*, *manūs*.

Ἐξαιροῦνται

α') ἡ ὀνομαστ. τῆς γ' κλίσεως, ὅταν ἡ γενικὴ ἔχῃ π· *virtūs* (*virtūtis*), *mūs* (*mūris*), προσέτι δὲ καὶ *grūs* (*grūis*) καὶ *sūs* (*sūis*).

β') ἡ ἐν. γεν. καὶ ἡ πληθ. ὀνομαστ., αἰτιατ. καὶ κλητ. τῆς δ' κλίσεως· *ritūs*.

29. Αἱ ἐλληνικαὶ κατάληξεις διατηροῦσι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὴν ποσότητα αὐτῶν. *Aenēa*, *epīthmē*, *Dēlōs*, *Dīdūs* (Διδούος), *Pāridī* (τῷ Πάριδι) κτλ.

30. Τὰ παράγωγα διατηροῦσι συνήθως τὴν προσφδίαν τῶν πρωτοτύπων· *cādo* — *occīdo*, *caedo* — *occīdo*, *aequus* — *inīquus*, *lux* (*lūcis*) *lūcēo*.

31. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ τινὰ παράγωγα, ἅτινα μεταβάλλουσι τὴν προσφδίαν.

rēx, *rēgis* — *rēgo*

vōx, *vōcis* — *vōco*

dūx, *dūcis* — *dūco*

sēdes — *sēdeo*

lēx, *lēgis* — *lēgo*

β') Μετρική.

32. Ὁ στίχος σύγκειται ἐκ ποδῶν. Οἱ πόδες σύγκεινται ἐκ μακρῶν καὶ βραχυῶν συλλαβῶν. Ἡ μακρὰ συλλαβὴ ἔχει τὸν ῥυθμικὸν τόνον, ὅστις λέγεται θέσις. Ἡ συλλαβή, ἡ μὴ ἔχουσα τὸν ῥυθμικὸν τόνον, λέγεται ἄρσις.

33. Οἱ κυριώτεροι πόδες εἶναι οἱ ἑξῆς·

iambus	υ̇ —	ἱαμβός	— pōtē'ns
trochaeus	— υ̇	τροχαῖος	— mē'nsā
dactylus	— υ̇ υ̇	δάκτυλος	— ō'n nīā
anapaestus	υ̇ υ̇ —	ἀναπαιστος	— hōnītā's.

34. Μία μακρὰ συλλαβὴ ἰσοδυναμεῖ πρὸς δύο βραχείας, ὥστε ἀντὶ μιᾶς μακρᾶς δύνανται νὰ τεθῶσι δύο βραχεῖαι, καὶ μία μακρὰ δυνάται νὰ ἀντικαταστήσῃ δύο βραχείας. Ἀντὶ τοῦ δακτύλου καὶ τοῦ ἀναπαιστού δυνάτὼν νὰ ὑπάρχωσι δύο μακραὶ συλλαβαί, δηλαδὴ ἀντὶ — υ̇ υ̇ || — καὶ ἀντὶ υ̇ υ̇ — || — —, ὁ δὲ οὕτω παραγόμενος ποὺς καλεῖται σπονδεῖος (spondēus — — vī'rtūs).

35. Ἐκ τοῦ εἴδους τῶν ποδῶν, ἐξ ὧν σύγκεινται, οἱ στίχοι καλοῦνται·

τροχαϊκοὶ
ἱαμβικοὶ
δακτυλικοὶ
ἀναπαιστικοί.

36. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν οἱ πόδες καλοῦνται.

διποδία (δύο πόδες)
τριποδία (τρεις πόδες)
τετραποδία (τέσσαρες πόδες)
πενταποδία (πέντε πόδες)
ἑξαποδία (ἕξ πόδες).

37. Δύο τροχαῖοι, δύο ἱαμβοί, δύο ἀναπαιστοί (ἦτοι μία τροχαϊκή, ἱαμβική, ἀναπαιστική διποδία) ἀποτελοῦσιν ἓν μέτρον, ἐν ᾧ τοῦναντίον εἰς μόνος δάκτυλος ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὸν μέτρον. Οἱ στίχοι

λοιπὸν οἱ τροχαϊκοί, ἰαμβικοί, ἀναπαιστικοί μετροῦνται κατὰ διπο-
δίαν, οἱ δάκτυλοι κατὰ πόδα.

38. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μέτρων διακρίνονται μονόμετρα (ἐν μέ-
τρον), δίμετρα (δύο μέτρα), τρίμετρα (τρία μέτρα), τετράμετρα (τέσ-
σαρα μέτρα), πεντάμετρα (πέντε μέτρα), ἑξάμετρα (ἕξ μέτρα).

39. Παντὸς στίχου ἡ τελευταία συλλαβὴ εἶναι ἀδιάφορος δύνата¹
δηλαδὴ νὰ εἶναι καὶ μακρὰ καὶ βαρυσίλη (syllaba anceps).

40. Παντὸς στίχου ὁ τελευταῖος ποὺς εἶναι ἡ ἀκατάληκτος (aca-
talectus), τουτέστι πλήρης, ἡ καταληκτικὸς (catalecticus), τουτέστιν
ἀτελής ἢ ἐλλειπής.

41. Μέτρα καταληκτικὰ εἰς δισύλλαβον (catalectica in bisyllā-
bum) λέγονται ὅσα ἐκ τοῦ τελευταίου ποδὸς ἔχουσι δύο μόνον συλ-
λαβάς, ἐν ᾧ ὁ ποὺς πλήρης ἔχει πλείονας τῶν δύο, μέτρα δὲ καταλη-
κτικὰ εἰς συλλαβὴν (catalectica in sullābam) λέγονται ὅσα ἐκ τοῦ
τελευταίου ποδὸς ἔχουσι μίαν μόνον συλλαβήν.

42. Τομὴ (caesūra) λέγεται ἡ διακοπὴ τοῦ στίχου πρὸς ἀνάπαυ-
σιν τῆς φωνῆς· γίνεται δὲ ἡ τομὴ ἐν τέλει μὲν λέξεως, ἀλλ' ἐν
τῷ μέσῳ ποδός. Ἐκαστος στίχος πρέπει νὰ ἔχῃ μίαν τοῦλάχιστον
κυρίαν τομήν.

43. Τὸ ἑμμέτρως ἀναγινώσκειν τὸν στίχον λέγεται ποδίζειν
(scandēre).

44. Ἐκθλιπὴς (elisiō -onis) καλεῖται ἡ ἀποβολὴ τελικοῦ φω-
νήεντος ᾧ τοῦ φωνήεντος τελικῆς συλλαβῆς, ληγούσης εἰς m, ὅταν
ἡ ἐπομένη λέξις ἀρχῇ ἀπὸ φωνήεντος ἢ h· οἷον desert' in
litore (desertō in litore) suprem' audire labōrem (supremūm
audire labōrem). Τοῦτο γίνεται πρὸς ἀποφυγὴν τῆς χασμωδίας
(hiatus).

45. Ὅταν μετὰ τὴν εἰς φωνήεν ἢ εἰς -m λήγουσαν λέξιν ἀκο-
λουθῇ τὸ ῥήμα est, ἀποβάλλεται τὸ e, τὸ δὲ st προσαρτᾶται εἰς τὴν
προηγούμενην λέξιν· quaesita est : quaesitast, utendum est :
utendumst.

46. Βραχεῖα συλλαβὴ, κειμένη ἐν τῇ θέσει τοῦ ποδός, δύνата
νὰ ληφθῇ ὡς μακρά· τοῦτο λέγεται διαστολή (diastōle) καὶ ἄλλαι δὲ
βραχεῖαι δύνανται διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ μέτρου νὰ διασταλῶσιν, ὡς

λ.χ. ἡ πρώτη συλλαβὴ Itāliā, ἐπειδὴ ἀκολουθοῦσι πολλαὶ κατὰ σειράν βραχεῖαι.

47. Τοῦναντίον, ὅταν ἡ μακρὰ συλλαβὴ λαμβάνηται ὡς βραχεῖα, συστελέεται· (συστολή, systōle)· οἷον óbstarui stetērúntque cōmaé.

48. Δύο συλλαβαὶ συνιζάνονται πολλάκις καὶ συνεκφωνοῦνται ὡς μία· aurea-aurā, de-inde-deinde, deesse-desse (synaerēsis ἢ synižēsis).

49. Τὰ φωνήεντα i καὶ u συμφωνοποιοῦνται (j καὶ v) πολλάκις χάριν τοῦ μέτρου οἷον abjēte (abiēte), genva (genūa).

50. Τοῦναντίον γίνεται διαίρεσις ἢ διάλυσις (diaerēsis ἢ dialysis)· dissolūo (disolvo), silvāe (silvae).

51. Ἐνίοτε γίνεται συγκοπὴ (syncōpe)· οἷον puertīa (pueritia), calfaciō (calefaciō).

52. Τμησίς (tmēsis) λέγεται ὁ χωρισμὸς τῶν συνθετικῶν μερῶν τῆς συνθέτου λέξεως διὰ παρεμπιπτώσεως ἐτέρως λέξεως· οἷον quo me cūmque rapi't tempēstas (quocumqec rapit me tempestas).

Δακτυλικὸς ἐξάμετρος.

53. Ὁ δακτυλικὸς ἐξάμετρος εἶναι στίχος ἀκατάληκτος, ὃν ἀποτελοῦσιν ἐξ πόδες, ὧν ὁ ἕκτος πάντοτε σπονδαῖος (— —) ἢ, ἐπειδὴ ἡ τελευταία συλλαβὴ εἶναι ἀδιάφορος, τροχαῖος (— ∪). Ἐκαστος ἐκ τῶν πρώτων τεσσάρων δακτύλων δύνανται νὰ ἀντικατασταθῇ ὑπὸ σπονδαίου, ἀλλ' ὁ πέμπτος σπανίως ἀντικαθίσταται. Ἡ κορία τομὴ γίνεται κανονικῶς μετὰ τὴν τρίτην θέσιν, λέγεται δὲ ἡ τομὴ αὕτη πενθημιμερῆς (penthēmimeres), διότι συμβαίνει μετὰ 5 ἡμίση μέρη, ἥτοι μετὰ 6 ἡμιπόδια. Ἄν δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ πενθημιμερῆς, τότε γίνεται ἐφθημιμερῆς (hepsthēmimeres) μετὰ τὴν τετάρτην θέσιν (μετὰ 7 ἡμίση μέρη, ἥτοι μετὰ 7 ἡμιπόδια), ὅποστηριζομένη καὶ ὑπὸ μιᾶς τριημιμεροῦς (μετὰ τὴν δευτέραν θέσιν, ἥτοι μετὰ 3 ἡμιπόδια).

— — | — — | — || — — | — — | — — | — ∪

Qua'drupeda 'nte putre'm || sonitu' quatin' u'ngula ca'mpunn
 Illi intér sese' || magna' vi bra'cchia to'llunt
 Mu'lti ri'xantu'r || de lána sae'pe capri'na
 Du'm virés || anni'que sinu'nt, || tolera'te labo'res.

ΣΗΜ. Ἄν συμβῇ νὰ εἶναι σπονδεῖος ὁ πέμπτος ποὺς, ὅπερ σπάνιον, τότε ὁ τέταρτος ποὺς εἶναι ἐξ ἅπαντος δακτύλος. Ὁ στίχος ἔχων σπονδεῖον ἐν τῇ πέμπτῃ χώρα λέγεται σπονδειαῖος ἢ σπονδειακός (spondiacus). Τελευτᾷ δὲ συνήθως διὰ τετρασυνλλάβου λέξεως ὁ σπονδειαῖος στίχος.

Ca'ra deū'm subole's, magnu'm Iōvis i'ncreméntum.

Ὁ λεγόμενος δακτυλικὸς πεντάμετρος.

54. Ὁ λεγόμενος δακτυλικὸς πεντάμετρος διαιρεῖται εἰς δύο ἡμιστίχια, ὧν ἑκάτερον ἀποτελεῖται ἐκ δύο δακτύλων καὶ μιᾶς μακρᾶς συλλαβῆς, ἥτις, ἐπειδὴ καίται εἰς τὸ τέλος τοῦ στίχου, εἶναι ἀδιάφορος. Τὸ πρῶτον ἡμιστίχιον ἀντὶ δακτύλων δύναται νὰ ἔχῃ σπονδεῖους. Ἀμφότερα λοιπὸν τὰ ἡμιστίχια εἶναι καταληκτικά. Ὑπολογιζομένων λοιπὸν τῶν δύο καταληκτικῶν ποδῶν ὡς ἑνὸς μέτρου, ἐθεωρήθη ὅτι συναποτελοῦνται δὴθεν πέντε μέτρα, καὶ ἐκ τούτου ὅχι ὀρθῶς ὁ στίχος ἐπεκράτησε νὰ καλῆται πεντάμετρος.

Σχῆμα τοῦ μέτρου τούτου εἶναι τὸ ἐξῆς·

$\overline{\text{—}} | \overline{\text{—}} | \text{—} | \text{—} | \overline{\text{—}} | \underline{\text{—}} ;$

Οἱ πεντάμετροι ἀκολουθοῦσι πάντοτε μετὰ δακτυλικὸν ἑξάμετρον· οἶον·

(ἑξάμ.)	Vent' uraé n'emoirés	iam nu'nc esto'te senéctae ;
(πενταμ.)	Si'c nullu'm vobi's	témpus abi'bit inérs
(ἑξάμ.)	Do'nec eris felíx	multo's numera'bis ami'cos
(πενταμ.)	Tem pora si'fueri'nt	nu'bila, so'lus eri's.

ΣΗΜ. Ὁ συνδυασμὸς οὗτος τοῦ ἑξαμέτρου καὶ τοῦ πενταμέτρου ἀποτελεῖ τὸ ἐλεγειακὸν μέτρον.

55. Πολλάκις ἐν τῷ αὐτῷ στίχῳ εὐρίσκονται συνημμένοι πρὸς ἀλλήλους τροχαῖκοι καὶ δακτυλικοὶ πόδες (στίχοι λογαοιδικοί).

Ἐνίοτε προηγείται τοῦ κυρίως μέτρου ἐν ταῖς λογασιδικαῖς στίχοις μία μονοσύλλαβος ἢ δισύλλαβος ἀνάκρουσις.

56. Τὰ σύνθετα λογασιδικὰ μέτρα εἶναι τὰ ἐξῆς·

Ἀδώνειον $\underline{\text{—}} \cup \cup \underline{\text{—}} \cup =$ ἀκατάληκτος λογασιδικὴ διποδία.

Φερεκράτειον $\underline{\text{—}} - \underline{\text{—}} \cup \cup \underline{\text{—}} \underline{\text{—}} =$ ἀκατάληκτος λογασιδικὴ τριποδία.

Γλυκῶνειον $\underline{\text{—}} \underline{\text{—}} \cup \cup \underline{\text{—}} \cup \underline{\text{—}} =$ καταλ. λογασιδικὴ τετραποδία.

Ἀσκληπιάδειον $\underline{\text{—}} - \underline{\text{—}} \cup \cup \underline{\text{—}} \parallel \underline{\text{—}} \cup \cup' \cup \cup' = 2$ ἀκατ. λογ. τριποδίαι.

Σαπφικόν $\underline{\text{—}} \cup \underline{\text{—}} - \underline{\text{—}} \parallel \cup \cup \underline{\text{—}} \cup \underline{\text{—}} \cup =$ ἀκαταλ. λογ. πενταποδία.

Δεκασύλλαβον Ἀλκαϊκόν $\underline{\text{—}} \cup \cup \underline{\text{—}} \cup \cup \underline{\text{—}} \cup \underline{\text{—}} \cup =$ ἀκατάλ. λογ. τετραποδία.

Ἐνδεκασύλλαβον Ἀλκαϊκόν $\cup \parallel \underline{\text{—}} \cup \underline{\text{—}} - \parallel \underline{\text{—}} \cup \cup \underline{\text{—}} \cup \cup =$ καταλ. λογ. πενταποδία μετ' ἀνακρούσεως.

Ἐννεασύλλαβον Ἀλκαϊκόν $- \underline{\text{—}} \cup \underline{\text{—}} - \underline{\text{—}} \cup' \cup =$ τροχαϊκὴ ἀκαταλ. τετραποδία μετ' ἀνακρούσεως.

Συστήματα ἢ στροφαί.

57. Ἡ σύνδεσις πλείονων ὁμοίων ἢ ἀνομοίων στίχων καλεῖται σύστημα ἢ στροφή. Ὁ Ὀράτιος ἔχει ἐν ταῖς ᾠδαῖς τετραστίχους στροφάς.

58. Αἱ κυριώτεραι στροφαί εἶναι αἱ ἐξῆς·

α') Ἀσκληπιαδεΐα ἐκ 4 ἀσκληπιαδεΐων στίχων

β') » ἐκ 3 » καὶ 1 γλυκωνεΐου

γ') » ἐξ 1 γλυκ. 1 ἀσκλη. 1 γλυκ. 1 ἀσκληπ.

δ') » ἐκ 2 ἀσκλη. 1 φερεκρ. 1 γλυκ.

Ἀλκαϊκὴ στροφή 2 ἐνδεκασύλλαβα ἀλκαϊκὰ

1 ἐννεασύλλαβον ἀλκαϊκόν.

1 δεκασύλλ. ἀλκαϊκόν

Σαπφικὴ στροφή 3 σαπφικοὶ καὶ 1 ἀδώνειος.

B'.

Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον.

Οἱ Ῥωμαῖκοι μῆνες ὀνομάζονται ὡς ἐξῆς.

Ianuarius	Ἰανουάριος	Iulius	Ἰούλιος
Februarius	Φεβρουάριος	Augustus	Αὐγουστος ¹
Martius	Μάρτιος	September	Σεπτέμβριος
Aprilis	Ἀπρίλιος	October	Ὀκτώβριος
Maius	Μάιος	November	Νοέμβριος
Iunius	Ἰούνιος	December	Δεκέμβριος

Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν εἶναι κυρίως ἐπίθετα, ὀπώνοιται δὲ καὶ δύνανται νὰ προστεθῇ τὸ mensis μῆν.

Κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον τὸ ὑπὸ τοῦ Γαίτου Ἰουλίου Καίσαρος τῷ 45 π. Χ. ἔτει διορθωθέν, ὅπερ καὶ εἰς ἡμᾶς μέχρι τοῦδε παρεδόθη, ὁ μὲν Φεβρουάριος εἶχεν, ὡς παρ' ἡμῖν, 28 ἡμέρας καὶ ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἔτος καὶ μίαν ἐμβόλιμον ἡμέραν, ἥτοι 29 ἡμέρας, ὁ δὲ Ἀπρίλιος, Ἰούνιος, Σεπτέμβριος καὶ Νοέμβριος 30 καὶ οἱ λοιποὶ 31.

Διέφερον δὲ οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τοῦτο, ὅτι πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν διήρουν τοὺς μῆνας εἰς ἐβδομάδας οὐδὲ ἡρίθμουν τὰς ἡμέρας τοῦ μηνὸς ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς πρώτης καὶ προχωροῦντες ὡς ἐξῆς μέχρι τῆς τελευταίας, ἀλλ' εἶχον ἴδιον τοῦ ἀρίθμειν τρόπον, τὸν ἐξῆς:

Α') Τρεῖς κυρίας ἡμέρας ἐκάστου μηνὸς ἐξέφραζον δι' ἰδίων ὀνομάτων. Ἦσαν δὲ αὗται:

α') αἱ Καλάνδαι (Calendae), ἡ πρώτη τοῦ μηνός.

β') αἱ Νῶναι ἢ Νόνναι (Nonae), ἡ πέμπτη τοῦ μηνός.

γ') αἱ Εἰδοὶ (Idus), ἡ δεκάτη τρίτη τοῦ μηνός.

Τοῦ Μαρτίου ὁμως, Μαΐου Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου αἱ μὲν Νῶναι εἶναι ἡ ἐβδόμη, αἱ δὲ Εἰδοὶ ἡ δεκάτη πέμπτη. Μετὰ τῶν

¹⁾ Ὁ Ἰούλιος καὶ Αὐγουστος ἐλέγοντο μέχρι τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου Quintilis (ὁ πέμπτος δηλαδὴ μῆν) καὶ Sextilis (ὁ ἕκτος).

τριῶν τούτων ὀνομασιῶν συνδυάζονται τὰ τῶν μηνῶν ὀνόματα ἐπιθετικῶς· οἷον Nomae Ianuariae, ἡ πέμπτη τοῦ Ἰανουαρίου, Nonis Ianuariis, τῇ πέμπτῃ τοῦ Ἰανουαρίου, Idus Octobres, ἡ δεκάτῃ πέμπτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου, Idibus Octobribus, τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου.

Β') Τὴν προτεραίων τῶν τριῶν τούτων κυρίων ἡμερῶν ἐξέφραζον διὰ τοῦ pridie (τῇ πρότεραία) καὶ τῆς αἰτιατικῆς τῆς κυρίας ἡμέρας· οἷον pridie Nonas Ianuarias, pridie Idus Ianuarias, pridie Calendas Februarias (=τῇ 4ῃ, 12ῃ, 31ῃ τοῦ Ἰανουαρίου).

Γ') Τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας ἐξέφραζον δι' ἀφαιρέσεως ἀπὸ τῶν τριῶν κυρίων ἡμερῶν ὀπισθοδρομοῦντες. Ἄλλ' οἱ Ῥωμαῖοι χρονολογοῦντες ἀπὸ τινος ὅρου (terminus) προσμετροῦν καὶ τοῦτον. οἷον ἡ τρίτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Νωνῶν, ἥτοι πρὸ τῆς πέμπτης τοῦ μηνός, δὲν εἶναι ἡ δευτέρα πρὸ μηνός, ὡς ἡμεῖς ἀφαιροῦντες λέγομεν, ἀλλ' ἡ τρίτῃ. Ὅθεν γεννᾶται ὁ πρακτικὸς κανὼν· ἀριθμοῦντες τὰς ἡμέρας τοῦ μηνός νὰ προσθέσωμεν μίαν μονάδα εἰς τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀφαιροῦμεν· οἷον die quarto ante Nonas Ianuarias=τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Νωνῶν Ἰανουαρίων=τῇ δευτέρᾳ τοῦ Ἰανουαρίου, διότι αἱ Νῶναι τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι ἡ πέμπτῃ· εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον προσθέτοντες μίαν μονάδα ἔχομεν 6 καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἀφαιροῦντες τέσσαρας ἔχομεν 2. Die sexto ante Nonas Martias=τῇ δευτέρᾳ Μαρτίου· διότι $7+1=8-6=2$. Die octavo ante Idus Ianuarias τῇ ἑκτῇ τοῦ Ἰανουαρίου· διότι $13+1=14-8=6$. Die tertio ante Idus Maias=τῇ δεκάτῃ τρίτῃ Μαΐου· διότι $15+1=16-3=13$. Ὅταν δὲ ὁ ὅρος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὀπισθοδρομοῦντες ἀριθμοῦμεν, εἶναι αἱ Καλάνδαι, ἥτοι ἡ πρώτη τοῦ ἐπομένου μηνός, τότε δὲν ἀρκεῖ νὰ προσθέσωμεν μίαν μονάδα εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ τρέχοντος μηνός, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσμετρήσωμεν καὶ τὰς Καλάνδας τοῦ ἐπομένου μηνός, δηλαδὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν τοῦ τρέχοντος μηνός πρέπει νὰ ἀδξηθῇ κατὰ δύο μονάδας. Ὅθεν dies tertius ante Calendas Iulias εἶναι ἡ εἰκοστὴ ἑνάτῃ τοῦ Ἰουνίου· διότι $30+2=32-3=29$. Die tertio ante Calendas Aprilis τῇ τριακοστῇ τοῦ Μαρτίου· διότι $31+2=33-3=30$.

Die tertio ante Calendas Apriles εἶναι ἡ γραμματικῶς ὀρθὴ ἔκφρασις, ἀλλ' οἱ Λατίνοι παραλείποντες καὶ τὸ die καὶ τὸ ante ἔλεγον tertio Calendas Apriles ἢ συντομώτερον III Cal. April.

Ἀντὶ ὁμῶς τῆς ὁμαλῆς ταύτης ἐκφράσεως εἶναι ἑτέρα τις ἀνώμαλος ἐν πολλῶ μείζονι χρήσαι ἡ πρόθεσις δηλαδὴ ante προηγείται πασῶν τῶν λοιπῶν λέξεων ἐπιφερομένων κατ' αἰτιατικὴν οἷον ante diem tertium Calendas Apriles (τῇ πρὸ τριῶν Καλανδῶν Ἀπριλίων ἢ τῇ τρίτῃ πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἀπριλίου) ἢ συντομώτερον a. d. III Cal. Apr. (τῇ τριακοστῇ Μαρτίου).

Ἡ ἔκφρασις αὕτη ante diem θεωρεῖται ὡς ἐν ἀμετάβλητον οὐσιαστικὸν καὶ συντάσσεται καὶ μετὰ προθέσεων (in, ex), οἷον Dixi ego idem in senatu, caedente optimatum contulisse in ante diem V. Cal. Novembres (Κικ. Κατ. 1, 3). Supplicatio indicta est ex ante diem quintum Idus Octobres cum eo die in quinque dies (Λιβ. 45, 2).

Ὡς οὕτως δὲ καὶ τὸ pridie συντάσσεται ὡς ἀμετάβλητον οὐσιαστικὸν μετὰ προθέσεων οἷον «Nos in Formiano esse volumus usque ad pridie Nonas Maias» (Κικ. Ἀττ. 2, 11).

ΣΗΜ. Τὴν ἐμβόλιμον ἡμέραν (diem intercalārem) ἐνέδαλλον οἱ Ῥωμαῖοι οὐχί, ὡς ἡμεῖς, μετὰ τὴν εἰκοστὴν ὀγδόην, ἀλλὰ μετὰ τὴν εἰκοστὴν τετάρτην τοῦ Φεβρουαρίου ἢ, κατὰ τὴν λατινικὴν ἔκφρασιν τὴν πρὸ ἐξ Καλανδῶν, τὴν ὁποίαν ἔγραφον dies, καὶ ἡ ἐμβόλιμος ἡμέρα πρὸς διάκρισιν ἐλέγετο dies bis sextus. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ ἔτος, τὸ ἔχον τὴν ἐμβόλιμον ἡμέραν, ἐλέγετο annus bis sextus (βίσεκτον ἢ δίσεκτον ἔτος).

Γ'

Συντομαὶ προωνυμίων.

A.=Aulus.

App.=Appius.

C. ἢ G.=Gaius.

Cn. ἢ Gn.=Gnaeus.

D.=Decimus.

K.=Kaeso.

L.=Lucius.

M.=Marcus.

M.=Manius.

P.=Puplius.

Q.=Quintus.

Serv.=Servius.

S. ἢ Sex.=Sextus.

Sp.=Spurius.

T.=Titus.

Ti. ἢ Tib.=Tiberius.

Συντομιαί ἄλλων λέξεων καὶ φράσεων.

A. U. C. = anno ūrbis con-
ditae.
Aed. = aedilis.
Cos. = consul.
Coss. = consules.
P. M. = pontifex maximus.
S. P. Q. R. = senatus populus-
que Romanus.
S. C. = senatus consultum.
P. S. = plebis scitum.

P. C. = patres conscripti.
HS. = sestertium.
(Iuppiter) O. M. = optimus
maximus.
Q. B. F. F. S. = quod bonum
felix faustumque sit.
S. D. P. = salutem dicit plu-
rimam.
S. V. B. E. E. V. = si vales,
bene est ; ego valeo.

Δ'.

Ῥωμαϊκὰ νομίσματα, σταθμὰ, μέτρα.

1 ἀσσάριον (as γεν. assis) = 10
λεπτά.
1 σηστέριος (sestertius) = 25
λεπτά.¹⁾
10 σηστέριοι (decem sestertii)
= δρ. 2,50.
10000 σηστέρ. (decem milia se-
stertiūm = sestertiōrum

ἡ dece n sestertia (οὐδετέρως)
= δραχ. 2,500.
1000000 σηστ. (decies [centēna
milia] sestertium, γεν. de-
cies sestertii) = δραχμαὶ
250000
1 δηνάριον (denarius =

1 λίτρα (libra ἢ pondo) = $\frac{1}{3}$
χιλιογράμμοι (140 δράμ.).
1 πούς (pes, pedis) = 0,3 μέ-
τρον (ὀλίγον μικρότερος τοῦ
νῶν ἐν χρήσει).
1 (διπλοῦν) βῆμα (passus, γεν.
passus) = $1\frac{1}{2}$ μέτρ. 1000
passus (1 ῥωμ. μίλιον) =
1500 μέτρα ($1\frac{1}{2}$ χιλιόμετρ.)

5000 (quinque milia) pas-
suum = 7500 μέτρα ($7\frac{1}{2}$
χιλιόμε.) = 1 γεωγραφικὸν μί-
λιον.
1 ῥωμ. πλέθρον (ingērum) =
 $\frac{1}{4}$ ἑκταρίου (2500 τετρ. μέτρ.
 $2\frac{1}{4}$ βασιλικά στρέμματα).
1 μόδιος (modius) = περίπου 22
ὀκάδες (1 κοιλόν).

¹⁾ Sestertius-semis tertius = τρίτον ἡμισσαρίου, δύο δηλ. ἀσσάρια καὶ ἥμιον. Δηλοῦται δὲ ὁ σηστέριος διὰ τοῦ σημείου HS, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ 1+1+S (=1+1+ $\frac{1}{2}$). Οἱ 10 σηστέριοι δηλοῦνται διὰ τοῦ σημείου HSX, οἱ δεκαχιλίοι διὰ τοῦ σημείου HS [X].

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

(Ὁ ἀριθμὸς δηλοῖ τὴν σελίδα)

	Σελίς
Αἰτιατικὴ ἐν τῇ συντάξει.....	144—149
Αἰτιολογικαὶ προτάσεις.....	188
Ἀκλιτα μέρη τοῦ λόγου.....	8, 94
Ἀκλιτα ὀνόματα.....	25
Ἀναφορικαὶ προτάσεις.....	191
Ἀντωνυμιαί.....	45
Ἀνώμαλα ὀνόματα.....	24
Ἀνώμαλα ῥήματα.....	79, 106
Ἀπαγορευτικὴ (προστακτικὴ).....	173
Ἀπαρέμφατον.....	54, 156
Ἀποθετικά ῥήματα.....	70, 119
Ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις.....	187
Ἀπρόσωπα ῥήματα.....	93
Ἀριθμητικὰ ἐπίθετα.....	38
Ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα.....	41
Ἀφαιρετικὴ ἐν τῇ συντάξει.....	149—155
Ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος.....	160
Ἀφαιρετικὴ τοπικὴ.....	147
Ἀφθονοῦντα ὀνόματα.....	27
Ἀφομοιώσεις συμφώνου ἐν συνθέσει.....	128
Γενικὴ ἐν τῇ συντάξει.....	134—140
Γένος ὀνομάτων γ' κλίσεως.....	19
Γερουνδιακὴ ἑλξίς.....	162
Γερουνδιον καὶ γερουνδιακόν.....	159—163
Γράμματα ἀλφαβήτου.....	5
Δακτυλικὸς ἑξάμετρος.....	201
Διάβασις διὰ τόπου.....	52
Διανεμητικά.....	40, 43
Δίφθογγοι.....	9
Δοτικὴ ἐν τῇ συντάξει.....	115, 130
Δυνητικαὶ προτάσεις.....	169
Ἑγκλίσεων καὶ χρόνων σχηματισμός.....	66
Ἑλληνικὰ ὀνόματα γ' κλίσεως.....	21
Ἑλλιπὴ ὀνόματα.....	25
Ἑλλιπὴ ῥήματα.....	89
Ἐναντιωματικαὶ προτάσεις.....	188
Ἐναρκτικὰ ῥήματα.....	75

	Σελίς
Ἐπίθετα.....	29
Ἐπίθετα μετὰ δοτικῆς.....	141
Ἐπιθετικάί προτάσεις.....	191
Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ.....	131
Ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν κλίσεις.....	33,34
Ἐπιρρήματα.....	94
Ἐπιρρημάτων σύγκρισις.....	37,96
Ἐπιφωνήματα.....	150,194
Ἐρωτηματικάί προτάσεις.....	170,176
Ἑτερογενῆ ὀνόματα.....	27
Ἑτερόκλητα ὀνόματα.....	26
Εὐκτιζαὶ προτάσεις.....	175
Ἐφετικά ῥήματα.....	126
Ἑμιαποθετικά ῥήματα.....	75
Θαμιστικά ῥήματα.....	126
Κατηγορηματικὴ μετοχή.....	129
Κλασματικοὶ ἀριθμοὶ.....	44
Κλητιζή.....	155
Κλίσεις ὀνομάτων.....	9—27
Κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου.....	8
Μέρη τοῦ λόγου.....	8
Μέση διάθεσις ῥημάτων.....	53
Μετοχὴ ἐν τῇ συντάξει.....	159—160
Μετοχῶν καὶ ἐπιθέτων κλίσεις.....	33,34
Νομίσματα ῥωμαϊκά.....	207
Ὀνομαστική.....	133
Ὀνόματα προσηγορικά, κύρια, συγκεκριμένα, ἀφηρημένα.....	8
Ὀνόματα ἔχοντα ἄλλην σημασίαν ἐν τῷ ἐνικῷ καὶ ἄλλην ἐν τῷ πλη- θυντικῷ.....	27
Ὀνομάτων γ' κλίσεως καταλήξεις.....	15
Οὐδετεροπαθητικά ῥήματα.....	75
Παθητικὸς τύπος τῶν μετὰ δοτικῆς συντασσομένων ῥημάτων.....	142
Παραθετικά.....	34
Περιφραστικὴ συζυγία.....	68
Πλάγιος λόγος.....	185
Ποιητικὸν αἷτιον.....	143,150
Ποσότης καταλήξεων.....	196
Ποσότης συλλαβῶν.....	6
Προθέσεις.....	96

	Σελίς
Προσδιορισμοί	132
Προστακτική	172
Προσφδία	195
Προτάσεις παρακλειςματικαί	172
Προτάσεις τοῦ μὴ πραγματικοῦ	169
Προφορά γραμμάτων	6
Προωνυμίων συντομίαι	206
Ῥῆμα	53
Ῥήματα μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα	141
Ῥήματα μνήμης καὶ λήθης σημαντικά	136
Ῥήματα φόβου σημαντικά	182
Ῥήματα συντασσόμενα μετὰ δύο αἰτιατικῶν	146
Ῥημάτων διαφορά σημασίας κατὰ τὴν διάφορον σύνταξιν	143
Ῥημάτων κλίσεις	58
Ῥημάτων συζυγαί	57
Ῥημάτων συναίρεσις	67
Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον	204
Σύγκρισις	151
Συγκριτικά καὶ ὑπερθετικά ἄνευ θετικοῦ	37
Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως	131
Σύνδεσις προτάσεων	132, 181
Συνδέσμων σύνταξις	181
Σύνθεσις	127
Σύνθετοι προτάσεις	176
Συσχετικά ἀντωνυμίαι	51
Συσχετικά ἐπιρρήματα	51
Τελικαὶ προτάσεις	186
Τοπικαὶ σχέσεις· πῶς ἐκφράζονται	147, 148
Ὑποθετικά μετὰ τοῦ quisque	166
Ὑποθετικά προτάσεις	189
Ὑποκείμενον	131
Ὑποκοριστικά ὀνόματα	123
Ὑποκοριστικά ῥήματα	127
Ὑπτι ἀνώμαλα	78, 79
Ὑπτιον (σουπῖνον)	54, 163
Φωνήεντα	6
Φωνέντων μεταβολὴ ἐν τῇ συνθέσει	129
Χαρακτηριστικὸν φωνῆεν τῶν κλίσεων	9
Χρονικαὶ προτάσεις	187
Χρόνοι τοῦ ῥήματος	167
Χρόνων ἀκολουθία	179
Χρόνων καὶ ἐγκλίσεων σχηματισμός	66
Χρόνων χρῆσις ἐν ἐπιστολαῖς	168

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

	Σελίς
Absens, praesens	57
Abundantia (nomina)	27
Ager	13
Aio	90
Alexander	14
Antequam	184
Apage	92
Brilli=in bello	149
Capio	69
Codrus	14
Coepi	89
Consolo	143
Cum (πρόθεσις)	99
Cum (σύνδεσμος)	183
Cum inversum	183—184
Decet (dedecet)	146
Deus	14
Domus	23, 148
Dono	142
Donec	184
Dum	184
Dummodo	184
Edo (ἐσθίω)	81
Eo (εἶμι)	84
Fac	174
Fari (λέγειν)	91
Fero	86
Fio	88
Fere	92
Forem	92
Haeréo	130

	Σελίς
Intellego	130
Interest	139
Licet	189
Loci καὶ loca	27
Memini	89
Militiae(=in militia)	149
Mille-millia	43
Miséret	145
Neglégo	125, 130
Nemo	50
Nullus	50
Nomen est mihi	143
Novi	89
Odi (μισῶ)	89
Opus est	152
Paenīter	145
Perlego	115, 130
Piget	145
Pluralia tantum	26
Posco	146
Possum	79
Postūlo	146
Priusquam	184
Prope (propius, proxime)	141
Pudet	145
Puer	13
Quamquam, quamvis	188
Queo	85
Quin	182
Quo (ἵνα)	182
Quoad	184
Quominus	182
R̄fert	140
Rus	148
Satur	30
Solus	51
Sum	55

	Σελίς
Taedet	145
Totus	51
Transdico	145
Transporto	145
Unus	42
Ut (σύνδεσμος)	104
Utinam	175
Volo (nolo, malo)	82
Vir	13

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εἰσαγωγή	Σελίς 3
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ. ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ	
ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ. ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ	
Γράμματα	5
ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. ΤΥΠΙΚΟΝ	
Κεφάλαιον Α' Μέρη τοῦ λόγου	8
Κεφάλαιον Β' Πρώτη κλίσις	9
Κεφάλαιον Γ' Δευτέρα κλίσις	11
Κεφάλαιον Δ' Τρίτη κλίσις	15
Κεφάλαιον Ε' Τετάρτη κλίσις	22
Κεφάλαιον Ξ' Πέμπτη κλίσις	23
Κεφάλαιον Ζ' Ἀνωμαλῖαι ὀνομάτων	24
Κεφάλαιον Η' Ἐπίθετα	29
Κεφάλαιον Θ' Ἀριθμητικά	38
Κεφάλαιον Ι' Ἀντωνυμῖαι	45
Κεφάλαιον ΙΑ' Ῥῆμα	53
Κεφάλαιον ΙΒ' Ἀνώμαλα ῥήματα	79
Κεφάλαιον ΙΓ' Ἐλλιπῆ ῥήματα	89
Κεφάλαιον ΙΔ' Ἀπρόσωπα ῥήματα	93
Κεφάλαιον ΙΕ' Ἀκλιτα μέρη τοῦ λόγου ἢ μόρια	94
Α' Ἐπιρρήματα	94
Β' Προθέσεις	96
Γ' Σύνδεσμοι	102
Δ' Ἐπιφωνήματα	105
Κατάλογος ῥημάτων σχηματιζόντων ἀνωμάλως τὸν παρακείμενον καὶ τὸ ὑπτιον	106
Κατάλογος ἀποθετικῶν ῥημάτων	119
ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ. ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ	
Κεφάλαιον Α' Παραγωγή	121
Κεφάλαιον Β' Σύνθεσις	127
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ	
Κεφάλαιον Α'. Ὅροι τῆς προτάσεως καὶ συμφωνίαι αὐτῶν	131
Κεφάλαιον Β'. Σύνδεσις τῶν προτάσεων καὶ προσδιορισμὶς αὐτῶν	132

	Σελίς
Κεφάλαιον Γ' Οἱ διὰ πλαγίων πτώσεων προσδιορισμοὶ τῆς προτάσεως.....	133
Περὶ τῆς ὀνομαστικῆς	133
Περὶ τῆς γενικῆς	134
Περὶ τῆς δοτικῆς	140
Περὶ τῆς αἰτιατικῆς	144
Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς	149
Περὶ τῆς κλητικῆς	155
Διὰ προθέσεων προσδιορισμοὶ.....	155
᾽Απαρέμφατον	155
Μετοχή, Γερουνδιακόν.....	159
Γερούνδιον	161
᾽Υπτιον.....	163
Κεφάλαιον Δ' ᾽Αντωνυμῖαι	164
Κεφάλαιον Ε' Εἶδη τῆς ἀπλῆς προτάσεως.....	166
Κεφάλαιον Ϛ' Σύνθετοι προτάσεις	176

Ε Π Ι Μ Ε Τ Ρ Ο Ν

Α' Προσφδία.....	195
Β' Ῥωμαϊκόν ἡμερολόγιον	204
Γ' Συντομίαι προωνυμίων	206
Δ' Ῥωμαϊκὰ νομίσματα, σταθμὰ, μέτρα	207

ΑΣΚΗΣΕΙΣ¹

Λέξεις λατινικαὶ πρὸς σχηματισμὸν φράσεων διὰ ζώσης φωνῆς καὶ πρὸς ἄσκησιν εἰς τὴν κλίσιν. Οὐσιαστικὰ καὶ ἐπίθετα τῆς ἀ' καὶ β' κλίσεως (σελ. 11) τὸ ὄημα *sum* (σελ. 55).

1.

α') *Minerva* (Ἀθηνᾶ) — *Mercurius* (Ἑρμῆς) — *deus* (θεὸς) — *dea* (θεὰ) — *magnus*, -a, -um (μέγας) — *bonus*, -a, -um (ἀγαθός) — *altus*, -a, -um (ὕψηλός) — *sapientia* (σοφία, σύνεσις) — *litēra* (γράμμα) — *litērae* (γράμματα, ἐπιστολὴ) — *poēta* (ποιητής), — *nauta* (ναύτης) — *mensa* (τράπεζα) — *nuntius* (ἄγγελος) — *bellum* (πόλεμος) — *Romā*, *Romānus* (Ῥώμη, Ῥωμαῖοι) — *Athēnae* (Ἀθῆναι) — *Graeciā*, *Craecus* (Ἑλλάς, Ἑλλήν) — *musica* (μουσικὴ) — *Musa* (Μοῦσα) — *eloquentia* (εὐφράδεια) — *Calliōpe* (Καλλιόπη) — *medicus* (ιατρός) — *poena* (ποινὴ) — *incōla* (κάτοικος) — *ara* (βωμός) — *puer* (παῖς) — *puella* (κόρη) — *pratum* (λειμὼν) — *hortus* (κῆπος) — *varius*, -a, -um (ποικίλος).

β') *Arma* (πληθ. ὄπλα) — *scutum* (ἀσπίς) — *lorica* (θώραξ) — *gladius* (ξίφος) — *telum* (βέλος, ὄπλον) — *pilum* (ὄστρος, ἀκόντιον) — *sagitta* (τόξον) — *gallia* (περικεφαλαία) — *casa* (καλύβη) — *ancilla* (θεραπεινίς) — *planta* (φυτὸν) — *equus* (ἵππος) — *taurus* (ταῦρος) — *lupus* (λύκος) — *periculōsus*, -a, -um (ἐπικίνδυνος). — *agnus* (ἄμνος) — *praeda* (λεΐα) — *Homērus* (Ὅμηρος) — *Vergilius* (Βιργίλιος) — *antiquus*, -a, -um (ἀρχαῖος) — *agricola* (γεωργός) — *Corinthus* (Κόρινθος) — *Corinthius* (Κορίνθιος) — *divitiae* (πληθ. πλοῦτος) — *Aegyptus* (Αἴγυπτος) — *frumentum* (σίτος) — *Nilus* (Νεῖλος) — *unda* (κῆμα) — *aqua* (ὕδωρ) — *Alexander* (Ἀλέξανδρος) — *terra* (γῆ) — *prudentia* (φρόνησις) — *imperium* (κράτος).

¹ Αἱ ἄσκήσεις αὗται δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τοὺς διδάσκοντας, ὅπως ποικίλλοντες αὐτὰς ἀσκῶσι κατὰ διαφόρους τρόπους τοὺς μαθητάς. Εἶναι παραδείγματα δυνάμενα νὰ πολλαπλασιάζωνται.

γ') (Oppidum (πόλις) — vinum (οἶνος) — olēa (ἐλαία)—odĭum (μῖσος)—rĭpa (ῥάπη) — rĭvus (ῥόαξ) — fluvĭus (ποταμός) — fāgus (φηγός)—vitā (βίος, ζωή) — humānus, -a, -um (ἄνθρωπινος) — domĭnus, domĭna (κύριος, κυρία), — totus, -a, um (ὅλος)—multi, -ae, -a (πολλοί)—robustus, -a, -um (ῥωμαλός)—caelum (οὐρανός)—silva (δάσος)—rosa (ῥόδον) — corōna (στέφανος) — hĭstorĭa (ἱστορία) — philosōphus, philosōphia (φιλόσοφος, φιλοσοφία) — bestĭa (κτῆνος) — ala (πτέρυξ) — aquĭla (ἄετος) — fama (φήμη)—pirāta (πειρατής) — stella (ἄστρον) — rana (βάτραχος) — luna (σελήνη)—regĭna (βασιλίσσα) — unus, -a, -um (εἷς)—insŭla (νῆσος) — Sicĭlĭa (Σικελία) — Italia (Ἰταλία) — malus, -a, um (κακός)—populus δῆμος, λαός) — et (καί).

2.

Φράσεις λατινικαὶ πρὸς ἀπόδοσιν εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν.

α') Minerva dea sapientĭae — Musa Calliōpe — Magnus deus—Filĭus medicĭ — filĭi medicōrum — Arma Romanōrum erant scuta, lorĭcae, galĕae, pĭla — Homĕrus antiquus poĕta Graecus — Vergilius poĕta Romānus — Athēnae magnum oppidum Graecĭae — Varĭa prata — Frumentum Aegypti — Mercurĭus unus deōrum—Puĕri et puellae — Ripae rĭvōrum et fluvĭōrum — Agni sunt (εἰσι) praedā lupōrum — Tauri et lupi sunt periculōsi—Periculōsi sunt lupi agnis (δοτικῇ)—Casae agricolārum — Corōnae rosārum — Corinthus antiquum oppidum — Corinthĭi sunt Graeci — Mensa poĕtae — Mensae poetārum — Alta fāgus horti — Graēci nautae — Mercurĭus deus eloquentĭae.

β') Caelum et terra — Aqua Nĭli fluvii — Nĭlus fluvĭus Aegypti — Vita humāna — Sicĭlĭa est magna insŭla Italĭae—Undae aquarum — Alexander erat (ἦτο) Craecus — Imperĭum Alexandri — Olēa Minervae — Bonum vinum — Vina Italĭae et Graecĭae sunt bona — Silvae Italĭae sunt multae et magnae—Tota Graeciae, totĭus Graeciae, toti Graecĭa, totam Graecĭan.—Stellae caeli — Mali pirātae, malis pirātis (δοτ.)

—Antiqua historía Graeciae — Ranae rivórum—Odium Romanórum—Plantae hortórum—Aquae rivórum.

3.

Φράσεις ἑλληνικαὶ πρὸς ἀπόδοσιν εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν.

α') Τὸ μῖσος τῶν Ἑλλήνων — Ὁ οἶνος τῆς Ἰταλίας — Κακὸς οἶνος — Ἡ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ — Τὰς ὄχθας τῶν ῥυάκων—Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι ποιηταί — Τὰ γράμματα τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων — Οἱ πόλεμοι τῶν ἀρχαίων λαῶν — Μεγάλη ποινή— Ὑψηλὰ καὶ παλαιὰ (ἀρχαῖα) δάση — Αἱ ὕψηλαί φηγοὶ τῶν ἀρχαίων δασῶν—Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἰταλίας, τῆς Κορίνθου— Μεγάλαι πόλεις—Ἡ γῆ τῆς Αἰγύπτου — Σοφία καὶ φρόνησις μεγάλη ἀγαθὰ εἰσι (εἶναι)—Οἱ Κορίνθιοι γεωργοί.—Αἱ ἐλαῖαι τῶν γεωργῶν— —Ποικίλοι εἰσιν (εἶναι) οἱ κῆποι.—Οἱ φιλόσοφοι τῆς Ἑλλάδος—Ἡ φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων—Τὰ ὕδατα τοῦ Νεῖλου—Ὁ Ἑρμῆς ὁ ἄγγελος τῶν θεῶν.

β') Ὁ ἵππος τοῦ Ἀλεξάνδρου — Μεγάλα μῖση, μεγάλα ποινὰι - Ἡ Ῥώμη ἦτο (erat) κυρία τῆς Ἰταλίας— Ὁ κάτοικος τῆς νήσου, οἱ κάτοικοι τῶν νήσων, οἱ κάτοικοι τῆς νήσου. Ἡ σελήνη ἐστὶ (εἶναι) βασίλισσα τῶν ἀστρῶν—Λόκος καὶ ἄμνος, λύκοι καὶ ἄμνοί, τοῖς λύκοις καὶ τοῖς ἄμνοις, τῷ λύκῳ καὶ τῷ ἄμνῳ—Τοῖς Ῥωμαίοις ὀπῆρχε (erat) μέγα κράτος—Πολλοὶ τῶν κατοίκων τῆς Σικελίας ἦσαν (erant) Ἕλληνες.—Ἡ Ἀθηνᾶ, θεὰ τῆς σοφίας καὶ τῶν γραμμάτων—Οἱ ναῦται εἰσι (εἶναι), ῥωμαῖοι—Περὶ (circa μετὰ αἰτιατικῆς) τὴν καλύδην τοῦ γεωργοῦ ὀπάρχει (ἐστί) μέγας κῆπος καὶ μετὰ (post μετὰ αἰτιατικῆς) τὸν κῆπον παλαιὸν δάσος.

4.

Οὐσιαστικὰ καὶ ἐπίθετα τῆς γ' κλίσεως, οὐσιαστικὰ τῆς δ' καὶ τῆς ε' (σελ. 31) μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων τῆς α' καὶ τῆς β'.

α') Mors, -tis (θάνατος) — mortālis, immortālis (θνητὸς ἀθάνατος)—tempus, -oris (χρόνος, καιρὸς) — certus, -a, -um (βέβαιος), incertus, -a, -um (ἀβέβαιος) — Nemo (οὐδείς) — rex, -gis (βασιλεὺς)—dux, cis (στρατηγός, ἡγεμὼν) — lex, -gis (νόμος)

—pax,-cis (εἰρήνη) — senex, γεν. senis (γέρων) — corpus, -ōris (σῶμα) — civis, -is (πολίτης) — arbor, -ōris (δένδρον) — sacer, sacra, sacrum (ἱερός) — Apollo, -ōnis (Ἀπόλλων) — laurus, -us (δάφνη)—dies, -ēi (ἡμέρα)—nox, -ctis (νύξ)—cupressus, -i (κονάρισσος) — cornu (κέρας) — comes, -itis (ὀπαδός) — comis ἄρσ. καὶ θηλ., come οὐδετ. (φιλόφρων) — carmen, īnis (ᾠσμα, ποίημα)—ars, artis (τέχνη)—amor, -ōris (ἔρως, ἀγάπη)—decus, -ōris (κόσμος κόσμημα).

β') Magister, -tri (διδάσκαλος) — discipulus, -i (μαθητής) — pelāgus (πέλαγος) — exemplum, -i (παράδειγμα) — verbum (λέξις, ῥήμα) — principium (ἀρχή) — templum (ναός) — aedes, -is (ἐν τῷ ἐνικῷ=ναός, ἐν τῷ πληθυντικῷ=οἶκος) — domus, -us (οἶκος) — ager, -gri (ἀγρός) — socer, -ēri (πενθερός) — gener (γαμβρός) — vis (δύναμις) — vis, viri (ἀνὴρ) — castrum (φρούριον) — castra (πληθ. στρατόπεδον) — ius, iūris (δίκαιον) — nix, nīvis (χιών) — nux, nūcis (καρύα καὶ κάρυον) — crimen, -īnis (ἔγκλημα) — labor, -ōris (πόνος, κόπος) — sacerdos, sacerdotis (ἱερεὺς) — certāmen, -īnis (ἀγών) — flos, flōris (ἄνθος) — poēma, ātis (ποίημα) — pater, mater, frater, soror (πατήρ, μήτηρ, ἀδελφός, ἀδελφή) — parens, -tis (γονεὺς) — fons, fontis (πηγή) — frons, frontis (μέτωπον) — frons, frondis (φύλλωμα) — mons, montis (ὄρος).

γ') Urbs, -is (πόλις) — civitas, -ātis (πολιτεία) — deus (θεός) — os, ōris (στόμα) — os, ossis (ὀστούν) — milēs, -ītis (στρατιώτης) — exercitus, -us (στρατός) — mensis, -is (μῆν) — frugalitas, -ātis (λιτότης)—animal, ālis (ζῷον)—tribūnal, -ālis (δικαστήριον)—canis, -is (κύων) — ovis, -is (ὄις, πρόβατον) — consul, -ūlis (ὕπατος) — praetor, -ōris (πραιτωρ, στρατηγός) — dictātor, -ōris (δικτάτωρ) — concordia (ὁμόνοια) — salus, -ūtis (σωτηρία) — durus, -a, -um (σκληρός) — doctrina (διδασκαλία) — imāgo, -inis (εἰκὼν) — liber, libri (βιβλίον) — liber, -ēra, -erum (ἐλευθερος)—nullus, -a -um (οὐδείς).

5.

α') Concordia civium salus est civitatis — Alta est do-

mus patris—Domus senis—Multa nix, multae nivis—Fron-
des silvārum — Comes regis — Cōmis rex — Magnae nuces —
Aedes socēri—Bonae lēges salus popūli—Dura lex sed lex
— Vitā sine (ἔνευ) doctrīna, est mortis imāgo — Homīnes
sunt mortāles, deus immortālis — Certi tempōris — Disci-
pulis (δοτ.) sunt libri — Discipulōrum magistri — Tempus
mortis incertum est, mors est certā — Nemo est im-
mortālis.

β') Reges antiquae Romae — Dux militum — Corpus
humānum, corpōra humāna — Pax homīnibus — In (ἐν)
horto sunt multae et altae arbōres—Sacrae silvae deōrum
— Sacra silva Apollinis — Laurus erat sacra Apollīni —
Historīa urbis Romae et regum Romanōrum — Agricōla
(Ἀγρικόλας κύρ. ὄν.) erat socer Tacīti (Τάκιτος κύρ. ὄν.) et
Tacītus erat gener Agricōlae — Dies et noctes eram (ἤμην)
in pelāgo—Bestiārum cornua.

6.

α') Ὁ γέρων ἐστὶ φιλόφρων—Ὁ οἶκος τοῦ γέροντος—Τῶν μεγάλων
βασιλέων—Τοῖς βασιλεῦσιν—Ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ οἶκος τῶν ἀνθρώ-
πων — Μεγάλα κάρυα — Πολλὰς ἡμέρας καὶ πολλὰς νύκτας, πολλῶν
ἡμερῶν καὶ πολλῶν νυκτῶν—Ἐχω (habēo) πολλὰ καὶ καλὰ βιβλία—
Ἡ ὁμόνοιά ἐστιν ἡ σωτηρία τῶν πόλεων καὶ τῶν πολιτειῶν—Τῶν πο-
λιτῶν, τῶν βασιλέων, τῶν τεχνῶν, τῶν γερόντων—τῶν θεῶν καὶ τῶν
ἀνθρώπων—τοῖς κυρίοις, τοῖς ἱερεῦσι, τοῖς ποιηταῖς, τοῖς οἴκοις—
Τῶν ἀγαθῶν ποιητῶν, τῶν ὑψηλῶν δένδρων — Πολλὰ ὅσπερ, πολλὰ
σώματα.

β') Τῶν ὁσίων, τῶν στομάτων, τῶν φυλλωμάτων, τῶν παραδει-
γμάτων, τῶν ἀγώνων, τῶν ἀνδρῶν, τῶν δυνάμεων, τῶν ἐγκλη-
μάτων—Ἡ ἀρχὴ τοῦ πόνου, αἱ ἀρχαὶ τῶν πόνων—Τοῖς ἱεροῖς δέν-
δροις, τοῖς ἀγαθοῖς πολίταις, τοῖς στρατοπέδοις — Ἡ δάφνη τοῦ
Ἀπόλλωνος—Τὸ κόσμημα τῶν μαθητῶν — Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ — Οἱ
ὑπάτοι καὶ οἱ πραιτωρεῖς τῶν Ῥωμαίων—τῶν ὑπάτων, τῶν πραιτω-
ρων, τῶν ἀνθέων, τῶν κυνῶν, τῶν προβάτων, τῶν καλυδῶν—Ὑψηλὴ
κυπάριστος — Πολλῶν ἡμερῶν — Πολλῶν στρατιωτῶν — Αἱ πηγαὶ

τῶν ποταμῶν—Τὰ μέτωπα τῶν ἀνθρώπων—Τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων—Νόξ, κάρυον, χιών—Νοκτός, καρύου, χιόνος—Ἡ καρύα ἐστὶ (εἶναι) δένδρον ὑψηλόν—Οὐδεὶς, οὐδενός—Ἡ λιτότης τῶν γεωργῶν, τῆς λιτότητος τοῦ γεωργοῦ.

7.

Ὁνόματα τῆς γ' κλίσεως.

Ordo, -īnis (τάξις) — caro, carnis (κρέας) — dos, dōtis, (προίξ) — quies, quīctis (ἡσυχία) — merces, -ēdis (ἀμοιβή)—origo, -īnis (ἀρχή) — imāgo, -īnis (εἰκὼν) — natio, -ōnis (ἔθνος) — oratīo, -ōnis (λόγος) — aequor -ōris (πέλαγος) — iter, itinēris (πορεία ὁδός) — frigus, -ōris (ψῆχος) — orbis, -is (κύκλος) — piscis, -is (ἰχθὺς) — sanguis, -īnis (αἷμα) — dens, -tis (ὀδοὺς) — grex, gregis (ἀγέλη) — custos, -ōdis (φύλαξ) — sōl, -ōlis (ἥλιος) — sal, -ālis (ἅλας) — palus, -ūdis (τέλμα)—mons, -tis (ὄρος) — iuventus, -ūtis (νεότης) — ver, -ēris (ἔαρ)—aes, -ris (χαλκός).

ΣΗΜ. Περὶ τοῦ γένους τῶν ὀνομάτων τῆς γ') κλίσεως βλέπε § 34.

8.

Ordō senatoriūs erat primus ordinum Romae — Praeclara est oratīō Cicerōnis pro Milōne — Milo erat bonus civis — Origō homīnum divīna est — Bonam postulavīmus carnem. — Somnus est mortis imāgo. — Temporibus Cicērōnis lingua graeca nota erat Romanis. — Longum est iter ex Italiā in Britannīam. — Proxīmo vĕre Caesar magnis itinerīb̄us properāvit in Galliām — Proxima nocte dictātor iter continuāvit. — Pulchrum erat marmor statuārum graecōrum.—Ora multōrūm homīnum pallīda sunt.

9.

α') Ἡ προίξ τῶν Ῥωμαίων γυναικῶν ἦτο μικρά.—Τὴν ἀληθῆ ἀρχὴν πολλῶν πόλεων ἀγνοοῦμεν.—Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇσφ εἶναι ὑψηλὰ δένδρα.—Μεγάλῃ ἀμοιβῇ ἐδόθη (data est) τοῖς στρατιώ-

ταις.—Τὰ εἶδη τῶν ποιημάτων εἶναι διάφορα.—Λιβυκὸς (Africānus) λέων ἐφονεύθη ὑπὸ Ῥωμαίου μονομάχου (gladiātor).—Ὁ Κικέρων ἔγραψε πολλοὺς λόγους.—Ἐξαίρετοι εἶναι οἱ λόγοι τοῦ Κικέρωνος ἐναντίον (in μετὰ αἰτιατικῆς) τοῦ Κατιλίνα.—Ζητεῖ μεγάλην ἀμοιβήν.—Ἀχανὲς πέλαγος καὶ ὕψηλὰ δένδρα κοσμοῦσι τὴν γῆν τῶν Βρετανῶν.

β') Κατὰ τὸ ἔαρ (ἄφαιρετικῇ) αἰ πορεῖαι ἡμῶν θὰ εἶναι μακραί.—Τὸ μάρμαρον εἶναι ὠραῖον.—Ἐχομεν ἄρτον, οἶνον, κρέας καὶ τρεῖς ἰχθῆς.—Τὸ πρόσωπον τῶν συνωμοτῶν ἦτο ὠχρόν.—Ἡ κόρη ἐκόσμησε τὴν ἑαυτῆς κόμην δι' ἀνθῶν (ἄφαιρετικῇ).—Περὶ τὴν πόλιν ἦσαν μεγάλα τέλματα.—Εὔδομεν δύο μεγάλας ἀγέλας βοῶν.

10.

Ἐπανάληψις οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων πασῶν τῶν κλίσεων μετὰ δημάτων.

α') Eloquentia oratoris animos hominum movet — In urbibus multi divites sunt et multi pauperes — Messores falce segētes recidunt — Flores tui habent pulchrum colorem — Athēnae laude artium et litterarum diu floruērunt — Ignavi milites periculo timent — Fulgura in silvis lucem praebent.

β') Gladiatorum pugnae Romanis magnam laetitiam praebēbant — Cicero senatum convocat — Tota Italia in metu erat propter Catilinam — Prusias, rex Bithyniae, filium senatui commendāvit — Xerxes maximus exercitus in Europam transportāvit — Deus omnium rerum auctor est — Milites humaverunt ossa hostium — Saepe spes hominum fallaces sunt.

11.

α') Τὴν ἐπομένην (proximus) ἡμέραν ὁ Καῖσαρ ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν μετὰ τῆς δεκάτης λεγεῶνος.—Ἐν τῇ μάχῃ ὁ Κῆρος ἦτο ἐν τῇ μέσῃ τῆς παρατάξεως (=ἐν τῇ μέσῃ παρατάξει), ὁ Κλέαρχος μετὰ τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων ἐν τῇ δεξιᾷ κέρατι, ὁ

Ἀριαῖος ἐν τῷ ἀριστερῷ.—Ἀλέξανδρος ὁ μέγας ἦτο υἱὸς τοῦ Φιλίππου βασιλέως τῶν Μακεδόνων.

6') Οἱ νέοι ἔχουσι μεγαλοφυῖαν (μεγάλην ψυχὴν).—Οἱ ὄμβροι συχνάκις βλάπτουσι τὰ ἄνθη καὶ τοὺς καρπούς.—Οἱ ὀδόντες τῶν κυνῶν εἶναι σκληροὶ καὶ ὀξεῖς. — Τῶν σκληρῶν καὶ ὀξέων ὀδόντων.—Τῷ σκληρῷ καὶ ὀξεῖ ὀδόντι.—Οἱ Ἕλληνες εἶχον πολλὰς πόλεις.—Ἡ ταχύτης τῶν πλοίων συχνάκις ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νίκης τοῖς Ῥωμαίοις.—Ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ τοῖς ποταμοῖς ὑπάρχουσι διάφορα εἶδη ἰχθύων.—Τὸ κέρας τῆς ἀφθονίας εἶχε πολλοὺς καρπούς καὶ πολλὰ ἄνθη.

12.

Παραθετικά τῶν ἐπιθέτων (ἴδ. σελ. 38).

Nihil est miserius servitute — Nihil est eloquentia difficilior. Eloquentia res est omnium difficillima. — Pauperes saepe multo magnificentiores sunt quam divites. — Sensus videndi est omnium nostrorum sensuum acerrimus. — Somnus morti simillimus est. — Urbs Syracusae erat omnium Sicularum urbium pulcherrima. — Feroces erant antiqui Galli, ferociores Germani. ferocissimi Scythae. — Sapiens erat Xenophon sapientior Plato. — Omnium philosophorum sapientissimus Aristoteles. — Quid dulcius patria ?

13.

Νὰ σχηματισθῶσι τὰ παραθετικά τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων.

celer	(ταχύς)	felix	(εὐτυχής)
bonus	(ἀγαθός)	magnus	(μέγας)
celeber	(παλάνθρωπος)	pius	(εὐσεβής)
idoneus	(κατάλληλος)	parvus	(μικρός)
acer	(ὀξύς)	magnificus	(μεγαλοπρεπής)
fortis	(ἰσχυρός)	piger	(ὀκνηρός)
maledicus	(κακολόγος)	malus	(κακός)

14.

α') Τὰ ὄψιστα ὄρη τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ Ἀλπεις.—Τὸ ὄρος

εἶναι ὑψηλότερον ἢ (quam) ὁ λόφος. — Οὐδείς ὑπῆρξε δικαιότερος ἢ ὁ Ἀριστείδης, σὺδείς σοφώτερος ἢ ὁ Σωκράτης. — Ἀριστα ἦσαν τὰ πλοῖα τῶν Φοινίκων (Poenus). — Οἱ Φοῖνικες ἦσαν τολμηρότατοι καὶ ἐμπειρότατοι ναῦται. — Ὁ Νέστωρ ἦτο συνετώτατος, ὁ Ὀδυσσεὺς (Ulysses) πανουργότατος.

β') Ὁ ἀδελφὸς εἶναι εὐσεβέστερος ἢ (quam) ὁ φίλος. — Ὁ Αἰνεΐας ἦτο εὐσεβεστάτος. — Πολυανθρωπόταται ἦσαν αἱ πόλεις τῶν Φοινίκων. — Μέγιστα ἦσαν τὰ τεῖχη τῶν πόλεων τῆς ἀρχαίας Ἰταλίας. — Ὁ ἰσχυρότατος τῶν Ἑλλήνων ἡρώων ἦτο ὁ Ἀχιλλεύς. — Ὁ Ὅμηρος εἶναι ὁ μέγιστος τῶν ποιητῶν. — Ἡ Σικελία εἶναι κατὰ πολὺ (multo) μικροτέρα τῆς Ἰταλίας. — Ἐπὶ τῶν (μετ' ἀφαιρετικῆς) ὑφίστων ὁρέων ὑπάρχει πάντοτε χιὼν.

15.

Νὰ σχηματισθῶσιν ἐπιρρήματα μετὰ τῶν παραθετικῶν αὐτῶν ἐκ τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων (§ 83).

bonus (ἀγαθός)	pius (εὐσεβής)
altus (ὕψηλός)	celer (ταχύς)
malus (κακός)	maledicus (κακολόγος)
piger (ὀκνηρὸς)	sapiens (σοφός).

16.

Ἀντωνυμῖαι (σελ. 48).

Ἐγὼ καὶ σύ — Ἡμῶν καὶ ὑμῶν — Ὑμῖν καὶ ἡμῖν — Ὅδε ὁ ἀνὴρ — Τοῦδε τοῦ ἀνδρός — Τῷδε τῷ πατρί — Τοῦτον τὸν ἄνδρα — Τούτων τῶν ἀνδρῶν — Ἐκεῖνη ἡ πόλις — Ἐκείνους τοὺς στρατιώτας — Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες — Ὁ ἐμὸς πατήρ — Ἡ ἐμὴ μήτηρ — τῆς σῆς ἀδελφῆς — τοῦ ἑαυτοῦ ἀδελφοῦ — Πάντας ἐκείνους τοὺς ἄνδρας, πάντων τούτων τῶν ἀνδρῶν — Τίς ἐστὶν ὁ ἀνὴρ; — Τίνες εἰσὶν οἱ στρατιῶται; — Ἐμοί, σοί, ἐκείνῳ, τούτῳ, τίνι; — Ἐκεῖνη ἡ γυνή (mulier, ἑῖς), ἐκείνης τῆς γυναικός, ἐκείνη τῇ γυναικί, ἐκείναις ταῖς γυναιξί.

17.

Ἀριθμητικά (σελ. 42) μετ' ἐπαναλήψεως τῶν προηγουμένων ἀσκήσεων.

Quinque milites—Primus dux—Triginta arbōres—Tertium senem—Illam quartam muliērem—Centum homīnes—Centesima pars (γεν. partis, μέρος) —Centesimae partis—Mille milites—Sex milia militum—Septingēni—Unus viri—duorum virorum—Duarum mulierum—Quater—Deni—Vicesimus· MDCC—LIII—CLV—XIX—XCII—LX—DC.

18.

Πεντήκοντα πέντε ἄνδρες καὶ τριάκοντα ἑπτὰ γυναῖκες.—Ὁ χιλιόστος στρατιώτης—Πεντάκις, ἑξάκις, ἐπτάκις, δεκάκις—Ἀνὰ πέντε, ἀνὰ ὀκτώ. ἀνὰ ἑξ—15, 24, 32, 86, 91, 102, 103, 1850, 1904 (νὰ γραφῶσι διὰ ῥωμαϊκῶν ἀριθμῶν καὶ νὰ ἐκφωνηθῶσιν ὡς ἀπόλυτα καὶ ὡς τακτικά ἀριθμητικά)—Δύο εὐτυχέστεροι μαθηταί.—Ἐκείνους τοὺς τρεῖς εὐτυχεσιτάτους ἄνδρας—Τοὺτους τοὺς δύο ταχεῖς ἵππους—Ταῦτα τὰ πέντε μεγάλα καὶ ὑψηλὰ δένδρα.—Οὗτός ἐστιν ὁ τέταρτος, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ δέκατος πέμπτος—Τρία καὶ πέντε καὶ ἑννέα.

19.

Τὸ ῥῆμα sum καὶ τὰ ῥήματα τῶν τεσσάρων συζυγιῶν (σελ. 55).

α') Ὁ Ἀπόλλων ἦτο θεὸς τῆς μουσικῆς—Ἡ Ἀθηνᾶ εἶναι θεὰ τῆς σοφίας καὶ τῆς φρονήσεως—Ὁ κῶν ἦτο καὶ θὰ εἶναι πάντοτε πιστός—Οἱ πιστοὶ φίλοι εἶναι πάντοτε προσφιλέστατοι—Τῶν γραμμάτων αἱ ρίζαι εἰσὶ πικραί, οἱ καρποὶ γλυκεῖς—Ἦμνοῦμεν τὸν Θεόν, ὁμνεῖτε τὸν Θεόν, ὁμνήσωμεν αὐτόν—Ἀγαπῶ τοὺς φίλους—Ἀγάπα τοὺς γονεῖς, τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα—Ἀγαπήσεις κύριον τὸν Θεόν σου—Τὰ ὠραῖα ποιήματα τέρπουσι τοὺς νέους, τοὺς ἄνδρας, τοὺς γέροντας.

β') Γάλακτι τρέφονται τὰ παιδία—Ἐγραψα σήμερον (hodiē) δέκα ἐπιστολάς, χθὲς (heri) εἶχον γράψει δώδεκα—Ὁ γράφων, ὁ Σ. Σακελλαροπούλου, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἔκδοσις 10η 15

ραφείς, ἡ γράφουσα, ἡ γράφασα, τὸ γραφέν—Παραίνειν, παραινέσαι, παραινέσειν, παραινέσθαι, παραινεθῆσθαι—Ὁ υἱὸς ἀγαπᾷ τὸν πατέρα—Ἡ θυγάτηρ ἀγαπᾶται ὑπὸ τῆς μητρός—Λέγω, ἔλεγε, ἐλέγαμεν, εἶπον, εἶρηκας (ἔχεις εἶπει), ἐρεῖς (θα εἴπῃς), ἐρεῖ, (ἐάν) λέγῃς, (ἐάν) λέγητε.

20.

Ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν ῥημάτων.

α') Capto (να̐ δειχθῇ ἡ ἀνωμαλία τοῦ ῥήματος τούτου).

β') Romāni mare situm inter Eurōpam et Asiā appellabant «mare nostrum».—Sparta, caput Lacedaemoniōrum, moenia non habēbat—Corvus aliquando, cum (ὅτε ἐπειδὴ), casum raptavisset, cum (μετά, οὖν) praedā suā in altam arborem evolvērat—C. Iulii Caesaris praenomen est Caius, nomen vel (ἢ) nomēn gentile Iulius, cognomen Caesar.

γ') Simonides egregius Graecōrum poēta, in multis urbibus Asiae carmina sua cantans magnas divitias sibi paravērat—Post bellum Persarum Athenienses urbem muris munivērunt Romulus et Remus a (ὅπῃ) lupā nutriti esse narrantur—Vastare agros—Coriolānus quem Romāni exsilio multavērant civium suorum agros vastavisset (ἤθελε...), nisi (εἰμὴ) mater et uxor eius animum mollivissent.

21.

Ἡ Ἰουλία θυγάτηρ τοῦ Γαίου Ἰουλίου Καίσαρος, ὑπανδρεύθη τὸν Πομπήιον—Τὴν Ἰουλίαν, θυγατέρα τοῦ Αὐγούστου, ἣτις εἶχεν ὑπανδρεύθῃ τὸν Ἀγρίππαν, ὁ αὐτοκράτωρ Τιβέριος εἰς γάμον ἡγάγετο (παρκεῖμ. ὄριστ. τοῦ dūco)—Ὁ Τάκιτος ὁ συγγραφεὺς τῶν ῥωμαϊκῶν πραγμάτων τὰ ἥθη τῶν Γερμανῶν περιέγραψεν—Ἡ τιμὴ τρέφει (alo) τὰς τέχνας—Αἱ τέχναι τρέφονται ὑπὸ (ab ἀφαιρετ.) τῆς τιμῆς.—Θράσεται τὸ τόξον, ὃ καθ' ὑπερβολὴν (nimium) ἔτεινας—Εἰς τρεῖς καιροὺς ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων διαιρεῖται, ὅπερ (quod) ἐστίν, ὅπερ ἐγένετο, ὅπερ ἔσται.

22.

Ἐπανάληψις πάντων τῶν προηγουμένων.

α') O Mercuri, fili Maīae, tu deōrum nuntius fuisti—Deus mundum semper gubernat—Nos amāmus beneficia amicōrum — Tuā eloquentia Marce Tulli, patriāe praesidium fuit — Graeci fuērunt magistri Romanōrum — Nos agros et hortos habēmus, vos habētis boves et oves—In agris est frumentum, in silvis herbae—Facies non semper speculum est fidēi et spēi.

β') Eloquentia oratōris animos homīnum movet—Ignāvi milites pericūla timent—Canum dentes sunt duri et acuti—Atrae nubes indices imbrīum sunt—Homīni quinque sensus sunt; visus, auditus, tactus, gustus odorātus — Duodēcim sunt menses; primus Ianuarius, secundus Februariū (να συμπληρωθῶσι τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα μηνῶν μετὰ τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν)—Equitātus Romanorum magnō impētū hostium copias fugāvit.

23.

α') Ἡ Ἥρα (Jūno-ōnis) ἦτο σύζυγος καὶ ἀδελφὴ τοῦ Διός, βασιλέως τῶν θεῶν—Οἱ κύνες εἶναι φύλακες τῶν βοῶν, τῶν προβάτων, τῶν χοίρων (sus-uis) — Τὸ κρέας τῶν ζώων ἐσθίεται ὑπὸ (a, ab ἀφαιρ.) τῶν ἀνθρώπων—Οἱ Ῥωμαῖοι κατέστρεψαν τὴν Καρχηδόνα — Οἱ Ῥωμαῖοι ὑποκριταὶ (hīstriō, -ōnis), ἀφ' οὗ ἤθελε περατωθῆ (cum μετὰ τοῦ ὑπερσυντ. ὀριστ. τοῦ finīo -ire) ἡ θεά, στραφέντες πρὸς τοὺς θεατὰς ἀνέκραζον· χειροκροτήσατε! (plaudo).

β') Νὰ σχηματισθῇ ὁ παρακείμενος τῆς ὑποτακτ. καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου. ἐνεργ. καὶ παθητ., τῶν ἐξῆς ῥημάτων sonāre, domāre, dare, monēre augēre, lugēre vidēre, audēre colēre, stepēre, sinēre, cernēre, fingēre, flūēre, capēre, fidēre, vincīre, venīre, sepeīre.

24.

α') Carthāgo delēta est a Romānis — Bis dat, qui cito

dat—Sparta viros non muros habebat—Alcibiades puer in palaestra cum nesciret quomodo ab adversario se solveret (ἀπαλλάττομαι), illius manum momordit—Castra, bina castra—magnae divitiae—Iter Romanorum—Archias populi Romani nomen carminibus celebravit—nomina Homeri et Hesiodi discipuli nota sunt—Hasdrubal frater Hannibalis a Claudio Nerore, consule Romano, fugatus est—Populi Romani nomen ab Archia poeta Graeco celebratum est—Splendor solis.

β') Ὑδωρ θαλάσσιον — Ἄλας θαλάσσιον — Ἡ Ῥώμη ἐπὶ μακρὸν χρόνον (diu) ὑπῆρξε κεφαλὴ τῆς οἰκουμένης — Ποικίλοι ἦσαν οἱ νόμοι τῶν Γαλατῶν — Λίθος, λίθω, λίθου, λιθίνου (lapidēus, -a, -um) — Γέφυρα λιθίνη — Μέγιστος, μεγίστῳ, ἐλάχιστα, ἐλάσσονι, μείζονες — Ὑψηλότερον, ὑψηλοτέροις — Ἡ τάξις τῶν συγκλητικῶν.

25.

Nihil est virtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius — Nihil est eloquentia difficilius — Dies magis idoneus est ad laborem quam nox — Nihil est magis regium quam clementia — Ipse rex — Eodem die — Illi homines — Homo ipse est faber fortunae suae — Hic est filius cuius pater mortuus est — Caesar hortatur milites — Quot (πόσοι) milites erant in pugna — Nescio — Quota (πόσῃ) hora est ; — Tertia — Ego lego eosdem libros quos tu legis — incredibilis est ea res — Vergilius et Horatius quorum carmina legimus — Cuius est hic liber ? — Cui dederas illum librum ? — Quibus dixisti hanc fabulum ? — Quid facitis hic ? — Abite hinc — Nemo, nullius hominis — Tria sunt genera nominum, masculinum, femininum et neutrum — Qualis pater, talis filius.

26.

α') Νὰ κλιθῶσι τὰ ἐξῆς ὀνόματα : Unus dens—una filia—unum os (ōris) — Duo consules — duae legiones—duo tem

pla—tres libri—tres urbes—tria dona (δῶρα)—solus senex—sola mulier—solum iter.

β') Δὲν δυνάμεθα πάντες τὰ πάντα—τί ἐσθίεις ; τί ἐσθίει ; — Οὐ βούλεται

γ') Νὰ σχηματισθῇ ἡ αἰτιατ. τοῦ ἐν. καὶ ἡ ὀνομαστ., γενική καὶ αἰτιατ. τοῦ πληθ. τῶν ἐξῆς ὀνομάτων : animal, mare, vetus, imbris, canis, ars, mus, cliens, bos, civis, pax, dux, arbor.

δ') Αἰσχρὸν (turpis -e) τὸ ψεύδεσθαι καὶ (vel) ἄπαξ—Τὰ πτηνὰ ἔχουσιν ἀνὰ δύο πόδας. — Πᾶν [ὥραϊον] πρᾶγμα εἶναι καὶ δύσκολον.

27.

Προθέσεις (σελ. 96).

α') Ante domum, ante noctem — Apud Cicerōnem scriptum est — Apud consulem multum valēbat praetor — Frate habitabat aqud amicum tuum — Ad vespērum veniam — Hostes posuerunt castra adversus urbem — Omnia ad nutum alicuius facere — Contra legem facere aliquid — Contra naturam, secundum naturam — Extra muros, intra muros — Infra lunam nihil est nisi mortale et caducum (πτώσιμος, φθαρτός) — Caesar castra posuit iuxta murum — Penes regem est omnis potestas — Hoc feci praeter consuetudinem (συνήθεια) meam — Omnes praeter unum perierunt (ἀπόλλομαι).

β') Villula mea est prope urbem. — Supra lunam aeterna sunt omnia — De nocte veniam ad te — Multis cum lacrimis — Cicero scripsit librum de amicitia — Galli miserunt legatos de pace — Ex memoria recitare, ex tempore (ἐκ τοῦ προχείρου) dicere — Hostes sub iugum miserunt exercitum Romanorum — Sub divo (ἐν ὑπαίθρῳ) dormire (κοιῶμαι) — In urbe esse, in urbem ire — In ore semper habebat nomen tuum — In Graeciam — rebus secundis, in rebus adversis.

28.

Συντακτικόν.

Περὶ γενικῆς (σελ. 134).

α') Δύσκολος εἶναι ἡ φροντίς τῶν ἀλλοτρίων πραγμάτων — 'Ο θάνατος εἶναι ἀνάπαυσις (quies, -tis) τῶν πόνων — 'Ο Ἀέπιδος μέγα εἶχε μῖσος τῆς δουλείας — Οὕτω (ita) φανερόν εἶναι ὅτι ὑπάρχουσι θεοί (ἀπαρέμφ.), ὥστε ὅστις τοῦτο ἀρνείται μόλις τοῦτον θά θεωρήσω ὑγιoς διανοίας — Τῶν Ἑλλήνων ῥητόρων ἐπιφανέστατοι (ἐπιφανῆς = praestans) εἶναι ἐκείνοι, οἵτινες ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις, τούτων δὲ (autem) πρῶτος (princeps) εἶναι ὁ Ἀημοσθένης.

β') Πολλὰ τούτων (iste) τῶν δένδρων τῇ ἐμῇ χειρὶ ἐφυτεύθησαν — Ἡ δικαιοσύνη οὐδὲν βραβεῖον (praetium) αἰτεῖ (expōto) — Μόνοι (ἡμεῖς) πάντων τῶν ἐμψύχων ὄντων (animans) ἐγνώμεν (cognosco) τὰς ἐπιτολάς τῶν ἄστρων καὶ τὰς δύσεις (ortus, -us, obitus, -us) — 'Ο Οὐιργίνιος εἰς ἐκ τῶν πολλῶν (de...) τὴν θυγατέρα τῇ ἑαυτοῦ (suus) χειρὶ ἐφόνευσεν (occido) — Ποῦ γῆς (πληθ.) ἦσο (παρ. ὑποτακτ.) οὐδέ γε (quidem) ὑπώπτερον (suspīcor).

29.

α') Quis nescit primam esse historiae lēgem ne quid falsi dicēres audēat? — Pythagōras cum in geometriā quiddam novi invenisset Musis bovem immolasse dicitur — Craeci sunt contentiōnis (ἔρις) cupidiores quam veritātis — Pythagōras sapientiāe studiōsos appellāvit philosophos — Omnes immemōrem beneficīi odērunt — Catilīnae corpus erat patiens inediāe, vigiliāe, algōris — Somno animus meminit praeteritōrum — Est propriū stultitiāe vitia aliorum cernere (συνώνυμ.) oblivisci suorum — Discipulos ispa studia ament.

β') Cinnam meminī, vidi Sullam — Venit mihi in

mentem Platōnis — Meā mihi conscientia pluris est quam omnium sermo — Est hominis magni atque sapientis *maximi* aestimare conscientiam suam — Epicūrus dolorem nihili facit — Cicero Verrem avaritiae (φιλοχρηματία) nimiae coarguit (ἐλέγχω) — Cuiusvis hominis est errare — Epistolae inventae sunt, ut (ἵνα) *certiores faceremus* absentes si quid esset (εἴ τι εἴη), quod eos scire aut nostrā aut ipsorum interest — Semper Milo cogitabat, quantum interesset Publī Clōdii se perire.

30.

Περὶ τῆς δοτικῆς (σελ. 140).

α') Οὐδενὶ ἐπιτρέπεται (licet) ἁμαρτάνειν — Οὐ μόνον χάριν ἡμῶν (ἡμῖν) θέλομεν νὰ εἴμεθα πλοῦσοι, ἀλλὰ καὶ χάριν τῶν τέκνων (liberi, -orum), τῶν συγγενῶν, τῶν φίλων (τοῖς τέκνοις κτλ.) — Δὲν μανθάνομεν χάριν τοῦ σχολείου, ἀλλὰ χάριν τοῦ βίου — Τοῦτο εἶναι τῷ θεῷ πλησιέστατον, ὅπερ εἶναι ἄριστον — Τὸ ἱμάτιον (pallium) εἶναι ἐπιτήδειον (aptus) πρὸς (ad) πᾶσαν ὥραν (tempus) τοῦ ἔτους — Venus (ἡ Ἀφροδίτη) nupsit Vulcano — Si quis mihi maledixit, insanus est — Probus invidet nemini.

β') Ὁ Ῥήνος (Rhenus) ἐκεῖ ὅπου τῷ ὠκεανῷ πλησιάζει, διαχέεται (diffundit) εἰς πλείονα μέρη. — Ὁ Ποθαγόρας δὲν ἠθέλησε νὰ θυσιάσῃ τῷ Ἀπόλλωνι ἱερεῖον (hostia), ἵνα μὴ τὸν βωμὸν αἵματι προσραντίσῃ (adspergo) — Τῷ Κικέρωνι ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων (= ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς) ἀθανασίαν ἐδωρήσατο — Τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει ὁμοιότης πρὸς τὸν θεόν (cum μετ' ἀφαιρ.) — Πλοῦσιος εἶναι (ἐκείνος), ὃ τοσαύτη (tantus) ὑπάρχει κτήσις (possessio), ὥστε (ut) οὐδὲν νὰ εὐχῆται (ἐνεστ. ὅποτ.) θαφιλέστερον (συγκρ. τοῦ ἐπιρρήμ. amplē).

31.

Περὶ τῆς αἰτιατικῆς (σελ. 144).

α') Deus aedificavit mundum — Mundus aedificatus est a deo — Scipio Carthaginem delēvit — Carthago delēta est a Sci-

piōne—Omnium animantium formam vincit hominis figura—Paulatim (κατὰ μικρὸν) videbat Germānos consuescere Rhēnum transire—Gloriā virtutem tamquam (ὥσπερ) umbrā sequitur—Me civitatis morum *piget taedetque*—Decemvirōrum Romanos *pertaesum est*—Tui me *misēret* mei *piget*—Praetōrem *deceat non solum* (ὅχι μόνον) manus, sed etiam (ἀλλὰ καὶ) oculos abstinentes habere.

β') Non te celavi sermonem Ampii (ὁ Ἀμπιος)—Philosophia nos cum (καὶ) ceteras res omnes, tum (καὶ) quod est difficilissimum docuit, ut *nosmet ipsos* nosceremus—Bassus (ὁ Βάσσος) noster me de *hoc libro* celavit—Verres parentas pretium (πληρωμὴν) pro sepultura libe-rum (=liberorum) *poscebat*—Me frumentum flagitant, quasi vero ego (ὥς εἰ ἐγὼ) *rei frumentariae* praefuissem—Summum consilium maiores nostri appellarunt (appellaverunt)—Quid stultius quam (ἤ) incerta pro certis habere, falsa pro veris?—Pericles quadraginta annos praefuit Athenis (ἐν...).

32.

Διονύσιος ὁ τύραννος ἐκδιώκει (expello) ἐκ τῶν Συρακουσῶν ἐδίδασκε (τοὺς) παῖδας ἢ Κορίνθω — Δημάρατος (Dēmarātus) ὁ πατήρ τοῦ βασιλέως Ταρκυνίου (Tarquinīus) ἔφυγεν εἰς τοὺς Ταρκυνίους ἐκ τῆς Κορίνθου—Ἐν Βαβυλῶνι (Babylon, -ōnis) ἀπέθανεν ὁ Ἀλέξανδρος—Τοιοῦτος (talīs) ἐν Ῥώμῃ ὁ Φαβρίκιος (Fabriciūs), οἷος (qualis) ὁ Ἀριστείδης (Aristīdes) ἐν Ἀθήναις ὁπῆρξεν—Ἐν τῇ πόλει Ῥώμῃ—Ἐν τῇ πόλει Ἀθήναις—Ἐκ τῆς πόλεως (oppidum) Περγοβίας ἐκδιώκεται. Ὁ Δημάρατος μετέβη (se contulit) εἰς τοὺς Ταρκυνίους, εἰς πόλιν ἀνθηροτάτην — Ὁ Περικλῆς ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις — Ὁ Καῖσαρ ἀπέθανεν ἐν Ῥώμῃ — Ὁ Δημάρατος ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετέβη εἰς τὴν Ἰταλίαν.

33.

Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς (σελ. 149).

α') Summa difficultate rei frumentariae afficiebatur Caesa-

ris exercitus—Ibi casu rex erat Ptolemaeus, puer aetate—Doctrinā (παιδεία) Graecia Romanos et omni litterarum genere superabat—Lucius Catilina, nobili genere natus, fuit magna vi et animi et corporis, sed ingenio (ἐνταῦθα=χαρακτήρ) malo pravōque—Legiones nostrae, saepe praefectae sunt alacri et erecto animo in eum locum, unde se nunquam redituras (esse) arbitrabantur—Beate vivere et honeste, id est cum virtute vivere—Hibernia (Ἰβερνία, Ἰρλανδία) dimidio (κατὰ τὸ 1/2) minor est quam Britannia (Ἑλλ. Βρεττανία)—Qua nocte natus est Alexander, eadem Dianae Ephesiae templum deflagavit.

6) Roscius (Ῥώσιος) Romam multis annis non venit—Homērus annis multis fuit ante Romulum—Themistocles fecit idem (τὸ αὐτό), quod viginti annis ante fecerat Coriolanus—In parentis loco eum colere (τιμῶ) dedebam—Caesar eodem itinere, quo hostes ierant, ad eos contendit—Est (εἶναι ἕδιον) boni consulis suam salutem posteriorem salute communi ducere—Non ego comparabo vitam Platōnis cum Dionysii tyranni vitam, quā nihil miserius excogitare possum—Commōda (ἐνταῦθα=τὰ ἀγαθὰ) quibus utimur, lucemque, quā fruimur, spiritumque, quem ducimus, a deo nobis dari atque inperitiri videmus—Contentum suis rebus esse, maximae certissimaeque sunt divitiae.

34.

Ὁ Βροῦτος ἡλευθέρωσε τὴν πολιτείαν τῆς βασιλικῆς δεσποτείας—Τῇ βουλῇ (consilium) καὶ τῇ ἀρετῇ τοῦ Σκιπίωνος ἡναγκάσθη (cogere) ὁ Ἀννίβας νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ (atque) ἐκ τῆς Ἰταλίας νὰ ἀποχωρήσῃ—Ὁ Δημόκριτος λέγεται ὅτι ἐστέρησεν ἑαυτὸν τῶν ὀφθαλμῶν—Εἶναι χρεῖα (opus est) ἀρχόντων, ἄνευ τῆς συνέσεως καὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν ὁποίων δὲν δύνανται νὰ ὑπάρχῃ ἡ πολιτεία—"Ὅσον (quandum) ἐκάστῳ εἶναι χρεῖα, πρὸς τοῦτο ἀναλογεῖ (accommodare) τὸ μέτρον (modus) τοῦ πλούτου.

35.

Num vir bonus emet denario, quod sit (τί σημαίνει ἐνταῦθα τὸ sit;) mille *denarium* (=denariōrum)? —Trecentis talentis vendidisti te regi Cotto—Martis magnae fanum pecuniā grandi venditum est —Milites Caesar edocet, quantō detrimentō et quot virōrum fortium morte necesse (ἀνάγκη) sit constāre (τιμάται, κοστίζει) victoriā—Emit Canius (ὁ Κάνιος) portos tanti, quanti Pythius voluit—Vendo meum frumentum non pluris quam ceteri, fortasse etiam (ἴσως καὶ) minoris, cum (ὅταν) maior est copia—Ager nunc multo pluris est, quā tunc (τότε) fuit.

36.

Χρησις τῶν χρόνων κτλ.

Περὶ τῆς Καρχηδόνης δὲν θὰ παύσω (desino) νὰ φοβῶμαι (verēor) πρὶν ἢ ante quam) μάθω (τετελεσμένος μέλλων ὀριστική τοῦ cognosco), ὅτι κατεστράφη (excido)—Ὡς (ut) ἕκαστος εἰς τὴν Μεσσηνίην ἤθελεν ἔλθαι (ὑπερσυντ. ὀριστ.), ταῦτα εἶχον συνήθειαν (solēo) νὰ θεωῦνται (visere)—Ἐν ᾧ ταῦτα (dum...) ἐν τῷ διαβουλίῳ (colloquium) ἐπράττοντο (ιστορ. ἐνυστ.) ἡγγέλθη τῷ Καίσαρι—Ὁ Πομπήιος εἶναι ἀνὴρ πάντων, ὅσοι (οἵτινες) ὑπάρχουσιν, ὑπῆρξαν, θὰ ὑπάρξωσι, κατὰ τὴν ἀρετὴν (ἀφαιρεστ.), τὴν σύνεσιν καὶ τὴν δόξαν πρῶτος—Ὅτε (ubi) οἱ Ἑλουήτιοι (Helvētii) ἔμαθον (cērtior, fīo) περὶ (de) τῆς ἀφίξεως τοῦ Καίσαρος, πέμπουσι πρὸς (ad) αὐτὸν πρέσβεις—Ὅτε (cum) ὁ Καῖσαρ εἰς τὴν Γαλατίαν (Gallia) ἦλθε τῆς ἐτέρας (alter) μερίδος (φατρίας, factio) ἡγέται (princeps) ἦσαν οἱ Αἰδουοὶ (Aedui), τῆς ἐτέρας οἱ Σηκουανοὶ (Sēquani).

37.

α') Caesar lēgatis Helvetiōrum ita respondit, si ob-sides ab iis sibi dentur, uti ea, quae polliceantur, factūros (esse) intelligat; et si Aeduis de iniuriis, quas ipsis sociisque eōrum intulērint, item si Allobrogibus

satisfaciant, asse cum iis pacem facturum ('Αφ' οὗ μεταφρασθῇ ἡ φράσις αὕτη νὰ τραπῇ εἰς λόγον εὐθύν).

6') Hannibal promisit Gallis non stricturum ante gladium quam in Italiam venisset.

Τῆς φράσεως ταύτης ὁ εὐθύς λόγος εἶναι οὕτως· (ὁ Ἀννίβας πρὸς τοὺς Γαλάτας) Ego non stringam gladium antequam in Italiam venēro.

γ') Summā curā exspectabam (=exspecto) adventum (ἄφιξις) servi (δοῦλος), quem ad te miseram (=misi). ('Η φράσις αὕτη εἶναι ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς).

38.

Ἀκολουθία τῶν χρόνων (σελ. 179).

Diu cogitavi quidnam causae esset — Nemo erit qui censeat a virtute esse recedendum (ἀπομακρύνομαι) — Unum illud (ἐκείνο μόνον) extimescebam, nequid turpiter facerem — Cura incesserat patres (φροντίς εἶχε καταλάβῃ τοὺς συγκλητικούς πατέρας) ne plebs tribunos militum ex blebe crearentur.

39.

Περὶ τῆς ὑποτακτικῆς.

Haec si tecum (cum te) patria loquatur, nonne impetrare debeat etiam si vim adhibere non possit? Ἄν ἠδύνατο (παρὰτ. ὑποτακτ.) σύμπασα (universus) ἡ ἐπαρχία (provincia) νὰ λαλήσῃ (loquor), τῇνδε τὴν φωνὴν ἤθελε μεταχειρισθῇ (παρὰτ. ὑποτακτ. τοῦ ρ. utor μετ' ἀφαιρετ.).

Themistocles fertur Seriphio cuidam respondisse, cum ille dixisset non eum suā, sed patriae gloria splendorem assecutum. Nec hercule, inquit, si ego Seriphius essem, nobilis; nec tu, si Atheniensis esses, clarus unquam fuisses—Mori nemo sapiens miserum dixerit (εἴποι ἄν).

Utinam ego tertius vobis amicus adscriberer (εὐκτ.)

—*Ne sit sane* (παραχωρητική) *summum malum dolor, malum certe est.*

40.

Ὅσον ἕκαστος (quisque) αὐτὸς (ipse) ποιεῖται (facio) ἑαυτὸν (μετάφρασον: ἕκαστος ἑαυτὸν αὐτὸς ποιεῖται), τοσοῦτου ἄς ποιῆται (ὑποτακτ. τοῦ παθ. τοῦ facio) ὑπὸ τῶν φίλων — Δώροις οἱ ἀσεβείς ἄς μὴ (ne) τολμῶσι (ἐνεστ. ὑποτακτ.) νὰ ἐξιλεώσῃσι (placāre) τοὺς θεοὺς — Ἄς ἀγαπῶμεν (ἐνεστ. ὑποτακτ.) τὴν πατρίδα, ἄς ὑπακούωμεν (parēre) τῇ συγκλήτῳ, ἄς φροντίζωμεν (consūlo) περὶ τῶν ἀγαθῶν (δοτ.), ἄς ἀμελῶμεν (neglego) τῶν παρόντων (αἰτιατ.) καρπῶν, ἄς δουλεύωμεν (servire) τῇ δόξῃ (δοτ.) τῶν μεταγενεστέρων χρόνων (posteritas κατὰ γενικήν), τοῦτο ὅτι εἶναι ἄριστον ἄς νομίζωμεν (puto), ὅπερ θὰ εἶναι ὀρθότατον (ὑπερθετ. τοῦ rectum).

41.

Ὑποτακτικὴ ἐν ἐξαορτήσει (σελ. 181).

α') Tanta vis probitatis est, ut eam vel in eis, quos nunquam vidimus, vel quod maius est, in poste etiam diligamus—Siciliam Verres per triennium ita vexa vit ac perdidit—ut eā restituī in antiquum statum nullō modō possit—Socrātes ita in iudicio capitis pro se ipse dixit, ut non supplex et reus, sed magister et dominus videtur esse indicum—Cuius (ἐκείνου τοῦ ὁποίου) aures clausae veritati sunt, ut ab amico verum audire nequeat (non possit), huius (τούτου) salus desperanda est—Fieri potest ut fallar—Persaepe evenit ut utilitas cum honestate certet—Restat (ὀπολείπεται) ut doceam omnia quae sint in mundo, hominum causā facta esse—Omne animal se ipsum diligit (=amat) ac, simul et ortum est, id agit, ut se conservet.

β') Caninius noster me admonuit, ut scriberem—Gallinae (ὄρνιθες) avesque reliquae pennis foveant pullos, ne (ἵνα μὴ) frigore laedantur (διδάπτω)—Statuitur (ἀποφασίζεται), ne post Marcum Brutum proconsulem sit Crēta provincia—

Hoc et potuisti prohibēre, ne fiēret, et debuisti — Varendum est, ne brevi tempore fames (λιμός) in urbe sit — Vide (= cave) ne tu veterānos in eum locum deluxēris, ex quo ipsi iam sentiunt se nunquam exitūros (esse) — In funeribus (κηδεσία) Atheniensium sublāta erat celebritas virōrum ac mulierum, quo (=ut eo) lamentariō minueretur — Aetas non impēdit, quominus (= ut eo minus) litterarum studia teneāmus usque ad ultimum tempus senectutis — Quid obstat quominus deus sit beātus? — Quis est quin (= qui non) cernat, quanta vis sit in sensibus (αἴσθησις)? Fiēri nullō modō potuit, quin (= ut non) Cleomēni parceretur — Non dubitari debet, quin fuērint ante Homērum poētae — Quis bonus dubiter pro partiā mortem oppetere, si ei sit profuturus?

42.

(Οὗτος) ὅστις δὲν ἀποκρούει (defendo) τὴν ἀδικίαν, ὅταν δύνηται (cum μεθ' ὀριστ.), ἀδίκως πράττει — Ὑπὴρξέ τις (quoddam) χρόνος, ὅτε (cum) ἐν τοῖς ἀγροῖς οἱ ἄνθρωποι δίκην (more) κτηνῶν ἐπλανῶντο (vagāri) — Ὅτε (cum) ἐκ τῆς Κιλικίας ἀπερχόμενος (decēdo) εἰς τὴν Ῥόδον εἶχον ἔλθει, ἔμαθον τὸν θάνατον τοῦ Ὁρτησίου — Ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι οὐδενὶ τρόπῳ ἠδύναντο νὰ ὑπομείνωσι (sustinēo) τὴν ἔφοδον τῶν Περσῶν καὶ ἀπεφάσιζον (ὑποτακτ.), ἵνα (ut) καταλιπόντες τὴν πόλιν (καταληφθείσης τῆς πόλεως, relinquo) καὶ καταθέσαντες τὰς συζύγους καὶ τὰ τέκνα (κατατεθεισῶν τῶν συζύγων κτλ., derōno) ἐν Τροιζήνι, ἐπιβιβασθῶσιν (conscendo) εἰς τὰς ναῦς καὶ διὰ τοῦ στόλου (classis) τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος ὑπερασπίσωσι (defendo), Κύρσιλόν τινα (quiddam) προσπαθοῦντα νὰ πείσῃ (= πείθοντας, suadēo), ἵνα ἐν τῇ πόλει μένωσι καὶ τὸν Ξέρξην ὑποδεχθῶσι (recipio), ἐλιθοβόλησαν (λίθοις συνεκάλυψαν, cooperio).

43.

Ἐπειδὴ (cum) ὑπάρχουσιν ἡμῖν βουλή, λογισμός, σύνεισις, ἀνάγκη εἶναι οἱ θεοὶ νὰ ἔχωσιν αὐτὰ ταῦτα μείζονα (ἀπαρεμφ.

σύνταξις) — Ἐγὼ ἐννοῶ (intellegēre) ὅτι φαίνομαι ὅτι λέγω νέα (πράγματα), ἐν ᾧ (cum) λέγω (ὑποτακτ.) παλαιότατα — Ἐφ' ὅσον (dum) θὰ ὑπάρξη (ἔσται, ὀριστ.) πολιτεία, θὰ γίνωνται δίκαι — Ὁ Μίλων (Milo) ἐν τῇ συγκλήτῳ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἕως οὗ (quoad) ἡ σύγκλητος διελύθη (dimitto) — Ἐφ' ὅσον (donec) θὰ εἶσαι εὐτυχῆς πολλοὺς θὰ ἀριθμῇς φίλους — Τὰ πάντα ἔθηκα δεύτερα (postpono), ἀρκεῖ μόνον νὰ ὑπῆκουον (parēre παρατατ. ὑποτ.) εἰς τὰς ἐντολάς (praeceptum) τοῦ πατρός — Πρὶν ἢ (ante quam) περὶ τῶν ζημιῶν (incommōdum) τῆς Σικελίας εἶπω (ἐνεστ. ὀριστ.) ὀλίγα φαίνονται μοι ῥητέα περὶ τῆς ἀξιοπρεπείας (de dignitate) τῆς ἐπαρχίας — Ὁ Ἀριστείδης μετέσχε (intersum μετὰ δοτ.) τῆς ἐν (apud μετ' αἰτίας.) Σαλαμῖνι ναυμαχίας (pugnā navālis), ἥτις ἐγένετο πρὶν ἢ (prius quam) ἀπαλλαγῇ (=ἐλευθερωθῇ, παθητ. παρατατ. ὑποτακτ.) τῆς ποινῆς (ἄφαιρ.) τῆς ἐξορίας.

44.

Parvi (γεν. τιμήματος) sunt foris (ἀντίθ. πρὸς τὸ domi) arma, nisi (εἰμὴ) est consilium (βουλὴ, σύνεσις) domi (οἴκοι) — Aequitas tollitur omnis, si habere suum cuique (δοτ.) non licet — A deo tantum (μόνον) rationem habemus, si modo (δὴ) habemus — Dies dejiciat (ἤθελε...), si velim (ἐνεστ. ὑποτ.) numerare, quibus (ἐκ τίνων) bonis male evenērit (κακὰ ἐπῆλθον ἀποτελέσματα) nec minus (οὐδὲν ἥττον), si commemorem quibus improbis (=malis) optime (δηλ. evenērit — Pluribus verbis ad te scriberem (θὰ...), si res verba desideraret — Praeclare (λαμπρῶς) vicissēmus, nisi spoliatum, inermem, fugientem Lepidus recepisset Antonium — Quaeris quid potuerit amplius assēqui Plancius, si Cn. Scipionis fuisset filius?

45.

Τινὲς (quidam) διὰ τοῦτο (idcirco) νομίζουσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει θεὸς (ἀπαρεμφ. σύντ.), ἐπεὶ δὴ (quia) δὲν φαίνεται οὐδὲ ἐράται, ὥσπερ ἂν (proinde, quasi) τὸν ἴδιον ἡμῶν νοῦν (mens) δυνά-

μεθα (ὅποτακτ.) νὰ βλέπωμεν — Μωρότατον εἶναι ἐν τῇ πένθει νὰ ἀποσπᾷ τις (evello) ἀφ' ἑαυτοῦ (sibi) τὰς τρίχας (capillum), ὡς ἂν (quas) ἐκουφίζετο (ἐνεστ. ὅποτακτ. levo) ἢ λύπη (moeror) διὰ τῆς φαλακρότητος (calvitium) — Οἱ ἱατροί, ἂν καὶ (quamquam) σοχνάκεις ἐννοοῦσιν, ὅμως (tamen) οὐδέποτε τοῖς ἀρρώστοις (aeger) λέγουσιν ὅτι ἐξ ἐκείνης τῆς νόσου μέλλουσι νὰ ἀποθάνωσι (morior).

46.

Titus Manlius Torquātus bellō Gallicō filium suum quod (ἐπειδὴ) is contra imperium (πρόσταγμα) in (ἐναντίον) hostem *pugnaverat* necari iussit — Quoniam de genere belli dixi, nunc de magnitudine (eius) pauca dicam — Ego me ducem in civili (ἐμφύλιος) bellō negāvi esse (= dixi non esse), non *quin* (= quia non) esset rectum, sed quia, (illud) quod multo rectius fuit, id mihi fraudem *tulit* — Mihi videntur homines hac re maxime (μάλιστα) beluis (= bestiis) praestare, quod loqui *possunt*.

47.

Ἑρωτηματικαὶ προτάσεις (σελ. 171).

Utrum (πρότερον) *ignorant* diis *quae* res maximae *sint*, *an* vim non habent, quā (ut eā) tantas res sustineant et gerant? — Quo modo occidit Sextus Roscius partem? ipse percussit, *an* aliis occidendum dedit? Romam *ne* venio *an* hic maneo *an* Arpinum fugio? — Postrēma syllaba brevis *an* longa *sit*, ne in versu quidem refert — Quis devinere potest, unus *ne* mundus *sit* *an* plures? — Interrogatur, tria paucā *sint* *anne* multā? — Dubito *an* Venuſiam tendam (ἂν πρέπει νὰ ...) et ibi exspectam de legionibus — Tanti tibi honores habiti sunt, quanti haud scio (nescio) *an* nemini — Tarquinius rex interrogavit: Estis *ne* vos legati oratoresque missi a populo Collatino, ut vos populumque Collatinum dederetis? — Sumus — Estne populus Collatinus in sua potestate (αὐτεξουσίος)? —

Est—Deditisne vos populumque Collatinum in meam populi-
que Romani diciōnem? — Dedimus.

48.

Dasme (δέχσσαι) aut manēre anīmos post mortem aut
morte ipsa interīre? — Do vero — *Visne* sermōni reliquo-
demus opēram sedentes? — Sane quidem — Ubi fuit Sylla?
num Romae? — Immo longe afuit (οὐ μόνον δὲν ἦτο ἐν Ρώμῃ
ἀλλὰ...) — Si patriam prod re conabitur pater, silebitne
filius? — Immo vero obsecrabit (θα ἐξορκίσῃ) patrem ne id
faciat.

49.

Ἀναφορικά (σελ. 192).

α') Τὸ ὄνομα τοῦ πρесеβουτοῦ ὀφείλει (debēo) νὰ εἶναι τοιού-
του τρόπου (is modus), ὅπερ (ἀναφορικῇ ἀντωνυμία) οὐ μόνον
μεταξὺ τῶν δικαίων (ius, iūris) τῶν συμμάχων ἀλλὰ καὶ μεταξὺ
τῶν ὅπλων (telum) τῶν πολεμίων ἀβλαβές νὰ ἀναστρέφεται (ver-
sor-ātus sum) — Οὐδὲν ἔθνος (gens, -tis) τόσον ἄγριον, οὐδεὶς
πάντων τόσον ὠμὸς (immānis) ὑπάρχει οὐ τὴν διάνοιαν (mens) δὲν
ἐνεπότισεν (imbūo, -ere) ἡ ἰδία (γνώμη=opinio) τοῦ θεοῦ — Οὐδὲν
ὑπάρχει δυσκολώτερον ἢ τὸ εὑρεῖν (reperio κατ' ἐνεστ. ἀπαρεμφ.)
ὅπερ νὰ εἶναι ἐκ (ex) παντὸς μέρους ἐν τῷ ἑαυτοῦ γένει τέλειον (per-
fectus, -a, -um).

β') Ὑπάρχουσι (τινες, οἵτινες νομίζουνσιν (censēo) ὅτι ὁμοῦ ἡ
φυχή (animus) καὶ τὸ σῶμα ἀφανίζονται (occīdo) καὶ ὅτι ἡ φυχή
ἐν τῷ σώματι ἀποσβέννεται (extinguō) — Εὗρέθησαν (invenire)
πολλοί, οἵτινες οὐ μόνον χρήματα ἀλλὰ καὶ (etiam) τὴν ζωὴν
ἦσαν ἔτοιμοι (parāre) νὰ θυσιάσωσιν (profundo) ὑπὲρ τῆς πα-
τρίδος — Οὐδὲν ὑπάρχει ζῶον πλὴν (praeter αἰτιατ.) τοῦ ἀνθρώπου,
ὅπερ νὰ ἔχῃ ἔννοιάν τινα (notitia aliquis) τοῦ θεοῦ — Οἱ Καμπα-
νοὶ μείζονα ἡμάρτησαν (delinquo) ἢ ὅσον νὰ εἶναι δυνατόν εἰς αὐτοὺς
νὰ συγχωρηθῇ (μετάφρ. ἢ οἷς συγχωρεῖσθαι δυνατόν εἶη) — Οἱ
φιλόσοφοι ἐδίδασκον ὅτι δὲν ὑπάρχει κρίσις (indicium) ἀληθείας

ἐν ταῖς αἰσθήσεσι, τὸν νοῦν (mens, -tis γέν. θηλ.) ἤθελον κριτὴν τῶν πραγμάτων, μόνον (αὐτὸν) ἐνόμιζον ἐπιτήδειον (idoneus), ᾧ νὰ δίδηται πίστις (credor).

γ') Οὐδέποτε θὰ εἶναι δυνατὸν (possum) ἱκανῶς (satis) νὰ ἐπαινῇται (laudo) ἡ φιλοσοφία, εἰς τὴν ὁποίαν ὅστις ὑπακούει (μετάφρ. ἢ ὃς ὑπακούει, parēo ἐνεστ. ὑποτ.) πάντα τὸν χρόνον τοῦ βίου (aetas) ἄνευ (sine ἀφαιρ.) λύπης (molestia) δύναται νὰ διάγῃ (degere)—Τὰ γράμματα χάριν (causa) τῶν μεταγενεστέρων (posteritas, θηλ. ἀφγρ.) ἐφευρέθησαν (reperio), ἅτινα πρὸς ἐπικουρίαν (subsidiūm, κατὰ δοτ. ἄνευ προβ.) τῇ λήθῃ (oblivio, -onis) δύνανται (παρ. ὑποτ. δυνάμει τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων, διότι προηγείται ἐφευρέθησαν) νὰ εἶναι — Οἱ Κλουσῖνοι πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην ἔπεμψαν, οἵτινες βοήθειαν παρὰ (ἀπὸ) τῆς συγκλήτου νὰ ζητήσωσι — Πᾶσαν (ἐκείνους), ὅτινες τὴν πατρίδα συνετήρησαν (conservare), ἐδοῆθησαν (adiuvare), ἠῤῥησαν (augere), ὑπάρχει βέβαιος (certus) ἐν τῷ οὐρανῷ τόπος ὠρισμένος (definitus), ὅπου μακάριοι (beatus, συνών. felix, fortunatus) ἀπολαύουσι (ὑποτακτ. τοῦ fruor, ἀποθ. γ' συζυγ. συντάσ. μετ' ἀφαιρ.) αἰωνίου βίου (αἰῶνος, aevum, συνών. aetas, vita).

50.

Προστακτικὴ (σελ. 172).

Magnā vis est in virtutibus, eas *excita* si forte dormiunt — Iustitiā *cole* et pietatem — Si quid (= si aliquid) in te (= erga te) peccavi *ignosce* — Cum valetudini tuae (ὁγεία) consulueris tum *consulito* navigationi — Ex legatorum sententiā foedus (σπονδαί, συνθήκη), in haec verbā fere cum Antiöchō conscriptum est: Amicitia regi Antiöchō cum populo Romāno his legibus (ἐπὶ τοῖσδε τοῖς νόμοις, ἐπὶ τούτοις τοῖς ὅροις) *esto*: *arcedito* urbibus, agris, vicis, castellis cis Taurum montem usque (ἕως) ad Tanaïm amnem (συνών: flūmen οὐδέστ. flūvius ἀρσ.) Nōlite id velle, quod fieri non potest — Cave festines (σπεῦδω) — Qui (illi, qui) voluptatibus ducuntur, rempublicam ne attingant (ἐφάπτομαι, ἐπιλαμβάνο-

Σ. Σακελλαροπούλου, «Λατινικὴ Γραμματικὴ». Ἔκδ. 10η 16

μαί τινος) — (Corpōris viribus utāre (utor), dum adsint, cum absint, *ne repuīras* — *Nōli temēre* (ἢ ne timuēris) mortem.

51.

Πλάγιος λόγος (σελ. 185).

Νὰ μεταφρασθῶσι τὰ δύο ἐπόμενα χωρία, εὐθέως καὶ πλαγίου λόγου, καὶ νὰ δειχθῇ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν περὶ πλαγίου λόγου κανόνων.

Εὐθὺς λόγος: Si pācem nobiscum facies in eam partem ibimus atque ipi erimus ubi nos constitueris atque esse volueris sin bello persēqui perseverabis reminiscitor et veteris incommōdi populi Romāni et pristinae virtutis Helvetiorum. Quāre nē commiseres (ἢ nōli committere) ut hic locus ex calamitate populi Romāni nōmen capiat.

Πλάγιος λόγος: Divico dux Helvetiorum dixit: Si pācem scēcum faceret, in eam partem se ituros atque ibi futuros, ubi se constituisset atque esse voluisset; sin bello pārsēqui perseveraret, reminisceretur (ὡς ἐνθυμηθῇ) et veteris incommōdi populi Romani et pristinae virtutis Helvetiorum. Quāre ne committeret, ut ille locus ex calamitate populi Romāni nomen caperat.

Κατὰ τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα νὰ τραπῇ εἰς πλάγιον λόγον ὁ ἐξῆς εὐθὺς λόγος: Ὁμιλεῖ πρὸς Ἑλουητίους ὁ Καῖσαρ. Si veteris contumeliae oblivisci volo, num etiam recentium iniuriarum memoriam depōnere possum?

Νὰ τραπῇ εἰς εὐθὺν λόγον ὁ ἐξῆς πλάγιος λόγος: Ariovistus dixit se prius in Galliam venisse quam illum. Quid sibi vellet? Cur in suas possessiones veniret (ὁ Ἀριόβιστος ἀποτεινεται πρὸς τὸν Καῖσαρα).

52.

Περὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου (σελ. 156).

Ἐνθυμοῦμαι (memini) ὅτι ὁ Κάτων ἐν ἔτος πρὶν ἀποθάνῃ (μετάφρ. ἔτει πρότερον ἢ ἀπέθανε) μετ' ἐμοῦ καὶ μετὰ τοῦ Σκίπιωνος συνεζήτει (dissēro) — Διὰ τῆς μνήμης κατέχω (tenēre)

ὅτι ὁ Κόϊντος Σκαϊόλας (Quintus Scaevola) κατὰ τὸν Μαρσικὸν πόλεμον (ἀπρόθ. ἀφαιρ.) ἐν ᾧ (cum) ἦτο (ὕποτακτ.) ἐν βαθεῖ (ὕπερτάτῳ) γήρατι (ἀπρόθ. ἀφαιρ.) καθ' ἑκάστην ἡμέραν (cotidie) ἐποίει πᾶσαν ἐξουσίαν (potestas) τοῦ ἔρχεσθαι εἰς λόγους (convenio, θὰ τεθῇ ἡ γενικὴ τοῦ γερονδίου) πρὸς αὐτὸν (sui) — Βλέπω ὅτι (σὺ) θέλεις νὰ μετακινήσῃς (migrare) εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ συμβῇ τοῦτο εἰς ἡμᾶς (μετάφρ.: ἔσεσθαι, ὥστε νὰ συμβῇ contingere ἐνεστ. ὑποτακτ.)—Γλυκὸ καὶ πρέπον (decorum) εἶναι (τὸ) ἀποθνήσκειν ὑπὲρ πατρίδος—Νὰ νικᾷς ἡξέυρεις (scio) Ἀννίβα (Hannibal), νὰ κάμνῃς χρήσιν (utor μετ' ἀφαιρ.) τῆς νίκης δὲν ἡξέυρεις (διὰ μιᾶς λέξεως) — Ὁ Κάτων ἠθέλε μᾶλλον (διὰ μιᾶς λέξεως) νὰ εἶναι ἢ νὰ φαίνεται (videtur) ἀγαθὸς — Δὲν εἶναι ὀρθὸν (rectus -a, -um) τῷ ἐλάσσονι νὰ ὑπακούῃ (pareo) ὁ μείζων—Ἀνάγκη (necesse) εἶναι ὑπὸ τοῦ θεοῦ νὰ διευθύνῃται (rego, -xi) ὁ κόσμος — Αἰσθάνεται (sentio) ἡ ψυχὴ ὅτι (αὐτῇ) κινεῖται τῇ ἑαυτῆς, οὐχὶ ἄλλοτρίᾳ (alienus) κινήσει — Διὰ (per μετ' αἰτιατ.) προσκόπων (explorator) ἔμαθεν (certior fio) ὁ Καῖσαρ ὅτι τρεῖς ἤδη μοίρας (pars) τοῦ στρατεύματος (copiae) οἱ Ἑλουήτιοι εἶχον διαβιβάζῃ πέραν τοῦ ποταμοῦ (λέγεται: transdūco flūmen, ἦτοι dūco trans flūmen) — Δὲν συμφωνῶ (assentior) πρὸς ἐκείνους (τούτους), οἵτινες ταῦτα ἐπ' ἐσχάτων (nuper) ἤρχισαν (coepi) νὰ συζητῶσι (dissero), ὅτι μετὰ τῶν σωμάτων ὁμοῦ καὶ αἱ ψυχαὶ διαφθείρονται (intereo) καὶ τὰ πάντα διὰ τοῦ θανάτου (mors κατ' ἀφαιρετ.) καταστρέφονται (deleo)—Εὐρέθῃσαν (reperio) δύο ἱππεῖς Ῥωμαῖοι, οἵτινες ὑπέσχοντο (κατὰ παρατ. ὑποτακτ.), ὅτι κατ' αὐτὴν (ipse) ἐκείνην (ille) τὴν νύκτα ἔμελλον (αὐτοῖς=sese) νὰ μὲ φονεύσωσιν (interficio)—Ὁ Ἀριστοτέλης διδάσκει (docet) ὅτι ὁ Ὀρφεὺς (Orpheus) οὐδέποτε ὑπῆρξεν — Ὁ Σέξτος Ῥώσκιος κατηγορεῖται (arguo) ὅτι ἔχει φονεύσει (occido) τὸν πατέρα — Ὁ Πυθαγόρας λέγεται ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν βασιλεύοντος τοῦ Ταρκυνίου Σουπέρβου (ἡ ἀπόλοτος γεν. θὰ τραπῇ εἰς ἀπόλυτον ἀφαιρετικὴν) — Ἐγραψαν πρὸς (ad) αὐτὸν οἱ οἰκεῖοι (οἱ ἰδικοὶ του) νὰ μὴ πράξῃ τοῦτο (ne μετὰ ὑποτακτ. ἀντι ἀπαρεμφ. συντάξεως) — Οἱ νόμοι τῶν Αἰδούων

(Aedūs) οὐ μόνον (non solum) ἀπηγόρευον (veto, -āre) καὶ ἐκλέγονται (creāre) δύο ἄρχοντες ἐκ μιᾶς οἰκογενείας (famīlia) ζώντων ἀμφοτέρων (μετάφρ.: ζῶντος ἑατέρου, vivus uterque κατ' ἀφαιρ.) ἀλλὰ καὶ (sed etiam) δὲν ἐπέτρεπον (prohibeo, συνών. veto) ἐν τῷ συνεδρίῳ (senātus) καὶ εἶναι — Ὁ Ξενοφῶν ποιεῖ (δηλ. παριστάνει, περιγράφει) τὸν Σωκράτη συζητοῦντα (disputo, κατηγορ. μετοχή) — Κελεύει (jubeo) ἡμᾶς ὁ Πόθιος Ἀπόλλων καὶ γινώσκωμεν (nosco) ἡμᾶς (μετὰ τοῦ ἐγκλιτικοῦ μετ) αὐτοὺς (ipse) — Οἱ Γερμανοὶ (Germani) δὲν ἀφήνουσι (sino) καθ' ὅλου (omnino) καὶ εἰσάγεται (importo) πρὸς αὐτοὺς (se) οἶνος (vinum).

53.

Περὶ μετοχῆς (σελ. 159).

Pisistrātus primus Homēri libros, confusos antea, sic (συνών. ita) disposuisse dicitur, ut nunc habemus—Labiēnus castris hostium potitus et ex loco superiori (διὰ τί ἢ ἀφαιρητική εἰς -e;), quae res in nostris (castris) gererentur (πλάγ. ἐρωτημ. λόγος), conspicātus, decimam legionem subsidio nostris mittit (σύνταξις τοῦ mitto πρὸς δύο δοτικᾶς)—Maximū ornamentum amicitiae tollit, qui ex ea tollit verecundiam (ἐλληνιστί· ὁ ἐξ αὐτῆς αἴρων τὴν αἰδῶ)—Socrātem Xanthippe aiebat eodem (ὁ αὐτός) semper vultu se vidisse (ἀπαρμεφ. σύνταξις ἐν ταυτοπροσωπία ὡς ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας) exeuntem domo et revertentem (ποδ;).

54.

Αὐτόσε ἀφικόμενος εἰς νόσον ἐνέπεσεν (incido). Ἡ φράσις αὕτη θὰ μεταφρασθῇ λατινιστί· Ὅτε (cum) αὐτόσε (huc) ἀφικόμεν (ὑπερσ. ὑποτ. τοῦ advenio) εἰς νόσον κτλ.

Ὅμοιως καὶ ἡ φράσις· Οἱ ἐν τῇ μάχῃ πεσόντες πολέμιοι ἐσκυλεύθησαν, θὰ μεταφρασθῇ· Οἱ πολέμιοι, οἵτινες ἐν τῇ μάχῃ ἔπεσον ἐσκυλεύθησαν. Ὅμοιως· Ἐν ταύτῃ τῇ ὕφ' ἡμῶν πολιορκουμένη πόλει πολλοὶ λιμῶ ἐφθάρησαν, θὰ μεταφρασθῇ· Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, ἥτις ὕφ' ἡμῶν πολιορκεῖται, πολλοὶ λιμῶ (fames, ἀφαιρ.) ἐφθάρη-

σαν (perĕo. Τίνα σχέσιν ἔχει τὸ perĕo πρὸς τὸ perdo ;)—Ὁ Πλάτων ἀπέθανε γράφων — Οὐδεὶς ποτε (unquam) τὸν Δηλιόταρον εἶδεν ὀρχούμενον (saltāre κατηγορημ. μετοχή) ἢ μεθύοντα (ἀποδίδ. διὰ τοῦ ἐπιθέτου ebrĭus)—Πᾶν κακὸν ἐν τῇ γενέσει αὐτοῦ (λατινιστὶ μετοχή· γενώμενον, nāscor τῆς γ' συζ.) εὐκόλως καταστέλλεται (op-prīmo) — Ὑπὸ παλαιοῦ φιλοσόφου ἐγράφη βιβλίον περὶ (de μετ' ἀφαιρ.) καταφρονήσεως τῆς δόξης (λατινιστὶ· περὶ καταφρονητέας δόξης)—Οὐδεὶς ἀμφέβαλλεν ὅτι (συναπτέον πρὸς τὸ ἐξῆς δὲν καὶ μεταφραστέον quīn μεθ' ὕποτακτ. παρατ.) ἡ παραβίασις τῶν ξένων (μεταφρ. οἱ παραβιασθέντες ξένοι), ὁ φόνος τῶν πρέσβων (οἱ φονευθέντες πρέσβεις) ἢ κάκωσις τῶν ἱερῶν (τὰ κακωθέντα, vexāre, ἱερά, fanum) δὲν θὰ κατέπραττον (effĭcĭo) τηλικαύτην (tantus) ἐρήμωσιν (vastitas).

55.

Ἀπόλυτος ἀφαιρετική (σελ. 150).

α') Maxīmās virtūte iacēre omnes necesse est *voluptate dominante* — *Pietāte* adversus deum sublatā fides etiam et sociētas humani genēris tollitur — Romāni vetēres (συνώνυμον ;) regnāni omnes volēbant libertātis dulcedine nondum expertā — Cum Cn. Pompēius de caelo tactus (ὑπὸ κεραυνοῦ πληγείς), mortuus esset (διὰ τί δὲν ἐκφέρεται ἡ φράσις δι' ἀφαιρ. ἀπολύτου· Pompēio de caelo mortuo ;)—Naturā duce τῆς φύσεως οὔσης ὁδηγοῦ, ὅταν ἡ φύσις ὁδηγῇ) nullo modo potest errāri — Haec factā sunt Mariō consule et Catūlo (Κάτλος) — Nihil potest evenire nisi causā antecēdente (εἰμὴ προηγηθείσης αἰτίας).

β') Ὁ Ἀλέξανδρος ἀκούσας (=ἀκουσθέντος, ἀποδοτ. κατ' ἀφαιρ.) ὅτι ὁ Δαρσείος εἶχε κινήσει (moveo) ἀπὸ τῶν Ἐκβατάνων (Ecbatānā μετὰ τῆς ab), ἐξακολουθεῖ (pergo) νὰ καταδιώκῃ (ἀπαρέμφ. insēquor) (αὐτὸν) φεύγοντα — Ὁ ὕπατος κηρύξας (=κηρυχθέντος, edico) ὅτι (ut μεθ' ὕποτακτ. παρατ.) οἰοσδήποτε (quicumque) σπεύσῃ (τεινῇ, tendo) πρὸς τὸ χαράκωμα (vallum) θὰ ἐθεωρεῖτο (habēri, παρατ. ὕποτ.) ὥς (pro μετ' ἀφαιρ.) πολέμιος, ἀντέστη (obsto, ἀρχ. χρόνοι ;) τοῖς φεύγουσι.

Περὶ γερονδίου καὶ γερονδιακοῦ (σελ. 161).

α') Non soli corpōri (διὰ τί δοτική;) subveniendum est sed menti atque animō multō magis—Moriendum est; at (=sed) id incertum (est), an eō ipse diē—Aguntur (κινδονεύουσι) bonā (ἀγαθὰ, περιουσία), multōrum vicium Romanōrum, quibus (τίνας πτώσεως; διὰ τί;) est a vobis (διὰ τί μετὰ τοῦ γερονδ.;) et ipsōrum et reipublicae causā consulendum—Diligentia in omnibus rebus plurimum valet; haec praecipue colenda est nobis, haec semper adhibenda—Legendus mihi saepius est Cato maior—Caesar pontem in Arāri faciendum curat—Justitiae fruendae causā (ἄνευ τῆς γερονδιακῆς ἑλξέως θὰ ἦτο causā fruendi justitiām) videntur olim bene morāti (χρηστοθήτης) reges constituti.

β') Ἡ σοφία θεωρητέα (puto) τέχνη τοῦ ζῆν (γεν. τοῦ γερονδίου)—Ἐβουλεύθησαν ὁ Κατιλίνας καὶ οἱ ἐταῖροι (socius) αὐτοῦ (μετφρ. παθητικῶς τὴν φράσιν inire consilia, ὑπὸ τοῦ Κατιλίνα καὶ τῶν ἐταίρων αὐτοῦ) νὰ καταστρέψωσι τὴν πόλιν (μετφρ. τοῦ καταστρέφειν τὴν πόλιν, καὶ τρέφειν κατὰ τὴν γερονδιακὴν ἑλξιν), νὰ κατασφάξωσι (trucidāre) τοὺς πολίτας (ἢ αὐτὴ τροπή), νὰ ἐξαλείψωσι (extinguo) τὸ ῥωμαϊκὸν ὄνομα (ὥσαύτως)—Ἐν ᾧ (cum) ἤμην (ὑποτακτ.) ἐν Ἀπαμείᾳ (Apamēa), πολλῶν πόλεων (πολιτειῶν) οἱ πρόκριτοι (princeps, -ipis) ἀνήνεγκον (defēro, detuli) πρὸς (ad) ἐμὲ ὅτι ἀναλώματα (sumptus) ἐψηφίζοντο (παθ. τοῦ decernēre) τοῖς πρεσβευταῖς ὑπερβαλλόντως (nimis) μεγάλα, ἐν ᾧ (cum μεθ' ὑποτακτ.) δὲν ὑπῆρχον πόλεις πρὸς τὸ ἀποτίνειν (solvere δοτικὴ τοῦ γερονδίου).

γ') Τρεῖς ἄνδρες πρὸς τὸ συντάξαι τὴν πολιτείαν (καθ' ἑλξιν συντακτέα τῇ πολιτείᾳ. Constitutio, respublica)—Ὅχι μόνον πρὸς τὸ μαρθάνειν (ad endum) ἐπιρρεπεῖς (propensus) εἶμεθα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ διδάσκειν—Τοῦ ἀνθρώπου τὸ πνεῦμα (mens -tis) διὰ τοῦ ἐρωτᾶν (interrogo) καὶ διὰ τοῦ μαρθάνειν (disco) τρέφεται (ἄφαρ. γερονδ.)—Γυμναστέα ἐστὶ (exercēdo) ἡ μνήμη

διὰ τοῦ ἐκμανθάνειν (edisco) κατὰ λέξιν (ad . . .) ὅσῳ τὸ δυνατόν (quam) πλείστα καὶ ἡμέτερα καὶ ἀλλότρια (aliēna) συγγράμματα (scripta). (Ἡ φράσις θὰ ἀποδοθῇ διὰ τῆς γερουδιακῆς ἑλξως ὡς ἐξῆς : Γυμναστέα ἐστὶν ἡ μνήμη δι' ἐκμαθητέων (ἄφαιρ.) ὅσον τὸ δυνατόν πλείστων συγγραμάτων κτλ. (ἄφαιρ.) — Multa sunt dicta ab anti- quis de contemnendo et despiciendo res humanas (νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ γερουδιακὴ ἑλξις).

57.

Περὶ ὑπτίου (τελ. 163).

Συντελεσθέντος (perficio) τοῦ πολέμου τῶν Ἑλουητίων, ὁλοκλήρου σχεδὸν τῆς Γαλατίας πρέσβεις συνῆλθον (ῥῆμα σύνθετον ἐκ τῆς cum καὶ venio) πρὸς τὸν Καίσαρα, ἵνα συγχαρῶσι (τὸ ῥῆμα εἶναι gratūlor, gratulāri ἀποθετικόν, πῶς θὰ τεθῇ τὸ τελικὸν αἷτιον, ἵνα συγχαρῶ- σιν ;). — Ὁ Κικέρων πέντε κοόρτεις ἐπεμφεν εἰς τὰς πλησιεστάτας σι- τοφυτείας (seges, segētis. Πόσας σημασίας ἔχει ἡ λέξις ;) πρὸς ἐπι- σιτισμὸν (ἐπισιτίζομαι, σιτολογῶ λέγεται frumentor, frumentāri, ἀποθετικόν. Κατὰ πόσους τρόπους δύναται νὰ ἀποδοθῇ λατινιστὶ ἡ ἔννοια αὕτη πρὸς ἐπισιτισμὸν, ἵνα σιτολογῇ ;).

Δύσκολον εἶναι νὰ εἴπῃ τις (εἰπεῖν, ἀποδοτέον διὰ τοῦ ὑπτίου εἰς -u), πόσον (quam) εὖνους ποιεῖ (conciliāre, κατὰ ποίαν ἔγκλισιν θὰ τεθῇ; διὰ τί;) τὰς ψυχὰς ἡ εὐπροσηγορία (comitas, πόθεν ἡ λέξις;) καὶ ἡ φιλοφροσύνη (affabilitas, πόθεν ἡ λέξις;) τοῦ λόγου (sermo) — Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ πρὸς (cum μετ' ἀφαιρ.) οὐδέν (nullus) ἄλλο (alius) εἰμὴ πρὸς αὐτὸν (ipse) τὸν θεόν, ἂν τοῦτο ὅσιον (fas) εἶναι νὰ εἴπῃ τις, δύναται νὰ παραβληθῇ (comparāre).

